

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΗΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΑΘΗΝΑΙ 1968

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΔΩΡΕΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Χρησιμοποιουμένων μετά τὸ παράδειγμα.

Αίσχ.	=	Αἰσχύλος	Ἴσοκρ.	=	Ἴσοκράτης
Αἰσχίν.	=	Αἰσχίνης	Λουκ.	=	Λουκιανός
Ἄνακρ.	=	Ἄνακρέων	Λυκ.	=	Λυκοῦργος (ὁ ῥήτωρ)
Ἄριστ.	=	Ἄριστοτέλης	Λυσ.	=	Λυσίας
Ἄρφ.	=	Ἄριστοφάνης	Μέν.	=	Μένανδρος
Δημ.	=	Δημοσθένης	Ξ.	=	Ξενοφῶν
Εὐρ.	=	Εὐριπίδης	Ὅμ.	=	Ὅμηρος*
Ἡρόδ.	=	Ἡρόδοτος	Πλ.	=	Πλάτων
Θ.	=	Θουκυδίδης	Σοφ.	=	Σοφοκλῆς
Ἰσαῖ.	=	Ἰσαῖος	Φωκυλ.	=	Φωκυλίδης

Ἄλλαι συντομογραφίαι

βλ.	=	βλέπε
ἐνν.	=	ἐννοεῖται
κ. ἄ. τ.	=	καὶ ἄλλα τοιαῦτα
κ. τ. τ.	=	καὶ τὰ τοιαῦτα
πρβλ.	=	παράβαλε

* Αἱ παραπομπαὶ εἰς τὴν Ἰλιάδα μὲ κεφαλαῖα γράμματα καὶ εἰς τὴν Ὀδύσειαν μὲ πεζά. Πχ. Ὅμ., Α 35 (= Ἰλ. Α) ἢ Ὅμ., α 73 (= Ὀδυσ. α).

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α΄. Πρότασις καὶ εἶδη αὐτῆς.

§ 1. "Ὅπως εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν πρὸς σχηματισμὸν λόγου αἱ λέξεις συντάσσονται ἥτοι τάσσονται ἢ μία πλησίον τῆς ἄλλης, κατὰ ὀρισμένους κανόνας.

Οἱ συντακτικοὶ κανόνες τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἰς πολλὰ μὲν εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τῆς νέας γλώσσης, εἰς πολλὰ δὲ διάφοροι.

Σημείωσις. Τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον πραγματεύεται περὶ τῆς συντάξεως, ἢ περὶ τῶν συντακτικῶν κανόνων μιᾶς γλώσσης, λέγεται Συντακτικὸν αὐτῆς.

§ 2. Λόγος συντομώτατος (προφορικὸς ἢ γραπτὸς) μὲ ἐντελῶς ἀπλοῦν περιεχόμενον καλεῖται (ἀπλῆ) πρότασις.

§ 3. Κατὰ τὸ ἰδιαιτέρον περιεχόμενόν τῆς μίαις πρότασις εἶναι :

α) **ἀποφαντικὴ ἢ κρίσεως** : ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός (ἀρχ. Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ στρατιώτης γυμνάζεται.

β) **ἐπιθυμίας** : πρόσχε, κλείσε τὸ παράθυρον (ἀρχ. στέργε τὰ παρόντα!).

γ) **ἐρωτηματικὴ** : εἶναι ἐπιμελής ὁ Πέτρος; (ἀρχ. ἔστι Σωκράτης σοφός;). νὰ καθίσω; (ἀρχ. εἴπω τι;).

δ) **ἐπιφωνηματικὴ** : τί ὄραϊον ἄνθος! (ἀρχ. ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος!).

§ 4. "Ὅταν μία πρότασις ἐκφέρεται μετ' ἀρνήσεως (δὲν ἢ μή· ἀρχ. οὐ ἢ μή), λέγεται **ἀποφατικὴ ἢ ἀρνητικὴ** : ὁ Πέτρος δὲν εἶναι ἐπιμελής. (Σωκράτης οὐκ ἐστὶ σοφός). **μὴ** γράφετε.

Ἄλλως λέγεται **καταφατική** : ὁ Πέτρος εἶναι ἐπιμελής· (Σωκράτης ἐστὶ σοφός)· γράφετε.

§ 5. Ὡς πρὸς τὴν σχέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται μία πρότασις πρὸς ἄλλην ἢ ἄλλας προτάσεις, λέγεται

α) **κυρία ἢ ἀνεξάρτητος**, ὅταν ἐκφέρεται μόνη καθ' ἑαυτὴν ἢ συνδέεται μὲν μετ' ἄλλην ἢ μετ' ἄλλας προτάσεις, ἀλλὰ κατὰ παράταξιν, (ἦτοι διὰ συνδέσμου συμπλεκτικοῦ ἢ διαζευκτικοῦ ἢ ἀντιθετικοῦ) : ὁ Πέτρος γράφει, ὁ Παῦλος ὑπαγορεύει **καὶ** ὁ Πέτρος γράφει. ἢ ἀνεχώρησεν ὁ Πέτρος ἢ εἶναι ἀσθενής. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησεν, **ἀλλὰ** εὐρίσκεται ἐδῶ. ἦλθε κανεῖς ; νὰ μείνω ἢ νὰ φύγω ; (ἀρχ. ἤγειτο μὲν Χειρίσφορος, ὡπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν. ἢ λέγε τι σιγῆς κρεῖττον ἢ σιγῆν ἔχε. οὐκ ἠμφεσβήτει, ἀλλ' ὠμολόγει. εἶπωμεν ἢ σιγῶμεν ;).

β) **δευτερεύουσα ἢ ἐξηρητημένη**, ὅταν δὲν δύναται νὰ σταθῇ εἰς τὸν λόγον μόνη καθ' ἑαυτὴν, χρησιμεύει δέ, ἵνα προσδιορίσῃ ἄλλην πρότασιν καὶ τρόπον τινὰ ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτῆς : ὑπαγόρευε εἰς τὸν Πέτρον, **διὰ** νὰ γράψῃ. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησε, **διότι** εἶναι ἀσθενής. εἰπέ μου, **ἂν** ἦλθε κανεῖς. μείνε ἐδῶ, **ἕως** οὗτου ἐπιστρέψω. (ἀρχ. Ἀβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, **ἵνα** μὴ Κῦρος διαβῇ. χαίρω **ὅτι** εὐδοκιμεῖς. σκέψαι **εἰ** ὁ νόμος καλῶς ἔχει. αὐτοῦ διατρίψωμεν, **ἕως** ἂν φῶς γένηται).

Σημείωσις. Λόγος τις κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον μακρός, ὅταν εἶναι γραπτός, διαιρεῖται κανονικῶς εἰς περιόδους καὶ κῶλα περιόδων.

Περίοδος καλεῖται λόγος πλήρης, ἀποτελούμενος συνήθως ἐκ πλειοτέρων τῆς μιᾶς προτάσεων καὶ καταλήγων, ὅταν εἶναι γραπτός, εἰς τελείαν στιγμὴν ἢ κατακλειόμενος μεταξὺ δύο τελείων στιγμῶν.

Κῶλον δὲ περίοδου καλεῖται μέρος περιόδου μετ' ὅπωςδήποτε αὐτοτελὲς νόημα ἀποτελούμενον ἐκ μιᾶς ἢ πλειόνων προτάσεων καὶ κατακλειόμενον μεταξὺ τελείας καὶ ἄνω στιγμῆς ἢ μεταξὺ δύο ἄνω στιγμῶν.

Ὅτω π.χ. τὸ κατωτέρω χωρίον ἐκ τῆς Ξενοφώντος Κύρου Ἀναβάσεως (1, 5, 5) εἶναι μία περίοδος περιέχουσα τρία κῶλα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν πρῶτον περιλαμβάνει μίαν πρότασιν, τὸ δὲ δεύτερον δύο καὶ τὸ τρίτον τρεῖς :

Ἐν τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ· οὐ γὰρ ἦν χόρτος οὐδὲν ἄλλο οὐδὲν δένδρον, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἅπασα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοικοῦντες θῆρας ἀλέτας παρὰ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες καὶ ποιοῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἤγον καὶ ἐπῶλον καὶ ἀγοράζοντες σίτον ἕζων.

Β'. Συστατικά μέρη τῆς προτάσεως.

α) Ἀπλῆ πρότασις.

§ 6. Πᾶσα πρότασις κανονικῶς σύγκειται ἀπὸ δύο κύρια μέρη, ἥτοι ἀπὸ ὑποκειμένου καὶ ἀπὸ κατηγορήμα.

1) Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποίου γίνεται λόγος εἰς αὐτήν : ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

2) Κατηγορήμα τῆς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς : ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

Ὑποκείμενον καὶ κατηγορήμα ὁμοῦ λέγονται κύριοι ὅροι τῆς προτάσεως.

§ 7. Τὸ κατηγορήμα μιᾶς προτάσεως δύναται νὰ εἶναι

1) μονολεκτικόν, ἥτοι νὰ ἀποτελῆται ἀπὸ ἓνα μόνον ῥηματιτὸν τύπον : ὁ ἥλιος λάμπει. τὸ παιδίον παίζει.

2) περιφραστικόν, ἥτοι νὰ ἀποτελῆται ἀπὸ ἓνα τύπον τοῦ ῥήματος εἶμαι (ἀρχ. εἶμι) καὶ ἓν ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν : ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). σὺ εἶσαι Ἕλλην. (σὺ Ἕλλην εἶ).

Τοῦ περιφραστικοῦ κατηγορήματος τὸ μὲν ὄνομα (ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν), τὸ ὁποῖον φανερώνει τί ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, λέγεται κατηγορούμενον (σοφός, Ἕλλην), ὁ δὲ μεσολαβῶν τύπος τοῦ ῥήματος εἶμαι (ἀρχ. εἶμι) λέγεται ῥήμα συνδετικόν, διότι τρόπον τινὰ συνδέει τὸ κατηγορούμενον μὲ τὸ ὑποκείμενον : Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ὑμεῖς ἐστε Ἕλληνες.

Σημείωσις. Τὸ ῥήμα εἶμι δὲν εἶναι πάντοτε συνδετικόν. Πολλάκις χρησιμοποιεῖται καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ ὑπάρχειν (ὑπαρκτικὸν εἶμι) : π.χ. Ἔστι Θεός (=ὑπάρχει Θεός).

§ 8. Τὸ ὑποκείμενον. Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν ἢ ἀντωνυμία (συνήθως προσωπικὴ ἢ δεικτικὴ) : Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ὁ παῖς γράφει. ἐγὼ εἶμι Ἕλλην. ἐκεῖνος ἄδει.

Δύναται ὁμῶς τὸ ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως νὰ εἶναι καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὀλόκληρος καὶ οἰαδήποτε λέξις ἢ

φράσις με τὸ ἄρθρον τὸ πρὸ αὐτῆς, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς οὐσιαστικά : τὸ ἄρθρον ἄτιμόν ἐστι Ξ. οἱ φθονοῦντες μισοῦνται. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται Πλ. τί ἐστι νόμος ; Ξ. σφαλερόν ἐστι τό, ἃ μὴ οἶδέ τις, ταῦτα ἢ λέγειν ἢ πράττειν Ξ.

Τὸ ὑποκείμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν ὀνομαστικῆν.

§ 9. Τὸ κατηγορούμενον. Τὸ κατηγορούμενον καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κανονικῶς εἶναι ἢ ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν : Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Κῦρος ἦν βασιλεύς.

Ἄλλὰ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὀλόκληρος, ὅταν ἐπέχη θέσιν ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ, δύναται νὰ λαμβάνεται ὡς κατηγορούμενον : ὁ ἄνθρωπος ἐν τῶν ζώων ἐστὶν Πλ. τοῦτό ἐστιν ἢ ἡθροικὴ Πλ. ταῦτα τί ἐστι ; Ξ. τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν Πλ. Φίλιππος ἐστὶν ὅ,τι ἂν εἶπη τις Δημ. ἃ διαφερόμεθα ταῦτ' ἐστὶ Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ὑποκείμενον, καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον, ὅταν δι' αὐτῶν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ποσόν τι κατὰ προσέγγισιν, ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν προθέσεων εἰς, ἀμφί, περί, κατά, ὑπερ μετὰ αἰτιατικῆς : εἰς ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι (= 220 περίπου ἄνδρες) ἐπέμειναν ἔθελοντα Θ. ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους Ἡρόδ. οἱ ὀπλιταὶ ἦσαν ἀμφὶ τοὺς πεντακοσίους (= περίπου πεντακόσιοι).

§ 10. Τὸ συνδεδεικτόν. Συνδεδεικτόν ῥῆμα κυρίως εἶναι τὸ ῥῆμα εἶμι (§ 7). Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ ἄλλα ῥήματα ἔχοντα συγγενῆ, πρὸς αὐτὸ σημασίαν λαμβάνονται ὡς συνδεδεικτά, ὡς

1) Τὰ ῥήματα ὑπάρχω, τυγχάνω, διατελῶ, (ὁ ἀόριστος καὶ ὁ παρακείμενος τοῦ ῥ. φύομαι, ἦτοι τὸ) ἔφυν (= ὑπῆρξα ἐκ φύσεως), πέφυκα (= εἶμαι ἐκ φύσεως) κ. ἄ. : οἱ πλοσιώτατοι ἀτελεῖς ὑπάρχουσι Δημ. ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων διατελεῖς Ξ. ἀπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυν (Πρβλ. Ἐγὼ Γραικὸς γεννήθηκα).

2) Τὰ ῥήματα γίγνομαι, καθίσταμαι, ἀποβαίνω, ἐκβαίνω καὶ ὅσα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐκλέγεσθαι ἢ διορίζεσθαι, ὡς αἰροῦμαι, χειροτονοῦμαι, λαγχάνω (= ἐκλέγομαι διὰ κλήρου), ἀποδείκνυμαι (= διορίζομαι) κ. ἄ. : ἡ πόλις φρούριον κατέστη Θ. σοφοῖς ὀμιλῶν καὶ τὸς ἐκβήσει σοφός (= καὶ σὺ ὁ ἴδιος θὰ ἀποβῆς) Περικλῆς ἠρέθη στρατηγός. Δημοσθένης οὐκ ἔλαχε τειχοποιὸς Αἰσχίν. (Πρβλ. Βγήκε κλέφτης στὰ βουνά. Ἐκκληρώθηκε ἔνορκος. Ἐχειροτονήθηκε ἐπίσκοπος).

3) Τὰ ῥήματα λέγομαι, νομίζομαι καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὡς ἀκούω, καλοῦμαι, ὀνομάζομαι κ.ἄ. : οὗτοι κόλακες καὶ θεοὶ ἐχθροὶ ἀκούουσιν (= ὀνομάζονται) . αὐτοὶ νομοθέται κληθήσονται Πλ. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται Πλ.

§ 10α. Μὲ πᾶν σχεδὸν ῥήμα, ἰδίᾳ δὲ μὲ ῥήματα κινήσεως σημαντικά, δύναται νὰ συνδέεται μετὰ τοῦ ὑποκειμένου ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον σημαῖνον τόπον, χρόνον, τρόπον, τάξιν κ.τ.τ. (ἐπιρρηματικὸν κατηγορούμενον :) ἐγὼ σε ἄσμενος ἐώρακα (= μὲ εὐχαρίστησιν) Ξ. ἐθελοντῆς ὑπομένει τοὺς πόρους (= μὲ τὴν θέλησίν του) Ξ. οἱ στρατιῶται ἐσκήνουν ὑπαίθριοι (= εἰς τὸ ὑπαίθρον) Ξ. Ἐπύαξα προτέρα Κύρου ἀφίκετο (= πρὸ τοῦ Κύρου) Ξ. (Πρβλ. Ὁ Κωνσταντῆς ἐπρόβαλε στὸν κάμπο καβαλλάρης. Ἐδιάβαινε καμαρωτός. Ὁ Πέτρος ἦλθε πρῶτος κ.τ.τ.).

Σημείωσις. Μὲ μερικὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἐξέλιξιν τοῦ ὑποκειμένου πρὸς ἐν ἀποτέλεσμα (ὡς αὐξάνομαι, αἴρομαι, τρέφομαι κ.τ.τ.), ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον προληπτικῶς ὡς κατηγορούμενον κάτι τι, τὸ ὅποσον ἀνήκει εἰς τὸ ὑποκείμενον κυρίως, ὅταν συντελεσθῇ ἐκεῖνο, τὸ ὅποσον σημαίνει τὸ ῥήμα. (Προληπτικὸν κατηγορούμενον ἢ κατηγορούμενον τοῦ ἀποτελέσματος) : τὸ Κύρου ὄνομα μέγιστον ἠϋξάτο (= ἠϋξήθη καὶ αὐξηθὲν ἐγεγόνει μέγιστον) Ξ. διὰ τούτων Φίλιππος ἦρθη μέγας Δημ. (Πρβλ. Ὁ Πέτρος σπουδάζει γιατρός=σπουδάζει, γὰ νὰ γίνῃ γιατρός).

β) Σύνθετος πρότασις.

§ 11. Μία πρότασις εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃ περισσότερα τοῦ ἐνὸς ὑποκείμενα ἢ κατηγορούμενα. Ἡ τοιαύτη πρότασις καλεῖται σύνθετος : φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ Πλ. ἐγὼ ὑμῖν φίλος καὶ σύμμαχος ἐγενόμην Ξ. ἐγὼ τε καὶ ὁ σὸς πατήρ ἐταίρω τε καὶ φίλω ἤμεν Πλ. (Πρβλ. Ὁ ψεύτης καὶ ὁ κλέφτης τὴν πρώτη μέρα χαίρονται. Ἡ μάνα μου ἦταν καλὴ καὶ ἀγαθὴ).

Γ'. Συμφωνία τῶν ὄρων τῆς προτάσεως.

α) Τοῦ ῥήματος πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§ 12. Τὸ ῥήμα μιᾶς ἀπλῆς προτάσεως μὲ τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γενικῶς συμφωνεῖ, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, ἥτοι κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμὸν : ἐγὼ γράφω. ὑμεῖς παί-

ζετε. Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ἐγενέσθην τῷ ἄνδρι τούτῳ φύσει φιλοτιμοτάτῳ Ξ.

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ὅταν τὸ ὑποκείμενον εἶναι ὄνομα οὐδετέρου γένους πληθυντικῆς ἀριθμοῦ, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς ἐνικὸν ἀριθμὸν : **τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον. πάντα τὰ δίκαια καλά ἐστὶ Πλ.**

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη σύνταξις καλεῖται Ἀπτική, ἐξηγεῖται δὲ αὕτη ἐκ τούτου, ὅτι ἀρχῆθεν ἢ κατάληξις α τῶν δευτεροκλίτων οὐδετέρων ἦτο ἐνικῆς ἀριθμοῦ, θηλυκοῦ γένους, μετὰ περιληπτικὴν σημασίαν, ἦτοι ἀρχῆθεν π.χ. φύλλα = φύλλωμα, ξύλα = ξυλεία κλπ.

§ 13. Ὅταν τὰ ὑποκείμενα μιᾶς συνθέτου προτάσεως εἶναι δύο ἢ περισσότερα, τότε

1) ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀριθμόν, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ἐκτός ἐάν τὰ ὑποκείμενα εἶναι δύο, ἕκαστον ἐνικῆς ἀριθμοῦ, ὅποτε τὸ ῥῆμα δύναται νὰ τίθεται καὶ εἰς δυϊκὸν ἀριθμὸν : **Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς εἰς Κέρκυραν ἐστράτευσαν Θ. ἦρχον τῆς στρατιᾶς Εὐφραμίδας τε καὶ Τιμόξενος καὶ Εὐμαχος Θ. Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης πλείστα κακὰ τὴν πόλιν ἐποίησάν τινι Ξ.**

2) ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὸ πρόσωπον, τὸ ῥῆμα τίθεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον πρόσωπον. Εἶναι δὲ ἐπικρατέστερον τὸ πρῶτον πρόσωπον τοῦ β' καὶ τοῦ γ', τὸ δὲ δεύτερον τοῦ γ' : **μαχοῦμεθα κοινῇ ἐγώ τε καὶ σὺ Πλ. οὐ σὺ μόνος οὐδὲ οἱ σοὶ φίλοι πρῶτοι ταύτην τὴν δόξαν περὶ θεῶν ἔσχετε Πλ.**

Σημείωσις. Πολλάκις τὸ ῥῆμα συνθέτου προτάσεως, ἢ ὁποῖα ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, συμφωνεῖ εἴτε κατὰ τὸν ἀριθμὸν εἴτε κατὰ τὸ πρόσωπον πρὸς ἓν μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων τούτων, τὸ πλησιέστερον ἢ σπουδαιότερον διὰ τὸν λόγοντα : **ἐστρατήγει τῶν νεῶν Ἀριστεύς καὶ Καλλικράτης καὶ Τιμάντωρ Θ. βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύριον στρατόπεδον Ξ. (Πρβλ. Σὲ πατάει ἡ Κονιαριά καὶ οἱ Λαρσνοὶ ἀγάδες). οἶδα σαφῶς ἐγώ τε καὶ σὺ Ξ. (Πρβλ. Νὰ βαφτιστῶ στή χάρι σου καὶ ἐγώ καὶ τὸ παιδί μου).**

β) Τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§ 14. Τὸ κατηγορούμενον μιᾶς ἀπλῆς προτάσεως, ἐάν μὲν εἶναι ἐπίθετον, συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς κατὰ γένος,

ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν· ἐὰν δὲ εἶναι οὐσιαστικόν, συμφωνεῖ πρὸς αὐτὸ ἀναγκαίως μόνον κατὰ πτῶσιν, τυχαίως δὲ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν, (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : **ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἀνδρείος. οἱ ἄνδρες εἰσὶν ἀνδρείοι. αἱ γυναῖκες εἰσι καλά. τὰ παιδιά ἐστὶ καλά. ἡ πόλις φρούριον κατέστη Θ. οἱ Δελφοὶ εἰσι πόλις. τὰ ἄθλα ἦσαν στλεγγίδες Ξ. ἡ Δήλος ἐστὶ νῆσος.** Ἄλλὰ

α) πολλάκις ὑποκείμενον ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, μάλιστα δὲ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, ὅταν μὲ αὐτὸ δηλοῦται οὐχὶ ἐν ὠρισμένον ὄν ἢ ὠρισμένα τινὰ ὄντα ἐκ πολλῶν ὁμοειδῶν, ἀλλὰ ὄλον τὸ εἶδος τῶν ὁμοειδῶν, δέχεται κατηγορούμενον ἐπιθετον γένους οὐδετέρου καὶ ἀριθμοῦ ἐνικοῦ : ὡς **χαρίεν ἐστὶ ἄνθρωπος, ὅταν ἄνθρωπος ἦ** (= ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει). **αἱ μεταβολαὶ λυπηρὸν** (= αἱ μεταβολαὶ ἐν γένει, πᾶσα μεταβολή).

β) πολλάκις τὸ οὐσιαστικὸν κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ πτῶσιν γενικήν, ἢ ὁποία καλεῖται *γενική κατηγορηματική* καὶ δηλοῦ συνήθως :

1) **κ τ ῆ σ ι ν :** τοῦτο τὸ πεδῖον ἦν ποτε **Χορασμίων** Ἡρόδ. (Πρβλ. *Αὐτό το βιβλίον εἶναι τοῦ Πέτρου*).

2) ἐν *διηρημένον ὄλον*, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι τὸ ὑποκείμενον : *Ἰπποκράτης ὄδε ἐστὶ τῶν ἐπιχωρίων* (= ἕνας ἀπὸ τούς ἐντοπίους) Πλ.

3) ὕ λ η ν : *ἡ κρηπίς ἐστὶ λίθων μεγάλων* (= ἀπὸ λίθους) Ἡρόδ.

4) ἰ δ ι ὀ τ η τ α : *εἰμὶ τριάκοντα ἐτῶν* (= τριακοντούτης). (Πρβλ.

Ὁ Πέτρος εἶναι δέκα χρονῶν).

5) ἀ ξ ῖ α ν : *πολλοῦ ἀργυρίου γίννεται* (= γίνεται πολὺ ἀκριβὸς) Δημ.

§ 15. Μιᾶς συνθέτου προτάσεως, ἢ ὁποία ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, τὸ ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, καὶ

1) ἐὰν μὲν τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἔμψυχα ὄντα τοῦ αὐτοῦ γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ κοινὸν γένος αὐτῶν : *Ἰππαρχος καὶ Θεσσαλὸς ἀδελφοὶ ἦσαν. ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ καλά εἰσιν.*

2) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἔμψυχα ὄντα διαφόρου γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον

γένος τῶν ὑποκειμένων. Εἶναι δὲ τὸ μὲν ἀρσενικὸν γένος ἐπικρατέστερον τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ οὐδετέρου, τὸ δὲ θηλυκὸν ἐπικρατέστερον τοῦ οὐδετέρου : **συνεληλυθότες ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ κτήνη πολλά** Ξ.

3) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν π ἄ ν τ α ἄ ψ υ χ α ὄ ν τ α , τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατ' οὐδέτερον γένος, οἰοῦδήποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὰ ὑποκείμενα ταῦτα : **αἰδώς καὶ φόβος ἔμφυτα ἀνθρώποις εἰσιν** Ξ. **λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμοι ἀτάκτως ἔρριμμένα οὐδὲν χρήσιμά ἐστιν** Ξ.

4) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἄ λ λ α μ ἔ ν ἔ μ ψ υ χ α , ἄ λ λ α δὲ ἄ ψ υ χ α ὄ ν τ α , τότε τὸ κατηγορούμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ τὸ γένος τῶν ἐμφύχων ὑποκειμένων : **αὐτοῖ τε οἱ ἄνθρωποι καὶ καὶ ἡ γῆ αὐτῶν ἐπώνυμοι τοῦ καταστρεφάμενον καλέονται** Ἡροδ.

Δ'. Ἑλλιπῆς πρότασις.

§ 16. Εἰς ἣ καὶ πλείοτεροι ὅροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν ὡς εὐκόλως ἐννοούμενοι εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγόμενων πείρας εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (Πρβλ. τὰ σημερινά : **Ὁ Πέτρος!** (ἐνν. εἶναι ἐκεῖ ἢ ἔρχεται). **Εἶναι ἐπιμελής ὁ Πέτρος ; εἶναι** (ἐνν. ἐπιμελής ὁ Πέτρος).

§ 17. Ἑλλειψις τοῦ ὑποκειμένου. 1) Ἐπὶ τοῦ α' ἢ τοῦ β' προσώπου τὸ ὑποκείμενον (ἐγώ, σύ, ἡμεῖς, ὑμεῖς), ἐπειδὴ σαφῶς δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως τοῦ ῥήματος, κανονικῶς δὲν τίθεται τίθεται δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔμφασις ἢ νὰ γίνῃ ἀντιδιαστολή : **πολλάκις ἐθαύμασα** (ἐνν. ἐγώ) Ξ. **τί φατε ;** (ἐνν. ὑμεῖς). **ὅσα δ' ἐμοὶ χρήσιμοι ὑμεῖς ἐστε, τὰ μὲν καὶ σὺ εἶπας, τὸ δὲ μέριστον ἐγὼ οἶδα** Ξ.

2) Ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον, ἐπειδὴ οὐδόλως δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως, κανονικῶς τίθεται.

Παραλείπεται δὲ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον

α) ὅταν ἡ ἔννοια τοῦ ῥήματος εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἐν μόνον ὀρισμένον ὑποκείμενον νὰ δύναται κανονικῶς ν' ἀποδοθῇ εἰς αὐτό, ὡς **ἐσήμενε** (τῆ σάλπιγγι) ἢ **ἐσάλπιγξε** (ἐνν. ὁ σαλπιγκτής), **ἐκῆρυξε** (ἐνν. ὁ κῆρυξ), **οἰνοχοεῖτω** (ἐνν. ὁ οἰνοχόος), κ.τ.τ. (Πρβλ. τὰ σημερινά : **σημαίνει διάλειμμα, σαλπίζει συσσίτιο**).

Οὕτως ἄνευ ὑποκειμένου ἐκφέρονται κανονικῶς εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν φυσικὸν φαινόμενον, ὡς βροντᾶ, ἀστράπτει, ὕει, ἔσεισε κ.τ.τ., διὰ τῶν ὁποίων ἀρκεῖται ὁ λέγων νὰ ἐκφράζη τὸ φυσικὸν φαινόμενον, χωρὶς νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναζητῇ ἢ νὰ δηλώσῃ, τίς ὁ τούτου αἵτιος. Ἀλλὰ καὶ εἰς ταῦτα ἐνίοτε, ὅταν εἰς τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος ἐπικρατῇ ἡ θρησκευτικὴ ἀντίληψις, τίθεται ὡς ὑποκείμενον, τὸ ὄνομα ὁ θεὸς ἢ Ζεὺς. ἔσεισεν ὁ Θεὸς Ξ. Ζεὺς ἀστράπτει Ὁμ. (Πρβλ. τὰ σημερινά: βρέχει, χιονίζει, ξημέρωσε κ.τ.τ. καὶ τὴν παροιμίαν: *Τί βρέχει ὁ Θεὸς καὶ δὲν πίνει ἢ γῆς*;).

β) ὅταν εἶναι ὅλως γενικὸν καὶ ἀόριστον, ὅπως ἐπὶ τῶν ῥημάτων λέγουσι, φασὶ καὶ ἄλλων, εἰς τὰ ὁποῖα ὡς ὑποκείμενον δύναται νὰ νοῆται ἡ λέξις οἱ ἄνθρωποι: τὰ Ὁμήρου σέ φασιν ἔπη κεκτῆσθαι (=λέγουσιν ὅτι σὺ) Ξ. μηδενὶ χρῶ πονηρῶ· ὦν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἀμάρτη, σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν (ἐνν. οἱ ἄνθρωποι) Ἴσοκρ. (Πρβλ. *Πῶς σὲ λένε; Στὰ Σάλωνα σφάζουσι ἀρνιά* κ.τ.τ.).

γ) ὅταν δύναται εὐκόλως νὰ νοῆται ἐκ τῶν συμφραζομένων: ὅσον χρόνον προύστη Περικλῆς τῆς πόλεως, ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτὴν καὶ ἐγένετο ἀπ' ἐκείνου μεγίστη (ἐνν. ὁ Περικλῆς — ἡ πόλις) Θ.

§ 18. Ἑλληειψις τοῦ ῥήματος. Οἰονδήποτε ῥῆμα δύναται νὰ ἐλλείπη ἐκ μιᾶς προτάσεως, ὅταν τοῦτο εὐκόλως νοῆται εἴτε ἐκ τῆς σειραῆς τοῦ λόγου εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως τῶν διαλεγομένων ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως, ὅπως συμβαίνει ἰδίᾳ εἰς τὰ γνωμικά, τὰς παροιμίας καὶ τὰς ἐπιφωνηματικὰς προτάσεις: ὁ μὲν Κεράμων δούλους τρέφει, ἐγὼ δὲ ἐλευθέρους (ἐνν. τρέφω) Ξ. μηδὲν ἄγαν (ἐνν. ποίει). ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα (ἐνν. γινώσκει τις). σοφὸν τὸ σαφές (ἐνν. ἐστὶ). κοινὴ ἢ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον Ἴσοκρ. δεῦρο, ὦ Σώκратες (ἐνν. ἐλθέ). Πρβλ. στὸ καλὸ (ἐνν. πῆγαινε). χρόνια πολλὰ (ἐνν. νὰ ζήσης). Θέρος, τρύγος, πόλεμος (=ὁ θέρος καὶ ὁ τρύγος εἶναι πόλεμος).

Σημείωσις. Τοῦ ῥήματος εἰ μὴ τὸ γ' ἐνικὸν ἐστὶ συνηθέστατα παραλείπεται ἐπὶ τῶν οὐσιαστικῶν ἀκμῆ, ἀνάγκη, καιρὸς, χρεὼν, ὦρα κλπ., ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων δῆλον, φανερόν, δυνατόν, οἶόν τε, ῥάδιον, χαλεπὸν-ἀμήχανον ὅσον, θαυμαστὸν ὅσον κλπ., ἐπὶ τῶν εἰς-τέον ῥηματικῶν ἐπιθέτων καὶ τῶν μετοχῶν δέον, εἰκός, πρέπον κλπ. ἀνάγκη φυλάττεσθαι (ἐνν. ἐστὶ) Δημ. οὐ ῥάδιον ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ

μεγάλας διαβολάς ἀπολύεσθαι Πλ. ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον Δημ. βαρβάρων Ἑλλήνας ἀρχεῖν εἰκὸς Εὐρ.

Γενικῶς ἡ ἀπλή παράταξις ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου, χωρὶς κανὲν συνδετικὸν ῥῆμα ἦτο ἀρχῆθεν κανονικὴ. Καὶ ἐξηκολούθησε νὰ ὑπάρχῃ πάντοτε ἡ τοιαύτη σύνταξις, ἰδίως εἰς γνωμικά, εἰς ἐπιγραφάς, εἰς τυπικὰς φράσεις τῶν νόμων κ. λ. π. : *χρημάτων ἀνήρ. χαλεπὰ τὰ καλὰ. ἱερὸς ὁ χώρος τῆς Ἀρτέμιδος.* (Πρβλ. τὰ σημερινά : Ἀνεμομαζώματα διαβολοσκορπίσματα. Ἄσκαπος ὁ νοῦς διπλὸς ὁ κόπος). Αἱ τοιαῦται ἄνευ ῥήματος προτάσεις καλοῦνται ὀνομαστικαὶ προτάσεις.

§ 19. Ἐλλειψις τοῦ κατηγορουμένου ἢ πλειοτέρων τοῦ ἐνὸς ὄρων τῆς προτάσεως. Τὸ κατηγορούμενον ἢ πλειότεροι τοῦ ἐνὸς ὄροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν, μόνον ὅταν εὐκόλως ἐννοοῦνται ἐκ τῶν συμφραζομένων : *κάτοπτρον εἶδους χαλκὸς ἔστιν, οἶνος δὲ νοῦ* (ἐνν. *κάτοπτρόν ἐστιν*).

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Β'

Ε Π Η Υ Ξ Η Μ Ε Ν Η Π Ρ Ο Τ Α Σ Ι Σ

§ 20. Οἱ κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως (§ 6 καὶ § 7) δύνανται νὰ ἔχουν συμπληρώματα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἤτοι προσδιορισμούς : *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον. Κριτίας τῷ Θηραμένει φίλος ἦν Ξ. Ἀγησίλαος παῖς ἔτι ἦν Ξ.*

1) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὅποιοι εἶναι ὀνόματα οὐσιαστικά ἢ ἐπίθετα ἢ ἐπέχουν θέσιν ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπιθέτου, καλοῦνται ὀνομαστικοί. Οὕτοι

α) ὅταν μὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώσιν, λέγονται ὁμοίόπτωτοι : *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος. Ἀριστείδης ὁ δίκαιος. ἐκάλεσε Τολμίδην τὸν κήρυκα.*

β) ὅταν δὲ δὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώσιν, λέγονται ἑτερόπτωτοι : *νῖος Ἀπολλοδώρου. ὁδὸς τριῶν ἡμερῶν.*

2) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐπιρρήματα ἢ ἐπέχουν θέσιν ἐπιρρήματος, καλοῦνται ἐπιρρηματικοί : *κατέβην χθὲς εἰς Πειραιᾶ Πλ. Κόνων παρ' Εὐαγόραν εἰς Κύπρον ἀπέπλευσε Ξ. οἱ λαγὼ τῆς νυκτὸς νέμονται Ξ.* (πρβλ. *νύκτωρ*).

1. Ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοὶ ὁμοίωτοι.

α) Παράθεσις καὶ ἐπεξήγησις.

§ 21. Τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον τίθεται ὡς ὁμοίωτος προσδιορισμὸς ἄλλου οὐσιαστικοῦ, καλεῖται *π α ρ ἄ θ ε σ ι ς ἢ ἐ π ε ξ ἡ γ η σ ι ς* αὐτοῦ.

1) Ὁ *κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς* προσθέτει ἐν ὁπωσδήποτε κύριον καὶ γνωστὸν γνώρισμα τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἢ ἀπλῶς χαρακτηρίζει αὐτό. Γενικῶς ὁ προσδιορισμὸς οὗτος δύναται νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν: *Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς* (= δς βασιλεὺς ἦν). *Ἀθῆναι πόλις μεγάλη* (= αἱ πόλις μεγάλη εἰσιν). (Πρβλ. *Καποδίστριας ὁ Κυβερνήτης*. *Ἡ Ἁγία Σοφία, τὸ μέγα μοναστήρι*). *Φιλήσιος καὶ Λύκων, οἱ Ἀχαιοὶ* Ξ. *θάρος καὶ φόβον, ἄφρονε ξυμβούλω* Πλ. (Πρβλ. *Ὁ Ὀλυμπος καὶ ὁ Κίσσαβος τὰ δυὸ βουνά*). (Πρβλ. καὶ § 13,1).

2) Ὁ *κατ' ἐπεξήγησιν προσδιορισμὸς* ἐπεξηγεῖ, ἤτοι διασαφεῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον συμβαίνει νὰ σημαίνει κάτι γενικὸν καὶ ἀόριστον. Κατὰ τὴν ἐρμηνεῖαν δύναται νὰ προτάσσεται αὐτοῦ ἡ λέξις *δ η λ α δ ἡ*: *ὁ παῖς με, ὁ Σάτυρος, ἀπέδρα* (= δηλαδὴ ὁ Σάτυρος) Πλ. *τοῦ ἡδίστου ἀκροάματος, ἐπαίνου, οὔποτε σπανίζετε* (= δηλαδὴ ἐπαίνου) Ξ. (Πρβλ. *Οἱ κλέφτες τ' ἀπαντήσανε, οἱ Κολοκοτρωναῖοι*).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Ἡ ἐπεξήγησις ἐνίοτε δηλοῦται σαφέστερον μὲ τὴν προσθήκην τῆς λέξεως *λέγω* (= θέλω νὰ πῶ, ἐννοῶ): *Τελαμῶνι δείξει μητροί τε, Ἐριβοῖα λέγω* Σοφ. Τότε ὅμως ἡ ἐπεξήγησις ἐκφέρεται συνήθως κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον τοῦ *λέγω*: *προσέκρουσα ἀνθρώπῳ πονηρῷ, Ἄνδροτίωνα λέγω* (= τὸν Ἄνδροτίωνα ἐννοῶ) Δημ.

§ 22. Κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸν δέχονται συνηθέστατα καὶ *ἀ ν τ ω ν υ μ ἰ α ι*, ἰδίᾳ δὲ αἱ προσωπικαὶ καὶ αἱ δεικτικαὶ: *ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ* Ξ. *τούτου τιμῶμαι ἐμαυτόν, ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως* Πλ. Ὀμοίως: *Θεμιστοκλῆς ἤκω παρὰ σέ* (= ἐγὼ ὁ Θεμιστοκλῆς ἤκω κλπ.) Θ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Εἰς τὰς κτητικὰς ἀντωνυμίας *ἡ μέτερος, ὁ μέτερος, σφέτερος*, λαμβανομένης μετ' ἐμφάσεως, προστίθεται ὡς προσδιορισμὸς κατὰ παράθεσιν ἡ γενικὴ πληθυντικὴ τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας αὐτόξ, καθόσον αἱ λέξεις *ἡ μέτερος, ὁ μέτερος καὶ σφέτερος* ἰσοδυναμοῦν μὲ τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, *ἡ μ ὶ ν, ὁ μ ὶ ν, σ φ ῶ ν*: *πολὺ ἀπὸ*

τῆς ἡμετέρας αὐτῶν μέλλομεν πλεῖν (= ἀπὸ τῆς χώρας ἡ μ ῶ ν α ὑ τ ῶ ν) Θ. οἱ Ἀργεῖοι τῷ σφετέρῳ αὐτῶν κέρα προεξήξαν (= τῷ κέρα σφῶν αὐτῶν) Θ.

Ὁμοία σύνταξις ὑπάρχει εἰς φράσεις, ὁποῖαι π.χ. δαῆρ ἐμός ἔσκε κυνώπιδος (= ἐμοῦ τῆς κυνώπιδος). Γοργεῖη κεφαλῆ, δεινοῖο πελώρου (= τῆς Γοργούς, τοῦ δεινοῦ πελώρου) Ὁμ. Ἀθηναῖος εἶ, πόλεως τῆς μεγίστης (= ἐξ Ἀθηνῶν, πόλεως κλπ.).

§ 23. Ὡς ἐπεξήγησις ὀνόματος, μάλιστα δὲ τοῦ οὐδετέρου δεικτικῆς ἀντωνυμίας, τίθεται πολλάκις ἀπαρεμφατικὴ ἢ ἄλλη πρότασις, ἰδίᾳ εἰδική: **εἰς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης** Ὁμ. οὐκ ἐπὶ τούτῳ κἀθηται ὁ δικαστὴς, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια Πλ. ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοῦς Πλ.

Ἀντιστρόφως δὲ μία παράθεσις δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς ὀλόκληρον πρότασιν, τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον νὰ χαρακτηρίζη κατὰ τινα τρόπον. Ἡ τοιαύτη παράθεσις κανονικῶς προτάσσεται καὶ διὰ τοῦτο καλεῖται π ρ ο ε ξ α γ γ ε λ τ ι κ ῆ: **ὁ τάχιστος τῶν λόγων, τέθηκε θεῖον Ἰοκάστης κἀρα Σοφ.**

Συνηθέστατα λαμβάνονται ὡς προεξαγγελτικαὶ παραθέσεις αἱ φράσεις: τὸ λεγόμενον, τὸ τῆς παροιμίας, τὸ τοῦ Ὀμήρου, τὸ κεφάλαιον, τὸ μέγιστον ἢ τὸ πάντων μέγιστον, τὸ δεινότατον ἢ τὸ πάντων δεινότατον, τὸ ἔσχατον, δυοῖν θάτερον, ἀμφοτέρων, τούναντίον κ.ἄ.τ. **τὸ λεγόμενον, κατόπιν εορτῆς ἤκομεν** (= ὅπως συνήθως λέγουν) Πλ. καὶ **τὸ πάντων δεινότατον, ὑμεῖς μὲν τοῦτον οὐ προύδοτε, οὗτος δὲ ὑμᾶς νῦν προδεδέωκεν Αἰσχίν.**

β) Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί.

§ 24. Ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς λέγεται τὸ ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει ἐν οὐσιαστικὸν οὕτως, ὥστε νὰ ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν: **μεγάλῃ πόλις** (πρβλ. μεγαλόπολις). **ὁ σοφὸς ἀνὴρ.**

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς συμφωνεῖ μὲ τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν ὄχι μόνον κατὰ πᾶσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν: **ἀγαθοὶ στρατιῶται. μεγάλα πράγματα.** οὐδὲν διαφέρει ἀνθρώπος ἀκρατῆς θηρίου τοῦ ἀμαθεστάτου Ξ.

Σημείωσις. Ὅτι ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει, ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν, δεικνύει καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ταῦτα ἀμφοτέρωθεν δύναται νὰ ἔχουν ἕτερον κοινὸν προσδιορισμὸν: **πόλις ἐρήμη μεγάλη**

(= ἐρημόπολις μεγάλη). ἐφόρει χιτῶνα πορφυροῦν, ποδήρη, στολιδωτὸν τὰ κάτω Ξ.

Ὅταν δὲ δύο ἢ περισσότεροι ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ νοοῦνται κεχωρισμένοι, τότε συνδέονται διὰ τοῦ καί: φίλος σαφῆς καὶ ἀγαθός Ξ. Ἄλλὰ τὸ ἐπιθετὸν πολλὺς λαμβανόμενον μετ' ἄλλου ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ συνδέεται μὲν μετ' αὐτοῦ διὰ τοῦ τ—καί, δὲν ἐννοεῖται ὅμως κεχωρισμένως: **διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν πραγμάτων σεσωσμένοι πάρεστε** (= διὰ πολλῶν δεινῶν πραγμάτων) Ξ.

§ 25. Ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί, ἐκτὸς τῶν ἐπιθέτων, τῶν μετοχῶν, τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀντωνυμιῶν καὶ τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀριθμητικῶν, λαμβάνονται πολλάκις

1) μετὰ τῶν ὀνομάτων ἀνῆρ, γυνή, ἄνθρωπος, ὀνόματα οὐσιαστικὰ προσηγορικά, τὰ ὅποια δηλοῦν ἡλικίαν, ἀξίωμα, ἐπάγγελμα, ἐθνικότητα κ.τ.τ.: **γέρων ἀνῆρ, γραῦς γυνή, ἄνδρες δικασταί, ἀνῆρ τύραννος, ἄνθρωποι ὑπογραμματεῖς.** (Πρβλ. **Γέρος ἄνθρωπος, γριά γυναικα, παπᾶς ἄνθρωπος**).

2) μετὰ τῶν γεωγραφικῶν ὄρων, ὄρος, λίμνη, ποταμός κ.τ.τ. τὰ γεωγραφικὰ κύρια ὀνόματα αὐτῶν, ὅταν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ ἀριθμοῦ καὶ προτάσσονται ἐκείνων μετὰ τοῦ ἄρθρου: **τὸ Πήλιον ὄρος, ὃ Ἄλφειὸς ποταμός, ἡ Ἀχερουσία λίμνη.**

3) μετὰ οἰουδήποτε ὀνόματος γενικῆ πτῶσις οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπιρρημα ἢ ἐμπρόθετον μετὰ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν: **ὁ τοῦ βασιλέως θρόνος** (= ὁ βασιλείος θρόνος), **οἱ Ἀθήνησι δικασταί** (= οἱ Ἀθηναῖοι δικασταί), **τὰς ἡδονὰς θήρευε τὰς μετὰ δόξης** (= τὰς ἐνδόξους) Ἴσσορ, (Πρβλ. **Ὁ κάτω κόσμος. Τὸ πρὸς τὰ ἐδῶ σίτι**).

§ 26. Ὁ σύναρθρος ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς πολλάκις ἐκφέρεται καθ' ἑαυτὸν, ὡς οὐσιαστικὸν ἔνευ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὅποῖον παραλείπεται ὡς εὐκόλως ἐννοούμενον ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως: **ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὁ δὲ φιλόδοξος τῆς πατρῴας οὐσίας ἐστὶ προδότης** (ἐνν. ἀνῆρ). **οἱ εἰδότες τὰ δέοντα** (= οἱ ἄνδρες οἱ εἰδότες τὰ δέοντα πράγματα) Ξ. (Πρβλ. **Ὁ τρελλὸς εἶδε τὸ μεθυσμένο κι ἔφυγε**).

Οὕτω πολλὰ ἐπίθετα ἢ μετοχαὶ καὶ ἐπιρρήματα ἢ ἐμπρόθετοι προσδιορισμοὶ μετὰ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν λαμβάνονται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικῶν, ὡς

1) οἱ ἀθάνατοι (= οἱ θεοί), οἱ θνητοί (= οἱ ἄνθρωποι), οἱ πολλοί

(=ὁ λαὸς ὁ δημοκρατικός), οἱ ὀλίγοι (=οἱ ὀλιγαρχικοί), οἱ λέγοντες (=οἱ ῥήτορες, οἱ πολιτευόμενοι), ὁ ἄκρατος (=ὁ οἶνος ὁ ἄκρατος), οἱ κάτω (=οἱ θεοὶ τοῦ "Ἄδου ἢ οἱ νεκροὶ) κλπ. (Πρβλ. οἱ πλούσιοι, οἱ φτωχοὶ—τὸ μαῦρο, τὸ βρετανῶτο, (ένν. κρασί): **Τ' ἀντρεϊωμένον τ' ἄρομα**).

2) ἡ πατρίς, ἡ ξένη, ἡ οἰκουμένη, ἡ πολεμία (ένν. γῆ ἢ χώρα), ἡ ἐπιούσα, ἡ προτεραία, ἡ ὑστεραία (ένν. ἡμέρα), ἡ δεξιὰ, ἡ ἀριστερά (ένν. χεῖρ), ἡ γραφικὴ, ἡ μουσικὴ, ἡ ῥητορικὴ (ένν. τέχνη), ἡ εὐθεῖα (ένν. γραμμὴ ἢ ὁδός), ἡ πλατεῖα, ἡ ταχίστη (ένν. ὁδός), ἡ τριήρης, ἡ πεντηκόντορος (ένν. ναῦς), ἡ εἰμαρμένη, ἡ πεπρωμένη (ένν. μοῖρα), κλπ. (Πρβλ. τὰ ξένα—τὸ δεξί, τὸ ζερβί—ἡ καλογερικὴ, κλπ.).

3) τὸ ἱερὸν (=ὁ ναός), τὰ ἱερά (=τὸ θῦμα ἢ ἡ θυσία), τὰ οἰκεῖα, τὰ τῆς πόλεως, τὰ τῶν πολεμίων, τὰ οἴκοι, τὰ δέοντα (ένν. πράγματα), τὸ κοινὸν (=ἡ κοινότης, ἡ πόλις, τὸ κράτος), τὸ πεζὸν ἢ τὸ πεζικόν, τὸ ἵππικόν, τὸ πελταστικόν, τὸ ναυτικόν (ένν. στρατεύμα), τὸ παρόν, τὸ παρελθόν, τὸ μέλλον (=ὁ παρῶν χρόνος, κλπ.) (Πρβλ. τὸ μωρό, τὸ μικρό, τὰ λεπτά κλπ.).

Οὕτω ἀρκετῶν ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν τὸ οὐδέτερον μετὰ τοῦ ἔρρου κατήντησε νὰ λαμβάνεται καὶ ὡς ἀφηρημένον οὐσιαστικόν ἢ ὡς ὄνομα περιληπτικόν: τὸ κακὸν (=ἡ κακία), τὸ δίκαιον (=ἡ δικαιοσύνη), τὸ Ἑλληνικόν, (=οἱ Ἑλληνες ἢ ὁ Ἑλληνισμός), τὸ βαρβαρικόν (=οἱ βάρβαροι), τὸ ὑπήκοον (=οἱ ὑπήκοοι).

γ) Κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοί.

§ 27. Κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς λέγεται ὁ δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς μετοχῆς ὁμοίωπτως προσδιορισμὸς ἐνὸς οὐσιαστικοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποδίδει εἰς τὸ οὐσιαστικόν μίαν παροδικὴν¹ ιδιότητα: **'Αγησίλαος φαιδρῶ τῷ προσώπῳ ἐκέλευσε** (= με πρόσωπον φαιδρὸν) **Ξ. ἠϋλίξεσθε ἐγκεχαλινωμένοις τοῖς ἵπποις Ξ.** (Πρβλ. *Περπατεῖτε μετὰ τὸ κεφάλι ὄρβιο. Κάθεται μετὰ τὰ χεῖρια σταυρωμένᾳ*).

1. Ὁ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς εὐρίσκεται πρὸς τὸ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικόν εἰς ἣν σχέσηιν τὸ κατηγορούμενον τῆς προτάσεως πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς (§ 7,2), ἤτοι διὰ τοῦ κατηγορηματικοῦ προσδιορισμοῦ νῦν ἀποδίδεται εἰς τὸ οὐσιαστικόν μία ιδιότης, ἢ ὁποῖα διακρίνεται ἀπὸ ἀντίθετον ιδιό-

Ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ συνηθέστατα λαμβάνονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν :

1) Τὰ ἐπίθετά ἄκρος, μέσος, ἔσχατος, ὅταν πρόκειται νὰ διακριθῇ μέρος τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἀπὸ τὸ ὅλον ἢ ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη αὐτοῦ : ἐκ κεφαλῆς εἰς πόδας ἄκρους (= ἕως τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν) "Ομ. ἐν αἰθέρι μέσῳ κατέστη λαμπρὸς ἡλίου κύκλος (= εἰς τὸ μέσον τοῦ αἰθέρος) Σοφ. τάξιν ἐσχάτην Αἴας ἔχει (= τὸ ἔσχατον μέρος τῆς παρατάξεως) Σοφ.

2) τὰ ἐπίθετα πᾶς, ἅπας, ὅλος (= ὀλόκληρος), μόνος καὶ αἰ ἀντωνυμιαὶ αὐτὸς (ὡς ὀριστική) καὶ ἕκαστος : πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλίθειαν ἐρῶ. κατεκείμην τὴν νύκτα ὅλην Πλ. μόνην τὴν τῶν ἀνθρώπων γλώτταν οἱ θεοὶ ἐποίησαν οἷαν ἀρθροῦν τὴν φωνήν Ξ. αὐτὸς Μένων ἐβούλετο ἰέναι (= ὁ ἴδιος ὁ Μένων, χωρὶς νὰ τὸν παρακινήσῃ ἄλλος κωνεὶς) Ξ. ἡ καταδίκη ἦν κατὰ τὸν ὀπλίτην ἕκαστον δύο μναὶ (·).

Σημείωσις. Μετὰ τοῦ ἀρθρου τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ ἔχουν διάφορον σημασίαν π.χ. ὁ μέσος = ὁ εἰς τὸ μέσον εὐρισκόμενος, ὁ πᾶς ἢ ὁ ὅλος = τὸ σύνολον, ἐν τῷ συνόλῳ οὐδ' οἱ πάντες ἀνθρωποι δύνανται ἂν διελεῖν (= τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων) Ξ. ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον (= πρὸς τὸ πρόσωπον ἐν τῷ συνόλῳ του, λαμβανόμενον) Πλ. ὁ μόνος υἱός (= ὁ μονογενῆς υἱός). (Πρβλ. Μὴν εἶδατε τὸ γιούλη μου, τὸ μοναχὸ παιδί μου ;).

2. Ὄνοματικοὶ προσδιορισμοὶ ἑτερόπτωτοι.

α) Εἰσαγωγή. Αἰ πτώσεις.

§ 28. Αἰ πτώσεις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀρχῆθεν ἦσαν ὀκτώ : ἦτοι ἡ ὀνομαστική, ἡ κλητική, ἡ αἰτιατική, ἡ γενική, ἡ ἀφαιρετική, ἡ δοτική, ἡ τοπική, ἡ ὀργανική· ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἐχάθησαν ἐξ αὐτῶν αἰ τρεῖς : ἦτοι ἡ ἀφαιρετική, συγχωνευθεῖσα μετὰ τῆς γενικῆς, καὶ ἡ τοπική καὶ ἡ ὀργανική, συγχωνευθεῖσαι μετὰ τῆς δοτικῆς.

τῆτα τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ : τέμνει ὀξεῖ τῷ πελέκει (= μετὰ τὸν πέλεκυν ὀξύν, καὶ ὀχι ἀμβλύν). Ὁ δὲ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐκφράζει ἰδιότητα ἐνὸς οὐσιαστικοῦ γνωστὴν ἤδη καὶ ὑπάρχουσαν εἰς αὐτό, καὶ δι' αὐτοῦ διαστέλλεται τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο ἀπὸ ἄλλο ὁμοειδές, τὸ ὅποιον δὲν ἔχει τὴν ἰδιότητα ταύτην : τέμνει τῷ ὀξεῖ πελέκει (= μετὰ τὸν ὀξύν πέλεκυν, καὶ ὀχι μετὰ τὴν ἀμβλύν).

1) **Ἡ ὀνομαστική** εἶναι ἡ πτῶσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίς ; (= ποιός), ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῦ τὸν φορέα τῆς ῥηματικῆς ἐννοίας, ἤτοι ἡ πτῶσις τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, καθὼς καὶ ἡ πτῶσις τοῦ κατηγορομένου καὶ τῶν ὁμοιοπτώτων προσδιορισμῶν τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ κατηγορουμένου, ἡ πτῶσις τῶν τίτλων ἢ ἐπιγραφῶν κ.τ.τ. **Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος** φηγὰς ἦν **Ξ**. ἠγεῖτο **Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς Θ**. (*Ὀμήρου*) **Ἰλιάς, Ὀδύσσεια. ἱερός ὁ χῶρος τῆς Ἀρτέμιδος Ξ**.

Σημείωσις. Πολλάκις συμβαίνει νὰ χρησιμοποιηται εἰς μίαν πρότασιν μία ὀνομαστική, ἡ ὁποία συντακτικῶς δὲν εὐρίσκεται εἰς καμμίαν σχέσιν μετὰ τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλην λέξιν τῆς προτάσεως : **οἱ δὲ φίλοι, ἦν τις ἐπίστηται αὐτοῖς χρῆσθαι, ὥστε ὠφελῆσθαι ἀπ' αὐτῶν, τί φήσομεν αὐτοὺς εἶναι ; Ξ**. Πρβλ. *Τότε ὁ ποντικὸς γίνηκεν ἡ καρδιά του.* (Ἀπὸ ἓνα παραμῦθι). Ἡ τοιαύτη ὀνομαστικὴ λέγεται ψυχολογικὴ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, διότι ἐκφράζει τὴν ἔννοιαν, ἡ ὁποία κυριαρχεῖ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ὁμιλοῦντος καὶ τὴν ὁποίαν οὗτος τὴν παρουσιάζει ἔτσι ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοτελῆ, ὡς τὸ κύριον στοιχεῖον τῆς φράσεως, ἀδιαφορῶν διὰ τὴν συντακτικὴν συμφωνίαν τῶν λέξεων.

2) **Ἡ κλητική** εἶναι ἡ πτῶσις, μετὰ τὴν ὁποίαν καλοῦμεν καὶ ἐν γένει προσαγορεύομεν πρόσωπα ἢ καὶ πράγματα : **δεῦρο, ὦ Σώκρατες. ὦ ἦλιε καὶ γῆ.** (Πρβλ. *Ἐδῶ Πέτρο. Μὴ μετὰ μαλώνης, Κίσαβε*).

Σημείωσις. Πολλάκις συνδέονται κλητικὴ καὶ ὀνομαστικὴ ἢ τίθεται ὀνομαστικὴ ἀντὶ κλητικῆς : **ὦ Ἀγησίλαε καὶ πάντες οἱ παρόντες Λακεδαιμόνιοι Ξ. ἡ Πρόκνη, ἔκβαίνε** (= ὦ Πρόκνη). (Πρβλ. *Γεῖά σας, χαρά σας, μάστοροι καὶ σεῖς οἱ μαθητᾶδες. Ποῦ εἰστε οἱ Μποτσαραῖοι ;*).

3) **Ἡ αἰτιατικὴ** εἶναι ἡ πτῶσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν : τίνα ; (ποιόν ;), πόσον ; ἤτοι ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῦ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον κατευθύνεται ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου· προσέτι δὲ ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῦ ἔκτασιν τόπου ἢ χρόνου : **φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ. ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα Θ. ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν Ξ**.

4) **Ἡ καθαρὰ γενικὴ** εἶναι ἡ πτῶσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίνοσ ; ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῦ (κυριολεκτικῶς καὶ μεταφορικῶς) τὴν περιοχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν

περιλαμβάνεται κάτι τι, ἤτοι ἡ πτώσις, μετὰ τὴν ὁποίαν ἐκφράζεται σχέσις κτήσεως ἢ ἐξαρτήσεως, τὸ ὅλον, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ ὅλον, εἰς μέρος τοῦ ὁποίου ἐξαπλοῦται μία ἐνέργεια : αἱ τριχες τῆς κεφαλῆς. Συρακούσας Ἀρχίας τῶν Ἡρακλειδῶν ᾤκισε (= εἰς ἐκ τῶν Ἡρ.). Θ. σταγόνες ὕδατος. Ἐκτορος Ἀνδρομάχη. τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον ἄφρονες ἐγένοντο (= ἀπὸ τὰ κηρία) Ξ.

5) Ἡ ἀφαιρετικὴ γενικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν : π ὅ θ εν ; (ἀπὸ τί νος ; ἐκ τί νος ;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἢ ὁποία δηλοῖ τίς ἢ ἀφετηρία μιᾶς πράξεως : Θέτις ἀνέδνυ πολίης ἀλός (= ἐκ τῆς θαλάσσης). Ὀμ., Α 359. Ἡρῆ μειδήσασα παιδὸς ἐδέξατο χειρὶ κύπελλον (= παρὰ τοῦ παιδὸς) Ὀμ., Α 596. ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα (= ἀπὸ τὰς Θήβας) Θ.

6) Ἡ καθαρὰ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν : εἰς τί ν α ; διὰ τί ν α ; (γιὰ ποιόν ;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἢ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει ἢ τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει μία πράξις ἢ ἐν πρᾶγμα : ἡ μοῖρα δίδωσιν ἀνθρώποις κακὰ (= εἰς τοὺς ἀνθρ.). Ἐκαστος οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγένηται, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι (= ὅχι μόνον γιὰ τὸν πατέρα του κλπ.). ἦλοι ταῖς θύραις (= διὰ τὰς θύρας, ἤτοι γιὰ κάρφωμα τῶν θυρῶν).

7) Ἡ τοπικὴ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν : π ο ὦ ; π ὅ τ ε ; ἤτοι ἡ πτώσις, ἢ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς ἢ μεταφορικῶς) τὸν τόπον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου συμβαίνει τι : Ἀχιλλεὺς εὔθε μυχῷ κλισίης (= ἐν τῷ μυχῷ) Ὀμ. πατῆρ σὸς αὐτόθι μίμνει ἄγρῳ (= ἐν τῷ ἀγρῷ) Ὀμ. τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐδήρουν τὴν γῆν, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ πρὸς τὴν πόλιν προσέβαλλον Θ.

8) Ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν : με τί ν α ; με τί ; (με ποιόν ; πῶς ;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἢ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συν ο δ ε ὑ εἰ τὸ ὑποκείμενον κατὰ τινα ἐνέργειάν του (δοτικὴ τῆς συνοδεΐας) ἢ τὸ ὁποῖον χρ η σι μ ε ὑ εἰ ὡς ὀργανον αὐτοῦ διὰ ταύτην (κυρίως ὀ ρ γ α ν ι κ ῆ δ ο τ ι κ ῆ) : ἐντεῦθεν Κῦρος ἐξελαύνει συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι (= μετὰ τὸ στρατεύμα) Ξ. Ναυσικᾶ Ἰμασὲν μᾶστιγι ἡμιόνοους (= μετὰ τὴν μᾶστιγα) Ὀμ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Ἡ ἀνάμειξις τῶν πτώσεων καὶ κατόπιν ἡ ἀπόλεια μερικῶν

ἐξ αὐτῶν προῆλθεν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος τοῦ τύπου αὐτῶν (πρβλ. οἶκω δοτική—οἶκοι τοπική, οἶκω = οἶκοθεν ἀφαιρετική) ἢ τῆς σημασίας αὐτῶν (πρβλ. "Ἦρη ἐδέξατο **χειρὶ κύπελλον**, ἔνθα ἡ λέξις **χειρὶ** ἠδύνατο νὰ ἐκλαμβάνετται καὶ ὡς πτώσεως τοπικῆς = εἰς τὸ χέρι τῆς, καὶ ὡς πτώσεως ὀργανικῆς = μὲ τὸ χέρι τῆς), ἀφ' ἑτέρου δὲ ἕνεκα τῆς χρήσεως ταυτοσήμεων ἐμπροσθέντων (πρβλ. λέγω **τινὶ τι** καὶ λέγω **πρὸς τινά τι**).

β) Ἡ γενική μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 29. Ἡ γενική συναπτομένη μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων ὡς ἑτερόπρωτος προσδιορισμὸς αὐτῶν δηλοῖ

1) ἐν δ ι η ρ η μ ἔ ν ο ν ὄ λ ο ν (γενική διαιρητική) : **ἀνὴρ τοῦ δήμου** "Ομ. (Πρβλ. **ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ**). **ἀπέθανε τῶν στρατηγῶν Στρηάλεως** (= ἀπὸ τοὺς στρ.). Ἡρόδ. **ὀλίγοι τῶν στρατιωτῶν. τὸ ἦμισυ τοῦ στρατοῦ. μέσον ἡμέρας** Ξ.

2) τὴν ὕ λ η ν, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ : **κόπη ἐλέφαντος** (= λαβὴ ἀπὸ ἐλεφαντοστοῦν) "Ομ. **ἄμαξα¹ σίτου** (= φορτωμένη σιτάρι). "Ομ. **ἀγέλη βοῶν** (= κοπάδι ἀπὸ β.) Ξ.

3) τὸν κ τ ῆ τ ο ρ α (γενική κτητική) : **Περικλέους οἶκος**. **Ἀριστομάχη Ἀριστοκλέους. ἱερός ὁ χῶρος τῆς Ἀρτέμιδος** (= ἀφιερωμένος εἰς τὴν Ἀρτ.). Ξ. **οἱ κίνδυνοι τῶν ἐφροσθηκῶν ἴδιοι Δημ.**

Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς κτητικῆς συνήθη εἶναι τὰ : οἰκεῖος, ἴδιος, κοινός, συγγενής, ἐταῖρος, φίλος, ἐχθρός, ξένος (τίνος).

4) τὸν δ η μ ι ο υ ρ γ ὄ ν τ ι ν ο ς : **νόμος Σόλωνος. Ἐλας ὕδρου** (= ἀπὸ ὕδρον, ἦτοι ἀπὸ δάγκαμα ὕδρου) "Ομ.

5) ἰ δ ι ὄ τ η τ α, ἐπὶ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν μέγεθος τι ἢ ἡλικίαν, συναπτόμενα μετ' ἀριθμητικῶν προσδιορισμῶν : **δύο ἡμερῶν πλοῦς Δημ. ὀκτῶ σταδίων τείχος Θ. παῖς τριῶν ἐτῶν**. (Πρβλ. **δέκα χρονῶν ἀγόρι**).

6) τὴν ἀ ξ ί α ν ἢ τὸ τί μ η μ α : **δέκα μνῶν χωρίον** Ἰσαῖ. **ἱερὰ** (θυσία) **τριῶν ταλάντων**. ἢ **ἀνθρωπίνῃ σοφίᾳ ὀλίγου τινὸς ἀξία** ἐστίν Ξ. **δόξα χρημάτων οὐκ ὠνητὴ** Ἰσοκρ.

7) τὴν αἰ τ ί α ν : **δίκη κλοπῆς** (= διὰ κλοπῆν). **ὀργὴ τῶν πραττομένων Δημ.** (Πρβλ. **Ἡ πίκρα τοῦ χωρισμοῦ**). οὐδείς ἔνοχος **λιποταξίου οὐδὲ δειλίας**.

Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας συνήθη εἶναι τὰ : αἰτίας, ὑπεύθυνος, ὑπόδικος, ὑπόλογος (τίνος).

1. Παρ' Ὀμήρῳ ἡ λέξις ψιλοῦται.

8) τὸ ὑποκείμενον ἐνεργείας τινὸς (γενικὴ ὑποκειμενική): *Θουκυδίδης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων* Θ. (= οἱ Π. καὶ οἱ Ἀθ. ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους). (Πρβλ. εἶναι θέλημα Θεοῦ = θέλει ὁ Θεός).

9) Τὸ ἀντικείμενον ἐνεργείας τινὸς (γενικὴ ἀντικειμενική): νομεὺς ἀγέλης Ξ. (πρβλ. νέμει ἀγέλην). ἡ τῶν ἐφήβων ἐπιμέλεια (πρβλ. ἐπιμελεῖται τῶν ἐφήβων). Κρίτων ἦν Σωκράτους ὀμιλητής Ξ. (πρβλ. ὠμίλει Σωκράτει). Σωκράτης οὐδὲ τούτων ἀνήκοος ἦν (πρβλ. ἤκουσε καὶ ταῦτα).

§ 30. Ἐπίθετα μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντασσόμενα εἶναι πολλά, ἰδίᾳ δὲ ὅσα ἔχουν ἀντίστοιχα ἢ συνώνυμα ῥήματα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς. Οὕτω συνήθως

1. συντάσσονται μετὰ καθάρως γενικῆς (§ 28,4) τὰ ἐπίθετα

α) τὰ ἐπιμελείας ἢ ἀμελείας σημαντικά: ἐπιμελής, ἀμελής, ὀλίγωρός **τινος**.

β) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά: μνήμων, ἀμνήμων, ἐπιλήσιμων **τινός**.

γ) τὰ ἐμπειρίας ἢ ἀπειρίας σημαντικά: ἐμπειρος, ἄπειρος, τρίβων, ἀήθης **τινός**. Πλ.

δ) τὰ μετοχῆς ἢ πλησμονῆς σημαντικά: μέτοχος, κοινωνός, μεστός, πλήρης **τινός**.

ε) τὰ φειδοῦς ἢ ἀφειδίας σημαντικά: φειδωλός, ἀφειδής **τινος**.

στ) τὰ ἀρχικά καὶ τὰ ἐναντία αὐτῶν κύριος, ἐγκρατής, ἀκράτωρ, ὑπήκοός **τινος**.

Σημείωσις. Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα συντάσσονται μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς (ἰδίᾳ εἰς τοὺς ποιητάς) καὶ μετοχαὶ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ αιτιατικῆς: οἰωνῶν σάφα εἰδός. Ὁμ., α 202. διδασκόμενος πολέμοιο Ὁμ. Π, 811 (πρβλ. ἐμπειρός **τινος**).

II. Συντάσσονται μετὰ ἀφαιρετικῆς γενικῆς (§ 28,5) τὰ ἐπίθετα

α) τὰ χωρισμοῦ ἢ ἀπαλλαγῆς σημαντικά: μόνος (= ἀποκεχωρισμένος), ἔρημος, ἐλεύθερος, ἄγνός **τινος**.

β) τὰ στερησεως σημαντικά: ἐνδεής, γυμνός, κενός, ὀρφανός **τινος**.

γ) τὰ διαφορᾶς σημαντικά: διάφορος, ἕτερος, ἄλλος, ἀλλοτρίος **τινος**: ἄλλα τῶν δικαίων (=διαφορετικά ἀπὸ τὰ δ.). Ξ.

δ) τὰ παραθετικά καὶ ὅσα ἔχουν ἔννοιαν συγκρίσεως (γενική συγκριτική)· πρότερος, ὕστερος, διπλάσιος, πολλαπλάσιός **τινος** : **ἀξιοτεκμαρτότερον τοῦ λόγου τὸ ἔργον ἐστὶν** (= ἀπὸ τὸν λόγον) **Ξ. ναυμαχία αὕτη μεγίστη δὴ τῶν πρὸ αὐτῆς γεγένηται Θ. Ἐπύα-
ξα προτέρα Κύρου εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο Ξ.**

Σημείωσις. Ὅτι ἡ γενική, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα, εἶναι ἀφαιρετική (§ 28,5), ἦτοι πτώσις, ἣτις δηλοῖ τὸ π ὅ θ εν ὁρμᾶ-
ται τι, δεικνύει σαφῶς ἡ ἀντίστοιχος σύνταξις τῶν ἐπιθέτων τούτων εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν συντάσσονται μὲ ἐμπρόθετον, ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἀ π ὀ καὶ αἰτιατικὴν : Ἐλεύθερος ἀπὸ βάσανα. Ὁρῶφανός ἀπὸ πατέρα. Διαφορετικός ἀπὸ σένα. Ὁ Πέτρος εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν Παῦ-
λον.

γ) Ἰδιαίτεροι παρατηρήσεις περὶ τῆς συντάξεως τῶν παραθετικῶν.

§ 31. α) Τὸ συγκριτικόν. 1) Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συγκρίνεται πρὸς ἄλλο τι ὁμοειδές, καλεῖται π ρ ὠ τ ο ς ὅ ρ ο ς τῆς συγκρίσεως· ἐκεῖνο δέ, πρὸς τὸ ὁποῖον γίνεται σύγκρισις αὐτοῦ, καλεῖται δ ε ὑ τ ε ρ ο ς ὅ ρ ο ς τῆς συγκρίσεως : ὁ **"Ὀλυμπος ὑψηλότερος τῆς Ὀσσης ἐστὶν** ("Ὀλυμπος ἀ' ὅρος τῆς συγκρίσεως — Ὀσσα β' ὅρος τῆς συγκρίσεως).

2) Ὁ ἀ' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται ποικιλοτρόπως, καθόσον οὗτος δύναται νὰ περιέχεται ὄχι μόνον εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς οἰονδήποτε ἄλλον ὅρον αὐτῆς, κύριον ἢ δευτερεύοντα : **τὴν πόλιν κατέστησαν ἰσχυροτέραν τῆς τῶν πολεμίων. προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν. καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε.**

3) Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως

α) ὅταν μὲν εἶναι οὐσιαστικὸν ἢ ἄλλη τις λέξις ἀντὶ οὐσιαστικοῦ λαμβανομένη (πρβλ. § 8), κανονικῶς μὲν ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν), σπανιώτερον δὲ διὰ τοῦ μορίου **ἦ** (= παρὰ) καὶ ὁμοιοπτῶτως πρὸς τὸν ἀ' ὅρον τῆς συγκρίσεως : **σιγή ποτ' ἐστὶν αἰρετωτέρα λόγου** (= ἀπὸ τὸν λόγον). **προσῆκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν** (= ἢ ἐτέροις, παρὰ εἰς ἄλλους) **Θ. τὸ φυλάξασθαι τάγαθὰ χαλεπότερον τοῦ κτήσασθαι ἐστὶν Δημ. Παρούσατις ἐφίλει Κύρον μᾶλλον ἢ τὸν Ἄρταξέρξην Ξ. οἱ Πέρσαι Κύρω μᾶλλον φίλοι ἦσαν ἢ βασιλεῖ Ξ.**

β) ὅταν δὲ δὲν εἶναι οὐσιαστικόν, ἀλλὰ κάποια ἄλλη λέξις ἢ φράσις, ἐκφέρεται πάντοτε διὰ τοῦ **ἦ** καὶ ὁμοιοτρόπως πρὸς τὸν ἀ' ὅρον τῆς

συγκρίσεως : *καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε. Σωκράτης παίζων οὐδὲν ἦττον ἢ σπουδάζων ἐλυσιτέλει τοῖς συνδριατρούβουσι Ξ.*

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. 'Ο β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται σπανίως καὶ διὰ τῆς προθέσεως ἀντὶ ἢ πρὸ μετὰ γενικῆς, ἢ διὰ τῆς παρὰ μετὰ αιτιατικῆς (ὄπως συνηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : *μείζονα ὅστις ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πάτρως φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω* (= ἀπὸ τὴν πατρίδα του) Σοφ. *μηδὲν περὶ πλείονος ποιοῦ πρὸ τοῦ δικαίου* (= ἐμπρὸς εἰς τὸ δίκαιον ἀπὸ τὸ δίκκιον) Πλ. *ἥλιον ἐκλείπεις πυκνότεραι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονευόμενα ξυνέβησαν Θ.*

"Όταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ μεγάλη δυσαναλογία μεταξύ τῶν συγκρινόμενων, ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἢ κατὰ μετὰ αιτιατικῆς ἢ διὰ τοῦ ἢ ὥστε ἢ διὰ τοῦ ἢ ὡς μετ' ἀπαρεμφάτου : *Ἄγεις ἔτυχε σεμνοτέρως ἢ κατ' ἀνθρώπων ταφῆς Ξ. φοβοῦμαι μὴ τι μείζον ἢ ὥστε φέρειν δύνασθαι κακὸν τῇ πόλει συμβῆ Ξ.*

§ 32. 'Ο β' ὅρος τῆς συγκρίσεως πολλάκις παραλείπεται, ὡς ἐννοούμενος ἐκ τῶν συμφραζομένων, ἢ ἐκφέρεται βραχυλογικῶς : *τὰ τῶν ἀγρίων ὄνων κρέα ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλώτερα δὲ (ἐνν. αὐτῶν) Ξ. ἢ τῆς πόλεως δύναμις ἦττων τῶν ἐναντίων ἐστίν* = ἦττων τῆς δυνάμεως τῶν...) Ξ. (Πρβλ. *Ὁ Πέτρος ἔχει μεγαλύτερο σπίτι ἀπὸ τὸν Παῦλο* (= ἀπὸ τοῦ σπίτι τοῦ Παύλου).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Βραχυλογικὴν ἔκφρασιν τοῦ β' ὅρου τῆς συγκρίσεως ἀποτελοῦν καὶ αἱ γενικαὶ τοῦ ὄντος, τοῦ λόγου ἢ λόγου, τοῦ δέοντος, τοῦ προσήκοντος, τοῦ εἰωθότος κ.τ.τ., αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν μετὰ τῆς καὶ ὀλόκληρον πρότασιν : *ἡ Κακία ἐφαίνετο λευκότερα καὶ ἐρυθρότερα τοῦ ὄντος* (= ἡ ὄντως ἦν, δηλ. ἀπὸ ὅ,τι πράγματι ἦτο) Ξ. *ἐγένετο κρείσσον λόγου τὸ εἶδος τῆς νόσου* (= ἡ ὥστε δύνασθαι τῷ λόγῳ ἐξηγήσασθαι αὐτό) Θ.

§ 33. 1) Συνήθως συγκρίνονται δύο πρόσωπα ἢ πράγματα ὡς πρὸς μίαν κοινὴν ιδιότητά των καὶ δηλοῦται ὅτι τὸ ἐν ἐξ αὐτῶν ἔχει τὴν ιδιότητα ταύτην εἰς ἀνώτερον βαθμόν. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται *σύγκρισις ὑπεροχῆς*. (Οὕτως εἰς τὰ προηγούμενα παραδείγματα).

2) Πολλάκις γίνεται σύγκρισις δύο προσώπων ἢ πραγμάτων ὡς πρὸς τινὰ ιδιότητα ἀντίθετον ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν, ἢ συγκρίνονται δύο ιδιότητες ἢ δύο καταστάσεις ἢ δύο ἐnergεῖαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος καὶ δηλοῦται ἡ ὑπάρχουσα μεταξύ αὐτῶν ἀντίθεσις. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται *σύγκρισις ἀντιθέσεως* : *Ξενίας καὶ Πασίων κακίους εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς*

περὶ ἐκείνους (=ὁ Ξ. καὶ ὁ Π. εἶναι κ α κ ο ἰ πρὸς ἡμᾶς καὶ ὄχι ἀ γ α θ ο ἰ, ὅπως ἡμεῖς πρὸς ἐκείνους) Ξ. Κ. Ἄν. 1, 4, 8. ἴθι, γέρον, μὴ μ' ἐρέθιζε, **σαώτερος ὡς κε νέηαι** (=γὰρ νὰ ἀπέλθης σῶως καὶ ὄ χ ι β ε β λ α μ μ ἔ ν ο ς, ὅπως θὰ συμβῆ, ἐὰν μένης καὶ μ' ἐρεθίζης) Ὁμ., Α 32. φθονέεσθαι **κρέσσον** ἐστὶν ἢ οἰκτιρέεσθαι (=εἶναι καλύτερον νὰ φθονῆται κανεὶς εὐτυχῶν παρὰ νὰ τυγχάνῃ οἴκτου δυστυχῶν, ἥτοι μεταξὺ τ ὠ ν δ ὄ ο κ α κ ὠ ν, τοῦ φθονεῖσθαι καὶ τοῦ οἰκτιρέεσθαι, ὀλιγώτερον κκὸν καὶ ἐπομένως προτιμότερον εἶναι τὸ φθονεῖσθαι) Ἡρ. 3,52.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς α'. Ἐπὶ συγκρίσεων ἀντιθέσεως, ὅταν συγκρίνονται δύο ἰδιότητες ἢ καταστάσεις ἢ ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος, τὰ σχετικὰ ἐπιθετα κανονικῶς ἐκφέρονται ἀμφοτέρω εἰς συγκριτικὸν βαθμὸν μὲ τὸ μόριον ἢ μεταξὺ αὐτῶν: **στρατηγοὶ πλείονες ἢ βελτίονες** (=μᾶλλον πολλοὶ παρὰ καλοὶ, ἥτοι πολλοὶ, ὄχι ὁμοῦ καὶ καλοὶ) Ἄρφ. ἐποίησα **ταχύτερα ἢ σοφώτερα** (= ἐνήργησα ταχέως, ἀλλ' ὄχι σοφῶς) Ἡρόδ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς β'. Εἰς συγκρίσεις ἀντιθέσεως πολλακίς τὸ συγκριτικὸν ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ θετικὸν καθ' ἑαυτὸ ἢ μετὰ τοῦ μορίου π ὶ ς (= κάπως, ὀλίγον): **οἱ τε πρεσβύτεροι καὶ οἱ νεώτεροι** (= οἱ πρεσβῦται καὶ οἱ νέοι) Ἰσοκρ **μή τι νεώτερον ἀγγέλλεις;** (= νέον τι) Πλ. **Κῦρος ἦν ἴσως πολυλογώτερος.** (= πολυλόγος πως) Ξ. τὸ **στράτευμα ἀτακτότερον ἐχώρει** (= ἀτάκτως πως, οὐχὶ ὀλιγῶς εὐτάκτως) Θ. (Πρβλ. τὸ **μεγαλύτερον τὸ ψάρι τρώει τὸ μικρότερον** = τὸ μεγάλο ψάρι τρώει τὸ μικρό. Ὁ ἄρρωστος **σήμερον εἶναι καλύτερα** = κάπως καλὰ, ὄχι τόσον ἀσχημα ὅσον χθές).

§ 34. β) Τὸ ὑπερθετικόν. 1) Ἀρχῆθεν τὸ ὑπερθετικὸν εἶναι ἀπλῶς ἕτερος τύπος τοῦ συγκριτικοῦ, ἡ δὲ κυρία διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ὅτι διὰ μὲν τοῦ συγκριτικοῦ γίνεται σύγκρισις π ρ ὶ ς ἔ ν ἢ π ρ ὶ ς ἄ λ λ α ὁμοῦ λαμβανόμενα καὶ ὡ ς ἔ ν τ ι θ ε ω ρ ο ῦ μ ε ν α (Ἄρταξέρξης ἦν πρεσβύτερος **Κύρου.** χρυσὸς δὲ κρείσσων **μυρίων λόγων βροτοῖς**)· διὰ δὲ τοῦ ὑπερθετικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς πάντα τὰ ὁμοειδῆ, ἀλλὰ νοούμενα ἔ ν ἕ κ α σ τ ο ν χ ω ρ ι σ τ ᾶ: Θουκυδίδης **ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων ἐλπίσας ἀξιολογώτατον αὐτὸν ἕσσεσθαι τῶν προγεγενημένων** (=ἀξιολογώτατον καὶ ἀξιολογώτερον ἔ ν συγκρίσει πρὸς ἕνα ἕκαστον τῶν προγενεστέρων) Θ.

2) Ἡ μετὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀρχῆθεν (ἀφαιρετικὴ) γενικὴ συγκριτικὴ, ὅπως καὶ ἡ γενικὴ, ἡ ὁποία συνάπτεται μετὰ τοῦ συγκριτικοῦ. Κατόπιν ὁμοῦ κατανατᾶ αὕτη νὰ εἶναι γενικὴ διαιρητικὴ (§ 29,1), ἐφόσον τὸ διὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ

συγκρινόμενον εἶναι ἓν ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων, πρὸς ἕκαστον τῶν ὁποίων συγκρίνεται : **Ἀθηναίων σοφώτατος Σωκράτης ἦν** (= ἓνὸς ἐκάστου τῶν Ἀθηναίων, εἰς τοὺς ὁποίους περιλαμβάνετο καὶ αὐτός)· πρβλ. **Κῦρος ἀγαθῶν ἰππέων κράτιστος ἦν ἰππεύς** Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Οὕτω ἐξηγεῖται ἡ σύνταξις ἐπιθέτων συγκριτικοῦ ἢ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ μετὰ γενικῆς τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ τοῦ διαφόρου βαθμοῦ μιᾶς ιδιότητος ἓνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου εἰς διάφορα χρονικὰ σημεῖα : **σοφώτερος ἔμαυτοῦ ἐγενόμην** (= παρ' ὅτι ἤμουν πρὶν καθ' ὅλον τὸν βίον μου). **τότε σοφώτατος σαύτου ἦσθα** (= σοφώτερος ἀπὸ κάθε ἄλλῃν περίοδον τῆς ζωῆς σου) Ξ.

3) Τὸ ὑπερθετικὸν λαμβάνεται καὶ καθ' ἑαυτὸ ἄνευ προσδιορισμοῦ κατὰ γενικὴν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀπλῶς ὅτι μία ιδιότης ὑπάρχει εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πράγμα εἰς τὸν ἀνώτατον αὐτῆς βαθμὸν : **φῦναι ὁ Κῦρος λέγεται κάλλιστος**.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Τοῦ ὑπερθετικοῦ ἡ ἔννοια πολλάκις ἐπιτείνεται διὰ τῆς προσθήκης διαφόρων λέξεων, ὡς **μάλιστα**, ὅτι, ὡς, ἦ, οἶος, ὡς οἶόν τε, ἓν τοῖς, ἀνθρώπων, δὴ : **ἐν τοῖς πρώτοις Ἀθηναῖοι τὸν αἰῶνον κατέθεντο** (= πρώτοι - πρώτοι οἱ Ἀθην.) Θ. (πρβλ. **τοῦτο δοκεῖ ἐν τοῖς μεγίστοις μέγιστον εἶναι** Πλ.). **σὺ ταύτην κάλλιστ' ἀνθρώπων ἐπίστασαι** Πλ. (πρβλ. **Ὁ προστυχώτερος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου**). **ὁμολογεῖται πρὸς πάντων κράτιστος δὴ γενέσθαι**. Ξ. **ἀποκρίνει ὡς οἶόν τε διὰ βραχυτάτων** Πλ.

Ὅμοίως καὶ διὰ τῆς προσθήκης τῆς γενικῆς πληθυντικῆς τοῦ θετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου : **κακῶν κάκιστε**.

β) Ἡ δοτικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 35. 1) Μετὰ οὐσιαστικῶν σπανίως συνάπτεται ἑτερόπτωτος προσδιορισμὸς κατὰ δοτικὴν. Εἶναι δὲ τὰ μετὰ δοτικῆς συντασσόμενα οὐσιαστικά παράγωγα ῥημάτων ἢ ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ δοτικῆς : **ἡ τοῦ θεοῦ δόσις ὑμῖν** Πλ. (πρβλ. **ἔδωκεν ὑμῖν ὁ θεός**). **οὐδεμία εὐνοία ἐμοὶ παρ' αὐτῶν** Ξ. (πρβλ. **οὐκ εὐνοὶ ἐμοὶ εἰσιν**).

2) Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς εἶναι πολλά :

α) Μετὰ καθαρᾶς δοτικῆς (§ 28,6) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὠφέλειαν ἢ βλάβην, φιλίαν ἢ ἐχθραν, εὐπείθειαν ἢ ὑποταγήν, τὸ ἀρμόζον ἢ τὸ πρέπον, καὶ τὰ ἀντίθετα τούτων : **ὠφέλιμος, βλαβερός τινι—φίλος, ἐχθρός, πολέμιος, ἐναντίος τινι—εὐπειθής, ὑπήκοός τινι—ἀρμόδιος, πρεπώδης,**

ἀπρεπής τινι : τύραννος ἄπας ἐχθρός ἐλευθερία καὶ νόμοις ἐναντίος Δημ.

Σημείωσις : Τὰ ἐπίθετα φίλος, ἐχθρός, πολέμιος κ.τ.τ. συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς (κτητικῆς), ἰδίᾳ ὅταν λαμβάνονται μετὰ τοῦ ἄρθρου ὡς οὐσιαστικά : οἱ φίλοι, οἱ ἐχθροί, οἱ πολέμιοι τῆς πόλεως (§ 29,3)

β) Μετὰ ὀργανικῆς δοτικῆς (§ 28,8) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἰσότητα ἢ συμφωνίαν, ἀκολουθίαν ἢ διαδοχὴν, προσέγγισιν ἢ μεῖξιν, καὶ πολλὰ ἐπίθετα σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως ἐν ἡ σύν. ὁ αὐτός τινι—ὅμοιος, ἀνόμοιος, παραπλήσιος, προσφερέης τινι—ἴσος, ἄνισος, ἰσόροπος, σύμφωνος, συνωδός, ὁμόγλωσσός τινι—ἀκόλουθος, διάδοχός τινι—πλησίος, γείτων, ὁμορος, συμμελής, ἄμεικτός τινι—συγγενής, σύμφυτος, ἔμφυτος, ἐνοχός τινι : οἱ πονηροὶ ἀλλήλοις ὅμοιοι Πλ. αἰδώς καὶ φόβος ἔμφυτα τοῖς ἀνθρώποις εἰσίν.

Σημείωσις 1. Μετὰ τῶν ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, πολλὰκις ἡ δοτικὴ λαμβάνεται βραχυλογικῶς : κόμαι Χαρίτεσιν ὁμοῖαι (= κόμαι ὅμοιαι ταῖς κόμαις τῶν Χαρίτων) "Ομ (Πρβλ. § 32).

Σημείωσις 2. Ἡ μετὰ ἐπιθέτων συναπτομένη δοτικὴ σημαίνει ἐνίοτε ἀναφοράν, ἥτοι τὸ κατὰ τι : φιλοπροσήγορος τῷ τρόπῳ. ἐρρωμενέστατοι ταῖς ψυχαῖς.

γ) Ἡ αἰτιατικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 36. Ἡ αἰτιατικὴ ὡς ἑτερόπτωπος προσδιορισμὸς οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων δὲν εἶναι πολὺ συνήθης, σημαίνει δὲ αὕτη μετὰ τούτων τὸ κατὰ τι ἢ ἀναφοράν : τυφλός τὰ τ' ὦτα τόν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματ' εἰ Σοφ.

Συνήθεις τοιαῦται αἰτιατικαὶ μετ' οὐσιαστικῶν εἶναι (τὸ) εὖρος, (τὸ) ὕψος, (τόν) ἀριθμόν, (τὸ) πλῆθος, (τὸ) ὄνομα : ἀφικνουῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων Ξ. πόλις αὐτόθι ὤκειτο, Θάψακος ὄνομα.

δ) Αἱ πλάγια πτώσεις μετ' ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων.

§ 37. α') Γενική. 1) Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων συντάσσονται μετὰ γενικῆς.

α) ἐπιρρήματα τοπικά, χρονικά καὶ ποσοτικά : ἐνταῦθα τῆς ἡπείρου Θ. πολλαχοῦ τῆς γῆς Πλ. πρῶτὴ τῆς ἡμέρας Ἡρόδ. τημικαῦτα

τοῦ θέρους Ἄρφ. τρίς τῆς ἡμέρας. τῶν τοιοῦτων ἄδην εἶχομεν (= μέχρι χορτασμοῦ, ἤτοι ἀφθονίαν ἀπὸ τὰ τοιαῦτα) Πλ. (Γενικὴ καθαρὰ τοῦ ὅλου· πρβλ. § 29, 1).

β) ἐπιρρήματα τροπικά, ὅλον· πῶς, ὅπως, ὡς (μετὰ τοῦ ῥήματος ἔχω) εὖ, καλῶς, κακῶς, καὶ ἐπιρρήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἀπομάκρυνσιν καὶ χωρισμόν, ὅλον· ἔξω, ἐκτός, πόρρω ἢ πρόσω, κρύφα, λάθρα (τινός): βασιλεὺς πῶς ἔχει παιδείας; (= ὡς πρὸς τὴν παιδείαν) Πλ. (Πρβλ. Πῶς εἶναι ἀπὸ ὑγείαν;). Ἡ Κέρκυρα καλῶς παράπλου κεῖται (= ὡς πρὸς τὸν παράπλου) Θ. (Γενικὴ ἀφαιρετικὴ, τῆς ἀφετηρίας ἢ τῆς ἀναφορᾶς· πρβλ. § 28,5 καὶ § 30, II).

Σημείωσις. Μετὰ γενικῆς ἐν γένει συντάσσονται καὶ τὰ λεγόμενα προθετικὰ ἐπιρρήματα ἐντός, εἴσω, ἐγγύς, πλησίον, πόρρω ἢ πρόσω, ἔμπροσθεν, ὑπισθεν, ἐκατέρωθεν, μεταξὺ, ἐναντίον κλπ. καὶ ἐπιρρήματα παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων, τὰ ὅποια συντάσσονται μετὰ γενικῆς: ἀξίως λόγου (πρβλ. ἄξιος λόγου), οὐκ ἀπείρως αὐτοῦ ἔχω (πρβλ. ἀπειρός τινος).

2) Μετὰ ἐπιφωνημάτων συνάπτεται γενικὴ (ἀφαιρετικὴ), ἡ ὅποια δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος, τὸ ὅποion προκαλεῖ τὴν ἀναφώνησιν: φεῦ τῆς ἀνοίας! Σοφ. αἰαὶ κακῶν! οἴμοι τέκνων Εὐρ.

§ 38. β') Δοτικὴ. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς ὀργανικῆς, § 28,8) συνήθη εἶναι τὸ ἅμα (= σύν, συγχρόνως μέ), ὁμοῦ (= μαζὶ μέ), καὶ τινὰ παράγωγα ἐπιθέτων ἢ ῥημάτων, τὰ ὅποια συντάσσονται μετὰ δοτικῆς: ἅμα τῇ ἡμέρᾳ. ταῦτα ἅμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχρὰ ἐστὶ (= ἐκτός τοῦ ὅτι εἶναι κακά) Πλ. ὁμοῦ τῷ πηλῷ Ξ. ὁμοίως ἐκείνῳ (πρβλ. ὁμοίως τινι). συμφερόντως τοῖς φίλοις (πρβλ. συμφέρει τοῖς φίλοις Ξ.). ἐπομένως τῷ νόμῳ (πρβλ. ἔπομαι τινι Πλ.).

§ 39. γ' Αἰτιατικὴ. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ αἰτιατικῆς συνήθη εἶναι τὸ νῆ ἢ ναὶ μὰ (ἐπὶ βεβαιώσεως) καὶ τὸ μὰ ἢ οὐ μὰ (ἐπὶ ἀρνήσεως): νῆ Δία ἢ ναὶ μὰ Δία, μὰ Δία ἢ οὐ μὰ Δία (πρβλ. μὰ τὴν Παναγία).

Σημείωσις. Ἡ παρά τὸ νή ἢ μὰ αἰτιατικὴ ἐξηγεῖται ὡς προελθοῦσα ἐκ παραλείψεως τῆς λέξεως ὄμνυμι (ἐπικαλοῦμαι μάρτυρα : νή Δία (= νή, ὄμνυμι τὸν Δία). Βλ. Ὁμ. Ψ 585. Ξεν. Κύρ. Ἄν. 6, 6, 17.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

§ 40. Αἱ ἀντωνυμῖαι, ἐπειδὴ ἐν γένει εἶναι λέξεις λαμβανόμεναι ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, δύνανται νὰ ἀναπληροῦν εἰς μίαν πρότασιν οἰονδήποτε ὄρον αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ἐκφέρεται διὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ (§ 8, § 9, § 21 κ.έ., § 29) ἢ ἐπιθέτου (§ 8, § 9, § 24 κ.έ.).

α) Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμῖαι καὶ ἡ ἀντωνυμία αὐτός.

§ 41. 1) Τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου ἢ μὴ ὑπάρχουσα ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ ἡ σπανία πληθυντικὴ ὀνομαστικὴ αὐτῆς (σφεῖς) ἀναπληροῦται ὑπὸ τῆς ἀντιστοίχου ὀνομαστικῆς τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος, ἢ ὑπὸ τῆς (ὀριστικῆς ἀντωνυμίας) αὐτός ἐπὶ ἐμφάσεως καὶ ἐκδηλώσεως σεβασμοῦ πρὸς τὸ περὶ οὗ πρόκειται πρόσωπον : "Ἐκτορος ἦδε γυνή (ἐστὶ) "Ὁμ. οὔτε ἡμεῖς ἐκεῖνου ἔτι στρατιῶται, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι ἡμῖν μισθοδότης Ξ. αὐτός ἔφα (=ἐκεῖνος, ὁ Πυθαγόρας δηλαδή, καὶ ὄχι κανεὶς ἄλλος).

2) Τῶν ἰσχυροτέρων, ἤτοι τῶν ὀρθοτονουμένων τύπων τῶν πλαγίων πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (ἐμοῦ, ἐμοί, σοῦ, σοὶ κλπ.) χρῆσις γίνεται, ὅταν εἰς τὸν λόγον ὑπάρχη ἐμφασίς καὶ πρὸ πάντων ἀντιδιαστολή (πρβλ. § 17). "Ἄλλως κακονικῶς γίνεται χρῆσις τῶν ἐγκλινομένων τύπων (μοῦ, μοί, κλπ.) : ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαιῶ· ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε, ἐμοὶ μελήσει Ξ. οὐκ ἐμοί, ἀλλὰ σοὶ ἀρέσκει ταῦτα—ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοὶ ἐλθεῖν Ξ. (πρβλ. Ἐμένα φωνάζει, ἐσένα φωνάζει—μὲ φωνάζει, σὲ φωνάζει).

Σημείωσις. Οἱ ὀρθοτονούμενοί τύποι τίθενται κανονικῶς καὶ κατόπιν τῶν προθέσεων : παρ' ἐμοῦ, παρ' ἐμοί, περὶ ἐμέ, πρὸς σέ, κλπ. (οὐδέποτε παρὰ μου κλπ. Ἄλλα : πρὸς ἐμέ καὶ πρὸς με.).

3) Αἱ εὐχρηστοὶ (εἰς τοὺς παζοὺς συγγραφεῖς) πλάγιαι πτώσεις τῆς

προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου (οἱ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς) λαμβάνονται συνήθως ἀντὶ τῶν αὐτοπαθῶν ἐπὶ ἐμμέσου ἀντανακλάσεως· (βλ. κατωτέρω § 42, 2, β') : ἔλεξαν ὅτι πέμψειε **σφᾶς** ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς (=σφᾶς αὐτούς—αὐτούς) Ξ. Γενικῶς δὲ ἀντὶ τῶν πλαγίων πτώσεων τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου λαμβάνονται αἱ πλάγιαί πτώσεις τῆς α ὑ τ ὁ ς, ὡς ἐπαναληπτικῆς, ἄνευ ἐμφάσεως, ἢ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὅ δε, ο ὅ τ ο ς, ἐ κ ε ῖ ν ο ς, ὅταν ὑπάρχη ἐμφασίς : *Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φηγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικοὺς* (=τὸν ἐξετίμησε πολὺ καὶ τ ο ὕ δίδει) Ξ. *τὰ Κύρου οὕτως ἔχει πρὸς ἡμᾶς, ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκεῖνον* Ξ.

4) Ἡ ἀντωνυμία α ὑ τ ὁ ς

α) οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται ὡς δεικτικῆ, (ὅπως κανονικῶς λαμβάνεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν). Συναπτομένη δὲ μετὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ὡς ὀριστικὴ εἶναι κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ : **αὐτὸς Μένων** ἐβούλετο ἰέναι παρὰ Ἀριαίων Ξ. (πρβλ. § 27, 2).

β) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου πρὸς δῆλωσιν ταυτότητος : *τὴν Ἀττικὴν ἀνθρώποι ὄκουν οἱ αὐτοὶ αἰεῖ* (=οἱ ἴδιοι, καὶ ὄχι ἄλλοτε ἄλλοι).

γ) ὡς ὀριστικὴ λαμβάνεται καθ' ἑαυτὴν ὄχι μόνον ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐπὶ τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου ἄνευ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τῶν προσώπων τούτων : *καὶ αὐτὸς πολλῶν πολέμων ἔμπειρός εἰμι* (καὶ ἐγὼ αὐτὸς) Θ. *σοφοῖς ὁμιλῶν καὐτὸς ἐκβήσει σοφός* (=καὶ σὺ αὐτός, καὶ σὺ ὁ ἴδιος) ἔδοξε δὴ χρῆναι **αὐτούς** τε ἐλθεῖν ἐπὶ θεῶν τάνδρος καὶ ἡμᾶς συμπααραλαβεῖν (=ἡ μ ᾶ ς τ ε αὐτούς=καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι) Πλ.

δ) κατόπιν τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς ὀνομάτων, οἷα τὰ ὀνόματα *στρατηγός, πρεσβευτής* κλπ. χρησιμεύει, ἵνα ἐξαίρη τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόσωπον ὡς τὸ κύριον καὶ σπουδαιότατον : *Κορινθίων στρατηγός ἦν Ξενοκλείδης πέμπτος αὐτός* (=πρῶτος στρατηγός με τέσσαρας ἄλλους συστρατήγους) Θ.

β) Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμιαί.

§ 42. 1) Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμιαί οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐκφέρονται μετὰ τοῦ ἄρθρου· πρβλ. *ἐπελαθόμην ἑμαυτοῦ* (=ἐλγη-

σμόνησα τὸν ἑαυτὸν μου) Πλ. γνῶθι **σαυτὸν** (= τὸν ἑαυτὸν σου). **ἑαυτοῦ κήδεταί ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ** (= γιὰ τὸν ἑαυτὸν του φροντίζει) Ξ.

2) χρησιμοποιοῦνται

α) ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἀντὶ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐν γένει, ὅταν τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς ἀντωνυμίας καὶ διὰ τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό· (ἄ μ ε σ ο ς ἢ ε ὑ θ ε ῖ α ἀντανάκλασις) : (ἐ γ ὦ) **ἐπελαθόμεν ἑμαυτοῦ** Πλ. (ὑ μ ε ῖ ς) **βλάψετε ὑμᾶς αὐτοῦς** Πλ. **ὁ σοφὸς ἐν ἑαυτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν.**

Σημείωσις. Συνήθως ὁμως (κατὰ τὸ δοκεῖ μοι ἢ ἐμοὶ δοκεῖ) λέγεται **δοκῶ μοι καὶ ἐμοὶ ἢ ἔμοιγε δοκῶ**, ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ **δοκῶ ἐμαυτῷ**.

Ἐνίοτε δὲ ἡ αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἀλλὰ εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς προτάσεως : **τὸν κωμάρχην ὄψετο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας** (= πρὸς τοὺς δούλους του, δηλ. τοῦ κωμάρχου) Ξ.

β) κατὰ τὸ γ' ἰδίᾳ πρόσωπον εἰς δευτερευούσας ἢ ἀπαρεμφατικὰς ἢ μετοχικὰς προτάσεις, ἀν καὶ τὸ σημαϊνόμενον δι' αὐτῶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἶναι τὸ αὐτὸ οὐχὶ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς δευτερευούσης προτάσεως ἢ τοῦ ἀπαρεμφάτου ἢ τῆς μετοχῆς, ἀλλὰ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς κυρίας προτάσεως· (ἔ μ μ ε σ ο ς ἢ π λ α γ ῖ α ἀντανάκλασις) : **οἱ Κλαζομένοι τὴν Πολίχραν ἐτείχιζον, εἴ τι δέοι σφίσι αὐτοῖς πρὸς ἀναχώρησιν** Θ. **ὁ ἥλιος οὐκ ἐπιτρέπει τοῖς ἀνθρώποις ἑαυτὸν ἀκριβῶς ὄρᾶν** Ξ. **πολλοὶ ἀντέλεγον, ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφεῖναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσάμενους** Ξ.

Πολλάκις ὁμως ἐπὶ τῆς ἐμμέσου ἀντανάκλασεως χρησιμοποιεῖται ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου, κατὰ τὰς εὐχρήστους πτώσεις αὐτῆς (οἱ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς, § 41,3), συνθηθέστερον δὲ αἱ πλάγια πτώσεις τῆς (ἐπαναληπτικῆς) ἀντωνυμίας α ὑ τ ὄ ς , ὅταν ὁ λόγος νοῆται ἐκφερόμενος ὡς ἀπὸ τοῦ διηγουμένου προσώπου (ἦτοι τοῦ συγγραφέως) καὶ οὐχὶ ὡς ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως : **λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας** (= αὐτῷ) Ξ. **οἱ φυγάδες ἐδέοντο Κερκυραίων σφᾶς κατάγειν** (= αὐτούς) Θ. **λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπιδειξαι τὸ στράτευμα αὐτῇ** Ξ.

Σημείωσις. Ἡ αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου λαμβάνεται ἐνίοτε

καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἀντὶ τῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου : *δεῖ ἡμᾶς ἐρέσθαι ἑαυτοὺς* (= ἡμᾶς αὐτοὺς) Πλ. (ὕ μ ε ῖ ς) *ἀποφάνετε σκαιοτάτους ἑαυτοὺς* (= ὑμᾶς αὐτοὺς) Λυσ.

Ἡ χρῆσις αὕτη ἐπεκράτησε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω προῆλθον αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι τῆς νέας γλώσσης, τὸν *ἑαυτόν μου*, τὸν *ἑαυτόν σου*, τὸν *ἑαυτόν του* κλπ.

γ) Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίαι.

§ 43. Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίαι (ἀλλήλων, ἀλλήλους κλπ.) ἐκφέρονται πάντοτε (ὅπως καὶ αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι) ἄνευ ἄρθρου : *ἀγαπᾶτε ἀλλήλους* (= ὁ ἕνας τὸν ἄλλον). *βασιλεία καὶ τυραννὶς διαφέρουσιν ἀλλήλων.*

Σημείωσις. Πολλάκις ἀντὶ τῆς ἀλληλοπαθοῦς ἀντωνυμίας γίνεται χρῆσις τῆς αὐτοπαθοῦς (εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν) : *διαλύσαθε τὰς πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς ἔχθρας* (= τὰς πρὸς ἀλλήλους) Ἰσοκρ. *ἀπίστως ἔχουσι πρὸς ἑαυτοὺς οἱ Ἕλληνες* (= πρὸς ἀλλήλους) Δημ.

δ) Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 44. 1) Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι

1) λαμβάνονται, ὅπως τὰ ἐπίθετα ἐν γένει, μετὰ τοῦ ἄρθρου ἢ ἄνευ αὐτοῦ : ὁ ἐμὸς φίλος—ἐμὸς φίλος, οἱ ὑμέτεροι στρατιῶται—ὑμέτεροι στρατιῶται κλπ. (πρβλ. ὁ ἰδικὸς μου φίλος—ἰδικὸς μου φίλος κλπ.).

2) Χρησιμοποιοῦνται εἰς τὸν λόγον ἀντὶ τῆς γενικῆς (κτητικῆς) τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (μ ο ὕ, σ ο ὕ, ἡ μ ῶ ν, κλπ., § 29,3), ὅταν ἡ σχέση τῆς κτήσεως ἐκφράζεται μετ' ἐμφάσεως ἢ δὲν ὑπάρχη μὲν ἐμφασίς, ὑπάρχη ὅμως ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς ἀντωνυμίας : *ἔρχεται ὁ ἐμὸς φίλος* (= ὁ ἰδικός μου φίλος), *ὁ σὸς φίλος* (= ὁ ἰδικός σου φίλος), *ὁ ἡμέτερος πατήρ* (= ὁ ἰδικός μας πατήρ) κλπ. — (ἐ γ ῶ) *στέργω τὸν ἐμὸν φίλον* (= τὸν φίλον μου), (ὕ μ ε ῖ ς) *στέργετε τὸν ὑμέτερον φίλον* (= τὸν φίλον σας) κλπ.

Σημείωσις 1. Ἡ ἀρχῆθεν κανονικῶς ἐσηματισμένη κτητικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου ἐός, -ή, -ὸν (πρβλ. ἐμὸς, -ή, -ὸν κλπ.) εἶναι ὅλως ἄχρηστος εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς, ἀνετ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιοῖται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἢ γενικῆ τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (αὐτοῦ, αὐτῆς κλπ.), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἢ γενικῆ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας (οὗτος ἢ ἐκεῖνος) : *ἔρχεται ὁ φίλος αὐτοῦ* (= ὁ φίλος του)—*οὗτου φίλος* (= ὁ ἰδικός του φίλος).

Ὁμοίως ἡ ἀντωνυμία σφέτερος εἶναι σπανία, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιεῖται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἢ γενικῆ τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (αὐτῶν), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἢ γενικῆ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας (τοῦτων ἢ ἐκείνων) : ἔρχεται ὁ φίλος αὐτῶν (= ὁ φίλος των) — ὁ τοῦτων φίλος (= ὁ ἰδικός των φίλος) κλπ.

Σημείωσις 2. Ὅταν ὑπάρχη ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας, τότε ἐπὶ ἐμφάσεως χρησιμοποιεῖται ἀντὶ μὲν τοῦ ἐμός, σός, ἢ τῆς γενικῆς τοῦτου ἢ ἐκείνου, ἢ γενικῆ τῆς ἀντιστοίχου αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας (ἐμαυτοῦ, σαυτοῦ, ἐαυτοῦ), ἀντὶ δὲ τῶν ἀπλῶν ἡμέτερος, ὑμέτερος, ἢ τῆς γενικῆς τοῦτων ἢ ἐκείνων, χρησιμοποιεῖται τὸ ἡμέτερος αὐτῶν, ὑμέτερος αὐτῶν καὶ ἡ γενικῆ ἐαυτῶν (πρβλ. § 22, Σημ.) : (ἐγὼ) στέργω τὸν ἐμαυτοῦ φίλον (= τὸν ἰδικόν μου φίλον). (ὑμεῖς) στέργετε τὸν ὑμέτερον αὐτῶν φίλον (= τὸν ἰδικόν σας φίλον). (οὗτοι) στέργουσι τοὺς ἐαυτῶν φίλους (= τοὺς ἰδικούς των φίλους), κλπ.

ε) Αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 45. Ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὄδε, οὗτος, ἐκεῖνος,

1) ἐπὶ αἰσθητῆς δειξέως, (ἦτοι ὅταν κανεὶς τὰς χρησιμοποιηθῆ δεικνύων συγχρόνως μὲ τὴν χεῖρα ἢ μὲ τὸ βλέμμα)

α) τῆς ὄδε γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐντελῶς πλησίον τοῦ ὀμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς καὶ συνήθως νοοῦνται ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενὴν σχέσιν πρὸς αὐτόν : Πλάτων ὄδε (= ἐτούτος ἐδῶ ὁ Πλ.). ἦδε ἡ ἡμέρα (= ἐτούτη, ἦτοι ἡ σημερινὴ ἡμέρα) Θ.

Οὕτω πολλάκις ἢ ὄδε λαμβάνεται ἀντὶ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας ἐγὼ ἢ ἀντὶ τῆς κτητικῆς ἐμός μετὰ δειξέως : ξὺν τῆδε ἀδελφῇ (= ξὺν ἐμοὶ τῇ σῇ ἀδελφῇ) Σοφ. σκήπτρω τυπεῖς ἐκ τῆσδε χειρὸς (ἐκ τῆσδε τῆς ἐμῆς χειρὸς) Σοφ.

β) τῆς οὗτος (= ἐτούτος, αὐτός) γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι μὲν πλησίον τοῦ ὀμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς, νοοῦνται ὅμως ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενοτέραν σχέσιν μὲ τὸν ἀκούοντα : οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει (= αὐτοί, οἱ συστρατιῶταί σου) Ξ.

Οὕτω ἢ οὗτος λαμβάνεται καὶ ὡς κλητικὴ τῆς τὸ μετὰ δειξέως : οὗτος, τί ποιεῖς; (ἔ! σὺ αὐτοῦ) Ἄρφ.

γ) τῆς ἐκεῖνος χρῆσις γίνεται, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων μακρὰν εὐρισκομένων τοπικῶς ἢ

χρονικῶς : νῆες ἐκεῖναι (= πλοῖα ἐκεῖ πέρα) Θ. ἐκεῖνης τῆς νυκτός οὐδεις ἐκοιμήθη Ξ.

2) ἐπὶ νοητῆς δείξεως, (ἦτοι ὅταν ὁ λέγων νοερῶς δεικνύη τι, τὸ ὅποιον ἔχει ἤδη λεχθῆ ἢ μέλλει νὰ λεχθῆ), ἡ μὲν οὕτος συνήθως ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα, ἡ δὲ ὅδε εἰς τὰ ἀμέσως ἐπόμενα : ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις, παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε (= αὐτὰ λὲς ἐσύ, ἀπὸ ἡμᾶς... τὰ ἐξῆς) Ξ.

Πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐπὶ νοητῆς δείξεως καὶ ἡ ἐκεῖνος μετὰ τινος ἐμφάσεως ἀντὶ τῆς οὕτος ἢ τῆς ὅδε : Χειρίσοφος μὲν ἀνέβαινε καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ (= οἱ σὺν τούτῳ—οἱ σὺν αὐτῷ) Ξ. ἐκεῖνο κερδαίνειν ἠγεῖται, τὴν ἡδονὴν Πλ. (§ 21, 2).

§ 46. Αἱ ἀντωνυμίαι τοιοῦτος, τοσόσδε (καὶ τηλικόσδε διαφέρουν κατὰ τὴν χρῆσιν ἀπὸ τὰς ταυτοσήμους ἀντωνυμίας τοιοῦτος, τοσοῦτος (καὶ τηλικόυτος), ὅ,τι διαφέρει ἡ ὅδε ἀπὸ τὴν οὕτος : ὁ Κῦρος ἀκούσας τοῦ Γωβρόου τοιαῦτα τοιάδε πρὸς αὐτὸν ἔλεξε Ξ. (πρβλ. ἀκούσας ταῦτα τάδε εἶπε).

§ 47. Πολλάκις γίνεται χρῆσις τῆς ἀντωνυμίας οὕτος (ἢ σπανίως τῆς ἐκεῖνος), ἀπλῶς ἵνα ἐπαναληφθῆ μετ' ἐμφάσεως κάτι τι προλεχθέν : ὁ τὸ σπέρμα παρασχών, οὗτος τῶν φόντων κακῶν αἷτιος Δημ. (πρβλ. τῆς θάλασσης τὰ κύματα αὐτὰ μόν' τὸν ρωτοῦσαν).

Πολλάκις δὲ τότε προτάσσεται τῆς ἀντωνυμίας οὕτος καὶ ὁ συνδεσμος καί, ὅταν μετ' αὐτῆς προστίθεται καὶ προσδιορισμός τις τοῦ προλεχθέντος ἐπιθετικός ἢ ἐπιρρηματικός, ὁ ὅποιος ἐξαιρεται ὡς δηλῶν κάτι τι σπουδαῖον : ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων, καὶ τούτων πονηρῶν, οὕτω πράττειν (= καὶ μάλιστα πονηρῶν) Ξ. ξένους προσήκει σοι πολλοὺς δέχεσθαι, καὶ τούτους μεγαλοπρεπῶς Ξ. (πρβλ. λῆγοι μού' φυγαν καὶ ἐκεῖνοι λαβωμένοι).

Συχρότατα δὲ ἐπαναλαμβάνεται ἐξαιρεμένη μία ῥηματικὴ ἔννοια διὰ τοῦ καὶ ταῦτα : Μένωννα δὲ οὐκ ἐζήτει, καὶ ταῦτα παρ' Ἀριάλου ὦν τοῦ Μένωνος ξένου (= καὶ δὲν τὸν ἐζήτει, ἐνῶ μάλιστα...) Ξ. οὐ ταῦτὰ ἡμῖν δοκεῖ περὶ τῶν αὐτῶν, καὶ ταῦτα περὶ τῶν μεγίστων (= καὶ μάλιστα ἐνῶ πρόκειται περὶ κλπ.) Πλ.

στ') Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 48. 1) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς σημαίνει ὅ,τι ἡ ἀντωνυ-

μία ποιός εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, λαμβάνεται δὲ (ὅπως καὶ ἡ ποιός) ἢ οὐσιαστικῶς ἢ ἐπιθετικῶς: **τίς** ἀγορεύειν βούλεται; **τίνος** τέχνης Γοργίας ἐπιστήμων ἐστίν; Πλ.

2) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία ποιός σημαίνει ποιός λογῆς; τί λογῆς; ἤτοι δι' αὐτῆς γίνεται ἐρώτησις **περὶ τοῦ ποιοῦ** ἐνὸς προσώπου ἢ ἐνὸς πράγματος· ἐπομένως λαμβάνεται αὕτη πάντοτε ἐπιθετικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν: **ποιόν** σε **ἔπος** φύγεν ἔρχομαι ὁδόντων; "Ομ. (πρβλ. οὐδείς ἠρώτα **ποία** τις εἶη ἡ Γοργίου τέχνη, ἀλλὰ **τίς**; Πλ.).

Σπανίως δὲ λαμβάνεται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἡ ποιός ἀντὶ τῆς **τίς** ἐπιθετικῶς: **ποιούς** λόγους οὐκ ἀνηλώσαμεν; (= τίνας λόγους) Ἰσοκρ.

Σημείωσις. Οὕτω σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ποιός (ποιός;) ἐπεκράτησε, ἢ δὲ τίς ἐξηφανίσθη (πλὴν τῶν τύπων **τίνος** καὶ **τί**: πρβλ. **τίνος** εἶναι αὐτὸ τὸ σπίντι; **τί** τρώγει;)

§ 49. 1) Πολλάκις κατόπιν μὲν τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας **τίς** ἀκολουθεῖ τὸ ἀόριστον ἐπίρρημα **ποτέ** (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄραγε ἢ τάχα), κατόπιν δὲ τῶν ἀντωνυμιῶν **ποιός** καὶ **πόσος** ἢ ἀόριστος ἀντωνυμία **τίς** (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **σάν**), οὕτω δὲ δηλοῦται μεγαλύτερον τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐρωτῶντος περὶ τοῦ ἐρωτωμένου ἢ ἐκπληξίς αὐτοῦ περὶ τούτου: **τίποτε** σύ, ὦ παῖ, τῷ Σάκκῳ οὕτω πολεμεῖς; (= γιὰτί ἄραγε, γιὰτί τάχα;) Ξ. **τίσιποτε** λόγοις ἐπεισαν Ἀθηναίους; (= μὲ ποίους ἄραγε λόγους;) Ξ. **ποιού** τίνος γένους ἐστίν ὁ Μιθριδάτης; (= σάν ἀπὸ τί λογῆς σὸι;) Ξ. **Πόσαι** τινές εἰσιν αἱ πρόσοδοι τῇ πόλει; (= σάν πόσες, πόσες περίπου;) Ξ.

2) Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι πολλάκις συνεχφέρονται μετὰ δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ αὐτῶν βραχυλογικῶς: Ἀγγελίαν φέρω χαλεπῆν. **Τίνα** ταύτην; (= τίς ἐστὶν ἡ ἀγγελία αὕτη, ἣν φέρεις;) Πλ.

§ 50. 1) Πολλάκις εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν συνεχφέρονται δύο ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι ἀσυνδέτως: **τίνας** σὺν ὑπὸ **τίνων** εὗρομεν ἂν μείζω εὐεργετημένους ἢ παῖδας ὑπὸ γονέων; Ξ.

2) Πολλάκις τίθεται ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία καὶ εἰς δευτερεύουσαν πρότασιν ἐκφερομένην ἐρωτηματικῶς κατόπιν ἄλλης ἐρωτηματικῆς προτάσεως ἀνεξαρτήτου: **πότε** ἂ **χορὴ** πράξετε; **ἐπειδὴν** **τί** γένηται; Δημ.

Σημείωσις. Οὕτω παρήχθησαν αἱ ἑλλειπτικαὶ ἐκφράσεις ὅτι, τί; (ἐν. γίνεται) = (για ποῖον λόγον;) καὶ ἵνα τί; ἢ ὡς τί; (ἐνν. γένηται = μὲ ποῖον σκοπὸ;) ἔτι καὶ τοῦτο αὐτῷ προσθήσετε; ὅτι τί; ἵνα τί ταῦτα λέγεις; Πλ. ὡς τί δὴ φεύγεις; Εὐρ.

3) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία πολλάκις τίθεται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐρωτηματικῆς προτάσεως πρὸς μεγαλυτέραν ἔμφασιν: τρέφεται δὲ ψυχὴ **τίνι**; Πλ.

ζ) Αἱ ἄοριστοι ἀντωνυμιαί.

§ 51. 1) Ἡ ἄοριστος ἀντωνυμία τῖς (= ἕνας, κάποιος, κανεὶς) εἶτε ὡς οὐσιαστικὸν εἶτε ὡς ἐπίθετον κανονικῶς λαμβάνεται εἰς καταφατικὰς προτάσεις: ἴτω **τις** ἐφ' ὕδωρ (= ἅς πάη ἕνας ἢ κάποιος) Ξ. ποῖ **τις** φύγη; (= ποῦ νὰ... κανεὶς) Σοφ. καὶ **τις** θεὸς ἠγεμόνευεν (= κάποιος θεὸς) Ὅμ.

Εἰς ἀποφατικὰς δὲ προτάσεις ἀντὶ τῆς ἄορίστου τῖς λαμβάνεται κανονικῶς ἢ ἀντίστοιχος αὐτῆς ἀντωνυμία οὐδεις (= κανεὶς, κανεὶς δὲν—ἐὰν ἢ πρότασις εἶναι κρίσεως) ἢ μηδεις (= κανεὶς, κανεὶς νὰ μὴ—ἐὰν ἢ πρότασις εἶναι ἐπιθυμίας): οὐδεις ἦλθεν Ξ. οὐδ' ἄλλος ἔπαθεν οὐδεις οὐδὲν (= κανεὶς τίποτε) Ξ. μηδεις ἰδέτω (= κανεὶς νὰ μὴ ἰδῆ) Ξ. μὴ θῆσθε νόμον μηδένα. Δημ.

2) Ἡ ἄοριστος ἀντωνυμία τίς, τί

α) λαμβάνεται καὶ ὡς κατηγορούμενον, καὶ τότε σημαίνει κάποιος ἄξιος λόγου ἢ σπουδαῖος, κάτι, κάτι τι: ἠῦχες **τις** εἶναι (πρβλ. θαρρεῖ πὺς **κάτι** εἶναι **κι** αὐτός).

Τοιαύτην σημασίαν ἔχει τὸ ἄοριστον τί καὶ εἰς τὰς φράσεις λέγειν **τι**, ποιεῖν **τί**, κλπ. ἄρ' οἴεσθέ **τι** ποιεῖν οὐδὲν ποιοῦντες; (= κάτι τι ἄξιον λόγου) Πλ.

β) συνάπτεται καὶ μετὰ ἐπιθέτων, ἀντωνυμιῶν, ἀριθμητικῶν ἢ ἐπιρρημάτων, καὶ ἄλλοτε μὲν ἐνισχύει, ἄλλοτε δὲ μετριάζει τὴν ἔννοιαν αὐτῶν (= κάποιον ἀρκετὰ, πολὺ, ἐξαιρετικά... ἢ κάπως, κάπου, περίπου, σάν...): **δεινὴ** **τις** **δύναμις** (= κάποια πολὺ ἰσχυρά...) Ξ. **ὀλίγοι** **τινὲς** (= κάποιοι ἀρκετὰ ὀλίγοι) Θ. **ὅσος** **τις** **χρυσός** (= πόσον πολλὸς χρυσός) Ὅμ. **ἡμέρας** **ἑβδομήκοντά** **τινας** (= κάπου 70, γαμμιά ἑβδομηκταριά) Θ. **διαφερόντως** **τι** **ἀδικούμεθα** (= κάπως ὑπερβολικά) Θ.

Σημείωσις. Ἡ ἀντωνυμία τῖς (ὅπως καὶ ἡ κανεὶς εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) λαμβάνεται πολλάκις μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἑκαστος, ὁ καθένας

τουτό τις ἴστω (= ἄς ξέρη καθέννας) Σοφ. (πρβλ. *εὐκόλα μπαίνει κανείς στη φυλακή, μὰ δύσκολα βγαίνει*). Ἐπὶ τῆς τοιαύτης χρήσεως δύναται νὰ συνάπτεται μετὰ τῆς ἄοριστου τίς καὶ τὸ ἐπίθετον πᾶς ἢ ἡ ἀντωνυμία ἔκαστος: πᾶς τις Ἡρόδ. ἕκαστός τις Ξ.

Ἡ φράσις ἢ τις ἢ οὐδεὶς = σχεδὸν κανείς· ἡ δὲ φράσις ἢ τι ἢ οὐδὲν = σχεδὸν τίποτε.

3) Ἡ ἄοριστος ἀντωνυμία ἄλλοις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν πολ- λάκις λαμβάνεται πλεοναστικῶς ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐνὸς οὐ- σιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον κυρίως εἶναι ἐπεξήγησις τῆς ἀντωνυμίας ἄλλοις. Δύναται δὲ νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τότε τὸ ἄλλοις διὰ τοῦ ἐξ ἄλλου, ἐκτὸς τούτου, προσέτι κ.τ.τ.: αὐτὸς Ὀδυσσεὺς τέρετο καὶ ἄλλοι Φαίηκες (= καθὼς καὶ οἱ Φ. ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος) Ὅμ. ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἄλλης ἀργίας (= καὶ ἐκτὸς τούτου καὶ ἐκ τῆς ἀνεργίας) Θ.

4) Αἱ ἀντωνυμῖαι ἕκαστος, ἑκάτερος, ἕτερος, οὐδέτε- ρος (μηδέτερος), πότερος, οὐδεὶς (μηδεὶς) λαμβάνονται καὶ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ὁμάδων τινῶν (οἷον ἔθνῶν, φυλῶν, πατριῶν, στρατευμάτων κ.τ.τ.): πόλεις τάσδε ἑκάτεροι ξυμμάχους εἶχον (δηλ. οἱ Ἀθηναῖοι ἀφ' ἐνὸς καὶ οἱ Πελο- ποννήσιοι ἀφ' ἑτέρου) Θ. ὅστις μηδετέροις ἀρέσκει, τοῦτον τίποτε καὶ καλέσαι χρῆ; (δηλ. οὔτε τοῖς δημοκρατικοῖς οὔτε τοῖς ὀλιγαρ- χικοῖς) Ξ.

η) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμῖαι.

§ 52. 1) Κανονικῶς ἡ μὲν ὅς (ἦ, ὀ) καὶ αἱ ἄλλαι ἀπλαῖ ἀναφο- ρικαὶ ἀντωνυμῖαι οἷος, ὅσος, ἡλίκοις, ἀναφέρονται εἰς ἓν ὠρι- σμένον πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, ἡ δὲ ὅστις καὶ αἱ λοιπαὶ σύνθετοι ἀνα- φορικαὶ ἀντωνυμῖαι (ὀπότερος, ὀποῖος, ὀπόσος, ὀπηλίκοις, ὀποδαπὸς) ἀναφέρονται εἰς κάτι γενικὸν καὶ ἄοριστον: Ἔστι Δίκησ ὀφθαλμός, ὀς τὰ πάνθ' ὀρᾶ—μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει (= πᾶς ἄνθρωπος, ὅστις).

Σημείωσις α'. Οὐχ ἤττον λαμβάνεται ἐνίοτε ἡ ὅστις ἀντὶ τῆς ὅς: καὶ Ἀπόλλωνος Ἀρχηγέτου βωμόν, ὅστις νῦν ἔξω τῆς πόλεως ἐστίν, ἰδρῶσαν- το Θ.

Ἡ δὲ χρῆσις αὕτη ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω μετὰ ταῦτα ἐπεκράτησεν ἡ ὅστις ἀντὶ τῆς ὅς.

Σημείωσις β'. Ἐνίοτε χρησιμοποιεῖται ἀναφορικὸν ἐπίρρημα (ἐνθα,

ἦ, ὅπου, ὅθεν, οἷ) ἀντὶ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας ὅς μετὰ τινος προθέσεως: ἤλασεν εἰς Ταρσοὺς, πόλιν τῆς Κιλικίας, ἐνθα ἦν τὰ Σουεῖσιος βασιλεία (= ἐν ἧ) Ξ. δῶμα Πελοπιδῶν τόδε, ὅθεν σε ἤνεγκα (= ἐξ οὗ) Σοφ. ἐκ Λακεδαίμονος, οἵπερ πλειστάκις ἀφίξει (= εἰς ἤνπερ) Πλ.

Καὶ ἡ συντακτικὴ χρῆσις αὕτη σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ ἀναφορικοῦ ἐπιρρήματος ὅπου καὶ οὕτω κανονικῶς λαμβάνεται νῦν τὸ ὅπου (ὅπου, ποῦ) ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν (ὅς, ὅστις, ὁ ὅποϊος): τὸν δρόμον, ὅπου πέρασα, δὲν τὸν ξαναδιαβαίνω (= τὸν ὁποῖον). νὰ βγοῦν τὰ κλεφτοκάραβα, ποῦ ἔχουν τοὺς κλέφτες μέσα (= τὰ ὁποῖα).

Σημεῖωσις γ'. Λέγεται πολλάκις ἀναλυτικώτερα καὶ περιγραφικώτερα ἔστιν ὅς ἢ ἔστιν ὅστις (ἔστι τις ὅς ἢ ἔστι τις ὅστις) ἀντὶ τῆς ἀπλῆς ἀόριστου ἀντωνυμίας τῆς: ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη (= κάποιος) Ξ. οὐκ ἔστιν ἥτις τοῦτ' ἄν ἔτλη Εὐρ. Σχηματίζεται δὲ ἡ φράσις αὕτη κατὰ τὰς πλαγίας πτώσεις, καὶ μάλιστα καὶ πληθυντικῶς, ὡς ἐξῆς: εἰσὶν οἱ ἢ ἔστιν οἷ (= ἐνιοί), ἔστιν ὧν (= ἐνίων), ἔστιν οἷς (= ἐνίοις), ἔστιν οὓς (= ἐνίοις): ἔστιν ὧν καὶ κριτὴν καθήμενον ἔπαιον Ξ. ἔστιν οἷ καὶ Ξενοφῶντα προυβάλλοντο πρεσβευτὴν Ξ. πλὴν Ἰῶνων καὶ Ἀχαιῶν καὶ ἔστιν ὧν ἄλλων ἐθνῶν (= καὶ ἄλλων τινῶν) Θ. Ὅμοιως παρήχθη καὶ ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία ἐνιοί, ἐνιαί, ἐνια, ἐκ τοῦ ἐνι (= ἔστι) καὶ τοῦ οἷ, αἷ, ἄ. πρβλ. καὶ τὸ ἐπίρρημα ἐνίοτε = ἐνι ὅτε, ἦτοι ἔστιν ὅτε.

Ὅμοιως δὲ ἀντὶ τοῦ οὐδεὶς οὐ λέγεται πολλάκις μετὰ μεγαλυτέρας ἐμφάσεως οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ ἢ οὐδεὶς (ἔστιν) ὅστις οὐ (= πᾶς τις): οὐδενὶ δτω οὐκ ἀπεκρίνετο (= παντὶ ἀπ.) Πλ.

2) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία οἷος (= τέτοιος ποῦ) συχνότατα χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς στερεοτύπους φράσεις οἷός εἰμι ἢ οἷός τέ εἰμι μετ' ἀπαρεμφάτου. Καὶ ἡ μὲν φράσις οἷός εἰμι σημαίνει εἶμαι τέτοιος ἄνθρωπος ποῦ (νά), εἶμαι πρόθυμος ἢ ἔτοιμος (νά): Ἀγησίλαος ἦκιστα ἦν οἷος μεγαλῆγορεῖν Ξ. Μειδυλίδης ἠγανάκει καὶ οἷος ἦν ἐπεξιέναι Λεωκράτει Δημ.

Ἡ δὲ φράσις οἷός τέ εἰμι (ἢ οἷός τ' εἶμι) σημαίνει εἶμαι εἰς θέσιν, δύναμαι: Ἀλκιβιάδης οἷός τε ἦν σῶσαι τὴν προτέραν τῆς πόλεως δύναμιν Ξ.

Συνηθεστάτη εἶναι ἡ φράσις οἷόν τέ ἐστι μετ' ἀπαρεμφάτου (= εἶναι δυνατόν νά).

3) α) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι οἷος, ὅσος, ἡλίκος, πολλάκις λαμβάνονται εἰς ἀναφωνήσεις ἐπιφωνηματικῶς: οἶα ποιεῖς, ὦ ἑταῖρε! (= τί πράγματα εἶναι αὐτὰ ποῦ) Πλ. ὄσῃ ἔχεις τὴν δύναμιν! (= πόσον μεγάλην) Ἀρφ.

β) Αί σύνθετοι αναφορικά άντωνυμια όστις, ό ποϊός, ό πόσος, ό πηλίκος, πολλάκις λαμβάνονται άντι τών άντιστοίχων έρωτηματικών άντωνυμιών (τίς, ποϊός, πόσος, πηλίκος) και δι' αυτών διδεται άπάντησις εις γενομένην έρώτησιν ή εισάγεται πλαγία έρώτησις: αλλά τίς γάρ ει; "Όστις; πολίτης χρηστός (= Έρωτᾶς όστις είμι; = ποϊός είμαι;) 'Αρφ. Ούτος, τί ποιείς; "Ό,τι ποιῶ; (= Έρωτᾶς ό,τι ποιῶ; = τί κάνω;) 'Αρφ.

4) Αί αναφορικά άντωνυμια αναφέρονται πολλάκις εις τήν σύστοιχον αυτών δεικτικήν άντωνυμιάν ύπάρχουσαν ή νοουμένην έξωθεν, ήτοι ή ός αναφέρεται εις τήν ούτος, ή οϊός και ποϊός εις τήν τοιόσδε και τοιοϋτος, και ή ήλίκος και όπηλίκος εις τήν τηλικόσδε και τηλικοϋτος: οί άνθρωποι τούτοις μάλιστα έθέλουσι πείθεσθαι, ούς άν ήγῶνται βελτίστους είναι Ξ. όν οί θεοί φιλοϋσιν άποθηήσκει νέος (ούτος όν). σίτω τοσοϋτω έχρητο Σωκράτης, όσον ήδέως ήσθιε Ξ. (πρβλ. όσους θα κόψη τό σπαθί, τόσους θενά σκοτώσω).

Σημείωσις. Δύναται όμως εις όνομα άρσενικοϋ ή θηλυκοϋ γένους ή εις όλόκληρον πρότασιν να αναφέρεται τό οϋδέτερον ό, όταν τοϋτο λαμβάνεται με τήν γενικήν σημασίαν χρῆμα ό, πράγμα ό (=πράγμα πού, κάτι πού): τυρανίδα θηρᾶς, ό πλήθει χρήμασιν ό' άλλίσκεται Σοφ. Δερκυλίδας εστάθη τήν άσπίδα έχων, ό δοκεί κηλίσ είναι τοίς σπουδαίοις (= τό σταθῆναί τινα έχοντα τήν άσπίδα) Ξ. (πρβλ. § 14, α'.)

5) 'Η αναφορική άντωνυμία κανονικῶς συμφωνεῖ πρός τό όνομα ή τήν δεικτικήν άντωνυμιάν, εις τήν όποιάν αναφέρεται κατά γένος και άριθμόν, ή δέ πτώσις αυτῆς κανονίζεται εις τήν σύνταξιν τῆς προτάσεως, εις τήν όποιάν εύρίσκεται. (Βλ. τά άνωτέρω παραδείγματα).

'Αλλά πολλάκις ή αναφορική άντωνυμία, ένῶ έπρεπε να τεθῆ εις πτώσιν αίτιατικήν, τίθεται εις πτώσιν γενικήν ή δοτικήν, διότι ή πτώσις τοϋ όνόματος ή τῆς άντωνυμίας, εις τήν όποιάν αυτη αναφέρεται, είναι γενική ή δοτική. ("Έλξίς τοϋ αναφορικοϋ).

Τότε δέ, εάν μεν ή αναφορική άντωνυμία αναφέρεται εις κάποιαν δεικτικήν άντωνυμιάν, ή δεικτική αυτη άντωνυμία κανονικῶς παραλείπεται: εάν δέ αναφέρεται εις έν όνομα οϋσιαστικόν, τοϋτο συνήθως λαμβάνει θέσιν μετά τήν αναφορικήν άντωνυμιάν εις τό τέλος τῆς αναφορικῆς προτάσεως, άνευ άρθρου: οί χρησμοδοί ίσασιν οϋδέν ὦν λέγουσι (=οϋδέν τούτων. ά) Πλ. όπως έσεσθε άξιοι τῆς έλευθε-

ρίας, ἥς κέκτησθε (= τῆς ἐλευθερίας, ἦν) Ξ. σὺν τοῖς θησαυροῖς, οἷς ὁ πατὴρ κατέλιπε (= σὺν τοῖς θησαυροῖς, οὖς) Ξ. τούτους ἄρχοντας ἐποίει, ἥς κατεστρέφετο χώρας (= τῆς χώρας, ἦν) Ξ. ἐπορεύετο σὺν ἧ εἶχε δυνάμει (= σὺν τῇ δυνάμει, ἣν εἶχε) Ξ. Πρβλ. Πῶς ἀγαπῶ ὅποιον φορεῖ ἐνδύματα θλιμμένα = ἐκεῖνον, ὁ ὁ ποῖ ος φορεῖ. Ἄλιμονο σ' ὅποιον βρεθῆ ἔκει = σ' ἐκεῖνον, ὁ ποῖ ος βρεθῆ).

Σημείωσις. Σπανιώτερον συμβαίνει καὶ τὸ ἀντίστροφον, ἧτοι ἔλκεται τὸ ὄνομα, εἰς τὸ ὅποιον ἀναφέρεται ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία καὶ ἐκφέρεται κατὰ τὴν πτώσιν ἐκείνης : τὴν οὐσίαν, ἣν κατέλιπε τῷ υἱεῖ, ἀξία ἐστὶ δέκα ταλάντων (= ἡ οὐσία, ἦν) Λυσ. (πρβλ. Τὴν πίττα, ποῦ ἔφαγε ὁ σπανός, ἦταν κολοκυθένια = ἡ πίττα ποῦ — ἡ πίττα, τὴν ὅποιαν ἔφαγε κλπ. Ἀπὸ λαϊκοῦ τραγουδοί).

Κανονικῶς συμβαίνει τοιαύτη ἔλξις εἰς τὰς φράσεις οὐδεὶς ὄστις οὐ καὶ θαυμαστόν (ἐστίν) ὄσος ἢ ὄση ἢ ὄσον : οὐδενὶ ὄτῳ οὐκ ἀποκρίνεται (= οὐδεὶς ἐστίν, ὄτῳ) Πλ. οὐδένα κίνδυνον ὄντινα οὐχ ὑπέμειναν οἱ πρόγονοι (= οὐδεὶς κίνδυνός ἐστίν, ὄντινα οὐχ κλπ.) Δημ. μετὰ ἰδρωτός θαυμαστοῦ ὄσου (= μετὰ ἰδρωτός θαυμαστόν ἐστὶ μεθ' ὄσου) Πλ. ἐκεῖνος θαυμαστὴν ὄσῃ περὶ σέ προθυμίαν ἔχει (= θαυμαστή ἐστίν ἡ προθυμία, ὄσῃ κλπ.) Πλ.

δ) Ὅταν δύο ἢ περισσότεροι ἀναφορικαὶ προτάσεις παρατάσσονται κατὰ σειρὰν ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, ἡ ὁποία τὰς εἰσάγει, συνήθως τίθεται μόνον εἰς τὴν πρώτην ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὰς ἄλλας παραλείπεται (νοουμένη ἔξωθεν εἰς τὴν κατάλληλον πτώσιν) ἢ ἀναπληροῦται διὰ τῆς ἀντιστοίχου προσωπικῆς ἢ δευτικῆς ἀντωνυμίας : Ἀρῖαιος, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστά, ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν πειρᾶται (= καὶ ὃν ἐδώκαμεν καὶ παρ' οὗ ἐλάβομεν) Ξ. Ποῦ δὴ ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀνὴρ, ὃς συνεθήρα ἡμῖν καὶ σὺ μάλα ἐθαύμαζες αὐτόν ; (= καὶ ὃν σὺ μάλα ἐθαύμαζες). καὶ νῦν τί χρὴ δρᾶν, ὄστις ἐμφανῶς θεοῖς ἐχθαίρομαι, μισεῖ δέ με Ἑλλήνων στρατός ; (= καὶ ὃν μισεῖ) Σοφ.

7) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ὄστις, ὁ ποῖ ος, ὁ πόσος, ὁ πηλίκος πλειστάκις ἐκφέρονται μετὰ τοῦ δὴ ἢ δὴ ποτε ἢ οὐδὲν κατόπιν αὐτῶν ὡς ἀόριστοι μετ' ἐμφάσεως : ἐγὼ πάσχειν ὅτι οὖν ἔτοιμος (= ὅ,τιδὴ ποτε, ὅποιονδὴ ποτε πάθημα) Δημ. οὔτε δι' ἐχθραν οὔτε διὰ φιλονικίαν οὐδ' ἦντι οὖν (= οἰανδὴ ποτε, καμίαν ἀπολύτως) Λυσ.

ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ

§ 53. Ὅπως καταφαίνεται ἐκ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ ἀρχαιότατα γραπτὰ μνημεῖα τῆς γλώσσης μας

1) ἀρχῆθεν ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶχεν ἄρθρον, ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας ἢ ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου ἐνοεῖτο ἐκάστοτε, ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἐνὸς ὠρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ἢ περὶ τινος ἀορίστου : **"Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα (= τὸν ἄνδρα) "Ομ., α 1. νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὄρσε κακὴν (= νόσον ἀνὰ τὸ στρατόπεδον κακὴν) "Ομ., Α 10 (πρβλ. Λατινικὴν γλῶσσαν).**

2) ἀρχῆθεν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** ἦσαν δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ δι' αὐτῶν

α) ὁ λέγων ἐδείκνυεν ἓν πρόσωπον ἢ ἓν πρᾶγμα ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀκούοντος εὐρισκόμενον : **πῶς γὰρ δὴ τὸν ξεῖνον ἐγὼν ὑποδέξομαι οἴκῳ ; (τ ο ὕ τ ο ν ἐ δ ὠ τὸν ξένον, αὐτὸν τὸν ξ.) "Ομ., π. 70.**

β) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἓν προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα : **Λητοῦς καὶ Διὸς υἱός· ὁ γὰρ βασιλῆι χολωθείς νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὄρσε κακὴν (= οὗτος γὰρ = διότι οὗτος, ὁ προμνημονευθεὶς υἱὸς τῆς Λ. καὶ τοῦ Δ.) "Ομ., Α 9.**

Ἐκ τῆς τοιαύτης χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** προῆλθε κατόπιν ἡ συνήθης παρὰ ποιηταῖς καὶ παρ' Ἡροδότῳ χρήσις αὐτῶν ὡς ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν τύπων, οἱ ὁποῖοι ἀρχίζουσι ἀπὸ **τμαντοςύνην, τήν οἱ πόρε Φοῖβος Ἄπόλλων** (= τὴν ὁποίαν τοῦ ἐχάρισε) "Ομ., Α 72. **δῶρα, τὰ οἱ ξεῖνος δῶκε** (= τὰ ὁποῖα) "Ομ., φ. 13.

Σημείωσις. Ἡ χρήσις αὕτη σφίζεται εἰς δημοτικὰ τραγούδια καὶ εἰς νεοελληνικὰς διαλέκτους : **βάλετε τὰ παπλώματα τὰ ὑφάναν Ἀνεράδες** (= τὰ ὁποῖα ὕφραναν).

γ) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ δηλωθῆ εὐθύς ἀμέσως, καὶ προεξήγγελλεν αὐτό : **ὁ δ' ἔβραχε, χάλκεος Ἄρης** (= ἐκεῖνος δέ... δηλ. ὁ χαλκοῦς Ἄρης) "Ομ., Ε 857. **ἄνδρα τόν, ὃς κε θεοῖσιν ἀπέχθηται** "Ομ. κ. 74.

3) Ἐκ τῆς κατὰ τὰ ἀνωτέρω (2, α' καὶ γ') χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** παρήχθη σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ἀρθρική σημασία αὐτῶν, ἢ ὁποῖα

υπάρχει καὶ παρ' Ὀμήρῳ συνήθως μὲν μετὰ τῆς δεικτικῆς σημασίας, πολλάκις δὲ καὶ καθαρά, ὅπως ὅταν αἱ λέξεις αὗται, **ὁ, ἡ, τὸ** προτάσσονται πρὸ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν : *αἰεὶ τοι τὰ κάκ' ἐστὶ φίλα μαντεύεσθαι* (= αὐτὰ τὰ κακὰ=τὰ κακὰ) "Ὀμ., Α 207. *ἔδδισεν δ' ὁ γέρων* (= ἐκεῖνος, ὁ γνωστὸς ὡς προμνημονευθεὶς γέρων) "Ὀμ. Α 33 (πρβλ. *Ξενίας ἀγῶνα ἔθηκε· ἔθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος* Ξ.) — αἱ δὲ γυναῖκες *ιστάμεναι θαύμαζον* "Ὀμ., Σ 495. *οἱ γὰρ ἄριστοι ἐν νηυσὶν κέεσθαι* "Ὀμ., Α 658. *Κάλχας ἤδη τὰ τ' ἐόντα τὰ τ' ἐσσόμενα* "Ὀμ., Α 70.

§ 54. Τὴν ἀρχικὴν τῶν ἀντωνυμικῆν σημασίαν τὴν διετήρησαν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** καὶ ἀφοῦ πλέον κατέστησαν ἄρθρα, εἰς ὠρισμένας ἐκφράσεις. Τοιαῦται δὲ ἐκφράσεις εἶναι

1) τὸν καὶ τόν, τὸ καὶ τό, τὰ καὶ τὰ (= αὐτὸν καὶ αὐτὸν ἢ τὸν δεῖνα καὶ τὸν τάδε, αὐτὸ καὶ αὐτό, αὐτὰ καὶ αὐτά). Τοῦτων χρῆσις γίνεται προκειμένου περὶ προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια ὁ λέγων δὲν δύναται ἢ δὲν θέλει νὰ ὀνομάσῃ : *Ἀφικνοῦμαι ὡς τὸν καὶ τὸν* Λυσ. *ἔδει τὸ καὶ τὸ ποιῆσαι* Δημ. (πρβλ. § 53, 2, α'. Αἱ στερεότυποι φράσεις τὸ καὶ τὸ — τὰ καὶ τὰ σφύζονται ἔτι καὶ νῦν εἰς τὴν γλῶσσάν μας).

2) ο) ὁ δέ, ἡ δέ, τὸ δέ, κατὰ πάσας τὰς πτώσεις καὶ ἀριθμοὺς (= οὗτ, δὲ ἢ ἐκεῖνος δέ, αὕτη δὲ κλπ.).

β) καὶ τόν, καὶ τήν, καὶ τοῦς, ὡς ὑποκείμενον ἀπαρεμφάτου κατ' αἰτιατικὴν (καὶ οὗτος ἢ καὶ ἐκεῖνος κλπ.).

Διὰ τούτων ὁ λέγων ἀναφέρεται εἰς ἓν προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα : *Ἰνάρως Ἀθηναίους ἐπηγάγετο· οἱ δὲ ἦλθον* (= οὗτοι δὲ) Ἡρόδ. *ταῦτα ἀγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία ἦν* Ξ. *καὶ τὸν κελεῦσαι λέγεται* (= καὶ ἐκεῖνος λ. ὅτι) Ξ. (πρβλ. § 53, 2, β').

Σημειώσεις. Τῆς αἰτιατικῆς τὸν τῆς ὑπαρχούσης εἰς τὴν φράσιν καὶ τὸν ὑπάρχει καὶ ὀνομαστικῆς ὅς (= οὗτος), ὅπως ἄσχετος πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν ὅς (= ὁ ὅποιος), σχηματισθεῖσα ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς (τοῦ ἄρθρου) ὁ διὰ τῆς προσλήψεως τῆς συνήθους καταλήξεως τῆς ὀνομαστικῆς, ἦτοι τοῦ *ς*. Ταύτης χρῆσις γίνεται εἰς τὰς φράσεις *καὶ ὅς* (= καὶ οὗτος — καὶ ἐκεῖνος), ἢ *δ' ὅς* (= εἶπεν οὗτος ἢ εἶπεν ἐκεῖνος), αἱ ὅποια ἐκφέρονται καὶ κατὰ θηλυκὸν γένος, καὶ ἡ (= καὶ αὕτη), ἢ *δ' ἡ* (= εἶπεν αὕτη) : *οὐδεὶς ἀντέλεγε, καὶ ὅς ἡγεῖτο* Ξ. *εἰ γάρ, ἢ δ' ὅς, ὦ Ζεῦ, καὶ θεοί, ἐν τούτῳ εἶη* (= εἶπεν ἐκεῖνος) Πλ.

Τὸ οἱ δὲ χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ μερικῶν δέ : *οἱ αἰχμάλωτοι ὄχοντο εἰς Δεκέλειαν, οἱ δ' εἰς Μέγαρα*. Ξ.

3) α) ὁ μὲν — ὁ δέ, κατὰ πάντα τὰ γένη, πτώσεις καὶ ἀριθμούς (= ὁ ἕνας — ὁ ἄλλος, ἄλλος — ἄλλος, μερικοί — μερικοί) : οἱ μὲν ἐδίωκον, οἱ δὲ ἤρπασον Ξ.

β) τὸ μὲν — τὸ δέ, τὰ μὲν — τὰ δέ, τῆ μὲν — τῆ δέ, ἐπιρρηματικῶς (= ἄφ' ἑνὸς μὲν — ἄφ' ἑτέρου δέ, ἐν μέρει μὲν — ἐν μέρει δέ, ἄλλοτε μὲν — ἄλλοτε δέ) : ἐπορεύθησαν τὰ μὲν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ ἀναπαυόμενοι Ξ.

4) τὸ ἐμπρόθετον πρὸ τοῦ (ἢ πρὸ τοῦ = πρὸ τούτου τοῦ χρόνου, πρότερον) : Κναξάρης πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκάστους ἰεναὶ πρὸ τοῦ δὲ ἀναμίξῃ ἦν πάντα Ἡρόδ. (Τὸ πρὸ τοῦ σφύζεται ἔτι καὶ νῦν ὡς σύνδεσμος : *Εφυγε προτοῦ ἔρθης ἐσῶ).

§ 55. Ὡς ἄρθρα αἱ λέξεις ὁ, ἦ, τὸ εἰς τὴν ἀρχαίαν (τὴν μετὰ τὸν Ὀμηρον) γλῶσσαν κανονικῶς χρησιμοποιοῦνται, ὕπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν

1) ἀτομικῶς, ἦτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ἑνὸς ὠρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ὅπως γνωστοῦ καὶ εἰς τὸν λέγοντα καὶ εἰς τὸν ἀκούοντα, εἴτε διότι τοῦτο εἶναι παρὸν καὶ ὑπόκειται εἰς τὴν κοινὴν ἀντίληψιν αὐτῶν, εἴτε διότι ἔχει προμνημονευθῆ, ἢ μέλλει ἀμέσως νὰ διασαφηθῆ, εἴτε διότι ὀπωσδήποτε σχετίζεται μὲ κάτι ἄλλο γνωστόν, πρόσωπον ἢ πράγμα (κυρίως ὀριστικὸν ἢ ἀτομικὸν ἄρθρον) : ὁ ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει (= ὁ ἀνὴρ οὗτος, δηλ. ὁ παρὼν Ὀρόντας) Ξ. Κ. Ἄν. 1, 6, 6. Ξενίας ὁ Ἀρκὰς ἀγῶνα ἔθηκε· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος (= τὸν προμνημονευθέντα ἀγῶνα, τὸν ὅποιον ἔθηκεν ὁ Ξενίας) Ξ. ἐγὼ δακνοίην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν Κῦρος δοίη Ξ. ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος.

2) γενικῶς, ἦτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ πάντων τῶν ὁμοειδῶν ὄντων καὶ τὸ μετὰ τοῦ ἄρθρου ἐκφερόμενον νοῆται ἐν τῇ γενικότητι του. (Εἰδοποιὸν ἄρθρον) : ὁ ἀνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας (= ὁ ἀνθρωπος ἐν γένει, πᾶς ἀνθρωπος) Πλ. δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους (= ὁ στρατιώτης ἐν γένει κλπ.) Ξ.

Σημείωσις. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν ἀτομικὸν ἄρθρον πολ- λάκις ἔχει τὴν ἔννοιαν τῆς κτήσεως, τοῦ ἀνήκοντος, τοῦ κεκαλονισμένου, τοῦ συνήθους κ.τ.τ., τὸ δὲ εἰδοποιὸν ἄρθρον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ πᾶς ἢ ἕκαστος, ἰδίᾳ ὅταν συνάπτεται μετὰ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν : Κῦρος κατα- πηδῆσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδου (= ἀπὸ τοῦ ἄρματος αὐτοῦ, τὸν θώρακα αὐτοῦ) Ξ. Κλέαρχος ἐπεὶ ἐπιουρκῶν ἐφάνη, ἔχει τὴν δόξαν (= τὴν προσ-

ήκουσαν τιμωρίαν) Ξ. ὁ μὲν **δειλὸς τῆς πατρίδος**, ὁ δὲ **φιλόδοξος τῆς πατρῶας οὐσίας ἐστὶ προδότης** (= πᾶς δειλὸς ἀνὴρ, κλπ.). ὁ **βουλόμενος** (= πᾶς ὅστις θέλει) ὁ **τυχῶν** (= πᾶς ὅστις τύχη).

§ 56. Κανονικῶς εἰς τὴν (μετὰ τὸν "Ὀμηρον) ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐν ὄνομα ἐκφέρεται ἄνευ ἄρθρου, μόνον ὅταν τοῦτο λαμβάνεται ἀορίστως, (ὅποτε εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν συνήθως ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἀορίστου ἄρθρου ἔ ν α ς , μ ί α , ἔ ν α) : **ποταμὸς ἦν κύκλω** (= ἕνας ποταμὸς) Ξ. **ἐπορευόντο πρωαίτερον ἀναστάντες· χαράδραν γὰρ ἔδει διαβῆναι** (— μίαν χαράδραν) Ξ.

Πολλάκις ὅμως ἐκφέρονται καὶ εἰς τὴν (μετὰ τὸν "Ὀμηρον) ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως ἀρχῆθεν, ἄνευ τοῦ ὀριστικοῦ ἄρθρου ὀνόματα, τὰ ὅποια δηλοῦν πρόσωπα ἢ πράγματα ὀρισμένα : **οὐκ ἐδύνατο καθέυδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παιδων.** (Πρβλ. *Ἡ Δέσπω κάνει πόλεμο μὲ νύφες καὶ μ' ἀγρόνια* = μὲ τίς νύφες τ η ς κλπ.).

Κανονικῶς δὲ ἐκφέρονται ἄνευ ἄρθρου

1) τὰ κύρια ὀνόματα προσώπων : **Θουκυδίδης Ἀθηναῖος** ξυνέγραψε τὸν πόλεμον (= Θουκυδίδης ὁ Ἀθηναῖος). **Δαρείου καὶ Περσάτιδος γίνονται παῖδες δύο** (= τοῦ Δ. καὶ τῆς Π.).

2) τὸ ὄνομα **β α σ ι λ ε ῦ ς ἢ μ έ γ α ς β α σ ι λ ε ῦ ς**, ὅταν λέγεται περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, καὶ τὸ ὄνομα **ἄ σ τ υ** (= πόλις), ὅταν πρόκειται περὶ τῶν Ἀθηνῶν : **βασιλεὺς νικᾷν ἠγεῖται** (= ὁ βασιλεὺς). **ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς ἄστυ** (= ἕως εἰς τὴν πόλιν, ἕως εἰς τὰς Ἀθήνας) Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Ἄνευ ἄρθρου, ὡς εἶδομεν, ἐκφέρεται καὶ τὸ ἐπίθετον χρησιμοποιούμενον ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Ὡς εἶδομεν (§ 8, § 25, 3 καὶ § 26), τὸ ἄρθρον ἔχει τὴν δύναμιν α) **νὰ οὐσιαστικοποιῆ**, ἥτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτῆρα οὐσιαστικοῦ εἰς ἐπίθετα, τὰ ὅποια λαμβάνονται καθ' ἑαυτὰ ἄνευ οὐσιαστικοῦ τινος καὶ εἰς προτάσεις ὀλοκλήρους, καὶ β) **νὰ ἐπιθετοποιῆ**, ἥτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτῆρα ἐπιθέτου εἰς ἕν ὄνομα γενικῆς πτώσεως ἢ εἰς ἕν ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον, προτασσόμενον αὐτῶν.

§ 57. Θέσις τοῦ ἄρθρου. Τὸ ἄρθρον πάντοτε προτάσσεται τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς λέξεως ἢ τῆς προτάσεως ἐν γένει, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει : **συνῆλθον οἱ στρατηγοί. οἱ τότε ἦσαν ἀνδρεῖοι. τὸ γινῶθι σαυτὸν πανταχοῦ ἐστὶ χρήσιμον.**

Όταν δὲ τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἄρθρου, ἔχη καὶ ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν (καθαρὸν ἢ ὡς ἐπιθετικόν), ὁ προσδιορισμὸς οὗτος

1) προτάσσεται τοῦ οὐσιαστικοῦ τιθέμενος μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἄρθρου : **ὁ σοφὸς ἀνὴρ. ἢ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία.**

2) τίθεται κατόπιν τοῦ οὐσιαστικοῦ ἐνάρθρως : **ὁ ἀνὴρ ὁ σοφός. ἢ ναυμαχία ἢ ἐν Σαλαμῖνι.** Οὕτω παρέχεται ἔμφασις εἰς τὸν ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν.

Σημείωσις. Σπανίως κατὰ τὴν δευτέραν περίπτωσιν τὸ προτασσόμενον οὐσιαστικὸν ἐκφέρεται ἀνευ ἄρθρου : **ἀνὴρ ὁ σοφός. ἐγὼ σύνειμι ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς Ε. γέρα τὰ νομιζόμενα Θ.** Οὕτως ἡ ἔμφασις καθίσταται ἐντονωτέρα. Πρβλ. **Δὲ βλέπω παρὰ σύννεφα τὰ μαῦρα.** Ἐκ τοῦ λαϊκοῦ τραγοῦδι.

Ἐκφορὰ δὲ οἷα ἡ τῆς νέας γλώσσης ὁ σοφός ὁ ἀνὴρ, ὁ ἀγαθός ὁ ἄνθρωπος κ.τ.τ. δὲν χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

§ 58. Ἡ σχέσηις, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ἡ ῥηματικὴ ἔννοια μετὰ τὸ ὑποκείμενον, λέγεται **διάθεσις** τοῦ ῥήματος. Εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τοῦ ῥήματος τέσσαρες : **ἐνεργητικὴ, μέση, παθητικὴ καὶ οὐδέτερα,** καὶ ἐπομένως τὰ ῥήματα κατὰ τὴν διάθεσιν εἶναι ἐνεργητικά, μέσα, παθητικά καὶ οὐδέτερα.

α) Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα.

Τὸ ἀντικείμενον.

§ 59. Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα σημαίνουν ἀπλῶς κάποιαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Ἐξ αὐτῶν

1) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου μεταβαίνει εἰς ἕν ἄλλο πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, λέγονται **μεταβατικά,** ὡς τ ὕ π τ ω (τινά), κ ὀ π τ ω (τι) κλπ.

2) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου δὲν μεταβαίνει εἰς κάτι ἄλλο, λέγονται **ἀμετάβατα,** ὡς β α δ ί ζ ω, τ ρ έ χ ω, π α ί ζ ω, γ ε λ ῶ κλπ.

§ 60. Τὰ μεταβατικὰ ῥήματα ἔχουν κανονικῶς συμπλήρωμα τῆς

έννοιας των **τὸ ἀντικείμενον**, ἤτοι προσδιορισμόν, ὁ ὁποῖος δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον μεταβαίνει ἡ ἐνέργεια τοῦ υποκειμένου : **βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμός. ὁ παῖς κόπτει τὴν θύραν.**

Τὸ ἀντικείμενον κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν. Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πᾶσα λέξις καὶ πρότασις ὀλόκληρος δύναται νὰ τίθεται ὡς ἀντικείμενον, ὅταν ἔχη χαρακτηριστικῶς οὐσιαστικοῦ (πρβλ. § 8) : **μίσει τοὺς κολακεύοντας** Ἰσοκρ. **ἐνέβαλε τὸ μὲν Πλ. ποιήσω ὅ,τι ἂν καὶ ὑμῖν δοκῇ Πλ.**

§ 61. Τῶν μεταβατικῶν ῥημάτων

1) ἄλλων μὲν ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ ἓν μόνον ἀντικείμενον, ὡς **φιλῶ, ἀσπάζομαι, θεραπεύω, κολακεύω, ἀδικῶ** (τιν α).

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικὰ ῥήματα λέγονται **μονόπτωτα**.

2) ἄλλων δὲ ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ δύο ἀντικείμενα, ὡς **διδάσκω** (τιν ἄ τι), **πληρῶ** (τιν ἄ τιν ος), **δίδωμι** (τινί τι).

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικὰ ῥήματα λέγονται **δίπτωτα**.

Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων τὸ μὲν ἓν ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον πρῶτον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἄμεσον**, τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ὁποῖον δεύτερον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἔμμεσον**. **διδάσκω** (τίνα ;) τὸν παῖδα (τί ;) μουσικὴν, **πληρῶ** (τί ;) τὴν φιλίαν (τίνος ;) ὕδατος.

§ 62. Τὸ ἀντικείμενον τίθεται εἰς μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, ἤτοι

1) εἰς αἰτιατικὴν (ὅπως συμβαίνει μὲ πάντα σχεδὸν τὰ μεταβατικὰ ῥήματα τῆς νέας γλώσσης), 2) εἰς γενικὴν καὶ 3) εἰς δοτικὴν : **βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμός—μέμνησο τῶν φίλων—ὀμίλει σοφοῖς ἀνδράσιν.**

§ 63. Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν

1) ῥήματα ἀρχῆθεν μεταβατικὰ λαμβάνονται καὶ ὡς ἀμετάβατα. Τοῦτο προέρχεται ἔνεκα παραλείψεως τοῦ ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ παραλείπεται, εἴτε διότι εἶναι κάτι τι ὅλως γενικόν (πρβλ. ἔσθιε ἔκηλος—ἐκηλος πῖνε = τρῶγε, πῖνε μὲ τὴν ἡσυχία σου. Ὁμ. πρβλ. φᾶτε καὶ πιέτε, φίλοι μου), εἴτε διότι ἦτο κάτι τι ὅλως ὀρισμένον καὶ ἐπομένως αὐτονόητον. Πρβλ. ἄγω (τιν ἄ) = ὀδηγῶ—ἄγω (ἐπὶ τοὺς πολεμίους) = βαδίζω ἐναντίον τῶν πολεμίων (ἀρχῆθεν : ἄγω τὸν στρατὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους). Ὁμοίως : ἐλαύνω (τι,

π.χ. ποίμνιον, ἡμιόνους, ἵππους κλπ.=κάμνω τι νά κινηθῆ
 πρὸς τὰ ἔμπρός, ὀδηγῶ)—ἐλαύνω (=προχωρῶ μετὰ τοῦ στρατοῦ, διευθύ-
 νομαι. Παρ' Ὀμήρω: ἐλαύνω τὸν στρατὸν)· τελευτῶ (τι=τελειώνω)—
 τελευτῶ (=ἀποθνήσκω· ἀρχῆθεν τελευτῶ τὸν βίον)· ἔχω (—κρατῶ)—
 οὕτως ἔχω, εἶ ἔχω (=ἔτσι εἶμαι, καλὰ εἶμαι· ἀρχῆθεν, οὕτως ἔχω
 ἑμαυτὸν) κλπ. (πρβλ. ἀνοίγω ἢ κλείνω τὴν θύραν—ἀνοίγει ἢ κλείνει
 ἡ θύρα· γυρίζω τὸν τροχὸ—γυρίζει ὁ τροχὸς κλπ.).

Μερικὰ ῥήματα μεταβάλλονται ἀπὸ μεταβατικά εἰς ἀμετάβατα καὶ
 κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως· πρβλ. βάλλω (τι=ρίπτω
 τι)—ἐμβάλλω, εἰσβάλλω (εἰς...=εἰσορμῶ εἰς· ἀρχῆθεν, ἐμβάλλω στρα-
 τεύματα εἰς...) ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει ἢ εἰσβάλλει ἢ ἐμβάλλει εἰς...
 (=χύνεται εἰς... Ἀρχῆθεν, ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει τὸ ὕδωρ εἰς...)· δίδωμι
 τι—ἐπιδίδωμι εἰς τι (ἀρχῆθεν, ἐπιδίδωμι ἑμαυτὸν εἰς τι).

2) ἀντιστρόφως μερικὰ ῥήματα ἀρχῆθεν ἀμετάβατα λαμβάνονται
 καὶ ὡς μεταβατικά ἐξ ἐπιδράσεως τῆς συντάξεως ἄλλων συγγενῶν κατὰ
 τὴν σημασίαν μεταβατικῶν ῥημάτων· πρβλ. ἀποδιδράσκω (=δραπε-
 τεύω)—ἀποδιδράσκω τινὰ (κατὰ τὸ ἀποφεύγω τινὰ)· μένω
 (που)—μένω τινὰ (=περιμένω τινὰ ἐχθρικῶς, ἀνθίσταμαι κατὰ
 τινος, κατὰ τὸ προσδέχομαί τινα)· πλέω (=ταξιδεύω ἐπὶ πλοί-
 ου)—πλέω τὴν θάλασσαν (=διέρχομαι ἐπὶ πλοίου τὴν θάλασ-
 σαν) (πρβλ. περπατῶ, τρέχω—περπατῶ, τρέχω κάμπους, βουνά.
 ζῶ καλὰ—ζῶ πολλοὺς ἀνθρώπους = συντηρῶ, διατρέφω...).

Πολλάκις πάλιν μεταβάλλονται οὕτως ἀμετάβατα ῥήματα εἰς μετα-
 βατικά κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως· πρβλ. βαίνω (=
 βαδίζω)—διαβαίνω ποταμόν, παραβαίνω νόμον, ὑπερβαί-
 νω τεῖχος. ἵσταμαί (που)—ὑφίσταμαχι κινδύνους, πλέω
 —παραπλέω νῆσον· (πρβλ. τρέχει—κατατρέχει τοὺς συγγενεῖς
 του. γελᾷ—μέ περιγελᾷ).

Ἄξια ἰδιαίτερας σημειώσεως τοιαῦτα ῥήματα εἶναι ῥήματα σύνθε-
 τα μετὰ τὴν πρόθεσιν κατὰ, ὅπως τὸ κατὰκυβέυω, καθηδουπαθῶ,
 καθιπποτροφῶ, κ.τ.τ., τὰ ὁποῖα σημαίνουν κατὰσπαταλῶ
 τὰ ὑπάρχοντα κυβέυων, ἡδουπαθῶν, ἱπποτροφῶν κ.τ.τ.

Σημείωσις. Μερικὰ μεταβατικά ῥήματα εἶναι ἀμετάβατα μόνον εἰς ὠρι-
 σμένους χρόνους αὐτῶν (ἰδίᾳ εἰς τὸν ἑνεργ. παρακειμενον καὶ εἰς τὸν ἑνεργ.
 ἀόριστον β'): δύω τι (=βυθίζω τι)—δέδουκα (=ἔχω βυθισθῆ), ἔδου
 (=ἔβυθίσθην). φύω τι (=κάμνω νά φυτρώσῃ), πέφυκα (=ἔχω γεννηθῆ,

εἶμαι ἐκ φύσεως), ἔφυν (= ἐγενήθην, ὑπῆρξα ἐκ φύσεως). ἴστημί τι (= στήνω τι) — ἔστηκα (= στέκομαι), ἔστην (= ἐστάθηκα, ἐσταμάτησα). ἐγειρω τινά (= σηκώνω ἢ ἐξυπνῶ τινά) — ἐγρήγορα (= εἶμαι ξύπνιος). ὀλλυμί τινά (= καταστρέφω τινά) — ὀλωλα (= ἔχω καταστραφῆ, εἶμαι χαμένος). πείθω τινά (= προσπαθῶ νά πείσω τινά) — πέποιθα (= εἶμαι πεπεισμένος).

§ 64. Τὸ ἀντικείμενον, ὅπως καὶ τὸ ὑποκείμενον (§ 17), δύναται νὰ παραλείπεται,

1) ὅταν ἐννοῆται εὐκόλως ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου: *οἰόμεθα ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ ἄλλω παραδόντες* (ἐνν. αὐτὰ) Ξ.

2) ὅταν νοῆται ὡς περιλαμβάνον γενικῶς πᾶν πρόσωπον ἢ πράγμα, εἰς τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἐξικνῆται ἡ ἐνέργεια τοῦ ῥήματος. Τοῦτο ἰδίᾳ συμβαίνει εἰς ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γνωμικὸν χαρακτῆρα: *πρὸς τὸν ἔχοντα ὁ φθόνος ἔρπει* (= τὸν ἔχοντα χρήματα, κτήματα, ἀγαθόν τι οἰονδήποτε). *οὐ τῶν νικῶντων ἐστὶ τὰ ὄπλα παραδιδόναι* (= τῶν νικῶντων πάντα ἀντίπαλον ἐν γένει) Ξ.

1. Μονόπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ αἰτιατικὴν.

§ 65. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον λέγεται

1) **ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον.** Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον φανερώνει πρόσωπον ἢ πράγμα, εἰς τὸ ὁποῖον φθάνει καὶ τὸ ὁποῖον εὐρίσκει καὶ διαθέτει οὕτως ἢ ἄλλως ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐπίδρασιν ἐπὶ ἐν πρόσωπον ἢ πράγμα καὶ κάποιαν μεταβολὴν τῆς προτέρας καταστάσεως ἢ θέσεώς του: *ὁ τοξότης τείνει τὸ τόξον. ὁ ἥλιος θερμαίνει τὴν γῆν. ὁ βασιλεὺς ἐπεμψε κήρυκας.*

2) **ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον.** Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον φανερώνει

α) τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἀπὸ μίαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν δημιουργίαν τινός, τὸ ὁποῖον δὲν ὑπῆρχε, προτοῦ γίνῃ ἡ ἐνέργεια, τὴν ὁποίαν σημαίνει τὸ ῥῆμα: *οἱ στρα-*

τιῶται ὄρουσαν τάφρον. γράφω ἐπιστολήν. (Ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον τοῦ ἀποτελέσματος).

β) αὐτὸ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐνεργείας τοῦ ῥήματος : οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν νίκην λαμπράν. (Κυρίως ἐσωτερικὸν ἢ σύστοιχον ἀντικείμενον).

§ 66. α) Μὲ σύστοιχον ἀντικείμενον δύναται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) νὰ συντάσσεται πᾶν σχεδὸν ῥήμα οἰσδήποτε διαθέσεως. Συνοδεύεται δὲ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ συστοίχου ἀντικειμένου κανονικῶς ὑπὸ προσδιορισμοῦ ἐπιθετικοῦ : Σωκράτης θυσίας ἔθυε μικρὰς Ἐ. τὴν κακίστην δουλείαν οἱ ἀκρατεῖς δουλεύουσι Ἐ. καλὸν ἔπαινον ἐπαινεῖται Σωκράτης Πλ. οὐκ ἂν ἔπεσεν ἡ πόλις τοιοῦτον πτώμα (= τοιαύτην πτώσιν) Πλ. ζήσεις βίον κράτιστον. (πρβλ. χορεύει ὠραῖο χορὸ — ζῆ καλὴ ζωὴ — ἀρρώστησε μιὰ μεγάλη ἀρρώστεια — κοιμᾶται ὕπνον βαθύν).

β) Τὸ σύστοιχον ἀντικείμενον, ἐπειδὴ δὲν ἐκφράζει κάποιαν ἀναγκαίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ὅ,τι ἀκριβῶς καὶ τὸ ῥήμα, δύναται νὰ παραλείπεται, νὰ παραμένῃ δὲ μόνον ὁ ἐπιθετικὸς τοῦ προσδιορισμοῦ, ὁ ὁποῖος δηλοῖ κάτι τι τὸ οὐσιώδες : βιάδιζε τὴν εὐθεΐαν (= τὴν εὐθεΐαν ὁ δόρυ). παῖσον διπλῆν (= διπλῆν π λ η γ ή ν).

Ἄλλὰ τότε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ παραλειπομένου συστοίχου ἀντικειμένου ἐκφέρεται κατὰ τὸ οὐδέτερον αὐτοῦ γένος, σπανίως μὲν ἐνικεῖ, συνήθως δὲ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ : μέγα δύναται (= μεγάλην δύναμιν δύναται). ἡ πόλις βραχεία ἠσθεῖσα μεγάλα ζημιώσεται (= βραχεΐαν ἡδονὴν — μεγάλην ζημίαν) Δημ. πολλὰ μηχανώμεθα, δι' ὧν τὰ κακὰ ἀλεξόμεθα (πολλὰς μηχανάς)

Σημείωσις α'. Ἐκ τῆς τοιαύτης συντάξεως προῆλθον σὺν τῷ χρόνῳ τὰ συνηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τροπικὰ ἐπιρρήματα εἰς α : καλὰ, κακὰ, ὠραῖα, ἄσχημα, χαμηλά, ὑψηλά, κλπ.

Σημείωσις β'. Ἐκ τῆς συντάξεως ῥημάτων μὲ αἰτιατικὴν συστοίχου ἀντικειμένου προῆλθον μερικαὶ ιδιόρρυθμοι ἐκφράσεις λίαν συνηθεῖς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω λέγεται :

ἀγωνίζεσθαι στάδιον, δρόμον, πάλην, κ.τ.τ. (= μετέχειν εἰς ἀγῶνα σταδίου κλπ.) κατὰ τὸ ἀγωνίζεσθαι καλὸν ἀγῶνα.

νικᾶν μάχην, ναυμαχίαν, δρόμον κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς μάχην κλπ.) ἢ νικᾶν

Ὀλύμπια, **Ἰσθμια** κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας κλπ.), κατὰ τὸ νικᾶν **νίκην λαμπρὰν** ἢ **Ὀλυμπιακὴν νίκην** κ.τ.τ.

διώκειν δίκην (= ἐπιδιώκειν τὰ δίκαια ἐν δικαστηρίῳ). **εἰσιέναι δίκην** (= ἔρχεσθαι εἰς δίκην), **ἀγωνίζεσθαι δίκην ἢ γραφὴν** (= ὑπερασπίζειν ὑπόθεσιν τινα δικαστικὴν μέχρι τέλους), **φεύγειν δίκην** (= δικάζεσθαι ὡς κατηγορούμενος περὶ τινος), κατὰ τὸ **δικάζειν** ἢ **δικάζεσθαι δίκην τινά**.

ὀφλισκάνειν δίκην ἢ δίαιταν (= καταδικάζεσθαι εἰς τινα δίκην ἢ δίαιταν), **ὀφλισκάνειν αἰσχύνην ἢ γέλωτα** (= ἐπισύρειν εἰς ἑαυτὸν καταισχύνην ἢ γέλωτα, ἦτοι καταισχύνεσθαι, γελοιοποιεῖσθαι), **ὀφλισκάνειν μωρίαν** (= ἀποδεικνύεσθαι ἢ εἶναι μωρόν), κατὰ τὸ **ὀφλισκάνειν πέντε τάλαντα, χιλίας δραχμάς** κ.τ.τ. (= καταδικάζεσθαι εἰς πληρωμὴν πέντε τάλαντων κλπ.).

σπένδεσθαι ἀναιρέσειν τῶν νεκρῶν (= περὶ ἀναιρέσεως τῶν νεκρῶν), κατὰ τὸ σπένδεσθαι **σπονδάς**.

ἐστιᾶν γάμους (= παραθέτειν γαμήλιον συμπόσιον) κατὰ τὸ **ἐστιᾶν πολυτελῆ ἑστίασιον**.

ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον (= εἰς τὸ ἐρωτώμενον), κατὰ τὸ **ἀποκρίνεσθαι ἀπόκρισιν** κλπ. (πρβλ. μυρίζει **λιβανιές** — μυρωδιὰ λιβανιοῦ· γράφω **τιμωρία** — γράψιμο τιμωρίας κ.τ.τ.).

β) Μ ἐ γενικῆς.

§ 67. Μ ἐ γενικὴν (καθαρὰν ἢ ἀφαιρετικὴν, § 28, 4 καὶ 5) συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά, ὡς **μνησθῆναι, μνημονεύειν, ἐπιλανθάνεσθαι** (τινος· καθαρά γενική): **ἄνθρωπος ὢν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης. ἐπελαθόμην ἑμαυτοῦ** Πλ.

2) τὰ φροντίδος, ἐπιμελείας, φειδοῦς ἢ τῶν ἐναντίων τούτων σημαντικά, ὡς **φροντίζειν, ἐπιμέλεσθαι, κήδεσθαι, προνοεῖν, ἀμελεῖν, φεῖδεσθαι, ἀφειδεῖν** κλπ. (τινος· καθ. γενική): **χρόνου φείδου. ἑαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ**.

3) τὰ ἐπιθυμίας, ἀπολαύσεως, μετοχῆς, πλησμονῆς, στερήσεως σημαντικά, ὡς **ἐπιθυμεῖν, ἐρᾶν ἢ ἐρᾶσθαι, ἀπολαύειν, δύνασθαι, μετέχειν, κοινωνεῖν, κληρονομεῖν, μετεῖναι, βρῖθειν, πίμπλασθαι, εὐπορεῖν** κλπ. (τινος· καθ. γεν.) — **σπανίζειν, ἀπορεῖν, δεῖν, δεῖσθαι** κλπ. (τινος· ἀφαιρετική). **πάντες τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσι** Πλ. **ἄνθρωπου ψυχῆ τοῦ θεοῦ μετέχει** Πλ. **ὄναιο τῶν τέκνων** (= νὰ χαρῆς τὰ παιδιὰ σου). **δεῖ χρημάτων. αἱ ἄριστα δοκοῦσαι εἶναι φύσεις μάλιστα παιδείας δέονται** Ξ.

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα ποθῶ, ἀγαπῶ, φιλῶ (= ἀγαπῶ) συντάσσονται μὲ ἀιτιατικὴν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν.

Τὸ ῥήμα ἀγαπῶ ὅμως, ὅταν λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἀρκου-
μαί, συντάσσεται μὲ δοτικὴν: Φίλιππος οὐκ ἀγαπήσει τοῖς πεπραγμένοις
(= δὲν θὰ ἀρκεσθῆ εἰς τὰ...) Δημ.

4) τὰ αἰσθήσεως, ἀφῆς, ἀκοῆς, ὀσφρήσεως καὶ γεύ-
σεως σημαντικά, ὡς αἰσθάνεσθαι, ἄπτεσθαι, δριττεσθαι, ἀντιλαμβά-
νεσθαι, ἔχεσθαι, ἀντέχεσθαι, ἀκούειν, ἀκροᾶσθαι, ὀσφραίνεσθαι, γεύε-
σθαι (τινος· καθ. γεν.): ἀκουε πάντων, ἐκλέγου δ' ἀ συμφέρει.
τῶν στρατιωτῶν ὄλγιο σίτου ἐγεύσαντο. κρομμύων ὀσφραίνομαι Ἄρφ.
ἀντείχετο τοῦ δόρατος Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ὀρῶ συντάσσεται κανονικῶς μὲ αἰτιατικὴν. Μὲ αἰτιατι-
κὴν δὲ συνηθέστερον παρὰ μὲ γενικὴν συντάσσονται καὶ τὰ ῥ. αἰσθάνομαι
καὶ ἀκούω καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὅταν ἀντικείμενον αὐτῶν εἶναι οὐχὶ κά-
ποιον πρόσωπον ἢ ζῶον ἢ πρᾶγμα, ἐκ τοῦ ὁποῖου προέρχεται ὅ,τι αἰσθάνεται
κανεὶς ἢ ἀκούει, ἀλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αἰσθάνεται ἢ ἀκούει (ἦτοι λόγοι,
βοή, ἦχος κ.τ.τ.). Πρβλ. τῶν μαρτύρων ἀκηκόατε. ὄνος λύρας ἤκουε καὶ
σάλπιγγος ὅς. Ἄλλα: πάντ' ἀκήκοας λόγον. ἦσθετο βοήν.

5) τὰ ἀποπειράς, ἐπιτυχίας ἢ ἀποτυχίας σημαντικά, ὡς
πειρᾶν, πειρᾶσθαι, τυγχάνειν κλπ. (τινός· καθ. γεν.)—ἀμαρτάν-
νειν, ἀποτυγχάνειν, ψεύδεσθαι κλπ. (τινός· ἀφαιρ.): πολλῶν κακῶν
πεπειράμεθα. *Ἀδρηστος ἀκοντιζῶν τὸν ὕν τοῦ μὲν ἀμαρτάνει, τυγχάνει
δὲ τοῦ Κροίσου παιδὸς Ἡρόδ. ἐψεύσθησαν τῶν ἐλπίδων.

6) τὰ ὀσμῆς σημαντικά, ὡς ὄζειν, πνεῖν (τινος· καθ. γεν.):
ὄζουσι πίττης Ἄρφ. μύρου πνεῖ Ἄνακρ.

7) τὰ ἐνάρξεως ἢ λήξεως σημαντικά, ὡς ἄρχειν, ἄρχεσθαι (τι-
νος· καθ. γεν.)—λήγειν, παύεσθαι (τινος· ἀφαιρ.): οἱ βάρβαροι
ἤρξαν χειρῶν ἀδίκων (=ἐπετέθησαν πρῶτοι ἀδίκως). πειρᾶσθαι σὺν
τοῖς θεοῖς ἄρχεσθαι παντὸς ἔργου. παύσασθε μάχης Ἄρφ. ἔληξε τῆς
θήρας (=ἐπαυσε ἀπὸ τὸ κυνήγι) Ξ.

8) τὰ ἀρχῆς, ἦτοι ἐξουσίας σημαντικά, ὡς ἄρχειν, κρατεῖν; δεσ-
πόζειν, ἠγεῖσθαι (τινος· καθ. γενικὴ): ζήσεις βίον κράτιστον, ἦν
θυμοῦ κρατῆς. ἄλλος ἄλλου δεσπόζειν ἀξιοῖ Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ῥ. κρατῶ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ νικῶ, καταβάλλω
συντάσσεται συνθῶς μὲ αἰτιατικὴν: Ἀθηναῖοι Σικυωνίους ἐκράτησαν.

9) τὰ χωρισμοῦ, ἀπομακρύνσεως, ἀποχῆς, ἀπαλλαγῆς
σημαντικά, ὡς χωρίζεσθαι, ἀφίεσθαι, ἀπέχειν, ἀπέχεσθαι, ἀπαλλάτ-

τεσθαί (τινος ἀφαιρ.) : πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη ἀρετῆς πα-
νουργία φαίνεται Πλ. ἀφίεται τοῦ δόρατος Πλ.

10) τὰ καταγωγῆς σημαντικά, ὡς γίνεσθαι, εἶναι, πεφυκέναι,
φῦναι (τινος ἀφαιρ.) : **Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες**
δύο. πατρός, εἰμ' ἀγαθοῖο (= πατρός εἰμι ἀγαθοῦ=ἀπὸ πατέρα)
"Ομ. **μιᾶς μητρὸς πάντες ἀδελφοὶ φύντες** Πλ.

Μὲ τὰ τοιαῦτα ῥήματα δύναται νὰ συνάπτεται ἀντὶ ἀντικειμένου
ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἐκ ἢ ἀπὸ καὶ γενικὴν :
ἐκ θεῶν ἐγεγόνει. Προκλῆς γεγονὼς ἀπὸ Δημαράτου Ξ.

11) τὰ συγκρίσεως, διαφορᾶς, ὑπεροχῆς σημαντικά, ὡς
πλεονεκτεῖν, μειονεκτεῖν, ὑστερεῖν, ὑπερτερεῖν, ἠττάσθαι, διαφέρειν, περι-
γίνεσθαι, περιεῖναι, πρωτεύειν, κρατιστεύειν, (τινός ἀφαιρ.) : ἤ-
θελον **ἡμῶν πλεονεκτεῖν. ἀγαθὸς ἄρχων οὐδὲν διαφέρει πατρός ἀγα-
θοῦ. Κῦρος τῶν ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευεν.** Ξ.

12) ῥήματα, τὰ ὁποῖα συντάσσονται κανονικῶς μὲ αἰτιατικὴν, ὅταν
πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἐκτείνεται εἰς μέρος μόνον
τοῦ ἀντικειμένου : **Κῦρος λαβῶν τῶν κρεῶν διεδίδου** (=ἀφοῦ ἐπῆρε
ἀπὸ τὰ κρέατα) Ξ. **τῆς γῆς ἔτεμον** (=μέρος τῆς χώρας) Θ.

§ 68. Μὲ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ
τινος τῶν προθέσεων ἀπὸ, ἐκ, κατά, πρό, ὑπέρ, ὡς ἀποπηδᾶν,
ἐκβαίνειν, καταφρονεῖν, καταγελᾶν, προτρέχειν, προκείσθαι, ὑπερκεί-
σθαι, ὑπερέχειν (τινός). οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ **πολλάκις τῶν ὀρθῶς λε-
γόντων καταγελῶσι** Ξ. **πρόκειται τῆς χώρας ἡμῶν ὄρη μεγάλα**
Ξ. ἄνθρωπος **ξυνέσει ὑπερέχει τῶν ἄλλων** Πλ.

Υ - γ) Μὲ δοτικὴν. Υ. παραδείγματα

§ 69. Μὲ δοτικὴν (καθαρὰν ἢ ὀργανικὴν, § 28,6 καὶ 8) συντάσ-
σονται (τὰ ῥήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα προέρχεται ἡ ἐρώτησις σὲ ποιόν ;
σε ποιό ; γιὰ ποιόν ; γιὰ ποιό ; ἤ μὲ ποιόν ; μὲ ποιό ;
ἦτοι)

1) τὰ ῥήματα πρέπειν, ἀρμόζειν, καὶ τὰ συνώνυμα (καθ.
δοτ.) : **προσῆκει μάλιστα ἐλευθέρῳ ἢ ἵππικῇ** Πλ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν προσέγγισιν ἢ συνάντη-
σιν ἀπλῆν ἢ φιλικὴν ἢ ἐχθρικήν, ἀκολουθίαν, διαδοχὴν, ἐπι-
κοινωνίαν, ἔνωσιν, ὡς **πλησιάζειν, πελάζειν, ἐντυγχάνειν, συντυγ-**

χάνειν (τινί· ὄργ. δοτ.): ὅμοιος **ὁμοίω** ἀεὶ πελάζει. **χρῶ τοῖς βελτίστοις** Ἴσοκρ. **νόμοις** ἐπεσθαι τοῖς ἐπιχωρίοις καλόν. **σοφοῖς ὁμῶν** κατὸς ἐκβήσει σοφός.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν ἐνέργειαν, ἢ διάθεσιν, ἄμιλλαν, ἔριν ἢ συμφιλίωσιν, ὡς *εὐνοεῖν, ἀρέσκειν, χαλεπαίνειν, ὀργίζεσθαι, φθονεῖν, ἐπιβουλεύειν, βοηθεῖν, ἀμύνειν, δουλεύειν, πείθεσθαι, ἀπειθεῖν, εὐχεσθαι* (τινί· καθ. δοτ.) —*ἀμιλλᾶσθαι, διαγωνίζεσθαι, διαμάχεσθαι, μάχεσθαι, πολεμεῖν, διαφέρεσθαι, λοιδορεῖσθαι, σπένδεσθαι* (τινί· ὄργ. δοτ.): **ἀμυνῶ τῇ πατρίδι. Δαίδαλος Μίνω** ἐδούλευε **Ξ. θεῶ μάχεσθαι** δεινόν ἐστι καὶ **τύχη. ἀμφισβητοῦσιν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ ἐχθροὶ ἀλλήλοις Ξ.**

Σημεῖωσις. Τὰ ῥήματα ὠφελεῖν, βλάπτειν καὶ τὰ συνώνυμα πλὴν τοῦ λυσιτελεῖν (= προξενῶ ὠφέλιον) συντάσσονται μὲ ἀιτιατικὴν: *Σωκράτης ὠφέλει τοὺς συνόντας* —*Σωκράτης ἐλυσιτέλει τοῖς συνδιατρίβουσιν Ξ. Ὅμοίως τὸ (ἐνεργητικόν) λοιδορεῖν συντάσσεται μὲ ἀιτιατικὴν.*

Τὸ πολεμεῖν σὺν τινί ἢ μετὰ τινος εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν σημαίνει πολεμεῖν μετὰ τινος ὡς συμμάχου ἐναντίον ἄλλου: *Ἀθηναῖοι μετὰ Θηβαίων ἐπολέμησαν Λακεδαιμονίους* (= ἐναντίον τῶν Λ.).

4) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἰσότητα, ὁμοιότητα, συμφωνίαν, ὡς *ἰσοῦσθαι, ὁμοιάζειν, οἰκένας, συμφωνεῖν, συνάδειν* (τινί· δοτ. ὄργ.): **φιλοσόφω** ἔοικας **Ξ. τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις.**

§ 70. Μὲ δοτικὴν (ὀργανικὴν ἢ τοπικὴν, § 28,7 καὶ 8) συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τοῦ ὁμοῦ ἢ μετὰ τινος τῶν προθέσεων σὺν, ἐν, ἐπί, παρὰ, περὶ, πρός, ὑπό, ὡς ὁμολογεῖν, ὁμονοεῖν, συνεῖναι, συνοικεῖν (τινί· ὀργανικὴ δοτικὴ)—*ἐμμένειν, ἐπιτίθεσθαι, παρακαθῆσθαι, περιπίπτειν, προσφέρεσθαι, ὑπόκεισθαι* (τινί· τοπικὴ δοτικὴ): **ὁμονοεῖτε ἀλλήλοις. οἱ συνόντες Σωκράτει Ξ. ἐμμένω τοῖς ὠμολογημένοις Πλ.**

✓ **§ 71. Δοτικὴ προσωπικὴ.** Δοτικὴ ὀνόματος προσώπου (ἢ ἀντωνυμίας προσωπικῆς) τίθεται συχνάκις παρὰ τὸ ῥῆμα εἶναι (καθὼς καὶ παρὰ τὰ ῥήματα γίγνεσθαι καὶ ὑπάρχειν) καὶ δηλοῦ αὕτη τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἔχει κάτι τι (δοτικὴ προσωπικὴ κτητικὴ): *ἦσαν τῷ Κροίσω δύο παῖδες* (= εἶχεν ὁ Κρ. δύο παῖδας) Ἡρόδ. *τῷ δικαίῳ* παρὰ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων δῶρα γίγνεται Πλ. σοῦ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει αὐτοῖς Ξ.

Ἄλλὰ δοτικὴ ὀνόματος προσώπου, καὶ συνηθέστερον προσωπικῆς ἀντωνυμίας, δύναται νὰ τίθεται εἰς πᾶσαν πρότασιν, ἀνεξαρτήτως τῆς σημασίας καὶ τῆς διαθέσεως τοῦ ῥήματος αὐτῆς. Ἀναλόγως δὲ τῆς σχέσεώς της πρὸς τὸ νόημα τῶν συμφραζομένων ἡ δοτικὴ αὕτη λέγεται. √

1) **δοτικὴ τῆς συμπαθείας.** Αὕτη δηλοῖ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον συμμετέχει εἰς ὅ,τι σημαίνει τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως: **πολύ μοι καρδιά πηδᾶ** Πλ. (πρβλ. μ ο ὕ πονεῖ ἡ καρδιά). **διέφθαρτο τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπίς** Ἡρόδ. (πρβλ. τ ο ὕ κόπησαν οἱ ἐλπίδες).

2) **δοτικὴ χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ.** Αὕτη δηλοῖ τὸ πρόσωπον, πρὸς χάριν ἢ ὠφέλειαν ἢ βλάβην τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι: **στράτευμα συνελέγετο τῷ Κύρῳ ἐν Χερρονήσῳ** (= γὰρ τὸν Κ., χάριν τοῦ Κ.). **μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προεῖνται τῇ πόλει** (= ἔχουν χαθῆ γιὰ τὴν πόλιν, πρὸς ζημίαν τῆς πόλεως). (πρβλ. ὁ Πέτρος μ ο ὕ φυλάγει τὸ σπίτι. τ ο ὕ χάλασαν ἂ σχέδια).

3) **δοτικὴ ἠθικὴ (Κανονικῶς τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου).** Αὕτη δηλοῖ τὸ ἐνδιαφερόμενον πρόσωπον, ἥτοι τὸ πρόσωπον, πρὸς εὐαρέσκειαν ἢ δυσαρέσκειαν, πρὸς χαρὰν ἢ λύπην τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι: **ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος!** (ἐστὶν = τί ὠραῖος πού μ ο ὕ εἶναι ὁ π.) Ξ. **καὶ μοι μὴ θορυβήσητε** (= παρακαλῶ μὴ θορυβήσητε, πρᾶγμα πού θὰ μὲ λυπήσῃ) Πλ. ἢ **στρατιὰ σίτον οὐκ εἶχεν αὐτῷ** Θ. (πρβλ. μὴ μ ο ὕ κρυώσῃ. νὰ σ ο ὕ ζήσῃ τὸ παιδί).

Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ δοτικὴ μετὰ τὴν ὁποίαν συνάπτεται μετοχὴ τοῦ ῥήματος βούλομαι (ἢ ἐθέλω) ἢ ἤδομαι ἢ ἄχθομαι ἢ ἡλέξις ἄσμενος, διὰ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦνται φράσεις ἐκφράζουσαι παραστατικώτερον τὴν ἔννοιαν τῶν εἰρημένων ῥημάτων: **εἰ σοι βουλομένῳ ἐστὶν ἀποκρίνεσθαι, σὲ ἐρήσομαι** (= ἂν σὺ ἔχῃς τὴν θέλησιν νὰ) Πλ. **ὕπ' ἐκείνου ἐκελεύσθητε ἐξιέναι, ὄτῳ ὑμῶν μὴ ἀχθομένῳ εἶη** (= ὅποιος ἀπὸ σᾶς δὲν θὰ ἐστενοχωρεῖτο γι' αὐτὸ) Ξ.

Κατὰ τὸ β' πρόσωπον ἡ δοτικὴ αὕτη χρησιμεύει πολλάκις, ἀπλῶς, ἵνα διεγείρῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀκούοντος πρὸς τὸ ὅλον περιεχόμενον τῆς προτάσεως: **ταῦτ' ἐστὶν ὑμῖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τάληθῆ** (= αὐτὰ πού λέτε εἶναι κλπ.) Πλ. (πρβλ. Τί σοῦ εἶναι αὐτὸς ὁ Γιάννης! ἔννοια σου, θὰ σοῦ τὸν διορθώσω ἐγώ).

4) **δοτικὴ τοῦ κρίνοντος προσώπου ἢ τῆς ἀναφορᾶς.** Αὕτη

δηλοῖ τὸ πρόσωπον, σχετικῶς μὲ τὸ ὁποῖον ἢ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ὁποίου ἰσχύει κάτι τι : γέρων γέροντι γλωτταν ἡδίστην ἔχει, παῖς παιδί (= ἓνα γέρων σχετικῶς μὲ ἄλλον γέροντα, κατὰ τὴν κρίσιν ἄλλου γέροντος κλπ.) (πρβλ. Αὐτὸ τὸ φόρεμα μ ο ὕ εἶναι στενό).

Καὶ μὲ τὴν τοιαύτην δοτικὴν δύναται νὰ συνάπτεται με το χή, ἢ ὁποία δηλοῖ ὑπὸ τίνα περιπτώσιν ἰ σ χ ὕ ε ι κ ά τ ι τ ι, τ ο π ι κ ῶ ς ἢ χ ρ ο ν ι κ ῶ ς : 'Επίδαμνος ἐστὶ πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἴόνιον κόλπον (= ἐσπλέοντί τιμι = γιὰ ἓνα ποῦ εἰσπλέει, ὅταν τις εἰσπλέη) Θ. ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις (= ἀφ' ὅτου ἤρχισαν νὰ ἐπιπλέουν οἱ Ἀθ.) Ξ.

5) δοτικὴ τοῦ ἐνεργούντος προσώπου. Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ, ἢ ὁποία κανονικῶς τίθεται μετὰ τῶν εἰς - τέ ο ς ῥηματικῶν ἐπιθέτων, πολλάκις δὲ καὶ μετὰ παθητικῶν ῥημάτων, ἰδίᾳ ὅταν ταῦτα εἶναι χρόνου συντελικοῦ : ὁ ποταμὸς ἐστὶν ἡμῖν διαβατέος (= πρέπει νὰ διαβαθῆ ἄ π ὅ ἡ μ ᾱ ς, πρέπει ἡ μ ε ῖ ς νὰ τὸν διαβῶμεν) Ξ. συνεκποτέα ἐστὶ σοι καὶ τὴν τρύγα (= πρέπει σὺ νὰ πῆγς μαζί) Ἀρφ. ταῦτα Θεμιστογένει γέγραπται (ὑπὸ τοῦ Θεμιστογένους ἔχουν γραφῆ, τὰ ἔχει γράψει ὁ Θ.) Ξ. ἀληθὲς ἀνθρώποις οὐχ εὐρίσκειται (= ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων).

Ὅμοια εἶναι ἡ δοτικὴ, ἢ ὁποία τίθεται παρὰ τὰ λεγόμενα τριτοπρόσωπα ἢ ἀπρόσωπα ῥήματα, ὡς μέλει, μεταμέλει, δεῖ, παρεσκευάσται τινι κλπ.: οὐ μεταμέλει μοι (= δὲν μετανοῶ ἐγώ) Πλ. ἐπειδὴ παρεσκευάσται τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο (= ἀφοῦ πλέον εἶχον ἐτοιμασθῆ οἱ Κορίνθιοι) Θ

2. Δίπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ δύο αἰτιατικάς.

§ 72. Μὲ δύο ἀντικείμενα, ἀμφοτέρω κατ' αἰτιατικὴν πτώσιν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐρωτᾶν, εἰσπράττειν, ἀποστερεῖν, ἀποκρύπτειν: οὐ τοῦτο ἐρωτῶ σε Ἀρφ. (πρβλ. αὐτὸ σὲ ῥώτησα). οὐδένα ἐγὼ ἐπραξάμην μισθὸν ἢ ἤτησα (= ἀπὸ κανέναν ἐγὼ δὲν) Πλ. Διογείτων τὴν θυγατέρα ἐκρυπτε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός (= ἀπὸ τὴν θυγατέρα).

Σημειώσεις. Λέγεται ὁμοῦ καὶ αἰτεῖν ἢ εἰσπράττειν τι

παρά τινος καὶ ἀποστερεῖν τινά τινος: οὗτος ἐμὲ τῶν πα-
τρώων ἀπεστέρηκεν Δημ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν διδάσκειν ἢ ὑπενθυμί-
ζειν: διδάσκει σε τὴν στρατηγίαν Ξ. (πρβλ. σὲ μαθαίνει γράμματα).
τὴν ξυμμαχίαν ἀνεμίμησκον τοὺς Ἀθηναίους Θ.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνδύειν: ὁ πάππος τὸν Κῦ-
ρον καλὴν στολὴν ἐνέδυσσε Ξ. (πρβλ. τὴν ἔντυσε μαῦρα ροῦχα).

4) πᾶν μεταβατικὸν ῥήμα συντασσόμενον μὲ ἀιτιατικὴν, ὅταν ἔχη
ἐκτὸς τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ σύστοιχον ἀντικείμενον (§65,2β):
ἕκαστον ὑμῶν εὐηργέτου τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν Πλ. ὁδε κακὰ
πολλὰ ἔοργεν Τρῶας Ὅμ.

Οὕτω συντάσσονται συνηθέστατα τὰ ῥήματα δρᾶν, ἐργάζεσθαι,
ποιεῖν, ἀγορεύειν, λέγειν (τινά τι ἀγαθὸν ἢ κακόν): οἱ ὑπο-
κρίται ἐν ταῖς τραγωδίαις τὰ ἔσχατα λέγουσιν ἀλλήλους Ξ.

§ 73. Μὲ δύο ἀιτιατικὰς συντάσσονται προσέτι τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα
σημαίνουν ὀνομάζειν, νομίζειν, ἐκλέγειν, διορίζειν,
ποιεῖν. Ἐπὶ τούτων δὲ ἡ μία ἐκ τῶν δύο ἀιτιατικῶν περιέχει κατη-
γορούμενον τῆς ἐτέρας, ὡς τοῦτο καταφαίνεται, ὅταν ἡ ἐνεργητικὴ σύν-
ταξις μετατραπῆ εἰς παθητικὴν: τὴν τοιαύτην δύναμιν ἀνδρείαν ἔργασ-
σατο Πλ. πάντων δεσπότην ἑαυτὸν πεποίηκεν Ξ. (πρβλ. ἡ τοιαύτη
δύναμις ἀνδρεία καλεῖται—πάντων δεσπότης αὐτὸς γέγονε·
πρβλ. § 10,2 καὶ 3).

Σημεῖωσις. Ἐπὶ τῆς τοιαύτης συντάξεως ἐνίοτε τὸ δεύτερον ἀντικείμε-
νον, τὸ ὁποῖον εἶναι κατηγορούμενον τοῦ πρώτου, λαμβάνεται προληπτικῶς, ἰδίᾳ
ἐπὶ τῶν ῥημάτων αὔξειν, αἴρειν, τρέφειν: ἕνα τινὰ αἰεὶ ὁ δῆμος εὐ-
θεν τρέφει καὶ αὔξει μέγαν (πρβλ. τὸν Πέτρο τὸν σπουδάζουσαν γαστρί-
ον). Βλ. καὶ § 10α, Σημ.

β) Μὲ ἀιτιατικὴν καὶ γενικὴν.

§ 74. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἐν κατὰ ἀιτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ
γενικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα ἐστιᾶν, πληροῦν, κενοῦν κ.τ.τ.: τῶν λόγων
ἡμᾶς Ἀνσίας εἰστία Πλ. ἀνδρῶν τήνδε πόλιν ἐκένωσεν Αἰσχ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀκούειν ἢ πληροφοροῦν-
εσθαι: ὑμεῖς ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν Πλ. μάθε μου καὶ
τάδε.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν *πιάνειν, ὀδηγεῖν, ἔλκειν* κ.τ.τ. ἢ *ἐμποδίζειν, ἀπομακρύνειν, ἀπαλλάσσειν, παύειν, ἀποστειρεῖν*, κ.τ.τ. *ἔλαβον τῆς ζώνης τὸν Ὀρόνταν* (=ἀπὸ τὴν ζώνη τὸν Ὀ.) *Ἐ. ἄγει τῆς ἡνίας τὸν ἵππον* *Ἐ. Οἱ Ἥλειοι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐκόλουν τοῦ ἀγῶνος* *Ἐ.* (Βλ. § 72, 1 Σημ.).

4) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν *ἀνταλλάσσειν, ἀγοράζειν, πωλεῖν* κ.τ.τ.—*ἀξιούν, τιμᾶν, ἐκτιμᾶν* κ.τ.τ. Ἐπὶ τῶν τοιούτων ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὸ ἀντάλλαγμα, τὸ τίμημα, τὴν ἀξίαν: *ἠλλάξαντο πολλῆς εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν* (=μὲ πολλὴν εὐδαιμονίαν) Ἄντιφ. *τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τάγαθ' οἱ θεοί. οἱ βάρβαροι τὸν Θεμιστοκλέα μεγίστων δωρεῶν ἠξίωσαν* Ἰσοκρ.

5) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν *ψυχικὸν πάθημα, ὡς θαυμάζειν, εὐδαιμονίζειν, μακαρίζειν, οἰκτιρεῖν, ὀργίζεσθαι*, κλπ. καὶ τὰ *δικαστικὰ* καὶ *ἀνταποδοτικὰ*, ὡς *αἰτιᾶσθαι, διώκειν, γράφεσθαι, δικάζειν, κρίνειν, τιμωρεῖσθαι* κλπ. Ἐπὶ τοιούτων ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὴν αἰτίαν: *ζηλώ σε τοῦ πλοῦτου* (=διὰ τὸν πλοῦτον) *Ἐ. πολλάκις σε εὐδαιμόνησα τοῦ τρόπου* Πλ. *διώξομαί σε δειλίᾳ* Ἀρφ. *Μέλητος Σωκράτη ἀσεβείας ἐγράφατο* Πλ.

Σημείωσις. Μὲ γενικὴν τῆς αἰτίας συντάσσονται καὶ τὰ ῥήματα *φεύγω* καὶ *ἀλίσκομαι* ἐπὶ δικαστικῆς ἐννοίας: *ἀσεβείας φεύγω* ὑπὸ *Μελήτου* (=κατηγοροῦμαι δι' ἀσεβείαν) Πλ. *ἔλω κλοπῆς* (=κατεδικάσθη διά...). Δημ. Κατ' ἀναλογίαν δὲ πρὸς τὸ φεύγω *τινός*—*ἀλίσκομαι* *τινος* λέγεται καὶ *κρίνομαι* *θανάτου* (=δικάζομαι δι' ἔγκλημα ἐπαγόμενον ποιὴν τὸν θάνατον).

§ 75. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τινος τῶν προθέσεων, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μὲ γενικὴν, ὡς *ἀπό, ἐκ, πρό*, πρὸ πάντων δὲ ῥήματα σύνθετα μὲ τὴν πρόθεσιν *κατά*, ἔχοντα δικαστικὴν ἐννοιαν, ὡς *κατηγορεῖν, καταγιγνώσκειν, καταψηφίζεσθαι* κλπ.: *ἀποτρέπει με τούτου* Πλ. *προέταξε τῶν ὀπλιτῶν τοὺς ἵππεάς* *Ἐ. οἱ Ἀθηναῖοι Σωκράτους θάνατον κατέγνωσαν* *Ἐ.* (=κατεδικάσαν τὸν Σωκράτην εἰς...) *Ἐ.*

γ) Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν.

§ 76. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατ' αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα λέγειν, ὑπισχνεῖσθαι, ἐπιστέλλειν, δεικνύναι, δίδόναι, φέρειν, προσάγειν, προσαρμόζειν, ἀντιτάσσειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν : *πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ Πλ. ἡ μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις κακά. τίνα ἀντιτάξεις τῷδε ; Αἰσχ.*

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐξίσωσιν, ὁμοίωσιν, μεῖξιν, συνδιαλλαγὴν : *ὁ σίδηρος ἀνισοῖ τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυροῖς ἐν τῷ πολέμῳ Ξ. κεράννυμι ὕδωρ τῷ οἴνῳ. οἱ Ἐπιδάμνιοι ἐδέοντο τῶν Κερκυραίων τοὺς φεύγοντας ξυναλλάξει σφίσι Θ.*

§ 77. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν συντάσσονται προσέτι πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ προθέσεων, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετὰ δοτικῆς, ἰδίᾳ δὲ τὰ σύνθετα μετὰ τῆς ἐν ἢ τῆς σὺν : *αἱ ἡδοαὶ οὔτε εὐεξίαν τῷ σώματι ἐνεργάζονται οὔτε ἐπιστήμην ἀξιόλογον τῇ ψυχῇ ἐμποιοῦσι Ξ. ξυγκρούειν αὐτοὺς ἀλλήλοις ἐβούλοντο Θ.*

δ) Μὲ γενικὴν καὶ δοτικὴν.

§ 78. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἐν κατὰ γενικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα μετέχειν, κοινωνεῖν, μεταδιδόναι, μεταλαμβάνειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν : *μετεσχῆκαμεν ὑμῖν ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων Ξ. χρητὸ τοῦ βάρους μεταδιδόναι τοῖς φίλοις Ξ.*

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ παραχωρεῖν καὶ τὸ ῥήμα φθονεῖν ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀρνεῖσθαί τι εἰς τινὰ ἐκ φθόνου : *τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας παρεχωρήσατε Φιλίππῳ Δημ. μὴ μοι φθονήσης τοῦ μαθήματος Πλ.*

3) τὰ ῥήματα τιμῶ καὶ τιμῶμαι εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν : *τιμᾶ (ὁ δικαστής) τινί τινος = ὀρίζει εἰς τινὰ ὡς ποινὴν κάτι τι τιμᾶται (ὁ κατήγορος) τινί τινος = προτείνει διὰ τινὰ ὡς ποινὴν κάτι τι : ἴσως ἂν μοι, ὦ ἄνδρες δικασταί, φυγῆς τιμήσαίτε Πλ. τιμᾶται μοι ὁ ἀνήρ θανάτου Πλ.*

β) Τὰ μέσα ῥήματα

§ 79. Τὰ μέσα ῥήματα ἐν γένει σημαίνουν ἐνέργειαν, ἡ ὁποία εὐρίσκειται εἰς ἰδιαιτέραν σχέσιν μὲ τὸ ὑποκείμενον, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου προέρχεται, καὶ ἐνδιαφέρει αὐτό. Κατὰ τὴν ἰδιαιτέραν τῶν σημασιῶν τὰ μέσα

ρήματα λέγονται **άντανακλαστικά**, μέσα **άλληλοπαθή**, μέσα **δυναμικά**.

§ 80. α) Μέσα άντανακλαστικά λέγονται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον ἀ μέ σ ω ς καὶ κατ' εὐθεῖαν ἢ ἐ μ μ έ σ ω ς καὶ π λ α γ ί ω ς. Οὕτω τὰ μέσα ταῦτα ρήματα ὑποδιαιροῦνται εἰς

1) **μέσα εὐθέα** ἢ αὐτοπαθῆ, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει ἀμέσως καὶ κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ ἴδιον τὸ ὑποκείμενον, ὡς *λούεσθαι, γυμνάζεσθαι, ἐνδύεσθαι* κ.τ.τ. Οὕτω τῶν ρημάτων αὐτῶν τὸ ὑποκείμενον εἶναι συγχρόνως καὶ ἀντικείμενόν των, καὶ δι' αὐτὸ ταῦτα δύνανται νὰ ἀναλύωνται εἰς τὸ ἐνεργητικὸν των μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν. *γυμνάζομαι = γυμνάζω ἐμαυτόν, ὀπλίζομαι = ὀπλίζετε ὑμᾶς αὐτούς*.

Σημείωσις. Ἐντὶ τῶν μέσων αὐτοπαθῶν, οὐχὶ σπανίως, λαμβάνεται τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν : *ἔρριψαν σφᾶς αὐτοὺς εἰς φρέατα* (= ἔρριφθησαν εἰς) ☉.

Πολλάκις δὲ καὶ μὲ τὸ μέσον αὐτοπαθὲς ρῆμα τίθεται ἢ ἀντίστοιχος αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ, οὕτω δὲ καθαρῶτερον καὶ ἐντονώτερον δηλοῦται ἢ αὐτοπάθεια : *ἐαυτὸν ἀποκρύπτει ὁ ποιητής*. (πρβλ. *νίβεται — καὶ — νίβεται μόνος του*. *Χτενίζεται — καὶ — χτενίζεται μόνη της*).

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῆ ὅτι ἡ αὐτοπάθεια περιορίζεται εἰς ἓν μόνον μέρος τοῦ ὑποκειμένου, τὸ μέρος τοῦτο δηλοῦται μὲ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ οικείου ὀνόματος ὡς ἀντικείμενον τοῦ μέσου ρήματος : *ἐνίψατο χεῖρας*. (Πρβλ. *ἐπλύθη — καὶ — ἐπλύνη τὰ χέρια του*).

2) **μέσα πλάγια**, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ ἐ μ μ έ σ ω ς καὶ π λ α γ ί ω ς. Ταῦτα πάλιν ὑποδιαιροῦνται εἰς

α) **μέσα διάμεσα**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κά τι τι εἰς ἑαυτὸ ἢ εἰς κάτι, τὸ ὅποῖον τοῦ ἀνήκει, *διὰ μέσου ἄλλου*· *κείρομαι* (= βάζω τὸν κουρέα καὶ μὲ κουρεύει) : *ὁ πατήρ τούς παῖδας παιδεύεται* (= ἐκπαιδεύει τούς παῖδας διὰ τῶν διδασκάλων) .

β) **μέσα περιποιητικά** ἢ **μέσα ὠφελείας**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν, τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖ ἢ

προκαλεῖ τὸ ὑποκείμενον χάριν ἑαυτοῦ, δηλαδή πρὸς χρῆσίν του ἢ πρὸς ὠφελείαν του· **οικοδομοῦμαι οἰκίαν** (=οικοδομῶ τὴν οἰκίαν μου διὰ τῶν οἰκοδόμων), **ἄγομαι γυναῖκα** (=ἄγω εἰς τὴν οἰκίαν μου γυναῖκα, παίρνω γυναῖκα ὡς σύζυγόν μου). **Πανσανίας τράπεζαν Περσικὴν παρτίθετο** (=παρτίθει ἑαυτῷ διὰ τῶν ὑπηρετῶν, διέτασσε καὶ τοῦ παρτίθετον οἱ ὑπηρεταί) Θ. (Πρβλ. συμβουλεύομαι τὸν ἰατρόν, δανείζομαι χρήματα, προμηθεύομαι τροφίμα).

Οὕτω περὶ μὲν τῆς πόλεως ἢ τοῦ λαοῦ λέγεται τίθεσθαι ἢ γράφεσθαι νόμους (=τιθέναι ἑαυτοῖς νόμους διὰ τῶν νομοθετῶν), περὶ δὲ τοῦ νομοθέτου λέγεται τιθέναι ἢ γράφειν νόμους: **ὁ Σόλων τοῖς Ἀθηναίοις νόμους ἔθηκεν ἢ ἔγραψε**—οἱ Ἀθηναῖοι νόμους ἔθεντο ἢ ἐγράψαντο.

Σημείωσις. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως κανονικῶς εἰς τὴν νέαν, λαμβάνεται οὐχὶ σπανίως τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἀντὶ τοῦ μέσου πλαγίου: **Λύσανδρος τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζε** (=ἐπεσκευάζετο, ἦτοι διὰ τῶν τεχνικῶν ἐπεσκεύαζε—πρβλ. κτίζει σπίτι, κόβει τὰ μαλλιά του στὸ κουρεῖο, κλπ.).

§ 81. Μέσα ἀλληλοπαθῆ λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν **ἀλληλοπάθειαν**, ἦτοι μίαν κοινὴν ἐνέργειαν δύο ἢ περισσοτέρων ὑποκειμένων, ἢ ὁποῖα μεταβαίνει ἀπὸ τὸ ἐν εἰς τὸ ἄλλο. Ταῦτα ὡς ἐκ τῆς σημασίας των λαμβάνονται κανονικῶς εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν· **φιλοῦνται, μισοῦνται** (=φιλοῦσι, μισοῦσιν, ἀλλήλους): **συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐώθουντο** (=ἐώθουν ἀλλήλους) Ξ.

Ἡ κοινὴ καὶ ἀμοιβαία ἐνέργεια τῶν ὑποκειμένων δύναται νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς κάτι τι ἐκτὸς τοῦ ἑαυτοῦ των εὐρισκόμενον, τὸ ὁποῖον ὅμως τὰ ἐνδιαφέρει ἀπὸ κοινοῦ: **διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων** (=διένειμαν ἀλλήλους, διεμοίρασαν ἀναμεταξύ των τὴν ἐξουσίαν) Πλ.

Σημείωσις. Ἀπὸ τὸν πληθυντικὸν μετεδόθη ἡ ἐννοια τῆς ἀλληλοπαθείας καὶ εἰς τὸν ἐνικόν· **διαλεγόμεθα** περὶ τινος—**διαλέγομαι** τινὶ περίτινος.

Ἄντὶ δὲ τοῦ μέσου ἀλληλοπαθοῦς λαμβάνεται πλειστάκις τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντικείμενον αὐτοῦ τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν (ἢ τὴν αὐτοπαθῆ τοῦ γ' προσώπου), ἐνίοτε δὲ καὶ ῥῆμα παρασύνθετον μὲ πρῶτον συνθετικὸν τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν: **οἱ ὑπηρεταί διέφθειρον ἀλλήλους** Θ. **φθονοῦντες ἑαυτοῖς μισοῦσιν ἀλλήλους** (=ἐπειδὴ φθονοῦν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον...) Ξ. **ἀλληλο-**

κτονοῦσιν (= κτείνουσιν ἀλλήλους) Ἄριστ. (Πρβλ. Ὑποστηρίζονται ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον—ὑποστηρίζει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον—ἀλληλοὑποστηρίζονται).

§ 82. Μέσα δυναμικὰ λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κάτι τι ἐντεῖνον τὰς δυνάμεις του, ἢτοι καταβάλλον πάσας τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις του: **λύομαι αἰχμάλωτον** (=ἐνεργῶν πλησίον τῶν αἰχμαλωτισάντων καὶ καταβάλλων λύτρα ἐλευθερῶ τὸν αἰχμάλωτον). **παρέχομαι τοῖς συμμάχοις ναῦς** (=παρέχω εἰς τοὺς συμμάχους πλοῖα, διὰ τὴν ναυπήγησιν τῶν ὁποίων ἐγὼ ἐφρόντισα καὶ ἐδαπάνησα).

Οὕτω: **πολιτεύω** (=εἶμαι πολίτης)—**πολιτεύομαι** (=ἐνεργῶ ὡς πολίτης, μετέχω τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας). **πρεσβεύω** (=εἶμαι πρεσβευτῆς)—**πρεσβεύομαι** (=διαπραγματεύομαι διὰ πρεσβευτῶν ἢ ἐνεργῶ ὡς πρεσβευτῆς). (πρβλ. αὐτὸς φορτώνεται διὰ τὰ βάρη τῆς οἰκογενείας· βάλθηκε νὰ με καταστρέψῃ). Συνηθέστατον δὲ μέσον δυναμικὸν ῥήμα εἶναι τὸ ποιοῦμαι εἰς φράσεις, οἷα: **ποιοῦμαι πόλεμον, συμμαχίαν, εἰρήνην κτλ. ἢ ποιοῦμαί τινα φίλον, σύμμαχον, πολέμιον κτλ.**

Τὰ μέσα δυναμικὰ ῥήματα εἶναι συνηθέστατα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, σπανίως δὲ εἰς αὐτὴν λαμβάνεται ἄνευ προφανοῦς διαφορᾶς τὸ ἐνεργητικὸν ἀντὶ τοῦ μέσου δυναμικοῦ ῥήματος (ὅπως π.χ. σκοπῶ καὶ σκοποῦμαι, στρατοπεδεύω καὶ στρατοπεδεύομαι). Ἄλλὰ ἀρχω λόγου=λαμβάνω τὸν λόγον πρῶτος, ὁμιλῶ πρῶτος—**ἀρχομαι** τοῦ λόγου=ἀρχίζω τὸν λόγον μου· (*Ἀντίθετον παύομαι τοῦ λόγου). Πρβλ. **ἐπειδὴ πρεσβύτερός εἰμι τοῦ Κύρου εἰκὸς ἀρχεῖν με λόγου** (=νὰ ὁμιλήσω ἐγὼ πρῶτος)—**τοῦ λόγου Κύρος ἤρχετο ὧδε** (=ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ ὡς ἐξῆς) Ξ.

μισθῶ τι=δίδω κάτι ἐπὶ μισθῶ, ἐνοικιάζω κάτι εἰς ἄλλον—**μισθοῦμαί τι**=λαμβάνω κάτι ἐπὶ μισθῶ, ἐνοικιάζω κάτι ἀπὸ ἄλλον πρὸς ἰδίαν μου χρῆσιν· **ποιῶ τινα δοῦλον**=καθιστῶ τινα δοῦλον, γίνομαι αἴτιος νὰ γίνῃ κάποιος δοῦλος ἄλλου—**ποιοῦμαί τινα δοῦλον**=καθιστῶ κάποιον δοῦλόν μου, ὑποδουλῶνω κάποιον (εἰς τὸν ἑαυτὸν μου).

Σημεῖωσις. Τὰ ὄρια τῆς ἰδιαίτερας σημασίας ἐνὸς ἐκάστου μέσου ῥήματος δὲν δύνανται πάντοτε νὰ διαγράφωνται ἀκριβῶς, καὶ τὸ αὐτὸ μέσον ῥήμα δύναται ὄχι μόνον εἰς διαφόρους φράσεις νὰ ἔχῃ διάφορον σημασίαν καὶ νὰ ἀνήκῃ εἰς διαφόρους τάξεις τῶν μέσων ῥημάτων, ἀλλὰ καὶ εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φρά-

σιν νὰ συνδύαζῃ τὰς σημασίας δύο τάξεων πρβλ. παρασκευάζομαι εἰς πόλεμον (μέσον αὐτοπαθῆς = παρασκευάζω ἑμαυτόν, ἐτοιμάζομαι) — παρασκευάζομαι ναυτικόν (μέσον δυναμικόν = ἐτοιμάζω ναυτικόν προμηθευόμενος ξυλείαν, εὐρίσκων ναυπηγούς, δαπανῶν κλπ.) · οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν (μέσον διάμεσον = οἰκοδομῶ οἰκίαν διὰ τῶν οἰκοδόμων, ἀλλὰ καὶ μέσον δυναμικόν = οἰκοδομῶ οἰκίαν προμηθευόμενος τὸ ἀναγκαῖον ὑλικόν, δαπανῶν, ἐπιβλέπων κλπ.).

Ἄδριτος δὲ μέσου ῥήματος, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται καὶ ὡς εὐθύ καὶ ὡς πλάγιον, ὅταν μὲν τὸ ῥῆμα τοῦτο εἶναι μέσον εὐθύ, εἶναι ὁ παθητικός, ὅταν δὲ εἶναι μέσον πλάγιον, ὁ μέσος πρβλ. σφάζομαι ἐκ τοῦ κινδύνου, ἐσώθη ἐκ τοῦ κινδύνου (= ἔσωσα τὸν ἑαυτόν μου) — σφάζομαι τὴν οὐσίαν, ἐσώσαμεν τὴν οὐσίαν (= ἔσωσα τὴν περιουσίαν μου).

Ἄλλα μερικῶν μέσων ῥημάτων ὁ μέσος καὶ ὁ παθητικός ἀδριτος ἔχουν τὴν αὐτὴν σημασίαν, ὡς ἀνηγαγόμεν ἢ ἀνήχθη ἐἰς τὸ πέλαγος, ὡπλισάμεν ἢ ὡπλίσθη. Ἄλλων δὲ μέσων ῥημάτων ὁ παθητικός ἀδριτος λαμβάνεται ὡς μέσος, ὡς ἠθροίσθη, ἀπηλλάγη, ἐπεραιώθη κλπ. (Ἡ τελευταία αὕτη χρῆσις σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε καὶ οὕτω νῦν ὁ παθητικός ἀδριτος εἶναι καὶ μέσος· ἐλούσθη, ἐξυρίσθη, ἐξεπλήρωθη, ἐδανείσθη κλπ.).

γ) Τὰ παθητικά ῥήματα.

§ 83. Τὰ παθητικά ῥήματα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκειμένον πάσχει κάτι τι ἀπὸ ἄλλου.

Ὡς πρὸς τὸν τύπον τὰ παθητικά ῥήματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, συμπίπτουν μὲ τὰ μέσα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα (ιδίως ἀπὸ τὰ μέσα διάμεσα, § 80, 2, α') καὶ προέρχονται (πρβλ. π.χ. τὸ ἀρχαῖον κείρομαι καὶ τὸ σημερινὸν ξυρίζομαι στὸ κουρεῖο = ἀναθέτω εἰς τὸν κουρέα καὶ μὲ ξυρίζει — ἀνέχομαι νὰ μὲ ξυρίξῃ ὁ κουρέυς — ξυρίζομαι ἀπὸ τὸν κουρέα).

§ 84. Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον προέρχεται τὸ πάθος τοῦ ὑποκειμένου τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, λέγεται ποιητικὸν αἷτιον. Ἐκφέρεται δὲ καὶ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου

1) μὲ τὴν πρόθεσιν ὑπὸ καὶ γενικὴν ἢ σπανιότερον μὲ τὴν ἀπὸ, ἐκ, παρὰ, πρὸς καὶ γενικὴν: διδάσκεισθαι ἐθέλω ὑπὸ χρηστών μόνον Πλ. ἐπράχθη οὐδὲν ἀπὸ τῶν τυράννων ἔργον ἀξιόλογον Θ. ἐκ Φοίβου δαμεις (= ὑπὸ τοῦ Φ.) Σοφ. τὰ παρὰ τῶν θεῶν σημαίνόμενα Ξ. Ἰσχόμαχος πρὸς πάντων καλὸς τε κάγαθος ἐπωνομάζετο Ξ.

2) με δοτικήν προσωπικήν, τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου : ταῦτα **Θεμιστογένει γέγραπται** (= ὑπὸ τοῦ Θ.). Βλ. § 71, 5.

§ 85. Παθητικὰ ῥήματα κανονικῶς σχηματίζονται ἀπὸ τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ῥήματα, κυρίως μὲν τὰ συντασσόμενα με ἀιτιατικὴν ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου (§ 65, 1), σπανίως δὲ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἢ ἀπὸ τὰ ἀμετάβατα.

Κατὰ δὲ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν, ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεργητικοῦ, τὸ δὲ ὑποκείμενον τούτου μετατρέπεται εἰς προσδιορισμὸν τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου τοῦ παθητικοῦ : (οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας) — οἱ Πέρσαι ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. (βασιλεῖς ἄρχουσι τῶν Περσῶν) — Πέρσαι ἄρχονται ὑπὸ βασιλέων. (τοῖς παλαιοῖς ἀλλόφυλοι μᾶλλον ἐπεβούλευον) — οἱ παλαιοὶ ὑπ' ἀλλοφύλων μᾶλλον ἐπεβουλεύοντο Θ.

§ 86. Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων (§ 72 κ.ε.) κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν, ἐὰν μὲν τὸ δίπτωτον ῥῆμα εἶναι ἐκ τῶν συντασσόμενων με δύο ἀιτιατικὰς καὶ τούτων ἢ μία εἶναι κατηγορούμενον τῆς ἄλλης (§ 73), τότε ἀμφότεραι αἱ ἀιτιατικαὶ αὐταὶ γίνονται ὀνομαστικά, ἢ μὲν μία ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἢ δὲ ἄλλη κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου (Ἰσχύμαχον πάντες καλὸν τε κάγαθὸν ἐπωνόμαζον) — Ἰσχύμαχος πρὸς πάντων καλὸς τε κάγαθός ἐπωνομάζετο Ξ.

Εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν μόνον ἢ μία πτῶσις, ἢ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου (κανονικῶς ἀιτιατικῆ), τρέπεται εἰς ὀνομαστικὴν γινομένη ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἢ δὲ ἄλλη, ἢ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου (ἀιτιατικῆ ἢ γενικῆ ἢ δοτικῆ), παραμένει : (ὁ διδάσκαλος διδάσκει τὸν νεανίαν τὴν στρατηγίαν) — ὁ νεανίας διδάσκεται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου τὴν στρατηγίαν. (οἱ Ἕλληνες ἐπέμπλασαν τὰς διφθέρας χόρτου κούφου) — αἱ διφθέραι ἐπέμπλαντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων χόρτου κούφου. (τὰς πόλεις ταύτας βασιλεὺς Παρυσάτιδι ἐδεδώκει) — αἱ πόλεις αὐταὶ ὑπὸ βασιλέως Παρυσάτιδι δεδόμεναι ἦσαν Ξ.

Σημείωσις. Παθητικὸν ῥῆμα σχηματίζεται ἐνίοτε καὶ ἀπὸ ἐνεργητικόν, τὸ ὁποῖον ἔχει σύστοιχον ἀντικείμενον : (κινδυνεύομεν μέγαν κίνδυνον — οὐκ ἐν τῷ Καρὶ ἡμῖν ὁ κίνδυνος κινδυνεύεται Πλ.

Ἐπὶ δὲ τῶν διπτῶτων ῥημάτων ἀποκόπτω ἀποτέμνω, ἐκκόπτω

(τινός τι) και ἐπιτάσσω, ἐπιτρέπω (τινί τι), κατά την μετατροπήν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται οὐχί τι κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον, ἀλλὰ τὸ κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν: (οἱ βάρβαροι ἀπέτεμον τῶν στρατηγῶν τὰς κεφαλὰς) — οἱ στρατηγοὶ ἀπειμῆθησαν τὰς κεφαλὰς Ἐ. (ἐπέτρεψαν τοῖς ἐννέα ἄρχουσι τὴν φυλακὴν — οἱ ἐννέα ἄρχοντες ἐπιτετραμμένοι ἦσαν τὴν φυλακὴν).

§ 87. 1) Μερικῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων ὡς παθητικὸν χρησιμεύει ἄλλο ῥῆμα ἐνεργητικὸν ἀμετάβατον.

ἀποκτείνω τινὰ — ἀποθνήσκω (= φονεύομαι) ὑπό τινος.

διώκω τινὰ — φεύγω (= καταδιώκομαι) ὑπό τινος.

ἐκβάλλω (= ἐξορίζω) τινὰ — ἐκπίπτω (= ἐξορίζομαι) ὑπό τινος.

εὖ λέγω (= ἐπαινῶ) τινὰ — εὖ ἀκούω (= ἐπαινοῦμαι) ὑπό τινος.

εὖ ποιῶ (= εὐεργετῶ) τινὰ — εὖ πάσχω (= εὐεργετοῦμαι) ὑπό τινος.

ὑπό τινος.

Σημείωσις. Τοῦ ἐ. αἰρῶ (= συλλαμβάνω, κυριεύω) παθητικὸν εἶναι τὸ ἀλίσκομαι (= συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι). Τοῦ δὲ μέσου αἰροῦμαι (= ἐκλέγω τινὰ) παθητικὸν εἶναι πάλιν τὸ αἰροῦμαι (= ἐκλέγομαι) ὑπό τινος: Ἀθηναῖοι αἰροῦνται Μιλτιάδην στρατηγόν — Μιλτιάδης αἰρεῖται ὑπ' Ἀθηναίων στρατηγός.

2) Πολλῶν ἐνεργητικῶν ῥημάτων τὸ παθητικὸν σχηματίζεται καὶ διὰ περιφράσεως, ἣ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ῥῆμα γίγνομαι, τυγχάνω, λαμβάνω, ἔχω, κ.τ.τ. καὶ ἔν συνώνυμον πρὸς τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν:

μισῶ τινὰ — (μισοῦμαι καὶ) μισητὸς γίγνομαι ἢ μῖσος ἔχω πρὸς τινος.

θεραπεύω τινὰ — (θεραπεύομαι καὶ) θεραπείας τυγχάνω ὑπό τινος.

ζημιῶ τινὰ — (ζημιόομαι καὶ) ζημίαν λαμβάνω παρά τινος.

Διὰ τοιαύτης δὲ περιφράσεως σχηματίζεται κανονικῶς τὸ παθητικὸν **ἀποθετικῶν** ῥημάτων ἐνεργητικῆς διαθέσεως:

αἰδοῦμαι (= ἐντρέπομαι) τινὰ — αἰδοῦς τυγχάνω ὑπό τινος.

αἰτιῶμαι (= κατηγορῶ) τινὰ — αἰτίαν ἔχω ἢ αἰτίαν λαμβάνω ὑπό τινος.

(Πρβλ. **ἐπιθυμῶ** — γίγνομαι ἐπιθυμητός. **συγχαρῶ** — λαβαίνω

συγχώρεσι. **παρηγορῶ** — ἔχω παρηγοριά. **περιποιούμαι** — εὕρισκω περιποίησι).

Σημείωσις. Τοῦ δίκην λαμβάνω παρά τινος (τιμωρῶ τινα) παθητικὸν εἶναι τὸ δίκην δίδωμί τινι (= τιμωροῦμαι ὑπό τινος) : οἱ τοὺς νόμους παραβαίνοντες **δίκην δίδασιν** (= τιμωροῦνται).

δ) Τὰ οὐδέτερα ῥήματα.

§ 88. Οὐδέτερα ῥήματα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει, ἀλλ' ὅτι ἀπλῶς εὕρισκεται εἰς μίαν κατάστασιν (οὐδετέραν) : ζῶ, ὑγιαίνω, νοσῶ, σωφρονῶ, εὐδαιμονῶ κτλ.

Σημείωσις. Τὰ οὐδέτερα ῥήματα εἶναι κυρίως ἐνεργητικὰ ἀμετάβατα ῥήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

ΟΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

§ 89. Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ καλοῦνται οἱ ἰδιαιτέροι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος (ἢ καὶ ἄλλων ὄρων τῆς προτάσεως), διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦνται αἱ διάφοροι ἐπιρρηματικαὶ σχέσεις, ἤτοι ἡ σχέση τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου, τοῦ ὄργανου, τοῦ τρόπου, τοῦ αἰτίου, τοῦ ποσοῦ, τοῦ κατά τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς.

Οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ ἐκφέρονται

1) δι' ἐπιρρηματος· ἐνταῦθα, ἐκεῖ, χθές, σήμερον, οὕτω, ἄλλως κτλ. (Καθαρῶς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί).

2) διὰ τινος ὀνόματος πλαγίας πτώσεως ἢ δι' ἐμπροθέτου τινός : ἐκείνης τῆς νυκτός οὐδεὶς ἐκοιμήθη, Ξ. οἱ πολέμοι ἐγρηγόρεσαν καὶ ἔκαιον πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτός· (πρβλ. ἔβρεξε τὰ μεσάνυκτα = ἔβρεξε κατὰ τὰ μεσάνυκτα), (Ὡς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί).

1) Αἱ πλάγιαι πτώσεις ἐπιρρηματικῶς.

§ 90. α) Ἡ αἰτιατικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) τὴν διεύθυνσιν ἢ τὸ τέρμα μιᾶς κινήσεως· (π ο ὤ ; ἕως π ο ὤ ;)

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς αἰτιατικῆς εἶναι μόνον ποιητικῆ: *κνίσῃ δ' οὐρανὸν ἴκε* (= εἰς τὸν οὐρανόν, ἕως τὸν οὐρανόν). ἀνέβη *μέγαν οὐρανὸν Οὐλυμπόν τε* "Ομ. (Πρβλ. *πάω σπίτι, πάω σχολεῖο*).

2) ἔκτασιν τοπικῶς ἢ χρονικῶς (πόσον;): ἀπέχει ἡ Πλάταια τῶν *Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα* Θ. αἱ σπονδαὶ *ἐνιαυτὸν ἔσονται* (= ἐπὶ ἓν ἔτος) Θ. (Πρβλ. ἀπέχει δέκα πόντους. Θὰ μείνη ἔχεϊ λίγους μῆνες).

Σημείωσις. Τῆς αἰτιατικῆς ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν, γίνεται χρῆσις μετὰ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας οὗτος (οὐτοςί), πρὸς δῆλωσιν τοῦ χρόνου, ὁ ὅποιος ἔχει παρέλθει, ἀφότου ἔχει γίνει κάτι τι: *Πρωταγόρας ἐπιδεδήμηκε τρίτην ἡδὴ ἡμέραν* (= ἐδῶ καὶ τρεῖς ἡμέρας) Πλ. ἀπηγγέθη *Φίλιππος τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τουτί*, *Ἑραῖον τεῖχος πολιορκῶν* (= ἐδῶ καὶ τρία ἢ τέσσαρα ἔτη) Δημ.

3) αἰτίαν ἢ σκοπὸν (γιατί; πρὸς τί;). Μὲ τοιαύτην σημασίαν λαμβάνεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου ἀντωνυμίας ἐρωτηματικῆς ἢ δεικτικῆς ἢ ἀναφορικῆς: *τί τηρικάδε ἀφίξαι, ᾧ Κρίτων*; (= γιατί ἔχεις ἔλθει; πρβλ. τί γελᾶτε;) Πλ. *ταῦτα δὴ ὑπαισχυνόμεθα τούτους τοὺς νεανίσκους* (= διὰ ταῦτα) Πλ. ἤρωτωντο *ὅ,τι ἦκοιεν* (= γιὰ ποῖον σκοπὸν) Ξ.

4) τὸ κατὰ τι, ἦτοι ἀναφοράν (σὲ τί; ὡς πρὸς τί;): *πόδας ὠκὸς Ἀχιλλεύς* "Ομ. *ὃ ἐπίσταται ἕκαστος, τοῦτο καὶ σοφός ἐστι* (= ὡς πρὸς τοῦτο) Ξ. (πρβλ. τί φταίω ἐγώ;).

§ 91. β) Ἡ καθαρὰ γενικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) *περιοχὴν τόπου* τινός, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἢ διὰ τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι (ποῦ; ἀπὸ ποῦ;): Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς γενικῆς εἶναι μόνον ποιητικῆ: *ποῦ Μενέλαος ἔην*; ἢ οὐκ *Ἄργεος ἦεν Ἀχαιοῦ*; (= ἐντὸς τοῦ Ἄργους, ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος). ἵππος εἰλωθὸς *λούεσθαι εὐρρεῖος ποταμοῖο* (= ἐντὸς καλλιρροῦ ποταμοῦ). *ἔρχονται πεδίοιο μαχησόμενοι* (= διὰ τῆς πεδιάδος) "Ομ. (πρβλ. ὁ Κωνσταντῖνος ἔρχεται τοῦ κάμπου καβαλλάρης).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς γενικῆς τοπικῶς λαμβανομένης βλ. § 28, 5.

2) *διάστημα χρόνου*, ἐντὸς τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι (πότε; τί καιρό;). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ γενικὴ ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν: οὐ τῆς ἐπιούσης ἡμέ-

ρας ἤξει τὸ πλοῖον, ἀλλὰ τῆς ἐτέρας (= ἐντὸς τῆς ἐρχομένης ἡμέρας κλπ.) Πλ. Ἰστρος ἴσος ἀεὶ ῥέει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος (= καὶ ἐν καιρῷ θέρους,...) Ἡροδ. οὐδεὶς μέ πω ἠρώτηκε καινὸν οὐδὲν πολλῶν ἐτῶν (= ἐντὸς πολλῶν ἐτῶν, πολλὰ χρόνια τώρα) Πλ. (πρβλ. νὰ ζῆσης! καὶ τοῦ χρόνου!).

3) αἰτίαν (γιατί;): τῶν αὐτῶν ἀδικημάτων ὀργίζεται (= διὰ τὰ ἴδια ἀδικήματα πρβλ. § 74, 5). (πεθαίνει τῆς πείνας).

Σημειώσεις. Βλ. καὶ § 37, 1, β'.

4) πόσον (πόσον;): πόσου διδάσκει Εὐηνος; πέντε μῶν (= πόσα παίρνει γιὰ τὴ διδασκαλία του;) Πλ. (πρβλ. § 74, 4).

§ 92. γ) Ἡ δοτικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

I. ἡ τοπικὴ δοτικὴ (§ 28, 7)

1) τὸν τόπον ἐπὶ στάσεως (ποῦ; σὲ ποῖο μέρος;).

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς δοτικῆς εἶναι κυρίως ποιητικὴ: Ζεῦ, αἰθέρι ναίων (= ἐν τῷ αἰθέρι). τόξα ὤμοισιν εἶχεν (= ἐπὶ τῶν ὤμων) Ὀμ.

Εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εὐχρηστοὶ οὕτως εἶναι μόνον αἱ δοτικαὶ τῆ δε (= ἐδῶ), ταύτη (= αὐτοῦ), ἐκείνη (= ἐκεῖ). ἄλλη (= ἄλλου), ἧ (= σπου) καὶ ἡ δοτικὴ τοπικῶν ὀνομάτων, ἴδια δὲ ὀνομάτων δήμων τῆς Ἀττικῆς, ὡς Πανάκτω, Βραυρωνί, Ἐλευσίνι, Ῥαμνοῦντι κλπ.: στήλας στήσαι Ὀλυμπίασι καὶ Πυθοῖ καὶ Ἴσθμοῖ καὶ Ἀθήναις, ἐν πόλει (= καὶ ἐν Ἀθήναις, ἐν τῇ ἀκροπόλει) Θ. τὰ τρόπαια τὰ τε Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς Πλ. ἐνίκησε Ἴσθμοῖ καὶ Νεμέα (= ἐν Νεμέα) Λυσ.

2) χρόνον ὠρισμένον, κατὰ τὸν ὅποιον συμβαίνει κάτι τι. (ποιὰ ἡμέρα: ποῖον μῆνα; κλπ.). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ δοτικὴ ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν χρόνον, καὶ ὀνομάτων ἑορτῶν ταύτη τῆ ἡμέρα, τῆ δε τῆ νυκτί, τῷ ἐπιόντι μηνί, τῷ ἐπιόντι ἔτει κλπ. Παναθηναίοις, Διονυσίοις, Ἀπατουρίοις, Θεσμοφορίοις κλπ. (= στὴν ἑορτὴ τῶν Παναθηναίων κλπ.): ἐγὼ καταστάς χορηγὸς τραγωδοῖς ἀνήλωσα τριάκοντα μνᾶς καὶ τρίτῳ μηνί, Θαρρηλίοις, νικήσας ἀνδρικῶ χορῶ δισχιλίας δραχμᾶς (= τὸν τρίτον μῆνα, στὴν ἑορτὴ τῶν Θαρρηλίων) Λυσ. Λίχας ταῖς γυμνοπαιδείαις τοὺς ἐπιδημοῦντας ἐν Λακεδαίμονι ξένους ἐδείπνιζε (= στὴν ἑορτὴ τῶν γυμνοπαιδιῶν) Ξ.

II. ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ (§ 28, 8)

1) τὸ ὄργανον, μὲ τὸ ὁποῖον ἐκτελεῖται κάτι τι : Ἰπποκράτης τὴν θύραν τῆ βακτηρία ἔκρουε (= μὲ τὴν βακτηρίαν) Πλ. τοῖς ὀφθαλμοῖς ὀρῶμεν, οὐδεὶς ἔπαινον ἡδοναῖς ἐκτῆσατο (= μὲ ἡδονάς).

2) συνοδείαν ἤτοι τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὸ ὑποκείμενον κατὰ τὴν πρᾶξιν : Ἀλκιβιάδης κατέπλευσεν εἰς Πάρον ναυσὶν εἴκοσιν (= μὲ εἴκοσι πλοῖα) Ξ.

Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ καὶ εἰς φράσεις, ὅλα π.χ. μίαν ναῦν λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν (= μαζὶ μὲ τοὺς ἀνδρας, μαζὶ μὲ τὸ πλήρωμά της) Θ.

3) τρόπον : δρόμῳ ἴεντο εἰς τοὺς βαρβάρους Ἡρόδ. (πρβλ. ἤρθε τρέχοντας).

Τοιαύτη δοτικὴ ὑπάρχει εἰς τὰς λέξεις ἢ φράσεις τῆ δε, ταύτη (= ἔτσι), τῷ δε ἢ τοῦ τῷ τρόπῳ, οὐδενὶ τρόπῳ, σιγῇ, σιωπῇ, κραυγῇ, βία, σπουδῇ, παντίσθενει, πάσῃ τέχνῃ κλπ.

4) αἰτίαν : λιμῷ ἀπέθανον (= ἔνεκα πείνης, ἀπὸ πείναν) Πλ. καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἠχθόμεθα τοῖς γεγενημένοις (= διὰ τὰ γεγενημένα) Ξ.

5) ποσόν, ἤτοι μέτρον ἢ διαφορὰν : πολλῷ μεῖζόν ἐστιν (= κατὰ πολὺ). Ἐπύξα προτέρα Κύρου πέντε ἡμέραις εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο Ξ.

Σημειώσεις. Βλ. καὶ § 71.

2. Τὰ ἐπιρρήματα.

§ 93. Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων

1) πλεῖστα εἶναι κυρίως πλάγιαι πτώσεις ὀνομάτων, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπιρρηματικῶς πρβλ. δωρεάν, μακράν, χάριν, τὴν ταχίστην (= τάχιστα)—αὐτοῦ, οὐδαμοῦ—κύκλω, ταύτη, ἄλλῃ (= ἀλλαχοῦ) κλπ. (Βλ. § 90 κ.έ.).

2) πολλὰ λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν διάφορον τῆς ἀρχικῆς ὁδῶ π.χ.

α) τὸ ἄλλως (= ἀλλέως) λαμβάνεται καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐκτὸς τούτου ἢ ἐν γένει ἢ ἀπλῶς : συγγενεῖς καὶ ἄλλως εὐμενεῖς Πλ.

Ἡ δὲ φράσις ἄλλως τε καί, ἢ σπανιώτερον ἄλλωστε, σημαίνει καὶ μάλιστα : πάντων ἀποστερεῖσθαι λυπηρόν ἐστι, ἄλλως τε κἂν ὑπ' ἐχθροῦ τῷ τοῦτο συμβαίη Δημ.

β) τὸ **ἔτι** (= ἀκόμη) εἰς προτάσεις ἀρνητικὰς ἢ ἐρωτηματικὰς, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν μετ' ἀρνητικὰς, σημαίνει πλέον, πιά: **τίς αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιπαιεῖται**; (= τίς πλέον... οὐδεὶς πλέον) Ξ.

Σημείωσις. Τὸ ὄχι ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λέγεται οὕτω: **οὐπω καιρός** (ἔστι = δὲν εἶναι ἀκόμη καιρός). **οὐκέτι καιρός** (= δὲν εἶναι πιά καιρός).

γ) τὸ **μάλιστα** (= πάρα πολύ, πρὸ πάντων) μετ' ἀριθμητικὰ σημαίνει περίπου: **Ἡράκλεια ἀπέχει Θερμοπυλῶν σταδίου μάλιστα τεσσαράκοντα**. (= προβλ. ἐξώδευσε τὸ πολὺ - πολὺ ἑκατὸ δραχμῆς).

δ) τὸ **πολλάκις** (= πολλὰς φορὰς) κατόπιν τοῦ **εἰ** (ἐάν), **ἴνα μή, μή**, σημαίνει τυχόν, ἴσως: **εἰ ἄρα πολλάκις μὴ προσεοχήκατε τῷ τοιούτῳ** Πλ.

ε) τὸ **ποτέ** (= μιὰ φορὰ, κάποτε), ὅταν εὐρίσκεται κατόπιν ἐρωτηματικῆς λέξεως, σημαίνει ἄραγε, τάχα, σάν: **Πολλάκις ἐθαύμασα τίσι ποτέ λόγοις ἐπεισαν Ἀθηναίους** (= μετ' ποιούς ἄραγε λόγους) Ξ. **τί ποτ'** ἐστὶ τοῦτο (= σάν τι) Πλ. Βλ. § 49,1.

στ) τὸ **τάχιστα** (= πολὺ ταχέως) κατόπιν χρονικῶν συνδέσμων (ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ὡς κλπ.) σημαίνει ἀμέσως, εὐθύς: **οἱ τριάκοντα ἠρέθησαν, ἐπεὶ τάχιστα τὰ μακρὰ τεῖχη καθηρέθη** (= εὐθύς ὡς) Ξ.

ζ) τὸ ἐπίρρημα **ὡς**, ἀρχῆθεν δεικτικόν (= οὕτω, ἔτσι) ἢ ἀναφορικόν (= ὅπως), 1) μετ' ὑπερθετικὰ ἐπίθετα ἢ ἐπιρρήματα σημαίνει ὅσον τὸ δυνατόν: **ὡς πλεῖστος** (= ὅσον τὸ δυνατόν πλεῖστος), **ὡς τάχιστα** (= ὅσον τὸ δυνατόν τάχιστα), 2) εἰς ἀναφωνήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν τὸν θαυμασμόν, σημαίνει πόσον, τί: **ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος!** (= πόσον ὠραῖος!) Ξ.

Σημείωσις α'. Τὴν ἀρχικὴν του δεικτικὴν σημασίαν (μετ' τὴν ὁποίαν ἀπαντᾷ συχνότατα παρ' Ὀμήρῳ) διετήρησε τὸ ὡς (ἢ ὡς ἢ ὦς) εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον εἰς τὰς φράσεις καὶ ὡς (= καὶ ἔτσι), οὐδ' ὡς (= οὐδὲ ἔτσι, μ' ὅλον τοῦτο δὲν): **οὐδ' ὡς ὠργίζετο** Ξ.

Σημείωσις β'. Πολλὰ καὶ ποικίλα εἶναι αἱ σημασίαι καὶ αἱ συντακτικαὶ χρήσεις τοῦ μορίου ὡς. Εἶναι δὲ τοῦτο ὄχι μόνον ἐπίρρημα, ἀλλὰ καὶ σύνδεσμος εἰδικὸς (= ὅτι, πῶς), ἢ χρονικὸς (= ὅτε, ἀφοῦ), ἢ αἰτιολογικὸς (= διότι), ἢ τελικὸς (= ἴνα), ἢ συμπερασματικὸς (= ὥστε), καὶ πρόθεσις (καταχρηστική), ὁπότε συντάσσεται μετ' αἰτιατικὴν προσώπου καὶ σημαίνει πρὸς ἢ μετ' ἀριθμητικόν καὶ σημαίνει περίπου, ἴσαμε: **κέλευσον ἐλθεῖν ὡς ἐμὲ τὸν Ἑρμογένη** Ξ. **ὀπλίτας εἶχεν ὡς πεντακοσίους** Ξ.

Σημείωσις γ'. Βλ. καὶ § 37, 1, β.

3. Αἱ προθέσεις¹.

§ 94. α') Αἱ κύριαι προθέσεις ἦσαν ἀρχῆθεν ἐπιρρημάτα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοπικά· (πρβλ. σύνθετα ῥήματα ἄ ν α τείνω = τείνω ἄνω, κατατίθημι = τίθημι κάτω, περιρρῶ = ῥέω περίξ κλπ.). Ὡς ἐπιρρημάτα δὲ καθ' ἑαυτὰς χρησιμοποιοῦνται πλειστάκις αἱ προθέσεις ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου : μέλανες δ' ἀνά βότρυες ἦσαν (= ἐπάνω). ἔκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαῖνον (= ἔξω δὲ) Ὀμ.

Εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον διετηρήθη μὲ ἐπιρρηματικὴν σημασίαν μόνον ἡ πρόθεσις π ρ ὶ εἰς τὰς φράσεις πρὸς δέ, καὶ πρὸς, πρὸς δὲ καὶ (= προσέτι δὲ) : ἀσύμφορον, πρὸς δὲ καὶ οὐ δίκαιον Πλ. πρβλ. ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ τὸ μεσημέρι — πήγαινε κι ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ = κατόπιν.)

Ἐγίνετο δὲ κατ' ἀρχὰς χρῆσις τῶν προθέσεων (ὡς ἐπιρρημάτων) πλησίον τινὸς ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων, κυρίως ἵνα δι' αὐτῶν καθίσταται σαφεστέρα ἢ ἰδιαιτέρα σημασία τῆς πλαγίας πτώσεως λαμβανομένης ἐπιρρηματικῶς (§ 90 κ.ἔ.) : πρβλ. νέοι ἔχον πεμπάβολα χερσίν (Ὀμ., Α 463) — στέμματα ἔχον ἐν χερσίν (Α 373). κίση οὐρανὸν Ἰκεν (Α 317) — Ὀδυσσεὺς εἰς Χρύσην Ἰκανεν (Α 430).

Ἡ ἀρχικὴ ἐπιρρηματικὴ σημασία τῶν κυρίων προθέσεων καταφαίνεται

1) ἐκ τοῦ ὅτι ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ τοῦ Ἡροδότου τινὲς ἐξ αὐτῶν χρησιμοποιοῦνται ἄ ν τ ἰ ῥ ῆ μ α τ ο ς, μὲ τὸν τόνον μάλιστα ἀναβιβασμένον ἐπὶ τῆς παραληγούσης, ὅταν εἶναι δυσύλλαβοι, συμφώνως πρὸς τὸν ἀρχικόν των τονισμὸν ὡς ἐπιρρημάτων : πάρα πολλά ἐκάστω (= πάρεστι). οὐ γάρ τις μέτα τοῖος ἀνήρ, οἶος Ὀδυσσεὺς (= μέτεστι, ὑπάρχει μεταξύ). οὐ οἱ ἐνι⁽²⁾ φρένες (= οὐκ αὐτῷ ἐνεῖσι φρένες) Ὀμ. ἄνα ἐξ ἐδράνων (= ἀνάστηθι) Σοφ.

2) ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὀμηρον, τοὺς ἄλλους ποιητὰς καὶ τὸν Ἡρόδοτον παρεμβάλλεται πολλακίς μεταξύ τῆς προθέσεως καὶ τοῦ ῥή-

1. Αἱ προθέσεις, ὡς γνωστόν, εἶναι κύριαι καὶ καταχρηστικαί.

2. Ἐκ τοῦ ἐνι, ἀρχικοῦ πληρετέρου τύπου τῆς προθέσεως ἐν (= ἐντός), προῆλθε τὸ νεοελληνικὸν (ἐναι) εἶναι· πρβλ. οὐκ ἐνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλληρ κτλ. Βλέπετε καὶ § 52, 1 Σημ. γ'.

ματος μία ἢ περισσότεραι λέξεις (**ἐκ** δὲ καὶ αὐτοὶ **βαῖνον**), ἢ τίθεται ἢ πρόθεσις καὶ κατόπιν τοῦ ῥήματος ἢ τοῦ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει : **νύμφη** δὲ **τίθει πάρα** **πᾶσαν ἐδωδὴν** (= παρετίθει, ἔθετε πλησίον, παρέθετε). **Ἰθάκην κάτα** (= κατὰ τὴν Ἰθάκην) **Ὅμ.**

Σημείωσις α'. Ὁ χωρισμὸς τῆς προθέσεως ἀπὸ τοῦ ῥήματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται (**ἐκ** δ' ἄγαγε — ἐξήγαγε δέ. **κατ'** ἄρ' ἔζετο — καθέζετο ἄρα), ὀνομάσθη **τμησις**, διότι ἐσφαλμένως ἐνομήσθη ὅτι κανονικῶς ἀρχῆθεν πρόθεσις καὶ ῥήμα ἦσαν ἡνωμένα καὶ κατόπιν ἐχωρίσθησαν.

Ὁμοίως ἡ ἐπίταξις τῆς προθέσεως μετὰ τοῦ ῥήματος ἢ τοῦ ὀνομα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται καὶ ὁ ἀναβιβασμὸς τοῦ τόνου ἐπὶ τῶν δυσλλάβων προθέσεων, ὀνομάσθη **ἀναστροφὴ** (τῆς προθέσεως), διότι ἐσφαλμένως πάλιν ἐνομήσθη ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς ληγούσης τονισμὸς ἦτο ὁ ἀρχῆθεν κανονικός.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται μὲ ἀναστροφὴν μόνον ἡ πρόθεσις **περί** : **ἄρτι ἐφάνης ἀνδρείας πέρι** οὐδὲν εἰδῶς (= περὶ ἀνδρείας) Πλ.

Σημείωσις β'. Μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται, τίθενται ἐνίοτε εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς καὶ αἱ καταχρηστικαὶ πρόθεσις **ἔνεκα** καὶ **ἄνευ** : **τούτοι ἔνεκα, ὦν ἄνευ.**

§ 95. Ἡ ἐξασθένησις τῆς ἀρχικῆς ἐπιρρηματικῆς σημασίας τῶν προθέσεων καὶ ἡ μετατροπὴ των ἀπὸ ἐπιρρήματα (ἦτοι ἀπὸ αὐτοτελεῖς λέξεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν τοπικῶς τὸ ῥήμα τῆς προτάσεως) εἰς πρόθεσις (ἦτοι εἰς ἀπλᾶ μόρια, τὰ ὁποῖα προτάσσονται πρὸ τῶν πλαγίων πτώσεων καὶ ὁμοῦ μετ' αὐτῶν δηλοῦν διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σχέσεις) ἐπῆλθε σὺν τῷ χρόνῳ

1) ἔνεκα τῆς στενῆς πολλᾶκις συνδέσεως τῶν τοιούτων ἐπιρρημάτων μετὰ ῥημάτων εἰς μίαν ἔννοιαν, ὅποτε ταῦτα ἀπέβαλλον τὸν ἰδιαιτέρον τόνον αὐτῶν: πρβλ. **ἐκ δ' ἄγαγε** (**Πάτροκλος**) **Βορησιδα—ἐξήγαγεν** Ἀγησίλαος τὸ **στράτευμα** **κατ' ἄρ' ἔζετο—ταῦτ'** εἰπὼν **ἐκαθέζετο**. (πρβλ. δὲν τὸν εἶδα **ξ α ν ἄ** — δὲν τὸν **ξ α ν α ε ἰ δ α**).

2) κυρίως ἔνεκα μετακινήσεως τῆς συντακτικῆς σχέσεως τῶν ὄρων τῆς προτάσεως. Οὕτως εἷς τινα πρότασιν, ὡς π.χ. **ἐκ δὲ Χρυσῆς νηὸς βῆ** (**Ὅμ.**, A 439), ἦτο εὐκόλον ἡ λέξις **ἐκ** (= ἔξω), ἡ ὁποία ὡς τοπικὸν ἐπιρρημα προσδιορίζει τὸ ῥήμα **βῆ** (= ἔβη), νὰ νομισθῆ ὡς συνδεδεμένη συντακτικῶς μὲ τὴν (ἀφαιρετικὴν) γενικὴν **νηὸς** (= ἀπὸ τὴν ναῦν), ἀφοῦ καὶ αὕτη ἐτέθη ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς τοῦ ῥήματος καὶ τὴν ἀπὸ τόπου κίνησιν δηλοῦ καὶ αὐτῆ· ἦτοι ἡ ἀνωτέρω

πρότασις ἠδύνατο νὰ νοηθῆ συντασσομένη ὄχι μόνον οὕτω, *Χρῆσις ἐκ βῆ νηός* (= ἡ X. ἔξω ἐβάδισε ἀπὸ τὸ πλοῖον), ἀλλὰ καὶ οὕτω: *Χρῆσις ἐκ νηός βῆ* (= ἡ X. ἔξω ἀπὸ τὸ πλοῖον ἐβάδισε). 'Αλλ' οὕτως ἡ λέξις ἐκ παύει νὰ εἶναι αὐτοτελής, καὶ τὴν ἐπιρρηματικὴν σχέσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως τὴν ἐκφράζει πλέον αὕτη ὄχι μόνη, ἀλλὰ μετὰ τῆς γενικῆς (ἀφαιρετικῆς) νηός.

§ 96. Ἐκάστη τῶν κυρίων προθέσεων συντάσσεται μὲ μίαν ἢ περισσοτέρας ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων ἀναλόγως τῆς συντάξεως τῶν ῥημάτων, παρὰ τὰ ὁποῖα ἀρχῆθεν ἐτίθετο ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμός. Τοῦτο ἐν συνόψει καταφαίνεται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

		Μετά γενικῆς	Μετά δοτικῆς	Μετά αιτιατικῆς
Μονόπτωτοι	ἀντι...	ἀπέναντι· ἀντις γιά· γιά.		
	ἀπό... ἐξ, ἐκ...	μακρὰν ἀπό· ἀπό· μέ· ἀπό μέσα ἀπό· ἀπό· εὐθύς μετά· ἔνεκα· ἐμπρός· ἀπό· πρὶν ἀπό· ὑπέρ, γιά.	ἐντός, μέσα εἰς· μέ· μαζί μέ· μέ.	
	πρὸ... ἐν σύν, ξύν	.....		
	εἰς...	.....		μέσα εἰς· ὡς πρὸς· γιά.
Δίπτωτοι	ἀνά...	.....	(ἐπάνω εἰς)· ¹	ἐπάνω εἰς· πρὸς τὰ ἄνω τοῦ· κατὰ. (διά μέσου) ¹ · ἔνεκα, γιά.
	διά...	διά μέσου· κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ· ὑστερ' ἀπό· μέ.	.....	
	κατὰ... ὑπέρ...	κάτω ἀπὸ ἢ κάτω εἰς· ἐναντίον· σχετικῶς μέ· γιά. ἀπὸ πάνω ἀπό· χάριν, γιά· σχετικῶς μέ.	.....	καθ' ὄλην τὴν ἔκτασιν· καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν· διά μέσου· σύμφωνα μέ. ἐπάνω ἀπό· πέραν ἀπό· περισσότερο ἀπὸ.
Τριπτωτοὶ	ἀμφι...	σχετικῶς μέ, γιά.	(γύρω ἀπό) ¹ · ἔνεκα, γιά.	γύρω ἀπὸ· περίπου· ἴσαμε.
	ἐπι...	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ στάσεως)· στήν ἐποχὴ τοῦ· πλησίον· ἐνώπιον· γιά (ἐπὶ σκοπίμου κατευθύνσεως)	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ στάσεως)· εὐθύς μετά· πλησίον· κατόπιν· ἔκτος ἀπὸ· γιά (ἐπὶ αἰτίας ἢ σκοποῦ).	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ κινήσεως)· διερκῶς ἐπὶ πρὸς· ἐναντίον· γιά (ἐπὶ σκοποῦ).
	μετά...	(μεταξὺ) ¹ · μαζί μέ, μέ.	(μεταξὺ) ¹ .	(μεταξὺ) ¹ · ὑστερ' ἀπὸ·
	παρά...	(ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ) ¹ · ἐκ μέρους.	πλησίον, κοντὰ εἰς.	πλησίον καὶ κατὰ μήκος· κοντὰ εἰς· ἐν συγκρίσει πρὸς· ἐναντίον, κατὰ παράβασιν· πλήν, παρά.
	περί...	(γύρω ἀπὸ) ¹ · σχετικῶς μέ, σέ, γιά.	(γύρω ἀπὸ· σχετικῶς μέ, γιά) ¹ .	γύρω ἀπὸ· περίπου· κατὰ· περίπου· σχετικῶς μέ.
	πρὸς... ὑπὸ...	ἀπέναντι πρὸς· ἐνώπιον· ὡς πρὸς· γιά. ὑποκάτω ἀπὸ· ἔνεκα, ἀπὸ· ἐν συνουδίᾳ.	κοντὰ εἰς. ὑποκάτω ἀπὸ (ἐπὶ στάσεως)· ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἢ ἐπίβλεψιν.	πρὸς τὸ μέρος· πρὸς· ἐναντίον, μέ· σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς· γιά (ἐπὶ σκοποῦ). ὑποκάτω ἀπὸ (ἐπὶ κινήσεως)· ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν.
1) Χρῆσις ποιητικῆ ἢ μᾶλλον ποιητικῆ.				

§ 97. Ἡ σύνταξις καὶ αἱ ἰδιαιτέρας σημασίαι ἐκάστης προθέσεως εἶναι αἱ ἐξῆς :

I. Ἄμφι. Ἀρχικὴ σημασία εἰς τὰ δύο ἢ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. πρβλ. ἄμφω. (Εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἢ συνώνυμος περιί.).

1. Μὲ ἀιτιατικὴν· α) τοπικῶς = περίξ, γύρω ἀπὸ : ἄμφι πῦρ ἐκάθηντο Ξ. οἱ ἄμφι Ἀριαῖον = οἱ ἀκόλουθοι τοῦ Ἀριαίου ἢ ὁ Ἀριαῖος καὶ οἱ ἀκόλουθοί του· β) χρονικῶς = περίπου, κατὰ : ἄμφι μέσας νύκτας Ξ. γ) μεταφορικῶς = περίπου, ἴσαμε : ἄμφι τὰ πεντήκοντα ἔτη Θ.

2. Μὲ γενικὴν· (σπανίως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς), μεταφορικῶς = σχετικῶς μέ, γιὰ : ἄμφι ὧν εἶχον διεφέροντο (= ἀμφι τούτων ἄ εἶχον = περὶ τούτων κλπ.) Ξ.

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητάς καὶ τὸν Ἡρόδοτον· α) τοπικῶς = περίξ, γύρω ἀπὸ : Ἀχαιοὶ ἔστασαν ἄμφι Μενουτιάδῃ "Ομ. β) μεταφορικῶς = ἔνεκα, γιὰ : ἄμφ' ἔμοι στένει (= γιὰ μὲ) Σοφ. ἢ = σχετικῶς μέ, γιὰ : ἄμφι τῷ θανάτῳ αὐτῆς διξὸς λόγος λέγεται Ἡρόδ.

Ἐν συνθέσει = ἐκατέρωθεν (ἀμφιθάλασσος) ἢ = περίξ (ἀμφιέννυμι).

II. Ἀνά (εἰς τὸν "Ὀμηρον καὶ ἄν). Ἀρχικὴ σημασία : ἐπάνω, πρὸς τὰ ἐπάνω· πρβλ. ἄνω. (Ἀντίθετος κατὰ).

1. Μὲ ἀιτιατικὴν· α) τοπικῶς = (καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν) ἐπάνω εἰς : ὤκουν ἀνά τὰ ὄρη Ξ. ἢ = πρὸς τὰ ἄνω· ἀνά τὸν ποταμὸν ἐπλεον (= ἀντιθέτως πρὸς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ)· β) χρονικῶς = (καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ), κατὰ : ἀνά τὸν πόλεμον τοῦτον Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς· ἀνά κράτος (= μὲ ὅλην τὴν δύναμιν) = ἀνά λόγον (= κατ' ἀναλογίαν), ἀνά πέντε (πέντε - πέντε, ἀπὸ πέντε).

2) Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν ἢ ὀργανικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητάς, τοπικῶς = ἐπάνω εἰς : χρυσέῳ ἀνά σκήπτρῳ "Ομ. ἤξει ἀνά νηυσὶ Εὐρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐπάνω (ἀναγράφω) σημαίνει ὀπίσω (ἀναχωρῶ), πάλιν (ἀναβίωσκομαι).

III. Ἄντι Ἀρχικὴ σημασία ἀντικρῦ, ἀπέναντι· πρβλ. Ὀμηρικὸν ἄντα καὶ τὴν λέξιν ἐν-αντί-ος.

Μόνον μὲ γενικὴν· α) τοπικῶς = ἀπέναντι : εἰστήμεσαν ἀντι τῶν πιτύων Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀντικαταστάσεως = στὸν τόπον

τοῦ, ἀντίς γιά: ἐβασίλευσεν ἀντ' ἐκείνου Ξ. Σωκράτης οὐδέποτε προη-
ρεῖτο τὸ ἥδιον ἀντὶ τοῦ βελτίστου Ξ. ἡ ὁμοιότητος = σάν: ἀντὶ κυ-
νὸς εἰ φύλαξ Ξ. ἡ αἰτίας = γιά: ὠφελῶ αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον
ἐπὶ ἐκείνου (= ἀντὶ τούτων ἅ = γιά ὅσα) Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἀπέναντι (ἀντιπαρατάσσομαι) ση-
μαίνει ἐναντίον (ἀντιλέγω), ἐπίσης, ὁμοίως (ἀντευ-
εργετῶ).

IV. Ἄπό. Ἀρχικὴ σημασία μακρὰν ἀπό, ἀπό· πρβλ. ἄπω.
(Συνώνυμος τῆς ἐκ, ἀλλ' ἡ μὲν ἀπό σημαίνει ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ
ἔξω τινός, ἡ δὲ ἐκ ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ ἔσω τινός).

Μόνον μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν)· α) τοπικῶς (ἀπὸ ποῦ; ἀπὸ
ποιόν;): Κῦρος ὠρμάτο ἀπὸ Σάρδεων. τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες ἀπὸ
τῶν ποτηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσι Ξ. β) χρονικῶς (ἀπὸ πότε;):
ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου Ξ. ἀφ' οὗ (= ἀφ' οὗτου)· γ) μεταφορικῶς, εἰς
δήλωσιν καταγωγῆς (ἐμμέσου): γεγωνῶς ἀπὸ Δημαράτου Ξ. ἡ ὕλης:
εἴματα ἀπὸ ξύλου πεποιημένα (= ἀπὸ ξύλο) Ἡροδ. ἡ αἰτίας = ἀπό,
γιά: ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος ἐπηνέθη (πρβλ. § 91, 3) ἡ τοῦ
μέσου ἢ τοῦ τρόπου = μὲ: στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρη-
μάτων Ξ. ἀπὸ στόματος λέγω τι Ξ. ἡ συμφωνίας = σύμφωνα μὲ, κατὰ:
ταῦτα οὐ πολέμῳ ἔλαβον, ἀλλ' ἰπὸ ξυμβάσεως Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τῆς σημασίας τοῦ μακρὰν (ὡς ἀπέρχομαι)
καὶ τοῦ ὀπίσω (ὡς ἀπαιτῶ, ἀποδίδωμι) λαμβάνει καὶ διαφόρους
ἄλλας σημασίας, ὡς ἀπομανθάνω (= ξεμαθαίνω, λησμονῶ), ἀπο-
φοιτῶ (= παύω νὰ φοιτῶ), ἀπαξιῶ (= οὐκ ἀξιῶ), κλπ.

V. Διά. Ἀρχικὴ σημασία διὰ μέσου ὡς πέρα ἢ εἰς δύο
χωριστά· πρβλ. δι-ς.

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς ἢ χρονικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιη-
τάς = διὰ μέσου τοῦ, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: βῆ διὰ δώματα. θεῖός
μοι ἦλθεν ὄνειρος ἀμβροσίην διὰ νύκτα. "Ομ. β) μεταφορικῶς εἰς δή-
λωσιν αἰτίας = ἔνεκα, γιά: Δαίδαλος διὰ τὴν σοφίαν ἠναγκάζετο
Μίνω δουλεύειν Ξ. τίνες Ἀθηναίων δι' ἐκεῖνον ἀγαθοὶ γεγονάσι;
(= ἐξ αἰτίας ἐκείνου, χάρις εἰς ἐκεῖνον) Πλ.

2. Μὲ γενικὴν· α) τοπικῶς = διὰ μέσου: ἐξελαύνει διὰ τῆς Συ-
ρίας Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: διὰ νυκτός. Θ. διὰ
παντός τοῦ βίου Ξ, ἡ = μετὰ παρέλευσιν, ὕστερ' ἀπὸ: ἀρχαῖον ἐταῖ-
ρον διὰ χρόνου εἶδεν Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ μέσου ἢ τοῦ

ὄργανον = μέ: δι' ἑρμηνέως διελέγετο Ξ. πάντα διὰ λόγου ἐμάθομεν Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ: διὰ τάχους, διὰ βίας.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ διὰ μέσου (ὡς διερχομαι) σημαίνει μέχρι τέλους (διαμένω), χωριστά εἰς δύο (διασχίζω, διαχωρίζω), ἀμοιβαίως (διατοξεύομαι), ἐντελῶς, πέρα καὶ πέρα (διαφθείρω).

VI. **Εἰς ἢ ἐς.** Ἀρχικὴ σημασία μέσα εἰς, ἐπὶ κινήσεως. (Προῆλθεν ἐκ τῆς ἑνός = ἐν - ς, ἀντιθέτου τῆς ἐξ = ἐκ - ς).

Μὲ ἀϊτιατικὴν μόνον· τοπικῶς, πρὸς δήλωσιν διευθύνσεως εἰς τὰ ἔνδον τινός = εἰς: *Σικελοὶ ἐξ Ἰταλίας διέβησαν ἐς Σικελίαν* Θ. Οὕτω καὶ: **εἰς Φωκέας, εἰς Πέρσας** (= εἰς τὴν χώραν τῶν Φωκῶων κλπ.) Δημ. ἢ πρὸς δήλωσιν ἀπλῆς διευθύνσεως ἢ τοῦ τέρατος τῆς κινήσεως = πρὸς, μέχρι, ἕως: *ἐντεύθεν ἐξελαύνει εἰς Πέλτας* Ξ. ἀπὸ θαλάττης **εἰς θάλατταν** (= ἀπὸ τὴν μίαν θάλασσαν ἕως τὴν ἄλλην) Ξ. β) χρονικῶς = μέχρι: **εἰς τὴν ὑστεραίαν** (= μέχρι τῆς ἐπομένης ἡμέρας). **εἰς ἐμὲ** (= μέχρις ἐμοῦ, ἦτοι μέχρι τῶν χρόνων τῆς ζωῆς μου) Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς, σέ: **εἰς πάντα πρῶτος** Πλ. ἢ σκοποῦ = γιὰ, σέ: **εἰς συμβουλήν παρεκάλεσα ὑμᾶς** Πλ. ἢ ὀρίου ἀριθμητικοῦ = ἐν συνόλῳ, ὅλο-ὅλο: *εἶχε τοξότας καὶ σφενδοήτας εἰς τετρακοσίους* Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ ἐντός, μέσα εἰς (ὡς εἰσέρχομαι) σημαίνει καλὰ, ἀκριβῶς (εἰσορῶ, εἰσακούω).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἰδιορρύθμου συντάξεως εἰς "Αἰδοῦ (= στὸν Ἄδην), εἰς διδασκάλου (= στὸ δάσκαλο, στὸ σχολεῖον) κ.τ.τ. βλ. κατωτέρω τὴν πρόθεσιν ἐν.

VII. **Ἐν** (ποιητικῶς καὶ ἐνὶ ἢ μετ' ἀναστροφῆς ἐνὶ. § 94, 1) Ἀρχικὴ σημασία ἐντός, μέσα εἰς (ἐπὶ στάσεως καὶ ἐν γένει ἐπὶ ἐνεργείας ἐκτελουμένης ἐντός ὠρισμένης περιοχῆς).

Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν) μόνον· α) τοπικῶς = εἰς, σέ, μεταξύ: **ἐν οἴκοις ἢ ἐν ἀγροῖς** Σοφ. **ἐν τοῖς δένδροις ἔστασαν** (= ἀνάμεσα ἀπὸ) Ξ. β) χρονικῶς = ἐντός, σέ: **ἐν τρισὶν ἡμέραις** Ξ. **ἐν ταῖς σπονδαῖς** (= ἐν τῶ χρόνῳ τῆς ἀνακωχῆς) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ ἐνώπιον: *οὐ χαλεπὸν Ἀθηναίους ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινεῖν* Πλ. ἢ τοῦ πλησίον = παρά: *πόλις οἰκουμένη ἐν τῶ Εὐξείνῳ πόντῳ* (= εἰς τὰ παράλια τοῦ) Ξ. ἢ τοῦ ὄργανου ἢ τοῦ τρόπου = μέ: *οἱ θεοὶ σημαίνουσιν ἐν οὐρανόις σημεῖους* Ξ. **ἐν τάχει** (= με ταχύτητα, ταχέως) ἢ

συμφωνίας = κατά : **ἐν τοῖς νόμοις δεῖ τὰς κρίσεις ποιεῖσθαι** (= σύμφωνα μὲν) Ἴσοκρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ μέσα (ὡς ἐνοικῶ, ἐμβαίνω) σημαίνει μὲ (ἔμψυχος = μὲ ψυχὴν, ἐμμελής = μὲ μέλος) π ο λ ύ, ἐντελῶς (ἔμπλεως).

Σημείωσις. Εἰς φράσεις οἱ ἐν Ἀσκληπιοῦ, ἐν Ἄιδου, ἐν Ἀρίφρονος, καθὼς καὶ εἰς τὰς ἀντιστοίχους τούτων εἰς Ἄιδου, εἰς τοῦ Κλεομένουσ, εἰς διδασκάλου, κατὰ τινὰς ἢ γενικὴ εἶναι (καθαρὰ γενικὴ) τοῦ ὄλου, ἢ ὅποια δηλοῖ περιοχὴν : ἐν Ἄιδου = ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ἄδου. Πιθανώτερον ὅμως αἱ φράσεις αὐτὰ εἶναι κατ' ἔλλειψιν αἰ μὲν πρῶται τῆς λέξεως οἴκω, αἱ δὲ δευτέραι τῆς λέξεως οἶκον : ἐν Ἀσκληπιοῦ = ἐν (τῷ) οἴκῳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ· ἐς τοῦ Κλεομένουσ = εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κλεομένουσ· (πρβλ. πέρασε τῆ βραδιά του στοῦ Πέτρου — πάω στοῦ θείου μου = στὸ σπίτι τοῦ...)

VIII. Ἐξ, ἐκ. Ἀρχικὴ σημασία ἀπὸ μέσα, ἀπὸ μέσα ἀπό. (Ἐντίθ. εἰς· βλ. καὶ ἀπό).

Μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν) μόνον· α) τοπικῶς = ἀπὸ (μέσα ἀπό) : **τὰ ἐκ γῆς φνόμενα** Ξ. β) μεταφορικῶς, συνήθως εἰς δήλωσιν ἀμέσου καταγωγῆς : **οἱ ἐξ Ἡρακλέους** (= οἱ παῖδες τοῦ Ἡρ.). ἢ τῆς ὕλης ἢ τοῦ ὄργανου = ἀπὸ, **μέ** : **ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων** Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = **μέ** : **πάτριον ἡμῖν ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι** (= μὲ τοὺς κόπους) Θ. **ἐκ παντὸς τρόπου** (= μὲ) Λυσ. **ἐκ δόλου** (= μὲ δόλο) Σοφ. ἢ αἰτίας = ἀπὸ, ἔνεκα : **ἐκ ταύτης τῆς ἐξέτασεως** **πολλὰ ἀπέχθειά μοι γεγόνασι** Πλ. (βλ. καὶ § 84, 1) ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μὲ, κατὰ : **ἐκ τῶν ἔργων χρῆ μᾶλλον ἢ ἐκ τῶν λόγων τὴν ψῆφον φέρειν** Δημ.

Ἐν συνθέσει σημαίνει ἔξω (ἐκπλέω), **πέρα καὶ πέρα, τελεείως** (ἐκκόπτω, ἐξεργάζομαι).

IX. Ἐπί. Ἀρχικὴ σημασία ἐπάνω, ἐπάνω εἰς. (Ἐντίθ. ὑπό).

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς, ἐπὶ κινήσεως = ἐπάνω εἰς : **ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἵππον** Ξ. Καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκτάσεως : **τὸ ὄμμα δύναται ἐπὶ πολλὰ στάδια ἐξικνεῖσθαι** (= εἰς ἕκτασιν πολλῶν σταδίων) Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν : **ἐπὶ δέκα ἔτη. ἐπὶ πολὺν χρόνον** Θ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν διευθύνσεως ἀπλῆς ἢ (συνήθως) ἐχθρικῆς = πρὸς, ἐναντίον : **ἦλθον ἐπὶ τινὰ τῶν δοκούτων σοφῶν**

είναι (= πρὸς τινά) Πλ. ἐστρατεύετο ἐπὶ Λυδούς (= ἐναντίον τῶν Λ.) Ἡρόδ. ἢ σκοποῦ = σέ, γιά : τοὺς στρατηγούς ἐπὶ δεῖπνον ἐκάλεσε. φρέγανα συνέλεγον ἐπὶ πῦρ (= γιά φωτιά) Ξ.

2. Μὲ γενικὴν (καθαράν)· α) τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς : ἤλαυνεν ἐφ' ἄρματος Ξ. τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία (= τὰ ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Θ., ἦτοι εἰς τὰ παράλια τῆς Θ.). β) χρονικῶς, εἰς δήλωσιν χρονικῆς τινος περιόδου : ἐπὶ τῶν τριάκοντα (τυράνων) Λυσ. ἐφ' ἡμῶν (= στὰ χρόνια μας, στὴν ἐποχὴ μας). οἱ ἐφ' ἡμῶν (= οἱ σύγχρονοί μας) Ξ. (πρβλ. ἐ π ἰ Ὀθωνος, ἐ π ἰ Τουρκοκρατίας)· γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἐπιστάσεως : ὁ ἐπὶ τῶν νεῶν, ὁ ἐπὶ τῶν ὀπλιτῶν, ἢ τοῦ πλησίον : ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ξ. ἢ τοῦ ἐνώπιον : ἐπ' ὀλίγων μαρτύρων Ξ. ἢ σκοπίμου διευθύνσεως = γιά : ἀπιέναι ἔφη ἐπὶ Ἰωνίας (= γιά τὴν Ἰωνία), ἢ διανομῆς = εἰς, ἀπό : ἐτάχθησαν ἐπὶ τεττάρων (= εἰς τέσσαρας γραμμάς, ἀπὸ τέσσαρες - τέσσαρες) Ξ.

3. Μὲ δοτικὴν (καθαράν ἢ τοπικὴν ἢ ὀργανικὴν)· α) τοπικῶς ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς : οἰκοῦσιν ἐπὶ ᾧ ἰσθμῷ τῆς Παλλῆνης Θ. β) χρονικῶς = εὐθύς μετὰ : ἐπὶ τῷ τρίτῳ σημείῳ Ξ. ἐπὶ τούτοις Ξενοφῶν εἶπε Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ (ὄλως) πλησίον : τῷ ἐπὶ Εὐφράτῃ ποταμῷ ἦν Ξ. ἢ ἐπιστάσεως = ἐπὶ (μετὰ γενικῆς) : ὁ ἐπὶ τῷ θεωρικῷ ὦν Δημ. ἢ τοῦ ἐνώπιον : ταῦτα ἐπὶ τοῖς δικασταῖς ἔλεγε Λυσ. ἢ τοῦ κατόπιν ἢ ὀπισθεν : ἐτάχθησαν ἐπὶ τοῖς ὀπλίταις πελτοφόροι Ξ. ἢ προσθήκης = ἐκτὸς ἀπό, κοντὰ εἰς : κάρδαμον μόνον ἔχουσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ Ξ. ἢ ἐξαρτήσεως = εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ : ἐπὶ τινὶ εἶμι ἢ ἐπὶ τινὶ γίγνομαι (= εἶμαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός, κλπ.) ἢ αἰτίας = γιά : μέγα φρονεῖ ἐπὶ πλούτῳ Ξ. ἢ τοῦ σκοποῦ = γιά : οὐκ ἐπὶ τούτῳ κάθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν Πλ. ἢ τοῦ ὄρου ἢ συμφωνίας : ἀφιέμεν σε, ὦ Σώκρατες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ὧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (= με αὐτὴν τὴν συμφωνίαν, δηλαδὴ με τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ) Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐ π ά ν ω (ὡς ἐ π ἰ τίθημι) σημαίνει π λ η σί ο ν (ἐπιθαλάττιος), κ α τ ό π ἰ ν (ἐφέπομαι), ἐ ν α ν τ ῖ ο ν (ἐπιπλέω), π ρ ο σ έ τ ἰ (ἐπικτώμαι), λ ί α ν (ἐπιποθῶ), ἀ μ ο ἰ β α ἰ ω ς (ἐπιμείγνυνται).

X. Κατά. Ἀρχικὴ σημασία κάτω, πρὸς τὰ κάτω, κάτω ἀπὸ (ἀντίθ. ἀνά).

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς = καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ :

κατὰ τὴν Ἀσίαν (= πανταχοῦ εἰς τὴν Ἀσίαν) Ξ. **κατ' οἰκίαν** τὰ πολλὰ **διατριβόμεν** (= στὸ σπίτι). Πλ. Καὶ ἄνευ τῆς ἐννοίας τῆς ἐκτάσεως : **Κῦρος παῖει βασιλέα κατὰ τὸ στέρνον** (= κάπου εἰς τὸ στέρνον) Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ : **κατὰ τὸν πρότερον πόλεμον** Ἡρόδ. τῶν **καθ' ἑαυτοὺς ἀνθρώπων ἡρίστευσαν** (= τῶν συγχρόνων των) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ διὰ μέσου = διὰ : **κατὰ γῆν ἐπορεύοντο** (= διὰ ξηρᾶς) Ξ. ἢ τοῦ ἀπέναντι : **οἱ κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένοι** Ξ. ἢ τοῦ κατόπιν : **ἤεσαν κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προϊόντας** (= κατόπιν τῶν ἄλλων) Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ : **κατὰ τάχος, καθ' ἡσυχίαν**, ἢ διανομῆς = ἀπό : **ἐγὼ ἐθέλω διαβιβάσαι ὑμᾶς κατὰ τετρακισχιλίους** Ξ. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατὰ : **κατὰ τοὺς νόμους**, ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ : **οὐ καλύω τὸ κατ' ἐμέ** (= ὅσον ἀφορᾶ εἰς ἐμέ) Ξ. ἢ αἰτίας = ἕνεκα, ἀπό : **κατ' ἔχθος** (= ἀπὸ μῖσος) Θ.

2. **Μὲ γενικὴν ἄ** τοπικῶς = ἀπὸ κάτω ἢ ὑποκάτω ἀπὸ ἢ κάτω εἰς : **ᾤχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι** (= ἀπὸ τοὺς βράχους κάτω. Ἀφαιρετικὴ γενικὴ) Ξ. **κατὰ τῆς θαλάττης ἠφανίσθη** (= ὑποκάτω τῆς θ., κάτω εἰς τὴν θ., εἰς τὸ βάθος τῆς θ. Καθαρὰ γενικὴ) Πλ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ ἐναντίον : **τοῦτο κατ' ἐμοῦ** εἶπε Ξ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, γιὰ : **τοῦτο μέγιστόν ἐστι καθ' ἡμῶν ἐγκώμιον** (= γιὰ μᾶς) Δημ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ **κάτω** (κατατίθημι) σημαίνει ἐν **κντίον** (καταβοῶ τινος), **ὀπίσω** (κατάγω φυγάδα = ἐπαναφέρω ἐξόριστον εἰς τὴν πατρίδα του), **πέρα καὶ πέρα, τελείως** (καταναλίσκω, καθορῶ), **χωριστά**, (καταγράφω, κατανέμω).

XI. Μετά. Ἀρχικὴ σημασία **μεταξύ, ἐν μέσῳ**.

1. **Μὲ αἰτιατικὴν ἄ** τοπικῶς = μεταξύ. Ἡ τοιαύτη σύνταξις εἶναι συνήθης μόνον εἰς τὸν Ὀμηρον : **ἀίσσων ὡς τ' αἰγυπιδὸς μετὰ χῆνας**. Εἰς δὲ τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἐπὶ τῆς σημασίας ταύτης συντάσσεται μὲ αἰτιατικὴν ἢ πρόθεσιν **μετὰ** μόνον εἰς τὴν φράσιν **ἔχω τι μετὰ χεῖρας** (ἀνάμεσα στὰ χέρια μου· πρβλ. **μεταχειρίζομαι** τι). β) χρονικῶς = ὕστερ' ἀπό, μετά : **μετὰ τὰ Τρωϊκὰ** Θ. **μεθ' ἡμέραν** (= ἐν καιρῷ ἡμέρας : κυρίως = μετὰ τὰ ξημερώματα) γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τάξεως καὶ ἀκολουθίας = ὕστερ' ἀπό : **θειότατον μετὰ θεοῦς ἢ ψυχῇ** Πλ.

2. **Μὲ γενικὴν καθάραν ἄ** τοπικῶς (σπανίως) = μεταξύ :

ἕως ἦν μετ' ἀνθρώπων (= μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων = σ' αὐτὸν τὸν κόσμον) Ἰσοκρ. β) μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν συνεργείας = μαζί μέ, μέ : ἐπολέμησαν μετὰ ξυμμάχων Θ. (βλ. § 69, 3, σημ.) ἢ τοῦ τρόπου = μέ : ἵκετεύει μετὰ πολλῶν δακρῶν.

3. Μὲ δ ο τ ι κ ῆ ν (τοπικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς = μεταξὺ : μετὰ τοῖσιν ἀνέστη (= μεταξὺ τούτων) Ὀμ.

Ἐν συνθέσει μὲ τὴν κυρίαν σημασίαν τοῦ μεταξὺ μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς (μέτειμι, μεθ ομιλῶ, μεταίχμιον), συνήθως δὲ σημαίνει μαζὶ (μετέχω, μεταλαμβάνω), κατόπιν (μεθέπομαι, μεταδιώκω), ἀλλέως, διαφόρως (μεταγιγνώσκω).

XII. Παρά (εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ πάρ.). Κυρία σημασία πλησίον, κοντὰ εἰς.

1. Μὲ α ἰ τ ι α τ ι κ ῆ ν · α) τοπικῶς = πλησίον καὶ κατὰ μῆκος τινός : παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπορεύετο Ξ. καὶ ἀπλῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς : παρὰ τὴν ὁδὸν ἦν κρήνη Ξ. καὶ ἐπὶ κατευθύνσεως = πρὸς : γράφει ἐπιστολὴν παρὰ βασιλέα Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ, κατὰ : δόλιον ἄνδρα φεύγει παρ' ὄλον τὸν βίον. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρὸς : παρὰ τοὺς ἄλλους εὐτακτος ἦν · ἢ διαφορᾶς ἢ ἐναντιότητος = διαφόρως ἀπὸ, ἐναντίον : ἐὰν λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς Πλ. πράττει παρὰ τοὺς νόμους, ἢ ἐξαιρέσεως = παρά : παρὰ τέσσαρας ψήφους μετέσχε τῆς πόλεως. (πρβλ. εἴκοσι παρὰ ἓνα, ἑκατὸ παρὰ δύο). Οὕτω καὶ παρὰ μικρόν, παρ' ὀλίγον, (πρβλ. παρὰ τρίχα), παρ' οὐδὲν (= διὰ τίποτε), ἢ αἰτίας = ἔνεκα : παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν ἐπηρόζηται Φίλιππος Δημ.

2. Μὲ γ ε ν ι κ ῆ ν (ἀφαιρετικὴν) · α) τοπικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς = ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ : φάσανον ἐρύσσατο παρὰ μηροῦ Ὀμ β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν προελεύσεως = ἐκ μέρους, ἀπὸ (μόνον μετὰ γενικῆς προσώπου) : παρ' ἡμῶν ἀπάγγελλε τάδε Ξ. (Βλ. καὶ § 84, 1).

3. Μὲ δ ο τ ι κ ῆ ν (τοπικὴν), ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ προσώπων · α) τοπικῶς = πλησίον : Πρωταγόρας καταλύει παρὰ Καλλιᾷ Πλ. παρ' ὄχθησιν ποταμοῖο Ὀμ. β) μεταφορικῶς = κατὰ τὴν κρίσιν : δοκεῖς παρ' ἡμῖν οὐ βεβουλεῦσθαι κακῶς (= κατὰ τὴν κρίσιν ἡμῶν) Σοφ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ πλησίον (ὡς παρίσταμαι) σημαίνει παραλλήλως (παραπλέω), πλαγίως ἢ κρυφίως (παρὰ δύομαι), ἐναντίον (παρανομῶ), οὐχὶ ὀρθῶς ἢ ἐσφαλμένως (παρακούω, παρερμηνεύω).

XIII. **Περί.** Ἀρχική σημασία *πέριξ, γύρω - γύρω* (βλ. καὶ ἀμφί).

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς = γύρω ἀπό : κατεστρατοπεδεύσατο **περὶ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν** Ξ. οἱ **περὶ τινα** (π.χ. οἱ *περὶ Ξενοφῶντα*· βλ. ἀμφί). β) χρονικῶς, εἰς δῆλωσιν χρόνου κατὰ προσέγγισιν = περίπου, κατὰ : **περὶ μέσας νύκτας** (= κατὰ τὰ μεσάνυκτα) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς : οὗτοι **περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοί εἰσιν** Ξ. ἢ προσεγγίσεως, ἐπὶ ἀριθμητικοῦ ποσοῦ = περίπου : **περὶ ἑβδομήκοντα** Θ.

2. Μὲ γενικήν· α) τοπικῶς (σπανίως καὶ μόνον εἰς τοὺς ποιητάς) = *πέριξ, γύρω ἀπό* : **τείχη περὶ Δαρδανίας** (= *πέριξ τῆς Δ.*) Εὐρ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, σέ, γιά : **σοφός ἐστιν περὶ τούτων** (= σ' αὐτά) Πλ. *κῆρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν* (= γιά ἀνακωχή) Ξ.

Συνήθεις εἶναι αἱ φράσεις περὶ πολλοῦ ἢ περὶ παντός ποιεῖσθαι ἢ ἡγεῖσθαί τι (= θεωρῶ τι πολὺ σπουδαῖον, θεωρῶ τι ἀνώτερον παντὸς ἄλλου) : ἀλήθειαν **περὶ πολλοῦ ποιητέον ἐστίν** Πλ. Κατὰ ταύτας δὲ τὰς φράσεις ἐσχηματίσθησαν καὶ αἱ φράσεις περὶ πλείονος, περὶ πλείστου ποιεῖσθαί τι, περὶ ὀλίγου, περὶ ἐλάττονος, περὶ ἐλαχίστου ἢ περὶ οὐδενὸς ποιεῖσθαί τι (= θεωρῶ κάτι σπουδαιότερον προτιμῶ κλπ.). τὰ πλείστου ἄξια **περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται** (= θεωρεῖ ὅλως ἀσήμαντα, περιφρονεῖ) Πλ.

Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις ἢ **περὶ** ἔχει ἐτέραν ἀρχικὴν σημασίαν, τὴν τοῦ ἐπέκεινα, *πέρα, περισσότερον*, καὶ ἢ μετ' αὐτῆς συναπτομένη γενική εἶναι ἀφαιρετική· πρβλ. **χαλεπὸς περὶ πάντων εἰς μνηστήρων** (= περισσότερον ἀπὸ ὅλους κλπ.) Ὀμ. ρ 388.

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν) σπανίως· α) τοπικῶς = *πέριξ, γύρω ἀπό* : **περὶ τῆ χειρὶ χρυσοῦν δακτύλιον φέρει** Πλ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, γιά : **Ζεὺς ἔδεισε περὶ τῷ γένει ἡμῶν, μὴ ἀπόλοιτο** Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ *πέριξ* (ὡς *περιέρχομαι*) καὶ τοῦ *περισσότερον*, εἰς ἀνώτερον βαθμὸν (ὡς *περιγίγνομαι* = ὑπερτερῶ, νικῶ) σημαίνει πολὺ ἢ ἐντελῶς (*περιδεής, περιπίμπλημι*), ὑπὲρ τὸ δέον (*περιεργάζομαι*).

XIV. **Πρό.** Κυρία σημασία ἔμπροσθεν, ἐμπρὸς ἀπό. Μὲ γενι-

κὴν (ἀφαιρετικὴν) μόνον· α) τοπικῶς = ἐμπρὸς ἀπὸ : **πρὸ τῶν πυλῶν** Ξ. β) χρονικῶς = πρὶν ἀπὸ : **πρὸ τῆς μάχης** Ξ. οἱ **πρὸ ἡμῶν γεγονότες** (= οἱ προγενέστεροι ἡμῶν) Ἴσοκρ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ὑπερασπίσεως = ὑπέρ, χάριν, γιὰ : **πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθηήσκουσιν** Ἡρόδ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως (σπανίως) = ἐξ ὀνόματος, γιὰ : **πρέπων ἔφους πρὸ τῶνδε φωνεῖν** Σοφ. ἢ συγκρίσεως = ἐμπρὸς εἰς, ἀντί : **τότε ἤροῦ πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον** Πλ. (πρβλ. **ἐμπρὸς στήν ὕγεια τὰ χρήματα δὲν ἀξίζουσι τίποτε**).

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐμπρὸς καὶ τοῦ πρότερον (προπορεύομαι, πρό λέγω) σημαίνει φανερά, δημοσίᾳ (προαγορεύω, προεῖπον, προκηρύττω), περισσότερο (προτιμῶ).

XV. **Πρὸς** (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ **προτί ἢ ποτί**). Ἀρχικὴ σημασία ἀπέναντι, πρὸς τὸ μέρος.

1. **Μὲ αἰτιατικὴν**· α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος, πρὸς : **ὑπεχώρησαν πρὸς τὸν λόφον** Θ. **πρὸς ἄρκτον, πρὸς μεσημβρίαν**. **ἄξομεν ὑμᾶς πρὸς αὐτούς** Ξ. β) χρονικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ περιπού : **πρὸς ἐσπέραν ἦν** (= πρὸς τὸ βράδυ) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν φιλικῆς ἢ ἐχθρικῆς ἐνεργείας ἢ διαθέσεως = μὲ ἢ ἐναντίον : **συνηλλάγη πρὸς τοὺς οἴκοι** (= μὲ τοὺς) Ξ. **πρὸς τοὺς Θρᾶκας ἐπολέμησα** (= ἐναντίον τῶν Θ.) Ξ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μὲ, ὡς πρὸς : **ἀθύμοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον** Ξ. ἢ παραβολῆς καὶ συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρὸς, ἐμπρὸς εἰς : **οὐδὲν τὰ χρήματα πρὸς τὴν σοφίαν, ἢ σκοποῦ** = γιὰ : **πρὸς τί με ταῦτ' ἐρωτᾶς** ; (= γιὰ ποιὸν σκοπὸν) Ξ. **πρὸς χάριν** λέγουσι (= γιὰ εὐχαρίστησι, γιὰ νὰ εὐχαριστοῦν) Δημ.

2. **Μὲ γενικὴν** (καθαράν)· α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος, ἀπέναντι πρὸς : **Χαλκίς πρὸς τῆς Βοιωτίας κεῖται** Δημ. **πρὸς τῶν θεῶν** (κυρίως = ἐνώπιον τῶν θεῶν, καὶ ἔπειτα = ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν). β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μὲ, ὡς πρὸς : **ἐλεύθερος καὶ πρὸς πατρός καὶ πρὸς μητρός**, ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μὲ : **ἄτοπα λέγεις καὶ οὐδαμῶς πρὸς σοῦ** Ξ. ἢ ὠφελείας, συμφέροντος = πρὸς ὠφέλειαν, πρὸς τὸ συμφέρον : **σπονδὰς ἐποιήσαιτο πρὸς τῶν Θηβαίων μᾶλλον ἢ πρὸς ἑαυτῶν** Ξ. (Βλ. καὶ § 84, 1).

3. **Μὲ δοτικὴν** (τοπικὴν)· α) τοπικῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς : **πρὸς Βαβυλῶνι ἦν Κύρος** Ξ. β) μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν ἀσχολίας = μὲ : **πρὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ ἦν** (= εἶχε νὰ κάμη μὲ) Πλ. ἢ προσθη-

κῆς = κοντά εἰς, ἐκτός : πρὸς τούτοις, πρὸς τοῖς ἄλλοις (= κοντά στ' ἄλλα) Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ πρὸς τὸ μέρος τινὸς (ὡς προσέρχομαι πρὸς τινα) σημαίνει πλησίον (προσοικῶ), προσέτι (προσαιτῶ, πρόσεστι).

XVI. **Σὺν ἢ ξὺν.** (Εἰς τοὺς ἄλλους πλὴν τοῦ Ξενοφῶντος πεζοῦς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἀντ' αὐτῆς ἢ μετὰ με γενικῆν). Ἀρχικὴ σημασία μαζι, μαζι μέ.

Μεδοτικὴν ὀργανικὴν μόνον, εἰς δῆλωσιν συνοδείας = μαζι μέ, μέ : βασιλεὺς **σὺν πολλῶ στρατεύματι προσέρχεται** Ξ. ἢ συνδρομῆς = με τὴν βοήθειαν : **σὺν τοῖς θεοῖς ἀμννούμεθα τοὺς πολεμίους** Ξ. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ : **σὺν τῷ νόμῳ τὴν ψῆφον τίθεσθε** Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ μαζι (ὡς συνοικῶ) σημαίνει ἐντελῶς, καλᾶ (συγκαλύπτω, συνορῶ).

XVII. **ὑπέρ.** Κυρία σημασία ὑπεράνω, ἀπὸ πάνω ἀπό.

1. Μεαίτιατικὴν α) τοπικῶς = ἐπάνω ἀπό, πέραν : ἐπολέμει τοῖς Θραξὶ τοῖς **ὑπὲρ Ἑλλησποντον οἰκοῦσι** Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ περισσότερον ἢ υπερβάσεως ὀρίου τινὸς ἢ μέτρου : οἱ **ὑπὲρ τὰ τετταράκοντα ἔτη γεγονότες** Ξ. **ὑπὲρ τὴν δύναμιν, ὑπὲρ ἄνθρωπον, ὑπὲρ ἡμᾶς** (= ὑπὲρ τὰς δυνάμεις μας, τὰς σωματικὰς ἢ πνευματικὰς) Πλ.

2. Μεγενικὴν (καθαράν) α) τοπικῶς = ὑπεράνω ἀπό, ἐπάνω ἀπό : πόλις **ὑπὲρ τοῦ λιμένος κεῖται** Θ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ὑπερασπίσεως = χάριν, γιά : **νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγῶν** Αἰσχ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως = ἀντί, γιά : **ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ ἀποκρινοῦμαι** (= ἀντὶ γιά σένα) Πλ. ἢ σκοποῦ = γιά : **ἡ τελευταῖα τοῦ πολέμου ἤδη ἐστὶν ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς** (= γιά νὰ μὴ) Δημ. ἢ αἰτίας = ἐνεκα, γιά : **ὑπὲρ τῶν γεγενημένων ἀργίζετο** Ἰσοκρ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, περί : **ἡ ὑπὲρ τοῦ πολέμου γνώμη.** (Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς ὑπὲρ ἀντὶ τῆς περί εἶναι συνήθης ἀπὸ τοῦ Δημοσθένους καὶ ἐντεῦθεν).

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ ὑπεράνω (ὡς ὑπερᾶθημαι) σημαίνει πέραν, πιδέρεα (ὑπερβάλλω, ὑπερπόντιος — ὑπερορῶ = περιφρονῶ), ὑπερβολικᾶ (ὑπερπονῶ), πρὸς χάριν (ὑπεραπολογοῦμαι τινος).

XVIII. **ὑπό.** Ἀρχικὴ σημασία ὑποκάτω, ὑποκάτω ἀπό, (ἀντιθ. ἐπί).

1. Μὲ ἀ ἰ τ ι α τ ι κ ῆ ν · α) τοπικῶς = ὑποκάτω ἀπὸ ἢ εἰς τὸ κάτω μέρος, πλησίον (τῆς βάσεώς τινος) : **ὑπὸ τὰ δένδρα ἀπήλθον** Ξ. **ὑπὸ τὸν λόφον ἔστησε τὸ στρατεύμα** (= εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου, πλησίον τοῦ λόφου) Ξ. β) χρονικῶς = κατά : **ὑπὸ νύκτα** (= διαρκούσης τῆς νυκτός) Θ. **ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους** Δημ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ὑποταγῆς = ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν : **Αἴγυπτος ὑπὸ βασιλέα ἐγένετο** Θ

2. Μὲ γ ε ν ι κ ῆ ν (καθαρὰν) ἢ ἀφαιρετικὴν · α) τοπικῶς = ὑποκάτω ἀπὸ : **ξυφίδια ὑπὸ μάλης εἶχον** Ξ. τὰ **ὑπὸ γῆς** Πλ. **ἔλαβε βοῦν ὑπὸ ἀμάξης** (= ὑποκάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ἀμάξης)· β) μεταφορικῶς, ἐπὶ αἰτίας = ἔνεκα, ἀπὸ : **ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ** (= ἀπὸ πείνα) Ξ. (βλ. καὶ § 84, 1), ἢ ἐπὶ συνοδείας = ἐν συνοδείᾳ μέ : **τὰ μακρὰ τεῖχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων** (= ἐνῶ συγχρόνως αὐλητρίδες ἠϋλοῦν) Ξ.

3. Μὲ δ ο τ ι κ ῆ ν (τοπικὴν) · α) τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ὑποκάτω ἀπὸ, κάτω ἀπὸ : **ἔστι δὲ καὶ βασιλεία ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει** Ξ. β) μεταφορικῶς = ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν : **οἱ ὑπὸ βασιλεῖ ὄντες** (= οἱ ὑπήκοοι τοῦ β.) Ξ. ἢ = ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν : **ὑπὸ παιδοτρίβῃ ἀγαθῶ πεπαιδευμένος** Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ὑ π ο κ ά τ ω (ὡς ὑ π ό κειμαι, ὑ π ό γειος) σημαίνει κ ρ υ φ ί ω ς (ὑ π ο πέμπω), ὀ λ ί γ ο ν, λ ί γ ο - λ ί γ ο (ὑπόπικρος, ὑ π ο πίνω = κουτσοπίνω), ἐ μ π ρ ό ς, π ρ ό τ ε ρ ο ν (ὑ φ η γοῦμαι = προηγοῦμαι, ὑ π άγω, ὑ π άρχω = πρῶτος ἀρχίζω), σ υ γ χ ρ ό ν ω ς (ὑ π αυλώ).

§ 98. β') **Αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις** διαφέρουν ἀπὸ τὰς κυρίας προθέσεις κατὰ τοῦτο, ὅτι αὐταὶ λαμβάνονται μόνον ἐν συντάξει, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν συνθέσει. (Ἡ καταχρηστικὴ πρόθεσις π λ ῆ ν λαμβάνεται καὶ ἐν συνθέσει, ὡς πρῶτον συνθετικὸν μετὰ τὴν λέξιν μέ λ ο ς — π λ η μ μ ε λ ῆ ς, καὶ ὡς δεῦτερον συνθετικὸν εἰς τὴν ἐπιρρηματικὴν λέξιν ἔ μ π λ η ν = ἐντελῶς πλησίον, κολλητὰ).

Ἐκ τῶν καταχρηστικῶν προθέσεων

1) ἢ **ἀνευ, ἄχρι, μέχρι, ἔνεκα ἢ ἔνεκεν** (καὶ Ἰωνικῶς ε ἴ ν ε κ α ἢ ε ἴ ν ε κ ε ν) καὶ **χωρὶς** συντάσσονται μετὰ γενικῆν.

2) ἢ **ὡς** συντάσσεται μετὰ ἀ ἰ τ ι α τ ι κ ῆ ν. (βλ. § 93, 2, ζ' σημ. β').

3) ἢ **πλὴν** κανονικῶς μὲν συντάσσεται μετὰ γενικῆν : **πλὴν ἐμοῦ** (= ἐκτὸς ἢ ἐξαιρέσει ἐμοῦ) Σοφ. Συντάσσεται ὁμως καὶ μετὰ οἰανδήποτε ἄλλην πτώσιν ὁμοιοπτῶτως πρὸς τινὰ προηγούμενον ὄρον τῆς προτάσεως, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου γίνεται ἡ σύγκρισις : **συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος** (= ὅλοι ἐκτὸς ἀπὸ τοῦ ἀνδρα τοῦ Ν.) Ξ. **παντὶ δήλον**

πλήν ἐμοί (= ἐκτός ἀπὸ ἐμέ) Πλ. οὐκ οἶδα **πλήν ἐν** (= οὐκ οἶδα οὐδ' ἐν ἄλλο πλήν ἐν = παρὰ μόνον ἕνα πρᾶγμα) Σοφ.

Σημείωσις. Ἡ λέξις **πλήν** λαμβάνεται καὶ ὡς σύνδεσμος, ὁ ὁποῖος συνδέει μίαν πρότασιν πρὸς τὰ προηγούμενα παρατακτικῶς (= καὶ μόνον, παρὰ μόνον) : νῦν δ' οὐδεμία πάρεστιν, **πλήν ἢ γ'** ἐμὴ κωμῆτις, ἧδ' ἐξέρχεται Ἄρφ.

§ 99. 1) Ἡ πρόθεσις **ἐνεκα** δηλοῖ α) αἰτίαν = ἐξ αἰτίας, γιά : **οὐ τῶν ἀδικημάτων ἐνεκα** αὐτοὺς ἀπέκτειναν Λυσ. β) σκοπὸν = χάριν, γιά : **τῶν παιδῶν ἐνεκα** βούλει ζῆν, (ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς), Πλ. γ) ἀναφορὰν = ὅσον ἀφορᾷ εἰς, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ : **φῶς εἰ μὴ εἶχομεν, ὁμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν ἐνεκά γε τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν** Ξ.

2) Αἱ συνώνυμοι προθέσεις **ἄνευ** (= χωρὶς, δίχως) καὶ **χωρὶς** (= χωριστὰ ἀπὸ, δίχως) λαμβάνονται ὄχι μόνον εἰς δήλωσιν ἐξαίρεσεως, ἀλλὰ καὶ προσθήκης (= ἐκτός τοῦ, χωρὶς νὰ λογαριάσῃ κανεὶς, ἀνεξαρτήτως τοῦ, κοντὰ εἰς) : ὁ τότε ἐνστάς πόλεμος **ἄνευ τοῦ** καλὴν δόξαν **ἐνεγκεῖν** ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθονωτέροις καὶ εὐωνότεροις διῆγεν ἡμᾶς (= ἐκτός τοῦ ὅτι ἔφερε καλὴν δόξαν) Δημ. **χωρὶς δὲ τῆς δόξης** οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ (= ἀνεξαρτήτως τοῦ ζητήματος τῆς δόξης) Πλ.

4. Ἐπιφωνήματα.

§ 100. Τὰ ἐπιφωνήματα, ἦτοι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν ἰσχυρόν τι ψυχικὸν πάθημα (οἷον ἐκπληξιν, θαυμασμόν, χαράν, λύπην, ἀγανάκτησιν, ὀργήν, φόβον κ.τ.τ.), ἐκφέρονται συνήθως καθ' ἑαυτὰ ἢ μὲ κάποιαν γενικὴν, ἢ ὁποῖα δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος. Οὕτω ἀποτελοῦνται μονομελεῖς (ἐπιφωνηματικαὶ) προτάσεις· οἷμοι! φεῦ! παπάϊ! ἰώ! — φεῦ **τῆς ἀνοίας** (= ἀλλοίμονο τί ἄνοια!) Σοφ. Βλ. § 37, 2.

Τὸ ψυχικῶς πάσχον πρόσωπον δηλοῦται μὲ ὀνομαστικὴν ἢ δοτικὴν (προσωπικὴν), ἢ ὁποῖα συνάπτεται μὲ τὸ ἐπιφώνημα : οἷμοι ἐγὼ **τλήμων!** (ἀλλοίμονο σ' ἐμένα τὸν δυστυχῆ!) ὦμοι **μοι!** Σοφ.

§ 101. Ἐπιφωνηματικῶς λαμβάνεται προσέτι

1) κλητικὴ πτῶσις τοῦ ὀνόματος κάποιου θεοῦ ἢ ἥρωος, καθ' ἑαυτὴν ἢ συνημμένη μὲ γενικὴν : **Ἡράκλει!** ὦ **Ζεῦ βασιλεῦ,** τῆς **λεπτότητος τῶν φρενῶν!** (= Θεέ μου! τί λεπτότης φρενῶν!) Ἄρφ. (Πρβλ. Χριστέ μου! Παναγία μου! Ἄγιε Γεράσιμε!)

2) πρότασις ἀπαρεμφατική ἢ (συνηθέστατα) ἀναφορική : ἐμὲ **παθεῖν** τάδε ! (= ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά !). **οἶα** ποιεῖς, ὦ ἑταῖρε ; (= τί εἶναι αὐτά, ποὺ κάνεις, φίλε !) Πλ. ὥς καλός μοι ὁ πάππος (= τί ὠραῖος !....) Ξ.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ζ'

ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

---

1. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν.

§ 102. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἶναι τύποι αὐτοῦ, διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦται ἀφ' ἐνὸς μὲν ἢ **χρονικὴ βαθμὶς**, κατὰ τὴν ὁποίαν συμβαίνει τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ἦτοι τὸ παρελθὸν ἢ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον), ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ **τρόπος τῆς ἐμφανίσεως** τοῦ σημαίνονμενου ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ἦτοι ἐξέλιξις ἢ διάρκεια, σύμπτυξις ἢ σύνοψις, τετελεσμένον τῆς πράξεως).

§ 103. Ἡ σημασία τῶν χρόνων δὲν εἶναι ἢ αὐτὴ κατὰ πάσας τὰς ἐγκλίσεις, ἀλλ' ἄλλη μὲν εἰς τὴν ὀριστικὴν, ἄλλη δὲ εἰς τὰς λοιπὰς ἐγκλίσεις.

Ἐκ τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν

1) ἀναφέρονται εἰς μὲν **τὸ παρελθὸν** ὁ παρατατικός, ὁ ἀόριστος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ **τὸ παρὸν** ὁ ἐνεστώς καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ **τὸ μέλλον** οἱ δύο μέλλοντες (1).

2) ἐμφανίζουν τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος **ἐξελισσόμενον** μὲν ἢ **διαρκοῦν** ὁ ἐνεστώς, ὁ παρατατικός καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων ἐν μέρει, **συνεπτυγμένον** δὲ ἢ **ἐν συνόψει** ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων ἐν μέρει, **τετελεσμένον** δὲ ὁ παρακείμενος ἐν μέρει, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων.

---

1. Ὁ ἐνεστώς, ὁ μέλλων καὶ ὁ παρακείμενος λέγονται **ἀρκτικοὶ χρόνοι**, ὁ δὲ παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος λέγονται **παραγόμενοι ἢ ἱστορικοὶ**.

Συνοπτικῶς ἡ σημασία τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν δηλοῦται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

		Κατὰ τὴν χρονικὴν βαθμίδα		
	Χρόνοι	τοῦ παρελθόντος	τοῦ παρόντος	τοῦ μέλλοντος
Κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος	τοῦ ἐξελισσομένου ἢ τοῦ διαρκοῦς	ὁ παρατατικός· <i>ἔγραφον</i>	1) ὁ ἐνεστώς· <i>γράφω</i> 2) ὁ παρακείμενος, ἐν μέρει· <i>ἔστηκα</i> = <i>στέκομαι</i>	ὁ ἀπλοῦς μέλλοντων, ἐν μέρει· <i>γράψω</i> = <i>θα γράψω</i> . <i>ἔξω</i> = <i>θα ἔχω</i>
	τοῦ συνεπυγμένου ἢ συνοπτικοῦ	ὁ ἀόριστος· <i>ἔγραψα</i>		ὁ ἀπλοῦς μέλλοντων, ἐν μέρει· <i>γράψω</i> = <i>θα γράψω</i> . <i>σχήσω</i> = <i>θα λάβω</i>
	τοῦ τετελεσμένου	ὁ ὑπερσυντέλικος· <i>ἔγεγράφειν</i>	ὁ παρακείμενος· <i>γέγραφα</i>	ὁ τετελεσμένος μέλλοντων· <i>γεγραφῶς ἔσομαι</i>

Αἱ εἰδικώτεραι σημασίαι ἐκάστου χρόνου εἰς τὴν ὀριστικὴν ἀναπτύσσονται ἐν τοῖς ἐξῆς.

§ 104. α') Ὁ ἐνεστώς εἰς τὴν ὀριστικὴν κανονικῶς σημαίνει ὅτι τὸ σημαϊνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος γίνεται τώρα, ἦτοι κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁμιλεῖ ὁ λέγων: **γράφω**. *ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ* (= τώρα σᾶς ἐπαινῶ) Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαίτερας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων ὁ ἐνεστώς σημαίνει προσέτι ὅτι τὸ σημαϊνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος

1) συμβαίνει πάντοτε ἢ ἐπαναλαμβάνεται κατὰ τι ἔθος ἢ ἀορίστως. Μὲ τοιαύτην δὲ σημασίαν λαμβάνεται συνηθέστατα

ὁ ἐνεστῶς εἰς ἀποφθέγματα, γνωμικά καὶ παροιμίας (καὶ τότε λέγεται **γνωμικός ἐνεστῶς**) : πάντων οἱ θεοὶ **κρατοῦσιν** Ξ. **ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω** Ξ. **χειρ χειρα νίξει**. (πρβλ. στάλα τῆ στάλα τὸ νερὸ τρυπάει τὸ λιθάρι).

2) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον θέλει ἢ προσπαθεῖ νὰ πράξῃ τὸ ὑποκειμενον (**βουλευτικός ἢ ἀποπειρατικός ἐνεστῶς**) : *ἐπεὶ ἡμῖν φίλοι ἐγένεσθε, νῦν δὴ ἐξελαύνετε ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας* (= θέλετε ἢ ζητεῖτε νὰ μᾶς ἐκδιώξετε) Ξ. **πειθῶ τινά** (= προσπαθῶ νὰ πείσω) : (πρβλ. ποιὸς παίρνει κόρην ἔμορφην, ποιὸς παίρνει μαυρομάτα ; = θέλει νὰ πάρῃ).

3) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον προέρχεται ἐκ τοῦ παρελθόντος (**ἀποτελεσματικός ἐνεστῶς**, συγγενῆς κατὰ τὴν σημασίαν μὲ τὸν παρακειμενον) : ὡς ἐγὼ **πυνθάνομαι** (= ὅπως πληροφοροῦμαι, ἥτοι ἔχω πληροφορηθῆ ἢ εἶμαι πληροφορημένος) Θ.

Οὕτω λαμβάνεται μὲ σημασίαν καὶ παρακειμένου ὁ ἐνεστῶς τῶν ῥημάτων : *ἀκούω* (*αἶτω* εἰς τὸν Ὀμηρον, *κλύω* εἰς τοὺς τραγικούς), *αἰσθάνομαι*, *γιγνώσκω* κτλ., *νικῶ* (= εἶμαι νικητής), *κρατῶ*, *φεύγω* (= εἶμαι φυγᾶς), *ἀδικῶ* κτλ. (Πρβλ. τὶ νέα μαθαίνειεις ; = ἔμαθες καὶ γνωρίζεις. ἀκούω πῶς θ' ἀναχωρήσῃ).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν παρακειμένου ὁ ἐνεστῶς τῶν ῥημάτων ἦκω (= ἔχω ἔλθει), οἴχομαι (= ἔχω ἀπέλθει), κάθημαι καὶ κείμαι.

4) εἶναι κάτι βεβαίωτατον καὶ τρόπον τινὰ γίνεται τώρα, ἐνῶ κυρίως πρόκειται νὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον, ἐὰν πραγματοποιηθῆ κάποια ἄλλη μέλλουσα πράξις (ἐνεστῶς **ἀντὶ μέλλοντος**) : *εἰ αὕτη ἡ πόλις ληφθήσεται, ἔχεται καὶ ἡ πᾶσα Σικελία* (= ἐξάπαντος θὰ καταληφθῆ) Θ. (Πρβλ. Τήρα καλὰ, καλόγερε, καὶ μὴ μᾶς μαρτυρήσῃ σοῦ κόβει ὁ Γιάννης τὰ μαλλιά κι ὁ Γιῶργος τὸ κεφάλι = τότε χωρὶς ἄλλο θὰ σοῦ κόψῃ).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν μέλλοντος εἰς τὴν ὀριστικὴν ὁ ἐνεστῶς εἶμι (= θὰ πάω), ὁ ὁποῖος ἀναπληροῦται ὡς ἐνεστῶς ὑπὸ τοῦ ἔρχομαι (= πηγαίνω) : *νῦν δ' εἶμι Φθίηνδε* (= θὰ πάω στὴ Φθία) Ὀμ. (Πρβλ. μεῖνε ἐσὺ ἐδῶ, ἐγὼ πάω σπιτί).

§ 105. Συνηθέστατα ὁ ἐνεστῶς λαμβάνεται ἀντὶ ἀορίστου εἰς διηγήσεις παρελθόντων γεγονότων, καὶ τότε καλεῖται **ἱστορικός ἐνεστῶς**. Τούτου διακρίνονται δύο εἴδη, ἥτοι

1) ὁ δραματικὸς ἐνεστῶς. Ὁ διηγούμενος δηλαδὴ διὰ τῆς φαντασίας του μεταφέρεται εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον, ὅτε συνέβαιναν ἢ ιστορουμένην πράξις, καὶ τρόπον τινὰ θεᾶται αὐτὴν ἐκτελουμένην καὶ τὴν προβάλλει ὡς εἰς ἓν δρᾶμα καὶ εἰς τοὺς ἀκούοντας. Οὕτω δὲ ἡ διήγησις καθίσταται λίαν ζωηρὰ καὶ ἐναργής : ὁ δὲ ἀκούσας ἀνίστησι τε τὸν Θεμιστοκλέα μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ νείους καὶ ὕστερον οὐ πολλῶ τοῖς τε Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἐλθοῦσιν οὐκ ἐκδίδωσιν, ἀλλ' ἀποστέλλει εἰς Πύδναν Θ. (Πρβλ. σ η κ ὡ ν ο μ α ι μ ιὰ χαραυγὴ μαῦρος ἀπὸ τὸν ὕπνο, π α ί ρ ν ω νερὸ καὶ ν ί β ὀ μ α ι κ τ λ . = σ η κ ὡ θ η κ α μ ιὰ χαραυγὴ κ τ λ .) .

2) ὁ ἐνεστῶς τῶν ἀπλῶν ἱστορικῶν ἀναγραφῶν, (ὅστις κυριῶς εἶναι ἄ χ ρ ο ν ο ς ἐνεστῶς, περὶ τοῦ ὁποῖου ἰδὲ κατωτέρω) : Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο Ξ.

Σ η μ ε ἰ ὡ σ ι ς . Ἀρχῆθεν οἱ τύποι τοῦ ἐνεστῶτος ἦσαν ἄχρονοι ῥηματικοὶ τύποι, ἤτοι ῥηματικοὶ τύποι ἐστερημένοι χρονικῆς σημασίας, δυνάμενοι δὲ ὡς ἐκ τούτου νὰ χρησιμοποιοῦνται περὶ πράξεως ὅχι μόνον νῦν γινομένης, ἀλλὰ καὶ παρελθούσης ἢ μελλούσης. Τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὁ μ η ρ ο ν καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα συγγραφεῖς συνδέεται ὁ ἐνεστῶς μὲ ἐπιρρήματα, τὰ ὅποια δηλοῦν τὸ π ρ ὶ τ ε ρ ο ν ἢ τὸ κ α τ ὸ π ι ν ῖ (π ἄ ρ ο ς = πρότερον, π ἄ λ α ι = πρὸ πολλοῦ, π ρ ὶ σ θ ε ν = πρότερον, ἄ ρ τ ι = πρὸ ὀλίγου) : π ἄ ρ ο ς γ ε μ ἔ ν σ ῆ τ ι θ α μ ῖ ζ ε ι ς (= ἐθάμιζες) ἄ λ λ ἄ τ ε κ α ι μ ε τ ὸ π ἰ σ θ ε ν ἔ χ ε ι (= ἔξει) κ ὶ τ ο ν Ὁ μ . (π ρ β λ . δ ο υ λ ε ῦ ε ι ε ἴ κ ο σ ι χ ρ ὶ ο ν ι α τ ὴ ρ α κ αὶ τίποτε δὲν ἔκαμε—α ὕ ρ ι ο ἀ ν α χ ω ρ ῶ γ ι ἄ τ ἠ ν πατρίδα) .

§ 106 β') Ὁ παρατατικὸς εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαίνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐ γ ἴ ν ε τ ο ε ἰ ς τὸ π α ρ ε λ θ ὶ ο ν κατὰ ἓν χρονικὸν διάστημα, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων καὶ τὸ ὁποῖον ἢ δηλοῦται ῥητῶς ἢ νοεῖται ἐκ τῶν συμφραζομένων : μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρην οἱ Ἕλληνας ἡμέρας εἴκοσιν Ξ. πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολλὸν χρόνον ἐστῶς Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαίτερας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων καὶ ὁ παρατατικὸς, ὅπως ὁ ἐνεστῶς, δύναται νὰ εἶναι

1) ἐπαναληπτικὸς (π ρ β λ . § 104, 1) : ἐργαζόμεναι μὲν ἡρίστων, ἐργασάμεναι δὲ ἐδείπνου Ξ. (Π ρ β λ . Ὅταν ἤμουν παιδί, ἔ λ ε γ α σ τ ἠ ν ἐκκλησία τὸν Ἀπόστολο) .

2) βουλευτικὸς ἢ ἀποπειρατικὸς (π ρ β λ . § 104, 2) : ἐπίτηδές σε

οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἥδιστα διάγῃς (= δὲν ἤθελε νὰ σὲ ξυπνήσω) Πλ. ἕκαστος ἔπειθεν αὐτὸν ἀποστῆναι τὴν ἀρχὴν (= προσεπάθει νὰ τὸν πείσῃ) Ξ. (πρβλ. Σαράντα πέντε μάστοροι κι ἐξήντα μαθητᾶδες γεφύριν ἐθεμέλιωναν στῆς Ἄρτας τὸ ποτάμι = προσπαθοῦσαν νὰ θεμελιώσουν).

Σημείωσις. Ὁ παρατατικός ῥημάτων, τὰ ὁποῖα εἰς τὸν ἐνεστώτα λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν παρακειμένον, λαμβάνεται καὶ αὐτὸς μὲ σημασίαν ὑπερσυντελικού : ἐνίκων (= ἤμουν νικητής), ἔφρευγον (= ἤμουν φυγᾶς). Ὁ παρατατικός ὁμῶς τῶν ῥημάτων ἦκω καὶ οἷχομαι (ἦχον, ὠχόμεν) συνήθως λαμβάνεται μὲ σημασίαν ἀόριστου : Φαλίνοσ μὲν δὴ ὠχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· οἱ δὲ παρὰ Ἀρταίου ἦχον Προκλήσ καὶ Χειρίσοφοσ (= ἀπῆλθε — ἦλθον) Ξ.

§ 107. γ') Ὁ ἀόριστος εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ἀπλῶσ ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον ἔγινε : ἔγραψα ἐπιστολήν· ἀνέβη ἐπὶ τὸ ὄροσ.

Διαφέρει δὲ ὁ ἀόριστος ἀπὸ τὸν παρατατικὸν κατὰ τοῦτο, ὅτι τὴν πράξιν, ἣ ὁποῖα ἀνήκει εἰς τὸ παρελθόν, ὁ μὲν παρατατικός τὴν ἐμφανίζει ἐξελισσομένην καὶ μῆπω λαβοῦσαν πέρας, ὁ δὲ ἀόριστος τὴν ἐμφανίζει ἐν τῷ συνόλω τῆσ ἐν συνόψει, ἥτοι συνεπτυγμένην (πρβλ. Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδῆσ οὐκ ἀρέσκοντοσ αὐτοῖσ Σωκράτοσ ὠμιλησάτην, ὃν χρόνον ὠμιλείτην αὐτῷ = τὸν συνανεστράφησαν, ὅσον καιρὸν τὸν συνανεστρέφοντο) Ξ. ἐβασίλευσε ἔτεα δωδέκα. Ἡροδ.

Ὡσ ἐκ τῆσ ἰδιαιτέρασ του δὲ σημασίας ταύτησ ὁ ἀόριστοσ χρησιμοποιεῖται καὶ ὁσάκισ πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔναρξισ μιᾶσ πράξεωσ ἢ εἴσοδοσ τοῦ ὑποκειμένου εἰς μίαν κατάστασιν, ἰδίᾳ ἐπὶ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ψυχικὸν πάθημα (ἐναρκτικὸσ ἀόριστοσ) : ἔφρυγον (= ἐτράπησαν εἰς φυγὴν). ἐκ τούτου ἐπλούτησε (= ἔγινε πλούσιος). ἐνόσησε (= ἔπεσεν ἄρρωστοσ). ἐπειδὴ δὲ ἐβασίλευσε Θεσεύσ, ἐσ τὴν νῦν πόλιν οὔσαν ξυνώκισε πάντασ (= ἅμα ἔγινε βασιλεύσ, εὐθύσ ὡσ ἔλαβε τὴν βασιλείαν) Θ. ἐχάρη, ἐφοβήθη (= κατελήθη ἀπὸ χαράν, φόβον).

Σημείωσις. Παρομοία εἶναι ἡ σημασία τοῦ ἀόριστου, καθ' ἣν οὗτοσ δηλοῖ πράξιν παρελθοῦσαν, συνεχιζομένην ὁμῶσ καὶ ἐν τῷ παρόντι : διὰ τοῦτο συνέκαλεσα ὑμᾶσ ὧδε.

§ 108. Ὁ ἀόριστοσ λαμβάνεται πολλακίσ :

1) **ἀντί ἐνεστῶτος**, εἰς γνωμικά, τὰ ὅποια ἐν γένει σημαίνουν κάτι τι, τὸ ὅποιον ἰσχύει διὰ πάντα χρόνον. Τοῦτο συμβαίνει, διότι ὁ ἀόριστος ὡς ἐκ τῆς κυρίας σημασίας του δύναται νὰ παριστᾷ καὶ τὰ ἐκ τῆς πείρας δεδομένα : *ῥεχθὲν δέ τε νῆπιος ἔγνω* (= τὸ καταλαμβάνει) "Ομ. τὰς τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος **διέλυσε** (= διαλύει) Ἴσοκρ. (γνωμικὸς ἀόριστος).

Ὁμοίως λαμβάνεται εἰς τοὺς ποιητὰς ὁ ἀόριστος ἐπὶ παρομοιώσεων : *ὡς δ' ὅτε τίς τε δράκοντα ἰδὼν παλίνορσος ἀπέστη, ἄψ δ' ἀνεχώρησεν, ὡς αὐτὶς καθ' ὄμιλον ἔδν Ἀλέξανδρος* (= ὡς ἀφίσταται — ἀναχωρεῖ) "Ομ.

Σημείωσις. Μὲ ἐνεστῶτα ἰσοδυναμεῖ ὁ ἀόριστος καὶ εἰς φράσεις, οἷαι π.χ. *πῶς τοῦτ' ἔλεξας;* (= λέγεις) *ἤνεσα* (= αἰνῶ). (πρβλ. Θὰ μείνετε ἀκόμη ἐδῶ ; Ἐγὼ σᾶς ἐχαιρέτησα = σᾶς χαιρετῶ).

2) **ἀντί μέλλοντος**, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι κάτι τι ἀφεύκτως θὰ γίνῃ, ἐὰν γίνῃ κάτι ἄλλο, ὡς ἐκ τούτου δὲ ὁ λέγων θεωρεῖ αὐτὸ ὡς γενόμενον ἤδη· (πρβλ. § 104, 4) *ἀπωλόμεσθ' ἄρ, εἰ κακὸν τροσοίσομεν νέον παλαιῶ* (= ἐχαθήκαμε, ἀφεύκτως θὰ χαθοῦμε). (πρβλ. *χάθηκες, ἄν σὲ καταλάβουν*).

§ 109. δ') **Ὁ παρακείμενος** συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαζόμενον ἔχει γίνεῖν, ἤτοι ἐξετελέσθη εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ὑπάρχει τετελεσμένον εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα κατὰ τὸ παρόν : *γέγραφε δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς Θεουκυδίδης* (= τὰ ἔχει γράψει, ἤτοι τὰ ἔγραψε καὶ τώρα παραμένουν γεγραμμένα) Θ. *τέθαπται πρὸ τοῦ ἄστειος* (= ἐτάφη καὶ παραμένει θαμμένος). (**Ἀποτελεσματικὸς** παρακείμενος, ὁ ὁποῖος δὲν ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τὸν "Ὀμηρον).

Σημείωσις. Ὁ παρακείμενος ἀρχῆθεν εἶναι χρόνος λίαν συγγενῆς κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὸν ἐνεστῶτα. Σημαίνει δηλαδὴ ἀρχῆθεν ὁ χρόνος οὗτος (διὰ τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ του)

1) **κατάστασιν ὑπάρχουσαν εἰς τὸ παρόν**, ἡ ὁποία προῆλθεν ἐκ προηγηθείσης ἐνεργείας· *ἔστηκα* (= ἔστην καὶ παραμένω ἰστάμενος = στέκομαι), *τέθνηκε* (= ἀπέθανε καὶ εἶναι πεθαμένος = εἶναι νεκρός) : *ἡ θύρα ἀνέψκται* (= ἠνοίχθη καὶ παραμένει ἀνοιγμένη = εἶναι ἀνοικτή).

Ἐκ τούτου προέρχεται ὅτι πολλοὶ παρακείμενοι ἔχουν σημασίαν ἐνεστῶτος· *δέδοικα* (= φοβοῦμαι), *ἔοικα* (= ὁμοιάζω), *κέκτημαι* (= ἔχω), *μέμνημαι* (= θυμοῦμαι), *οἶδα* (= γνωρίζω).

2) **ἐπίτασιν ἢ ἐπανάληψιν πράξεως κατὰ τὸ παρόν**, ἤτοι ὅτι τὸ σημαί-

νόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐκτελεῖται κατὰ τὸ παρὸν εἰς μέγαν βαθμὸν ἢ κατ' ἐπανάληψιν. Τοιοῦτοι παρακείμενοι εἰς τὸν Ὅμηρον ἢ τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εἶναι π.χ. βέβρυχε (= βρυχᾶται πολὺ καὶ δυνατὰ, βογγάει), κέκραγε (= κράζει ἰσχυρῶς, σκούζει), γέγηθε (= γηθεῖ ἰσχυρῶς, χαίρει μεγάλως), πεφόβηται (= φοβεῖται ἰσχυρῶς, ἔχει μεγάλον φόβον), πεποτήταται (= πεπότηται = πέτονται ἐδῶ κι ἐκεῖ).

Ἐντεῦθεν προέρχεται ὅτι ὁ παρακείμενος λαμβάνεται, καὶ ἵνα δηλωθῇ σειρά ὁμοίων πράξεων, αἱ ὁποῖαι συνέβησαν μὲν εἰς τὸ παρελθόν, λαμβάνονται δὲ συγκεντρωμένοι κατὰ τὸ παρὸν: πολλοὶ διὰ δόξαν καὶ πολιτικὴν δύναμιν μεγάλα κακὰ πεπόνθασιν (= ἔχουσι πάθει εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἕως τώρα) Ξ. Βλ. καὶ Ὅμ., Β, 272.

§ 110. Ὁ παρακείμενος λαμβάνεται ἐνίοτε ἀντὶ μέλλοντος, ὅπως ὁ ἀόριστος (§ 108, 2): εἶ με τόξων ἐγκρατῆς αἰσθήσεται, ὄλωλα (= εἶμαι χαμένος, θά χαθῶ χωρὶς ἄλλο) Σοφ. (πρβλ. ἄν σὲ νοιώσουν, εἶσαί χαμένος).

§ 111. ε') Ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς τὴν ὀριστικὴν συνθήκῃ σημαίνει ὅτι τὸ σημαίνον ὑπὸ τοῦ ῥήματος εἶχε γίνεῖ, εἰς τὸ παρελθόν, ἤτοι ἦτο τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ παρελθόντος, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων: ἔν δ' ἦν χωρίον μητρόπολις αὐτῶν εἰς τοῦτο πάντες συνερρῆκεσαν (= εἶχαν συρρεῦσαι τότε, πού ἔγινεν ἡ ἐπιδρομή) Ξ. ἐπὶ δὲ τὸ ναυτικόν, ὁ ἐκεῖνος ἠθροῖκε ἀπὸ τῶν συμμάχων, ἐξεπέμφθη Κρατησιππίδας (= τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος εἶχε συναθροίσει ἕως τότε) Ξ.

Σημείωσις α'. Ὁ ὑπερσυντέλικος ἐν γένει σημαίνει ὅτι καὶ ὁ παρακείμενος, ἀλλὰ διὰ τὸ παρελθόν. Οὕτω εἰστῆκει (= ἐστέκετο), ἡ θύρα ἀνέφκτο (= ἦτο ἀνοικτὴ) Ξ. ἐδεδοίκειν (= ἐφοβούμεν), ἐφκείν (= ὁμοίαζα) κλπ., ἐκεκράγετε (= ἐφανάζετε δυνατὰ) Ξ. ἐγγήθει (= ἔχαιρε μεγάλως), —πολλὰ ἐπεπόνθεσαν (= εἶχαν πάθει ἕως τότε εἰς διαφόρους περιπτώσεις). (Βλ. § 109, Σημ. 1 καὶ 2).

Σημείωσις β'. Ὁ ὑπερσυντέλικος λαμβάνεται πολλάκις, ἵνα δηλωθῇ πρᾶξις παρελθοῦσα, ἡ ὁποία ἠκολούθησεν εὐθὺς κατόπιν ἄλλης πράξεως ὡσαύτως παρελθοῦσης, καὶ ὡς ἐκ τούτου νοεῖται ὡς τετελεσμένη μετ' ἐκείνης. Τότε ὁ ὑπερσυντέλικος πρέπει νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν γλῶσσάν μας μὲ χρόνον ἀόριστον, μὲ τὸ εὐθὺς ἢ ἀμέσως, στή στιγμή πρὸ αὐτοῦ: ὡς δ' ἐλήφθησαν οὗτοι, ἐλέλυντο αἱ σπονδαί (= ἀμέσως ἐλύθησαν αἱ συνθήκαι) Θ. Βλ. καὶ Ὅμ. Π 344.

§ 112. ζ') Ὁ τετελεσμένος μέλλων εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει

ὅτι τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος θὰ ἔχῃ γίνεῖ, ἤτοι θὰ εἶναι τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ μέλλοντος, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων : φίλος ἡμῶν οὐδείς λελειψεται (= κανεῖς δὲν θὰ μᾶς ἔχῃ μείνει τό τε).

Σημείωσις. Ὁ τετελεσμένος μέλλων ἐν γένει σημαίνει ὅτι καὶ ὁ παρακείμενος ἢ ὁ ὑπερσυντέλικος, ἀλλὰ διὰ τὸ μέλλον : ἢ γε μὴν θύρα ἢ ἐμὴ ἀνέωκτο μὲν καὶ πρόσθεν, ἀνεώξεται δὲ καὶ νῦν (= θὰ εἶναι ἢ θὰ μείνῃ ἀνοικτὴ) Ξ. ἀφεστῆξω (= θὰ ἀποστατήσω), μεμνήσομαι (= θὰ θυμοῦμαι), κεκτήσομαι (= θὰ ἔχω) Βλ. § 109, Σημ. 1 καὶ 2.

Πολλάκις δὲ ὁ τετελεσμένος μέλλων λαμβάνεται, ἵνα δηλωθῇ μέλλουσα πράξις, ἢ ὅποια θὰ ἀκολουθήσῃ ἀμέσως ἢ ἀφεύκτως κατόπιν ἄλλης μελλούσης ὡσαύτως πράξεως : φράζε καὶ πεπράξεται (= καὶ ἀμέσως θὰπραχθῇ αὐτὸ ποῦ θὰ πῆς) Ἄφρ. (πρβλ. § 111, Σημ. β')

§ 113. ζ') Ὁ (ἀπλοῦς) μέλλων εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος θὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον : γράψω ἐπιστολήν (= θὰ γράψω). ἢ στρατιὰ ἔξει τὰ ἐπιτήδεια (= θὰ ἔχῃ) Ξ.

Σημείωσις. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ὁ ἀπλοῦς μέλλων δὲν ἔχει δύο τύπους, ὅπως εἰς τὴν νέαν (θὰ γράφω—θὰ γράψω), ἀλλὰ μόνον ἓνα (γράψω), καὶ οὗτος εἶναι καὶ μέλλων διαρκείας ἢ ἐπαναλήψεως (= θὰ γράφω) καὶ συνοπτικὸς μέλλων (= θὰ γράψω). Ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ ἐκ τῶν συμφραζομένων νοεῖται, ἂν ἡ μέλλουσα πράξις λαμβάνεται ὡς διαρκῆς, ἢ κατ' ἐπανάληψιν, ἢ ἐν συνόψει : ἐκεῖθεν θάλατταν ὕψεσθε (= θὰ ἰδῆτε). ὅταν ὑμεῖς πλήρη ἔχητε τὰ ἐπιτήδεια, τότε καὶ ἐμὲ ὕψεσθε ἀφθονώτερον διαιτώμενον (= θὰ μὲ βλέπετε νὰ διαιτῶμαι) Ξ.

§ 114. Ἐναντιόως τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων τροποποιεῖται ἡ ἀρχικὴ σημασία τοῦ μέλλοντος καὶ πολλάκις οὗτος ἔχει τὴν ἐννοίαν :

1) τοῦ δυνατοῦ ἢ ἐπιτρεπομένου : πρὸς ταῦτα πράξεις οἶον ἂν θέλῃς (= δύνασαι νὰ πράξῃς) Σοφ. λέγει ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον, ὅθεν ὄψονται θάλατταν (= ὅτι ἢμπορεῖ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ ἐντὸς πέντε ἡμερῶν)· (πρβλ. μὰ θὰ μοῦ πῆς, γιὰτὶ νὰ τὸ κάμω, ἀφοῦ ἤξερα, πῶς θὰ ζημιωθῶ = ἢμπορεῖ νὰ μοῦ πῆς).

2) βουλήσεως (βουλευτικὸς μέλλων) : κεῖ τὸ μηδὲν ἐξερω, φράσω δ' ὄμως (= θέλω ὄμως νὰ δηλώσω) Σοφ. τί χρῆμα δράσεις ; (= τί θέλεις νὰ κάμῃς ;) Σοφ. (πρβλ. Ἐγὼ βάγια γεννήθηκα καὶ

βάγια. θά πεθάνω — και — 'Εγώ Γραικός γεννήθηκα, Γραικός θε-
νά πεθάνω = θέλω να πεθάνω).

Οὕτω λαμβάνεται συνήθως τὸ β', ἢ σπανίως τὸ γ' πρόσωπον τῆς
ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος ἀντὶ εὐγενικῆς προστακτικῆς, ὅταν πρόκειται
να δηλωθῇ ὅτι ὁ λέγων εἶναι βέβαιος ὅτι ὁ πρὸς ὃν ἀπευθύνεται θά
πράξῃ σύμφωνα μετὰ τὴν θέλησίν του : ὡς οὖν ποιήσετε (= ἔτσι λοιπὸν
θά κάμετε = ἔτσι κάμετε) Πλ. (πρβλ. Στὶς δύο θά γυρίσης να
μᾶς πάρης = γύρισε κλπ.).

Συνηθέστατα δὲ ἔχει τὸ β' πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος
σημασίαν προστακτικῆς εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσά-
γονται διὰ μὲν τοῦ οὐ πρὸς δήλωσιν ἐντόνου προσταγῆς, διὰ δὲ τοῦ
οὐ μὴ πρὸς δήλωσιν ἐντόνου ἀπαγορεύσεως : οὐ περιμενεῖς ; (=
περίμενε, περίμενε) Πλ. οὐ μὴ ληρήσεις ; (= μὴ φλυαρῆς, ἄφησε τὶς
φλυαρίεις) Ἀρφ. (πρβλ. Δὲ θά παῖς αὐτοῦ πού σου εἶπα ; = πῆ-
γαίνε κλπ.).

3) τοῦ πρέποντος, ἰδίᾳ εἰς ἐρωτήσεις περὶ τοῦ πρακτέου : φιλό-
σοφος ἡμῖν ἔσται ὁ μέλλον καλὸς κάγαθός ἔσεσθαι φύλαξ (= φιλόσο-
φος πρέπει να εἶναι) Πλ. πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον
ποιήσομαι ἢ πρὸς σέ ; (= πρέπει να κάμω τὸν λόγον, πρέπει να
ὀμιλήσω) Πλ. (πρβλ. Κι ἂν δὲν εὕρω αὐτοκίνητο, τί θά κάμω ;
= τί πρέπει να κάμω ;).

Οὕτω καὶ ἐν συνδέσει ὀριστικῆς μέλλοντος μετὰ ἀπορηματικὴν ὑπο-
τακτικὴν : εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν ; ἢ τί δράσομεν ; (= ἢ τί πρέπει
να κάμωμεν ;) Εὐρ.

§ 115. Ὁ μέλλον λαμβάνεται καὶ πρὸς δήλωσιν τοῦ συνήθως συμ-
βαίνοντος, ἰδίᾳ εἰς γνώμας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γενικὸν κῦρος καὶ ὡς
τοιαῦται ἰσχύουν βεβαίως καὶ εἰς τὸ μέλλον. (Γνωμικὸς μέλλον·
πρβλ. § 104,1) : οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτεῖσει (= πᾶς
ἄνθρωπος ἀδικῶν τίσιν ἀποτεῖσει = θά τιμωρηθῇ, τιμωρεῖ-
ται) Ἡρόδ. (πρβλ. Ἡ πετροπέρδικα, ὀπόβρη μαύρη καψαλιά, θά
κάτση να βουκήση = κάθεται καὶ βόσκει).

Σημείωσις. Ἡ περιφρασις ἢ ἀποτελουμένη ἀπὸ τὸ ρῆμα μέλλω με-
ἀπαρέμφατον ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος (ἢ σπανιώτερον ἀορίστου) δὲν σημαίνει ὅτι
ἀκριβῶς καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλον τοῦ ἀντιστοίχου ρήματος π.χ. μέλλω διδάξαι
εἶναι τὸ αὐτὸ μετὰ τὸ διδάξω (πρβλ. θά χάσω τὸ μυαλό μου—καὶ—πάω να
χάσω τὸ μυαλό μου. θά βρέξῃ—καὶ—παίει να βρέξῃ).

Τὸ μέλλω ἀρχῆθεν σημαίνει ἀναβαλλῶ, βραδύω, ἔπειτα μὲ ἀπαρέμπατον ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος (ἢ ἀορίστου) συνήθως σημαίνει: α') ἔχω κατὰ νοῦν, προτίθεμαι, σκοπεύω, πρόκειται νά: **μέλλω ὑμᾶς διδάξειν**, ὅθεν μοι ἡ διαβολὴ γέγονε Πλ. β') πρέπει νά περιμένῃ κανεὶς (νά), ἐπόμενον εἶναι (νά): **σύντεμνέ μοι τὰς ἀποκρίσεις, εἰ μέλλω σοι ἔπεσθαι** Πλ. ἠριθμοῦντο πολλοὶ τὰς ἐπιβολὰς τῶν λίθων καὶ ἔμελλον οἱ μὲν τινες ἀμαρτήσεσθαι, οἱ δὲ πλείους τευξέσθαι τοῦ ἀληθοῦς λογισμοῦ (= καὶ ἐπόμενον ἦτο μερικοὶ μὲν νά ἀποτύχουν κλπ.) Θ'

2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§ 116. 1) Ἐγκλίσεις λέγονται οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, μὲ τοὺς ὁποίους δηλοῦται ἡ ψυχικὴ διάθεσις τοῦ λέγοντος σχετικῶς μὲ τὸ σημαίνονον ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἦτοι οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, μὲ τοὺς ὁποίους δηλοῦται

α') ἡ **πραγματικότης** ἢ ἡ **δυνατότης** τοῦ σημαυνομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος κατὰ τὸν λέγοντα (ἔρχεται — ἔλθοι ἄν) καὶ

β') τὸ **ἐπιθυμητόν** (ἢ μὴ) τοῦ σημαυνομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος διὰ τὸν λέγοντα (ἴωμεν — ἴτε — μὴ ἔλθῃτε).

2) Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι τέσσαρες, ἦτοι **ὀριστική, ὑποτακτική, εὐκτική καὶ προστακτική**.

3) Ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἶναι διάφορος, καθ' ὅσον αὐταὶ λαμβάνονται εἰς προτάσεις ἀνεξαρτήτους ἢ εἰς προτάσεις ἐξηρημένους.

Κατωτέρω ἐξετάζεται ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§ 117. α') Ὀριστική. Ἡ ὀριστικὴ εἶναι κυρίως ἐγκλίσις τοῦ **πραγματικοῦ**.

1) Ἡ ὀριστικὴ ἀπλῆ κατὰ πάντα χρόνον ἐκφράζει κάτι τὸ πραγματικὸν ὄντως ἢ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ λέγοντος ("Ἀρνησις οὐ"): **Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς Ξ. Σωκράτης οὐ νομίζει θεοὺς Ξ.**

Σημείωσις α'. Ἡ ὀριστικὴ τοῦ ἀορίστου μὲ τὴν λέξιν **ὀλίγου** ἢ **μικροῦ** πρὸ αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸ νεοελληνικὸν **λίγο** ἔλειψε νά καὶ **ὑποτακτικὴν**: **ὀλίγου ἔμαντοῦ ἐπελαθόμην**: (= λίγο ἔλειψε νά λησμονήσω) Πλ. **μικροῦ κἀκείνων ἐξετραχίλισεν Ξ.**

Ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐκφράζεται καὶ διὰ τοῦ **ὀλίγου** ἢ **μικροῦ** **ἐδέησα** (—ας, —ε κλπ.) μὲ ἀπαρέμπατον ἀορίστου: τὸ **πῦρ** τοὺς **Πλαταιάς** **ἐλαχίστου** **ἐδέησε** **διαφθεῖραι** Θ.

Κάτι τὸ μὴ πραγματικὸν δηλοῦται καὶ μὲ τὴν προσθήκην τῶν προσδιορισμῶν τὸ ἐπ' ἐμοί, τὸ ἐπὶ σοί, τὸ ἐπὶ τούτῳ κλπ. : τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολώλαμεν (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦτον) Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς β'. Ὁ παρατατικὸς τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων ἔδει, ἐχρῆν, προσῆκε, κ.τ.τ., ἐξῆν, εἰκὸς ἦν, καλὸν ἦν κ.τ.τ. μὲ ἀπαρέμφατον λαμβάνεται, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῆ ὅτι τὸ σημαίνόμενον ὑπὸ τοῦ ἀπαρέμφατου δὲν ἐγένετο ἢ δὲν γίνεται παρὰ τὴν γνώμην ἢ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος : ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν (= ἔπρεπε νὰ λάβῃς, ἀλλὰ δὲν τὰ ἔλαβες) Ξ. τί σιγῆς ; οὐκ ἐχρῆν σιγᾶν, τέκνον (= δὲν ἔπρεπε = δὲν πρέπει νὰ σιωπᾷς, ὅπως σιωπᾷς) Εὐρ.

2) Ἡ ὀριστικὴ ἱστορικῶν χρόνου μὲ τὸ (δυνητικὸν) ἂν ἐκφράζει κάτι τὸ δυνατόν κατὰ τὸ παρελθόν ἢ κάτι τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ. (Δυνητικὴ ὀριστικὴ. Ἄρνησις οὐ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν θὰ μὲ ὀριστικὴν παρατατικῶν ἢ σπανιώτερον ὑπερσυντελικῶν) : ἡγήσω ἂν (= θὰ ἐνόμιζες). φῶς εἰ μὴ εἶχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν (= θὰ ἤμεθα, ἀλλὰ δὲν εἶμεθα) Ξ. οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας, εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα (= δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε — δὲν θὰ τὸ εἶχε κάμει, ἀλλὰ τὸ ἔκαμνε) Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ὁ ἀόριστος ἢ ὁ παρατατικὸς τῆς ὀριστικῆς μὲ τὸ ἂν λαμβάνεται ἐνίοτε, ἵνα δηλωθῆ ὅχι τὸ δυνατόν, ἀλλὰ κάτι τὸ κατ' ἐπανάληψιν ἢ συνήθως συμβαῖνον εἰς τὸ παρελθόν : εἶ τις Κλεόρχῳ ἐδόκει βλακεῦεν, ἔπαισεν ἂν (= τὸν ἐκτύπη) Ξ. ἀναλαμβάνων αὐτῶν τὰ ποιήματα διηρώτων ἂν αὐτοῦς, τί λέγοιεν (= τοὺς ἐξήταξα, συνήθιζα νὰ τοὺς ἐξετάζω) Πλ. (πρβλ. Ἄπο τότε γενήκαμε φίλοι· νύχτα ἡμέρα μαζί· θὰ πῆ γαινε κείνος στὴ βάρδι ; κοντὰ καὶ γῶ = ὁ σάκις πῆγαινε).

3) Ἡ ὀριστικὴ τοῦ παρατατικοῦ ἢ σπανιώτερον τοῦ ἀόριστου μὲ τὸ εἶ γὰρ ἢ εἶθε (ποιητικῶς καὶ αἶθε) πρὸ αὐτοῦ ἐκφράζει εὐχὴν ἀνεκπλήρωτον, ἢτοι εὐχὴν, ἢ ὅποια δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῆ ἢ εἶναι ἀντίθετος τοῦ πραγματικοῦ. (Εὐχετικὴ ὀριστικὴ. Ἄρνησις μὴ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μ α κ α ρ ι ν ἂ, εἶθε νὰ μὲ ὀριστικὴν παρατατικοῦ ἢ ὑπερσυντελικῶν) : εἶθ' ἦσθα δυνατὸς δοῦν, ὅσον πρόθυμος εἶ (= ἄμποτε νὰ ἦσουν, ἀλλὰ δὲν εἶσαι) Εὐρ. εἶθ' ἠύρομέν σ', Ἄδμητε, μὴ λυπούμενον (= εἶθε νὰ σὲ βρῖσκαμε — νὰ σὲ εἶχαμε βρεῖ) Εὐρ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἡ τοιαύτη εὐχὴ ἐκφράζεται καὶ μὲ τὸ ὠφελον (— ες, —ε κλπ.) ἢ ὡς ὠφελον μετ' ἀπαρέμφατου ἐνεστώτος ἢ ἀόριστου : ὠφελε Κῦρος

ζῆν (= ἔπρεπε νὰ ζῆ — εἶθε νὰ ζοῦσε) Ξ. ὡς ὠφελον πάροθεν ἐκλιπεῖν βίου
(= ἄμποτε νὰ πέθαινα πρωτίτερα) Εὐρ.

§ 118. β') Ὑποτακτική. Ἡ ὑποτακτικὴ κυρίως εἶναι ἔγκλισις τοῦ προσδοκώμενου. Εἰδικώτερον δὲ ἡ ὑποτακτικὴ

1) ἐκφράζει βούλησιν τοῦ λέγοντος, ὅποτε συνήθως (μάλιστα κατὰ τὸ ἀ' πρόσωπον) εἰσάγεται μὲ τὸ ἄ γ ε, ἄ γ ε δῆ, ἴ θ ι, ἴ θ ι δ ῆ, φ έ ρ ε, φ έ ρ ε δ ῆ (= ἐμπρὸς, ἐμπρὸς λοιπόν, ἔλα, ἔλα κι ἄς). (Βουλητικὴ ὑποτακτικὴ. Ἄρνησις μὴ) : ἴωμεν (= πᾶμε). μὴπω ἴωμεν ἐκεῖσε (= μὴν πᾶμε ἀκόμη) Πλ. ἴθι ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τῶν θεῶν (= ἔλα ἄς ἐξετάσωμε) Ξ. μὴ σε κιχῆω (= νὰ μὴ σὲ συναντήσω) Ὅμ.

Οὕτω κατὰ τὸ β' ἢ γ' πρόσωπον ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς : μὴ ἄλλως ποιήσης (= νὰ μὴ κάμῃς) Πλ. μὴ σε πείση Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγει (= ἄς μὴ σὲ πείσῃ) Πλ.

Σημεῖωσις. Εἰς τὸν Ὅμηρον ἡ ὑποτακτικὴ λαμβάνεται πολλάκις μὲ σημασίαν μέλλοντος. (Μελλοντικὴ ὑποτακτικὴ. Ἄρνησις οὐ) : οὐ γὰρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας, οὐδὲ ἴδωμαι (= οὐτε ἐλπίζω νὰ ἰδῶ, οὐτε θὰ ἰδῶ). καὶ νῦ τις ὠδ' εἴψῃσι (= ἔτσι θὰ πῆ). Τῆς τοιαύτης δὲ ὑποτακτικῆς λείψανα εἰς τὴν μετὰ ταῦτα γλῶσσαν εἶναι τὸ ἔδομαι (= θὰ φάγω) καὶ πίομαι (= θὰ πῶ), τὰ ὁποῖα εἶναι κυρίως μελλοντικαὶ ὑποτακτικαὶ μὲ βραχὺ θεματικὸν φωνῆν.

2) εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφέρονται κατὰ τὸ ἀ' πρόσωπον, ἐκφράζει ἀπορίαν περὶ τοῦ πρακτέου. (Ἀπορηματικὴ ὑποτακτικὴ. Ἄρνησις μὴ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν νὰ μὲ ὑποτακτικὴν) : τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων ; (= τί νὰ ποῦμε ;) Πλ. εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν ; (= νὰ ὁμιλήσωμεν ἢ νὰ σιωπῶμεν ;) Εὐρ.

Ἡ τοιαύτῃ ἀπορηματικὴ ὑποτακτικὴ πολλάκις ἔχει πρὸ αὐτῆς τὸ βούλει ἢ βούλεσθε, μὲ τὰ ὅποια σαφέστερον δηλοῦται ὅτι πρόκειται περὶ πράξεως, ἢ ὁποῖα ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ ἐρωτωμένου : βούλει σκοπῶμεν ; (= θέλεις νὰ ἐξετάσωμεν ;)

§ 119. γ) Εὐκτική. Ἡ εὐκτικὴ κυρίως εἶναι ἔγκλισις τῆς ἀπλῆς ὑποκειμενικῆς σκέψεως, χωρὶς καμμίαν ἀνασκοπὴν πρὸς τὴν πραγματικότητα ἢ πρὸς τὸ προσδοκώμενον. Εἰδικώτερον δὲ ἡ εὐκτικὴ

1) ἀπλῆ ἐκφράζει εὐχὴν, ἥτις κανονικῶς ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλ-

λον και επομένως δύναται να εκπληρωθῆ. (**Εὐχετική** εὐκτική. Ἄρνησις **μή**): ὦ παῖ, γένοιο πατρός εὐτυχέστερος (= εἶθε νὰ γίνης) Σοφ. **μή μοι γένοιθ' ἄ βούλομ' ἄλλ' ἄ συμφέρει** (= εἶθε νὰ μὴ μοῦ γίνου...).

Τῆς εὐχετικῆς εὐκτικῆς προτάσσεται συνήθως τὸ εἶθε, εἰ γάρ, (ποιητ. καὶ αἶθε, ὡς· πρβλ. § 117, 3, ἔνθα ὁ λόγος περὶ εὐχῆς ἀνεκπληρώτου): **εἶθε σὺ τοιοῦτος ὢν φίλος ἡμῖν γένοιο** Ξ.

Σημείωσις. Ἄρχῃθεν ἡ εὐχετικὴ εὐκτικὴ ἐλαμβάνετο ἐπὶ εὐχῆς ἀνεκπληρώτου (§ 117, 3): **εἶθ' ὡς ἠβώοιμι, ὡς ὀπὸτ' ἠλείοισι καὶ ἡμῖν νεῖκος ἐτύχθη** (= ἄμποτε νὰ εἶχα τώρα τὰ νειᾶτα, πὺ εἶχα ἔθαν...) Ὅμ.

Ἐλαμβάνετο δὲ προσέτι κατὰ τὸ β' καὶ γ' πρόσωπον ἐπὶ προσταγῆς γινομένης μετὰ λεπτότητος καὶ εὐγενείας ἢ ἐπὶ παραχωρήσεως: ταῦτ' **εἶποις Ἀχιλλῆι** (= αὐτὰ λάβε τὴν καλωσύνην νὰ τὰ πῆς = αὐτὰ πὲς τα, παρακαλῶ) Ὅμ. (πρβλ. § 114, 2). **λῆγ' ἔριδος, Τρῶας δὲ καὶ αὐτίκα δῖος Ἀχιλλεύς ἄστεος ἐξελάσειε** (= κι ἄς ἐκδιώξῃ ἀμέσως ὁ Ἀχιλλεύς...) Ὅμ.

2) μετὰ τὸ (δυνητικὸν) ἄν (ποιητικῶς καὶ **κεν ἢ κε**) ἐκφράζει κάτι **τὸ δυνατόν** κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. (**Δυνητικὴ** εὐκτικὴ. Ἄρνησις **οὐ**): **ἴδοι τις ἄν** (= μπορεῖ νὰ ἰδῆ κανεὶς, θὰ ἔβλεπε κανεὶς) Δημ. **Δίς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἄν ἐμβαίης** Πλ. **ἔχοις ἄν με διδάξαι τί ἐστὶ νόμος;** (= θὰ μποροῦσες νὰ με διδάξῃς;) Ξ.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ προσέτι πρὸς δήλωσιν τοῦ πιθανοῦ ἀντὶ μέλλοντος, ἢ πρὸς ἔκφρασιν μετριόφρονος γνώμης, ἢ ἐπὶ προσταγῆς, ἢ ὅποια γίνεται με λεπτότητα: **ταῦτα ποιοῦντων ἡμῶν εὐθὺς ἄν Ἀρμαῖος ἀποσταίῃ** (= ἀποστήσεται, ὡς τὸ εἰκὸς = θὰ ἀποστατήσῃ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα) Ξ. **ὦ παῖ, γένοιο πατρός εὐτυχέστερος, τὰ δ' ἄλλ' ὁμοῖος, καὶ γένοιο ἄν οὐ κακός** (= καὶ θὰ γίνης, πιστεύω, ὄχι ἀνάξιος). Σοφ. **χωροῖς ἄν εἴσω** (= ἔμπα μέσα, παρακαλῶ — ἔμπα μέσα, ἄν εὐαρεστησῇ) Σοφ. (πρβλ. § 114, 2).

Σημείωσις α'. Ἄρχῃθεν ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ ἐλαμβάνετο ὄχι μόνον διὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ παρελθόν: **Τυδεΐδην δ' οὐκ ἄν γνοίης, ποτέροισι μετείῃ** (= οὐκ ἄν ἔγνως = δὲν θὰ μποροῦσες νὰ καταλάβῃς τότε, πὺ ἐμάχετο) Ὅμ. (βλ. § 117, 2).

Σημείωσις β'. Ἄρχῃθεν ἐλαμβάνετο ἡ εὐκτικὴ ἀπλῆ, ἦτοι ἄνευ τοῦ ἄν (**κεν, κε**), καὶ ὡς δυνητικὴ: **ἔβια θεός γ' ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἄνδρα σώσσαι** (= σώσσαι ἄν ἢ σώσειεν ἄν = μπορεῖ νὰ σώσῃ) Ὅμ. **Τὸ μόριον ἄν** (**κεν, κε**),

ἀρχῆθεν ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ τυχόν, ἐνδεχομένως, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς περιστάσεις, προσετίθητο ἀπλῶς, ἵνα καθιστᾶ σαφεστέραν τὴν δυνατικὴν σημασίαν τῆς εὐκτικῆς. Ἐκ τῆς δυνατικῆς εὐκτικῆς τὸ ἄν, ἀφοῦ κατέστη ἀναπόσπαστον στοιχεῖον αὐτῆς, ἐλήφθη καὶ συνεδέθη καὶ μὲ τὴν ὀριστικὴν τῶν ἱστορικῶν χρόνων πρὸς δῆλωσιν τοῦ δυνατοῦ κατὰ τὸ παρεθὸν (§ 117, 2). (Πρβλ. τὸ νεοελληνικὸν θά, τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἐκ τοῦ θέλει νά, θενά μὲ τὴν σημασίαν τοῦ μέλλει νά, πρόκειται νά, καὶ τὸ ὁποῖον ἀρχῆθεν μὲν συνετάσσετο μόνον μὲ ὑποτακτικὴν, κατόπιν δὲ ἤρχισε νὰ συντάσσεται καὶ μὲ ὀριστικὴν· θά γράφη, θά γράψῃ — θά ἔγραφε, θά ἔγραψε κλπ.)

Ἡ δὲ θέσις τοῦ δυνατικοῦ ἄν (κεν, κε) εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει (ἐχοις ἄν, ἔλθοις ἄν)· ἀλλ' ἄν εἰς τὴν πρότασιν ὑπόρχη ἄρνησις ἢ κάποια ἀντωνυμία ἢ ἐπίρρημα ἢ ἄλλη λέξις ἰσχυρῶς τονιζομένη, τότε τὸ ἄν τίθεται κατόπιν αὐτῶν: οὐκ ἄν λάβοις· τί ἄν τις εἴποι; ποῦ ἄν ἴδοι; ταῦτ' ἄν εἴη, βλαβερά. (Οὕτω προέκυψαν καὶ οἱ σύνδεσμοι ἐπὶ ἄν, ἐπειδὴ ἄν, ὅταν, ὁπότε ἄν κλπ. ἐκ τοῦ ἐπεὶ ἄν, ἐπειδὴ ἄν, ὅτε ἄν, ὁπότε ἄν κλπ.).

Σημεῖωσις γ'. Εἰς ἐξηρητημένας προτάσεις, περὶ τῶν ὁποίων ὁ λόγος κατωτέρω, ἢ εὐκτικὴ εἶναι προσέτι: α') τοῦ πλαγίου λόγου. Αὕτη ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς τὴν ὀριστικὴν, συνήθως ἱστορικοῦ χρόνου, ἢ πρὸς τὴν ὑποτακτικὴν. Κανονικῶς δὲ εἶναι εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου ἢ εὐκτικὴ τοῦ μέλλοντος· β') ἐπ' ἀναληπτικῆς, εἰς προτάσεις ὑποθετικῆς ἢ χρονικῆς ἢ ἀναφορικῆς. (Βλ. παραδείγματα εἰς τὰ σχετικὰ κεφάλαια).

§ 120. δ') Προστακτικῆ. Ἡ προστακτικὴ εἶναι ἢ ἐγκλισις τῆς δεδηλωμένης ἀπαιτήσεως. (Ἄρνησις μὴ). Εἰδικώτερον δὲ σημαίνει ἢ προστακτικὴν

1) προσταγὴν ἢ ἀπαγόρευσιν: ἄπτε, παῖ, λύχρον Ἄρφ. ταῦτα μὴ ἐρώτα Ξ.

2) προτροπὴν ἢ ἀποτροπὴν ἢ παραίνεσιν: ἐμοὶ πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει Πλ. γυνῶθι σαυτόν· ἠδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις Ἴσοκρ.

3) συγκατάθεσιν ἢ παραχώρησιν: ἔστω (= ἄς εἶναι)· ἐγὼ παρὰ χωρῶ καὶ λεγέτω (= ἄς λέγῃ, ἄς πῆ) Πλ. οἱ δ' οὖν βοῶντων (= ἄς φωνάζουν, ὅσο θέλουν) Ἄρφ.

4) δέησιν ἢ παράκλησιν, εὐχὴν ἢ κατάραν: Ζεῦ, Ζεῦ τέλειε, τὰς ἐμὰς εὐχὰς τέλει. μὴ θορυβεῖτε. ὑγίαινε. ἐρρέτω (= ἄς πάῃ σπὸ διάβολο).

Σημεῖωσις. Ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι χρόνου

ἀορίστου, λαμβάνεται συνήθως ἡ ὑποτακτική, σπανιώτερον δὲ ἡ προστακτική, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου: **μὴ ποιήσης, μὴ ποιήσητε. Μηδενὶ συμφορὰν δνειδίσης** Ἰσοκρ. **μὴ ποιήση. μὴ ποιησάτω. μηδεὶς θαυμάση** Δημ. **μηδεὶς ὑμῶν προσδοκησάτω** Πλ. (Βλ. § 118, 1).

§ 121. Ἀνασκόπησις. Ἀνασκοποῦντες τὰ εἰρημένα περὶ τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις παρατηροῦμεν ὅτι

1) ἡ (κυρίως) ὀριστική καὶ αἱ δύο δυνητικαὶ (ἦτοι ἡ δυνητικὴ εὐχτική, § 119, 2 καὶ ἡ δυνητικὴ ὀριστική, § 117, 2) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων κρίσεως, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι οὐ (= δὲν)

2) ἡ ὑποτακτικὴ, ἡ προστακτικὴ καὶ αἱ δύο εὐχeticaὶ (ἦτοι ἡ εὐχeticὴ εὐχτική, § 119, 1, καὶ ἡ εὐχeticὴ ὀριστική, § 117, 3) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων ἐπιθυμίας, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι **μὴ**.

Ἰδιαίτεροι παρατηρήσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις, ἦτοι τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις ἐρωτήσεως.

§ 122. 1) Αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις ἐν γένει οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρὰ τῆ προτάσεως κρίσεως ἢ προτάσεως ἐπιθυμίας ὑπὸ ἐρωτηματικὴν μορφήν. Καὶ ὅταν μὲν ἔχουν ἀντίστοιχον πρότασιν κρίσεως ἐκφέρονται κατὰ τινὰ τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1) : **τί τηρικάδε ἀφίξει** ; Πλ. (ἀ φ ἱ γ μ α ι, ἕνα κτλ.). **Τίνι ἂν ἀρέσκοι πόλις ἄνευ νόμων** ; Πλ. (οὐδενὶ ἂν ἀ ρ ε σ κ ο ι κτλ.). **Ὅταν δὲ ἀντιστοιχοῦν πρὸς πρότασιν ἐπιθυμίας, ἦτοι ὅταν εἶναι ἀπορηματικαὶ, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορηματικὴν (§ 118, 2)· εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν** ; (ε ἶ π α τ ε, σ ι γ ᾶ τ ε — μ ἡ ε ἶ π η τ ε κτλ.) .

2) Αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι

α) **ἐρωτήσεις ὀλιγκῆς ἀγνοίας**, ἦτοι ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ζητεῖται βεβαίωσις ἢ ἄρνησις τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀπάντησις δύναται νὰ εἶναι ἐν ἀπλοῦν **ναὶ** ἢ ἐν ἀπλοῦν **οὐ** (= ὄχι), ἢ κάποια ἄλλη βεβαιωτικὴ ἢ ἀρνητικὴ ἔκφρασις (μάλιστα, πάνυ μὲν οὖν, πῶς γὰρ οὐ : κτλ. — οὐδαμῶς, ἥκιστα γε, κτλ.)

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις ἢ ἐξαγγέλλονται ἀπλῶς διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων, ᾱ ρ α, ᾱ ρ ᾱ γ ε, ᾱ ρ' ο ὖ ν, ἦ, μ ῶ ν (= μὴ οὖν), ο ὕ κ ο ὖ ν, ο ὕ κ ο υ ν κλπ. : **Ὁ πατήρ σε ἄρχοντα τοῦ οἴκου κατέλιπε** ; **Μάλιστα** Ξ. **μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι** ; **Οὐκουν** ἔγωγε Ξ.

Ἐὰν δὲ ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερῆς, συνήθως προτάσσεται τοῦ πρώτου μέρους αὐτῆς ἡ λέξις π ό τ ε ρ ο ν ἢ π ό τ ε ρ α, πρὸ δὲ τοῦ δευτέρου μέρους τίθεται τὸ ἦ : **πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ δπλα ἦ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα** ; Ξ.

Κατὰ τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετάφρασις τοῦ π ό τ ε ρ ο ν (ἢ π ό τ ε ρ α) εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις δύναται νὰ παραλείπεται.

Σημείωσις. Γενικῶς εἰς ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ οὐ, ἄρ' οὐ, οὐκοῦν κ.τ.τ., περιμένεται ἀπάντησις καταφατικῆ, εἰς ἐρωτήσεις δέ, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ μή, ἄρα μή, μὴ κ.τ.τ. περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικῆ : **οὐκ ἐχθρὸς Φίλιππος** ; (Περιμένεται ἀπάντησις : **Ναί**). **ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι βασιλεὺς, ὡς πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι** ; Ξ. (Περιμένεται ἀπάντησις καταφατικῆ : **Ναί**, ἐπὶ πᾶν ἔλθοι ἂν κλπ.) · **οὐκουν γέλως ἡδιστος εἰς ἐχθροὺς γελᾶν** ; Σοφ. (**Ναί**) — **μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι** ; **Οὐκουν ἔγωγε Ξ. ἄρά γε μὴ ἐμοῦ προμηθεΐ** ; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικῆ : **Οὐ σοῦ προμηθεῦμαι**). **μὴν τί σε ἠδίκηκε Πρωταγόρας** ; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικῆ : **Οὐ δ' ἐν με ἠδίκηκε**).

β) ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, ἦτοι ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἀνάγκην διασαφήσεως μόνον ὡς πρὸς ἓν μέρος τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν.

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις εἰσάγονται διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος (**τίς, ποῖος, πόσο** κτλ. — **ποῦ, ποθεν, πῶς** κτλ.) : **Μανία δὲ τίνος ἦν** ; **Φαρναβάζου Ξ. Ἐμὲ δὲ ποῦ χρῆ οἰκεῖν** ; **Ἐν Σκῆψει Ξ.**

3) Πολλάκις αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις δὲν εἶναι κυρίως εἰπεῖν ἐρωτήσεις, ἦτοι ἐκφράσεις, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἐρωτῶν ζητεῖ νὰ πληροφορηθῆ κάτι τι, ἀλλ' ἀπλῶς τρόποι τοῦ λέγειν, διὰ τῶν ὁποίων ὁ λόγος καθίσταται ζωηρὸς καὶ ἔντονος. (**Ῥητορικαὶ ἐρωτήσεις**). Οὕτω

α) πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐρωτηματικὴ πρότασις εἰσαγομένη μὲ τὸ τί οὐ ἢ τί οὐν οὐ καὶ ἐκφερομένη καθ' ὀριστικὴν ἀορίστου, ἢ σπανιώτερον ἐνεστώτος, ἀντὶ προστακτικῆς ἢ ὑποτακτικῆς (προτροπικῆς, § 118,1), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῆ ἔντονος προτροπὴ ἢ θερμὴ παράκλησις καὶ ἅμα ἀνυπομονησία τοῦ λέγοντος : **τί οὖν οὐ καὶ Πρόδικον ἐκαλέσαμεν** ; (= καλέσωμεν οὖν τάχιστα καὶ Π.). Πλ. **τί οὐ καλοῦμεν δῆτα Λυσιστράτην** ; (= καλέσωμεν τάχιστα) Ἄρφ. (πρβλ. **Λιά-**

καινα, δέν παντρεύεσαι, δέν παίρνεις Τουρκον άνδρα ;
= παντρέψου — πάρε).

β) ένλιτε προβάλλεται έρώτησις άντι ύποθέσεως : **έξήμαρτέ τις άκων ; συγγνώμη τούτω** (= έάν τις έξαμάρτη άκων). (πρβλ. Καλό εΙδα 'γώ ; καλό θα πώ, καλό θα μαρτυρήσω = άν είδα καλό, κλπ.).

γ) προβάλλεται πολλάκις έρώτησις άντι έντόνου βεβαιώσεως ή έντόνου άρνήσεως : **ούκ έχθρός ό Φίλιππος ;** (= άναμφισβητήτως έχθρός έστιν ό Φ.) Δημ. **τίνοι άν πόλις άρέσκοι άνευ νόμων ;** (= ούδενί γε άρέσκοι άν. . .) Πλ.

3. Οί χρόνοι εις τας άλλας έγκλίσεις έκτός τής όριστικής

§ 123. Είς την ύποτακτικήν, την εύκτικήν, την προστακτικήν, τό άπαρέμφατον και την μετοχήν έκαστος χρόνος διατηρεϊ την σημασίαν του μόνον ώς πρός τον τρόπον τής έμφανίσεως του σημαυνομένου ύπό του ρήματος, ήτοι έκαστος χρόνος δηλοϊ και εις τας έγκλίσεις ταύτας, όπως εις την όριστικήν, **διάρκειαν ή επανάληψιν** του σημαυνομένου ύπό του ρήματος, **σύνοψιν ή άπλην πραγματοποίησιν ή τό τετελεσμένον** αυτού (§ 103, 2). Δέν διατηροϋν όμως οί χρόνοι και εις τας έγκλίσεις ταύτας την σημασίαν, την όποιαν έχουν εις την όριστικήν και ώς πρός την χρονικήν βαθμίδα (§ 103, 1). άλλά

1) εις τας ανεξαρτήτους προτάσεις πάντες οί χρόνοι καθ' ύποτακτικήν, εύκτικήν και προστακτικήν (και εις τό ανεξαρτήτως έκφερόμενον άπαρέμφατον) αναφέρονται **εις τό μέλλον** : **ίθι έξετάσωμεν τά έργα των θεών** (§ 118, 1), **είπωμεν ή σιγώμεν ;** (§ 118, 2). **ώ παϊ, γένοιο πατρός εύτυχέστερος** (§ 119, 1). **ίδοι τις άν** (§ 119, 2). **άπτε, παϊ, λύχρον** (§ 120). **θαρωών, Διόμηδες, μάχεσθαι** (= μάχου) "Ομ.

2) εις τας έξηρητημένες προτάσεις και τό άπαρέμφατον και την μετοχήν γενικώς πάντες οί χρόνοι δύνανται νά αναφέρωνται είτε εις τό παρόν είτε εις τό παρελθόν είτε εις τό μέλλον, αναλόγως του χρόνου του κυρίου ρήματος ή του ρήματος τής προτάσεως, εκ τής όποιίας έξαρτώνται, και αναλόγως τής όλης έννοίας των συμφραζομένων :

λέγω ταυτα, **ίνα πεισθίητε** (ό άόριστος αναφέρεται εις τό παρόν)
έλεγον ταυτα, **ίνα πεισθίητε** ("   "   εις τό παρελθόν)
                  ή ίνα πεισθείητε ("   "   "   "   "   "   ")
έρω ταυτα, **ίνα πεισθίητε** ("   "   εις τό μέλλον)

Οἱ στρατιῶται ἔφασαν τοὺς στρατηγούς πάλοι ταῦτ' εἰδότας κρύπτειν (= ὅτι, εἰ καὶ ἤδεσαν, ἔκρυπτον. Οἱ ἐνεστῶτες εἰδότες καὶ κρύπτειν ἀναφέρονται εἰς τὸ παρελθόν) Ξ. Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο (= ἵνα ἄρξῃ, τότε. Ὁ μέλλον ἄρξων ἀναφέρεται εἰς τὸ παρελθόν).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΥΤΗΣ

§ 124. Προτάσεις σχετικαὶ πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὸ περιεχόμενον νόημα **συνείρονται** κατὰ τρεῖς τρόπους, ἦτοι

1) **παράθεται** ἀπλῶς ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης χωρὶς κανένα σύνδεσμον. Ἡ τοιαύτη ἀπλῆ παράθεσις τῶν προτάσεων καλεῖται **σχῆμα ἀσύνδετον**, εἶναι δὲ ὁ πρῶτος καὶ ἀρχικὸς τρόπος τοῦ συνειρμοῦ τῶν προτάσεων εἰς τὴν γλῶσσάν μας, (ὅπως εἰς πάσας τὰς γλώσσας ἐν γένει), καὶ συνήθης κανονικῶς μὲν εἰς τὸν λόγον τῶν μικρῶν παιδιῶν, οὐχὶ σπανίως δὲ καὶ εἰς τὸν ἀφελῆ καθημερινὸν λόγον καὶ εἰς τὰ ἀφελῆ λαϊκὰ ποιήματα. (Πρβλ. Κ λ α ἱ ν ε τὰ μαῦρα τὰ βουνά, παρηγοριὰ δὲ ν ἔ χ ο υ ν. Δ ἐ ν κ λ α ἱ ν ε γιὰ τὸ ψῆλωμα, δὲ ν κ λ α ἱ ν ε γιὰ τὰ χιόνια, ἢ κλεφτουριὰ τ' ἄ ρ ν ἢ θ η κ ε κ λ π.).

Τὸ ἀσύνδετον σχῆμα εὐρίσκεται συχνὰ ὄχι μόνον εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἀρχαιότατον μνημεῖον τῆς γλώσσης μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα πεζοὺς συγγραφεῖς, ὑπὸ τῶν ὁποίων ὅμως χρησιμοποιεῖται ἰδίᾳ, ὅταν πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ κάτι τι μὲ γοργότητα καὶ ζωηρότητα καὶ πολλὰ νοήματα νὰ παρουσιασθοῦν ἡνωμένα εἰς ἓν ὅλον. (Πρβλ. *Συμβalόντες τὰς ἀσπίδας ἐώθουοντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον* Ξ. *παύσομαι κατηγορῶν· ἀκηκόατε, ἐωράκατε, πεπόνθατε, ἔχετε, δικάζετε* Λυσ.).

Κανονικῶς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, ὅταν μία περίοδος ἢ ἐν κῶλον περιόδου ἀρχίζῃ ἀπὸ δεικτικῆν λέξιν, διότι αὕτη αὕτη ἢ δεικτικὴ λέξις ὡς ἐκ τῆς σημασίας της χρησιμεύει ὡς σύνδεσμος τῶν ἐπομένων μὲ τὰ προηγούμενα ἢ τῶν προηγούμενων μὲ τὰ ἐπόμενα: Ἄλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερσονήσῳ τόνδε τὸν

τρόπον. *Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος* φυγάς ἦν· **τούτῳ** συγγενόμενος ὁ *Κῦρος* ἠγάσθη τε αὐτὸν κλπ. (πρβλ. § 45, 2).

2) **συνδέονται κατὰ παράταξιν**, ἤτοι μὲ παρατακτικούς συνδέσμους· (πρβλ. ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη, ἔφαγε πολὺ καὶ ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. § 5, 1).

Καὶ ὁ δεῦτερος οὗτος τρόπος συνδέσεως προτάσεων, ὁ κατὰ παράταξιν, εἶναι ἀρχαϊκός· προῆλθε δὲ ἐκ τοῦ πρώτου, ἤτοι τοῦ ἀσυνδέτου, ἀφοῦ μερικαὶ λέξεις (ἐπιρρηματικαὶ ἢ ἀντωνυμιακαὶ) σὺν τῶ χρόνῳ μετέβαλον τὴν σημασίαν αὐτῶν καὶ ἀπὸ ἀνεξαρτήτων λέξεων μετέπεσαν εἰς ἀπλᾶ μόρια συνδετικὰ προτάσεων ἢ ἀπλῶν ὄρων μιᾶς προτάσεως. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις καὶ ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ π ρ ο σ έ τ ι, ἐ π ί σ η ς, καὶ φράσεις οἷαι π.χ. *παίζει καὶ ἄδει* — ἡ — *Ζεὺς καὶ Ἥρα*, ἀρχῆθεν ἐσήμαινον *παίζει, προσέτι ἄδει* — ὁ *Ζεὺς, προσέτι ἡ Ἥρα*.

3) **συνδέονται καθ' ὑπόταξιν**, ἤτοι μὲ ὑποτακτικούς συνδέσμους (εἰδικούς, αἰτιολογικούς, κλπ.) ἢ μὲ ἀναφορικὰς λέξεις. Διὰ τῆς τοιαύτης συνδέσεως τῶν προτάσεων ἐκφράζεται ἡ ἐσωτερικὴ, ἤτοι ἡ λογικὴ σχέσις αὐτῶν, δηλαδὴ δηλοῦται ποία ἐκ τῶν δύο προτάσεων ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα καὶ ποία τὸ δευτερεύον, συγχρόνως δὲ ποία ἢ σχέσις τοῦ νοήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως πρὸς τὸ νόημα τῆς κυρίας· (πρβλ. ἀφοῦ ἔφαγε, ἐκοιμήθη — ἐπεὶ εἰδὴ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. § 5, 2).

Ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται πρὸ πάντων εἰς τὸν γραπτὸν λόγον, ὅπου ἐπιδιώκεται κατὰ τὸ δυνατόν μεγίστη ἀκρίβεια τῆς διατυπώσεως τῶν νοημάτων, προῆλθεν ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα καὶ ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ παράταξιν, ὅπως τοῦτο εἶναι δυνατόν εὐκόλως νὰ παρατηρηθῇ εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα, εἰς τὰ ὁποῖα καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι λέξεις, αἱ ὁποῖαι κανονικῶς λαμβάνονται κατόπιν ὡς ἀναφορικαί, ἦσαν ἀρχῆθεν δεικτικαί. Οὕτω π.χ. αἱ ἀναφορικαὶ λέξεις ὡς (= ὅπως, καθὼς, κτλ.) καὶ ἔνθα (= ὅπου) εἰς τὸν στίχον Ὀμ. ζ, 1 λαμβάνονται ὡς δεικτικαί : ὡς ὁ μὲν ἔνθα καθεῦθε πολὺτλας δῖος Ὀδυσσεὺς (= ἔτσι ἐκεῖνος ἐκεῖ ἐκοιμᾶτο κτλ.).

Ἡ δύνατο δὲ νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως τῶν προτάσεων ἢ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἢ ἑτέρα ἐκ

τῶν συνδεομένων προτάσεων (ἡ δευτερεύουσα) ἔχει χάσει πλέον τὴν αὐτοτέλειάν της καὶ χρησιμεύει ὡς προσδιορισμὸς τῆς ἐτέρας (τῆς κυρίας), ἔνεκα τοῦ ἐξῆς λόγου. Καὶ κατὰ τὴν κατὰ παράταξιν σύνδεσιν δύο προτάσεων ὁ λέγων ἔχει βέβαια συνειδήσιν τῆς ἐσωτερικῆς, ἥτοι τῆς λογικῆς σχέσεως τῶν νοημάτων τῶν παρατασσομένων προτάσεων, καὶ συνήθως δηλοῦ ταύτην διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλας θέσεως τῶν προτάσεων ἢ διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς. ("Ἐφαγε, ἐκοιμήθη — ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη = ἀ φ ο ὕ ἔφαγε, ἐκοιμήθη. "Ἐφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε — ἔφαγε πολὺ καὶ ἐκακοδιαθέτησε = ἐ π ε ι δ ῆ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε). Ἄλλὰ κατὰ τὴν τοιαύτην ἀρχικὴν σύνδεσιν ἦτο δυνατόν κάποια λέξεις τῆς μιᾶς ἐκ τῶν παρατασσομένων προτάσεων, ἐκείνης ἢ ὅποια περιέχει τὸ δευτερεῦον νόημα, (ἥτοι κάποιο ἐπίρρημα ἢ κάποια ἀντωνυμία), ἰδιαιτέρως πῶς τονιζομένη, νὰ νομισθῇ ὅτι αὐτὴ τρόπον τινὰ εἶναι ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο παρατασσομένων προτάσεων καὶ ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἐτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῦ τὴν λογικὴν σχέσιν, ἢ ὅποια ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις ὥ σ τ ε ἀρχῆθεν εἶχε δεικτικὴν σημασίαν (ὥ σ τ ε = καὶ οὕτω, καὶ ἔτσι). Ἄλλ' αὐτὴ εἰς σύμπλεγμα δύο προτάσεων, ὡς π.χ. ἔπεσε χιῶν πολλή, ὡς τε ἐκαλύφθη πᾶν τὸ πεδίον (= ἔπεσε χιῶν πολλή καὶ ο ὕ τ ω ἐ κ α λ ὄ φ θ η κλπ.), εὐκόλον ἦτο νὰ νομισθῇ ὅτι ἐκφράζει τὴν λογικὴν σχέσιν τῆς δευτέρας πρὸς τὴν πρώτην καὶ νὰ ἐκληφθῇ ὡς **σύνδεσμος ἀποτελεσματικὸς** (ὥστε). Ὁμοίως τὸ μόριον εἰ (ποιητικῶς καὶ αἰ) ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα δεικτικόν (= ἔτσι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τότε), ὡς τοιοῦτον δὲ ἐλαμβάνετο κανονικῶς μὲ τὸ (βεβαιωτικόν) γ ἄ ρ ὡς εἰσαγωγικὸν εὐχῆς (**εἰ γὰρ ἐγὼ ὡς εἶην ἀθάνατος καὶ ἀγήραος** κτλ. = μακάρι ἀλήθεια ἐγὼ νὰ ἤμουν κτλ. "Ὁμ., Θ 583· πρβλ. προσέτι τὰ ἐκ τοῦ εἰ καὶ αἰ προελθόντα εὐχετικά μόρια, εἶ θ ε, αἶ θ ε καὶ φράσεις τῆς νέας γλώσσης, ὡς π.χ. "Ἐ τ σ ι νὰ ζῆσης, πῆγαινε νὰ ἰδῆς, ποῦ εἶναι τὸ παιδί). Ἄλλὰ εἰς ἐν σύμπλεγμα προτάσεων, ὅποιον π.χ. "Ὁμ. υ, 236 **αἰ γὰρ τοῦτο, ξεῖνε, ἔπος τελέσειε Κρόνιον· γνοίης χ'** (= γνοίης κε) **οἷη ἐμῆ δύναμις καὶ χεῖρες ἔπονται** (= εἶθε βέβαια, ξένη, νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου· τότε θὰ γνῶριζες κτλ.), ἦτο εὐκόλον τὸ μόριον αἰ (=εἰ), τὸ ὅποιον εἰσάγει τὴν πρώτην, τὴν εὐχετικὴν πρότασιν, νὰ νομισθῇ ὅτι εἰσάγει ὑπόθεσιν, ἀφοῦ ἡ πρώτη αὕτη εὐχετικὴ πρότασις ἐν σχέσει πρὸς τὴν δευτέραν περιέχει συγχρόνως τὴν περίπτωσιν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν εἶναι δυνατόν νὰ

πραγματοποιηθῆ ἔκεινο, τὸ ὁποῖον αὕτη ἐκφράζει. ("Ἄν βέβαια, ξένε, ἤθελεν ἐκτελέσει αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου, τότε τε θὰ γνώριζες κτλ.). Βλ. καὶ "Ομ., Θ 369 κ. ἐ.

Α' Σύνδεσις προτάσεων κατὰ παράταξιν

1. Συμπλεκτικοὶ σύνδεσμοι.

§ 125. α') **Συμπλοκὴ καταφατικὴ (καί, τέ)**. Καταφατικὴ συμπλοκὴ προτάσεων (ἢ ὄρων προτάσεως) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γίνεται διὰ τοῦ καὶ (ὅπως εἰς τὴν νέαν), καὶ διὰ τοῦ τέ (= καί).

Ὁ καὶ ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κατὰ τὸ πλεῖστον, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν. Ὁ τέ ὡς ἐγκλινομένη λέξις τίθεται πάντοτε κατόπιν τῆς λέξεως, τὴν ὁποίαν συνδέει μὲ ἄλλην προηγουμένην· ἐὰν δὲ συνδέῃ συναρθρον ὄνομα, τότε κανονικῶς ὁ τέ ἐγκλίνεται εἰς τὸ ἄρθρον. (Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

"Ὅταν τὰ καταφατικῶς συμπλεκόμενα εἶναι δύο, εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἡ σύνδεσις κανονικῶς γίνεται

1) ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἢ μὲ ἐν ἀπλοῦν καὶ, ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται χωρὶς ἔμφασιν, ἢ μὲ δὺ ο καὶ (καί—καί), ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μὲ ἔμφασιν: οἱ πολέμιοι ἐγρηγόρουν **καὶ** ἔκαον πυρὰ πολλὰ Ξ. ὁ ἀνὴρ σοὶ ὁ ἐμὸς **καὶ** τάλλα φίλος ἦν **καὶ** τοὺς φόρους ἀπεδίδου Ξ. ἠσχύνθημεν **καὶ** θεοὺς **καὶ** ἀνθρώπους Ξ.

2) συνηθέστατα μὲ τὸ τέ—καί, ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μὲ ἔμφασιν, ὅπως καὶ μὲ τὸ καὶ—καί: ὁ Κῦρος ἠγάσθη **τε** αὐτὸν **καὶ** δίδωσιν αὐτῷ **μυρίους** **δαρειακούς** Ξ.

Καταφατικὴ δὲ συμπλοκὴ δύο προτάσεων ἢ δύο ὄρων προτάσεως μὲ ἐν ἀπλοῦν τέ ἢ μὲ τὸ τέ—τέ εἶναι συνήθης μὲν εἰς τοὺς ποιητάς, σπανία ὅμως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς: τὸν δ' ὁ γέρον ἠγάσασα φώνησέν **τε** "Ομ. πατὴρ ἀνδρῶν **τε** θεῶν **τε** "Ομ. ἢ **τε** βουλή ἠδέως αὐτῶν κατεψηφίζετο οἷ **τε** ἄλλοι οὐδὲν ἤχθοντο Ξ.

Σημείωσις. Μὲ τὸ καὶ συνδέεται πολλὰκις πρότασις μὲ προηγουμένην πρότασιν, ἢ ὁποῖα ἔχει τὸ ἅμα, ἢ ἅμα **τε**, εὐθύς ἢ εὐθύς **τε**, ἤδη ἢ ἤδη **τε**, οὐπω ἢ οὐπω **τε**, σχεδὸν ἢ σχεδόν **τε**, ἢ τὴν φράσιν οὐκ ἔφθην (- ης, - η κλπ.) μὲ μεταχίν, διὰ δὲ τῆς τοιαύτης συνδέσεως δηλοῦται τὸ ὅπως σύγχρονον δύο πράξεων: καὶ ἤδη **τε** ἦν περὶ πλήθους ἀγορὰν **καὶ** ἔρχονται παρὰ βασιλείως κήρυκες Ξ. οὐκ ἔφθισαν πυθόμενοι τὸν περὶ τὴν Ἀττικὴν πόλεμον **καὶ** ἦσαν ἡμῖν ἀμυνούντες (= δὲν ἐπέφθισαν νὰ πληροφρηθοῦν καὶ ἤρθην = μόλις ἐπληροφρήθησαν, ἀμέσως ἤρθαν)

Ἰσοκρ. (Πρβλ. Μόλις εἶχαμε καθίσει στὸ τραπέζι καὶ νὰ σοῦ ἔρχεται καὶ ὁ Πέτρος).

§ 126. Σημασία τοῦ καὶ

1) Ἀρχῆθεν τὸ καὶ ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ π ρ ο σ έ τ ι, ἐ π ί σ η ς (προσθετικὸς καὶ): ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς Ε. (πρβλ. Κλαίει καὶ μιὰ χανούμισσα γιὰ τὸ μοναχογυῖό της).

Ἐκ ταύτης τῆς ἀρχικῆς σημασίας προῆλθον πᾶσαι αἱ ἄλλαι σημασίαι τοῦ καί.

2) Ὁ καὶ εἶναι ἐπιδοτικὸς εἴτε πρὸς κάτι τι τὸ μεῖζον εἴτε πρὸς κάτι τι τὸ ἔλασσον (= ἀκόμη καί, ἔστω καί): ἀνάγκη καὶ θεοὶ πείθονται· καὶ τριχὸς ἄξιον (= πού ν' ἀξίζῃ ἔστω καὶ μιὰ τρίχα). Ἀρφ. (Πρβλ. Τὰ ροῦχά μου καὶ τὰ καλά, ὅποιος τὰ βρῆ, ἄς τὰ πάρῃ. Κ αὶ δέκα δραχμὲς νὰ σοῦ δώσῃ, καλὰ εἶναι).

3) Ὁ καὶ εἶναι ἐναντιωματικὸς (= ἀνκαί, μολονότι), ὡς τοιοῦτος δὲ συντάσσεται κανονικῶς μὲ μετοχὴν (ὅπως καὶ τὸ καίπερ): Ἀθηναῖοι καὶ οὐ μεταλαβόντες τοῦ χρυσίου πρόθυμοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον (= μολονότι δὲν ἔλαβαν μέρος) Ε. (πρβλ. Στους χίλιους μέσα καὶ χωρὶς συντροφιά = καὶ ὁ μ ω ς χωρὶς...).

4) Ὁ καὶ εἶναι μεταβατικὸς, ἦτοι τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου ἢ κώλου περιόδου, ἀπλῶς ἵνα ὁ λόγος μεταβῆ ἀπὸ τὰ προηγούμενα εἰς τὰ ἐπόμενα, (ὅπως συνήθως καὶ ὁ σύνδεσμος δέ): Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χίλιους Ε. (Πρβλ. Πέφτουν τὰ βόλια σὰν βροχὴ καὶ τὰ βουνὰ βογγᾶνε· καὶ ἔνα πουλάκι φώναξε ἀπὸ ψηλὸ κλαράκι κλπ.).

Ὁ μεταβατικὸς καὶ πολλάκις εἰσάγει κάτι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς παράδειγμα ἐπιβεβαιωτικὸν τῶν προηγούμενων ἢ τὸ ὁποῖον εἶναι ἐπακολούθημα τῶν προηγούμενων: φιλοθηρότατος ἦν Κῦρος καὶ πρὸς τὰ θηρία μέντοι φιλοκινδυνότατος· καὶ ἄρκτον ποτὲ ἐπιφερομένην οὐκ ἔτρεσε (= ἔτσι παραδείγματος χάριν μιὰ φορά) Ε. Ἔδοξε τῷ Κλεόρχῳ συγγενέσθαι Τισσαφέρνηι· καὶ ἐπεμψέ τινα ἐροῦντα ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χεῖζει (= ὅθεν ἔστειλε κάποιον) Ε.

5) Ὁ καὶ εἶναι συνδετικὸς. (Βλ. § 124, 22 καὶ § 125).

Σημείωσις. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τίθεται πολλάκις ὁ καὶ κατόπιν λέξεως, ἡ ὁποία δηλοῖ ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἀντὶ νὰ τίθεται μετὰ

τὴν τοιαύτην λέξιν δοτικὴ πῶσις ἢ μία φράσις κατάλληλος, ἢ ὅποια νὰ περιέχῃ δοτικὴν προσδιοριστικὴν τῆς προηγουμένης λέξεως, ἢ ὅποια δηλοῖ ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα (§ 35, 2, β') : ἐν τῷ ἱερῷ ἴσα καὶ ἰκέται ἐσμέν (= ἴσα ἰκέταις = σάν ἰκέται) Θ. οὐχ ὁμοίως πεποιήκασι καὶ Ὅμηρος (= τῷ Ὅμηρῳ = μὲ τὸν Ὅμηρον) Πλ. παραπλήσια ἐπεπόνθησαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Συρακούσαις καὶ ἔδρασαν ἐν Πύλῳ (= παραπλήσια τούτοις, ἃ ἔδρασαν) Θ.

§ 127. β') Συμπλοκὴ ἀποφατικῆ. Εἰς μίαν ἀποφατικὴν συμπλοκὴν δυνατὸν νὰ ἀποφάσκεται, ἦτοι νὰ ἐκφέρεται ἀποφατικῶς, τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τῶν συμπλεκομένων μερῶν (προτάσεων ἢ ὄρων προτάσεως), δυνατὸν δὲ νὰ ἀποφάσκωνται ἀμφοτέρω τὰ συμπλεκόμενα, ἦτοι

1) δυνατὸν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) ἀποφατικὴ μὲ προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καταφατικῆν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ καὶ οὐ, (καὶ μὴ) : ἐμὲ ἐχειροτόνησαν καὶ οὐχ ὑμᾶς Δημ. αὐριον ἔωθεν ἀφίκου οἴκαδε καὶ μὴ ἄλλως ποιήσης Πλ.

Σημείωσις. Εἰς τὸν Ὅμηρον διὰ τοιαύτην συμπλοκὴν χρησιμοποιεῖται καὶ τὸ οὐ δέ = καὶ δέ ν, ἄλλὰ δέ ν, ἄλλ' ὄχι (διάφορον τοῦ οὐδέ, τὸ ὅποιον γράφεται ὡς μία λέξις) : ἐνθ' ἄλλοις μὲν πᾶσιν ἐάνδανεν, οὐ δέ πόθ' Ἥρη (= ἄλλ' ὄχι καὶ εἰς τὴν Ἥραν) Ὅμ.

2) δυνατὸν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) καταφατικὴ μὲ προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) ἀποφατικῆν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ (οὔτε—τε), (μῆτε—τε) : οὔτε ἐπεμείγνυντο παρ' ἀλλήλους καταστάντες τε ξυνεχῶς ἐπολέμουν Θ.

3) δυνατὸν νὰ συνδέωνται δύο προτάσεις (ἢ ἔννοιαι), ἀμφοτέρω ἀποφατικά. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ οὔτε—οὔτε (μῆτε—μῆτε, οὔτε—μῆτε, μῆτε—οὔτε) : ἄνευ ὁμοιοῦς οὔτ' ἂν πόλις εὐ πολιτευθεῖη, οὔτ' οἶκος καλῶς οἰκηθεῖη Ξ.

Σημείωσις α'. Ἀποφατικὴ πρότασις (ἢ ἔννοια), συνδέεται μὲ προηγουμένην ἀποφατικὴν ὡσαύτως πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καὶ διὰ τοῦ οὐδέ (μῆδὲ = οὔτε, μῆτε), ὅταν τὸ δεύτερον τῶν συμπλεκομένων δὲν λαμβάνεται ὡς ἰσότιμον μὲ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὡς συμπλήρωμα αὐτοῦ : τούτων οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες οὐδέ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον.

Τὸ οὐδέ, μῆδὲ λαμβάνεται καὶ ἐπιδοτικῶς (= οὔτε, οὔτε καί) : ὕβριν οὐ στέργουσι οὐδέ δαίμονες Σοφ. οὐδέ εἷς, οὐδέ μία κλπ. (πρβλ. § 126, 2).

Σημείωσις β'. Κατὰ τὰς ὡς ἄνω συμπλοκάς ἀντὶ τοῦ οὐ, οὔτε, οὐδέ χρησιμοποιεῖται τὸ μὴ, μῆτε, μῆδέ, ὅταν τὸ συνδεόμενον δι' αὐτῶν εἶναι πρότασις

ἐπιθυμίας (121, 2): διατείνου μᾶλλον πρὸς τὸ σαυτῷ προσέχειν, καὶ μὴ ἀμέλει τῶν τῆς πόλεως. Ἐ. ἐγὼ θρασύς οὐτ' εἰμί, μήτε γενοίμην Σοφ. (πρβλ. Πίστευε καὶ μὴ ἐρένα. Μὴ σὲ νοιάζῃ γιὰ μένα, μήτε νὰ ρωτᾷς τι κάνω).

§ 128. γ') Συμπλοκὴ ἐπιδοτικῆ. Οὕτω καλεῖται ἡ συμπλοκὴ δύο προτάσεων ἢ ὄρων μιᾶς προτάσεως, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ δεῦτερον τῶν συμπλεκομένων παρίσταται ὡς μεῖζον καὶ σπουδαιότερον τοῦ πρώτου. Γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη συμπλοκὴ

1) μὲ τὸ **οὐ μόνον ἢ μὴ μόνον ἢ οὐχ ὅτι ἢ μὴ ὅτι** — **ἀλλὰ καί**, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα καταφάσκωνται. ("Ὅσον τὸ ἓν, τόσον καὶ τὸ ἄλλο) : **Οὐ μόνον** ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω, **ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν** (λέγω) Ἐ. **Οὐχ ὅτι μόνος ὁ Κρίτων ἐν ἡσυχίᾳ ἦν, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ** (= ὄχι μόνον ὁ Κ.) Ἐ. **Μὴ ὅτι θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι καλοὶ κἀγαθοί, ἐπειδὴν γινώσιν ἀπιστούμενοι, οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας** (= ὄχι μόνον θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι...) Ἐ.

Σημείωσις. Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις τὸ μὲν **οὐχ ὅτι** προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστέρας φράσεως οὐ λέγω ὅτι ἢ οὐχ ἐρῶ ὅτι (= δὲν θέλω νὰ πῶ ὅτι), τὸ δὲ **μὴ ὅτι** ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστέρας φράσεως μὴ εἶπῃς ὅτι. (**Μὴ εἶπῃς ὅτι θεός οὐ φιλεῖ τοὺς ἀπιστοῦντας, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι κλπ.**).

2) μὲ τὸ **οὐχ ὅπως ἢ μὴ ὅπως ἢ μὴ ὅτι** (ἢ σπανίως, **οὐχ ὅτι**) — **ἀλλ' οὐδὲ ἢ ἀλλὰ μὴδέ**, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα ἀποφάσκωνται (ὄχι μόνον δὲν—ἀλλὰ καὶ δέν· οὔτε τὸ ἓν οὔτε καὶ τὸ ἄλλο) : **Οὐχ ὅπως τῆς κοινῆς ἐλευθερίας μετέχομεν, ἀλλ' οὐδὲ δουλείας μετρίας ἠξιώθημεν** (= ὄχι μόνον δὲν μετέχομεν, ἀλλ' οὔτε...) Ἰσοκρ. **ἐγὼ μὴ ὅτι ὑπὲρ ἄλλον, ἀλλ' οὐδ' ὑπὲρ ἑμαντοῦ πώποτε δίκην ἰδίαν εἶρηκα** (= ὄχι μόνον ὑπὲρ ἄλλου δὲν ἔχω συνηγορήσει, ἀλλ' οὔτε καὶ ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ μου...) Ἰσαῖ.

Σημείωσις. Τὸ **μὴ ὅτι** καθὼς καὶ τὸ **μὴ τί γε** κατόπιν τοῦ ἐπιδοτικοῦ οὐδὲ ἢ μὴδέ (§ 127, 3, Σημ.) ἢ ἄλλης οἰασθήποτε ἀρνητικῆς ἐκφράσεως ἰσодυναμεῖ πολλάκις μὲ τὴν φράσιν « πολὺ περισσότερον » ἢ « πολὺ ὀλιγώτερον », ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμπραζομένων: ἄχρηστοι (= οὐ χρήσιμοι) καὶ γυναιξὶ **μὴ ὅτι ἀνδράσι** (= πολὺ περισσότερον εἰς ἄνδρας) Πλ. **οὐκ ἐνὶ γ' αὐτὸν ἀργοῦντα οὐδὲ φίλους ἐπιτάττει ὑπὲρ αὐτοῦ τι ποιεῖν, μὴ τί γε δὴ θεοῖς** (= πολὺ ὀλιγώτερον βέβαια εἰς θεοὺς) Δημ.

3) μὲ τὸ **οὐχ ὅπως—ἀλλὰ καί** (ἢ σπανίως, **ἀλλὰ**), ὅταν τὸ μὲν πρῶτον τῶν συμπλεκομένων ἀποφάσκειται, τὸ δὲ δεῦτερον καταφάσκει-

ται (= ὄχι μόνον δὲν—ἀλλὰ καί): τῶν Ἀθηναίων οἱ βιοτιάζοντες ἐδίδασκον τὸν δῆμον, ὡς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὅπως τιμωρήσαντο, ἀλλὰ καὶ ἐπαινέσειαν τὸν Σφοδρίαν (= ὅτι ὄχι μόνον δὲν θὰ ἐτιμωροῦσαν τὸν Σφοδρίαν, ἀλλὰ καὶ θὰ τὸν ἐπαινοῦσαν) Ξ. τῶν ἄλλων, ὄσων ἐδημοσιεύσατε τὰ χρήματα, οὐχ ὅπως σκευὴ ἀπέδοσθε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι ἀπὸ τῶν οἰκημάτων ἀφηπάσθησαν (= ὄχι μόνον σκευὴ δὲν ἐπωλήσατε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι...) Λυσ.

2. Ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι.

§ 129. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες ἀντιθετικῶς, συνήθως εἶναι οἱ ἑξῆς: **μέν, δέ, ἀλλά, ἀτάρ** (= ἀλλά), **μέντοι** (= ὅμως), **μὴν** (= ὅμως), **ἀλλὰ μὴν, καὶ μὴν, οὐ μὴν ἀλλά** (= ἀλλ' ὅμως), **ὅμως** (συνήθως μὲ κάποιον ἐκ τῶν ἄλλων ἀντιθετικῶν συνδέσμων, οἷον: ὅμως **δέ, δ'** ὅμως, **ἀλλ'** ὅμως, ὅμως **μέντοι** κλπ.), **καίτοι** (=καὶ ὅμως, ἐν τούτοις). Ἐκ τούτων

1) οἱ σύνδεσμοι **μέν, δέ, μέντοι, μὴν** δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε κατόπιν μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων αὐτῆς. (Βλ. τὰ κατωτέρω παραδείγματα).

2) μόνον ὁ **μέν** παρέχει ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἐπόμενα, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι παρέχουν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα.

3) ὁ **καίτοι** συνδέει μόνον κῶλα περιόδου ἢ περιόδους, οὐχὶ **δὲ** καὶ προτάσεις ἢ ὅρους προτάσεως, ὅπως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι· (βλ. κατωτέρω): οὕτω πιθανῶς ἔλεγον· **καίτοι** ἀληθὲς γε οὐδὲν εἰρήκασι (=καὶ ὅμως, μ' ὄλα ταῦτα) Πλ.

§ 130. Προτάσεις ἢ ὅροι μιᾶς προτάσεως μὲ ἀντίθετον ἢ διάφορον περιεχόμενον συνήθως συνδέονται διὰ τοῦ **μέν—δέ**: ἠγεῖτο **μέν** Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει **δὲ** Ξενοφῶν Ξ. ἦν ἡδὺ **μέν**, κεφαλαγῆς **δὲ** Ξ.

Ὅταν ὅμως πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ ἰσχυροτέρα ἀντίθεσις τοῦ δευτέρου μέλους πρὸς τὸ πρῶτον, τότε μετὰ τὸ **μέν** ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ **δέ** ἀκολουθεῖ τὸ **δ' αὖ** (=δὲ πάλιν, δὲ ἐξ ἄλλου), ἢ τὸ **μέντοι** ἢ **ἀλλὰ** ἢ **ὅμως δὲ** ἢ **ἀλλ'** ὅμως ἢ **οὐ μὴν** ἢ **οὐ μὴν ἀλλά**: καὶ οἱ **μέν** ἠγοῦντο, Κλέαρχος **μέντοι** ἐπορεύετο τὸ στράτευμα ἔχων ἐν τάξει Ξ. ταῖς στρατιώταις ὑποψία **μέν** ἦν ὅτι Κῦρος ἄγοι πρὸς βασιλέα, **ὅμως δὲ** ἐδόκει ἐπεσθαι Ξ.

§ 131. 1) Ὁ μὲν χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε ἄνευ ἀνταποδόσεως, ἤτοι χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ δέ, κατὰ τινα βραχυλογίαν, ἢ δὲ παραλειπομένη ἀντίθεσις νοεῖται ἔξωθεν κατὰ τὰ συμπραζόμενα· (σχῆμα ἀνανταπόδοτον). Τότε ὁ μὲν δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν διὰ τῆς λέξεως **τούλάχιστον**: λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· (ἐνν. ἄλλοις δὲ ἴσως πιθανός) Ἡρόδ.

Σημείωσις. Δὲν ἀκολουθεῖ δὲ κατόπιν τοῦ μὲν, καὶ ὅταν οὗτος λαμβάνεται (μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἤτοι) ὡς **βεβαιωτικός** (= ἀλήθεια, βεβαίως): *ναὶ μὰ τὸδε σκηπτρον, τὸ μὲν οὔποτε φύλλα καὶ ὄζους φύσει* (= τὸ ὅποιον βέβαια δὲν θὰ βγάλη ποτὲ) Ὅμ.

Τοιαύτην βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ μὲν καὶ εἰς τὴν φράσιν *πάνυ μὲν οὖν* (= βεβαιότατα) κ.τ.τ.

2) Καὶ ὁ δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα χωρὶς νὰ προηγῆται αὐτοῦ ὁ μὲν. Εἶναι δὲ τότε ὁ δέ: *α')* ἀντιθετικὸς σύνδεσμος (= ὅμως): *ταῦτα πάντες αἰεὶ γλίσχονται λέγειν, ἀξίως δ' εἰπεῖν οὐδεὶς δεδύνηται* Θ. β') μεταβατικός, ἤτοι σύνδεσμος συνδέων ἀπλῶς κῶλον περιόδου ἢ περιόδου μὲ τὰ προηγούμενα (πρβλ. **καὶ**, § 126, 4): *Ἐπεὶ δὲ καλῶς εἶχεν, ἐπορεύοντο· ἠγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστεροῦ ἔχοντες τὸν ποταμόν· ὁδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρες στάδιοι πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρῆσαν αἱ τάξεις τῶν ἱππέων* Ξ.

Σημείωσις. Ὡς μεταβατικὸς σύνδεσμος χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ ὁ μέντοι. Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ λόγος μεταβαίνει εἰς κάτι νέον καὶ πολὺ σπουδαιότερον τῶν προηγουμένων, χρησιμοποιεῖται ὡς μεταβατικὸς σύνδεσμος τὸ **ἀλλὰ μὴν** (= προσέτι δέ, ἐκτός δὲ τούτου) ἢ τὸ **καὶ μὴν**, ἰδίως εἰς ἀπαντήσεις ἢ παρατηρήσεις σχετικῶς μὲ τὰ ὑπὸ τοῦ ἄλλου λεχθέντα (= ἀλλ' ὅμως, ἐν τούτοις): **ἀλλὰ μὴν** ἐκεῖνός γε αἰεὶ μὲν ἦν ἐν τῷ φανεροῦ Ξ. ἐνταῦθα Γαυλίτης εἶπεν **καὶ μὴν**, ὃ Κῦρε, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ὑπισχνεῖ (= ἀλλ' ὅμως) Ξ.

§ 132. Ὁ σύνδεσμος **ἀλλὰ** λαμβάνεται συνήθως

1) ὡς καθαρῶς ἀντιθετικὸς ἐπὶ ἰσχυρᾶς ἀντιθέσεως δύο τινῶν ὅλως ἀντιθέτων ἢ ὅλως διαφόρων. Δι' αὐτοῦ δὲ ἀντιτίθεται συνήθως κάτι καταφατικὸν πρὸς κάτι προηγούμενον ἀποφατικόν (**οὐκ—ἀλλὰ** ἢ **μὴ—ἀλλὰ**=δὲν—ἀλλά, ὅχι—ἀλλά, μὴ—ἀλλά· **σχῆμα κατ' ἄρσιν καὶ θέσιν**): **οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς χρήματα** Πλ. **αὔξειν μὴ τὴν βασιλέως, ἀλλὰ τὴν σαντοῦ ἀρχήν**. Ξ.

Σπανιώτερον ὅμως ἀντιτίθεται διὰ τοῦ **ἀλλὰ** καὶ κάτι ἀποφατι-

ἔχον πρὸς κάτι προηγούμενον καταφατικὸν (ἄλλ' οὐ ἢ ἀλλὰ μὴ = καὶ ὄχι) : δεῦρο νόμος (ἐστὶ) εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους, ἄλλ' οὐ μαθήσεως (=καὶ ὄχι μαθήσεως) Πλ.

2) ἀπλῶς ὡς περιοριστικὸς, ἦτοι πρὸς περιορισμὸν τοῦ προηγούμενου νοήματος, τὸ ὁποῖον παρουσιάζεται κάπως εὐρὺ (ἄ λ λ ἄ = μό- νον) : τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἀλλὰ τὰ πλάγια λυπεῖ Ξ.

Τοιαύτην περιοριστικὴν σημασίαν ἔχει κανονικῶς ὁ ἀλλὰ κατό- πιν ἀποφατικῆς προτάσεως, ἡ ὁποία περιέχει τὴν λέξιν ἄλλος ἢ ἕτε- ρος (ἄ λ λ ἄ =παρὰ μόνον) : ἐν τῷ μέσῳ ἄλλη μὲν πόλις οὐδεμία οὔτε φιλία οὔτε Ἑλληνίς, ἀλλὰ Θοῤᾰκες Βιθυνοὶ Ξ.

Ἄλλα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ πα ρ ἄ μ ὄ ν ο ν λαμβάνεται συνήθως κατόπιν ἀρνήσεως οὐχὶ τὸ ἀπλοῦν ἀλλὰ, ἀλλὰ τὸ ἀλλ' ἢ : ἄνδρες οὐ- δαμοῦ φυλάττοντες ἡμᾶς φανεροὶ εἰσιν ἀλλ' ἢ κατ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν (=παρὰ μόνον) Ξ. Προῆλθε δὲ ἡ φράσις αὕτη (ἄ λ λ ' ἢ) ἐκ συμφύρ- σεως δύο προτάσεων, ἦτοι ἐκ φράσεων οἷαι π.χ. οὐδὲν ἄλλο ἔπραξε, ἀλλὰ τοῦτο —καὶ— οὐδὲν ἄλλο ἔπραξεν ἢ τοῦτο, προῆλθεν ἔπειτα ἡ φράσις οὐδὲν ἄλλο ἔπραξε ἀλλ' ἢ τοῦτο.

Σ η μ ε ἰ ὡ σ ι ς α'. Ποικιλὴ εἶναι ἡ χρῆσις καὶ ποικίλαι αἱ σημασίαι τοῦ συν- δέσμου ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ ἀλλὰ λαμβά- νεται : 1) εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου, ἰδίᾳ κατόπιν ἀρνητικῆς ἢ ἐρωτηματικῆς προτά- σεως, μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄ π ε ν α ν τ ῖ α ς : πῶς οὖν αὐτὸς ὦν τοιοῦτος ἄλλους ἂν ἢ ἀσεβεῖς ἢ παρανόμους ἐποίησεν ; ἀλλ' ἔπρασε μὲν τούτων πολλοὺς ἀρετῆς ποιή- σας ἐπιθυμεῖν Ξ. 2) μετὰ ῥήματος προστακτικῆς ἐγκλίσεως ἐπὶ ἐντόνου προσταγῆς ἢ ἐντόνου προτροπῆς (ἄ λ λ ἄ = ἐμπρὸς λοιπὸν, λοιπὸν) : ἀλλὰ πίθεσθε (= λοι- πὸν ἀκούσατέ με) "Ομ. 3) μετὰ πρότασιν ἰδίᾳ ὑποθετικὴν ἢ αἰτιολογικὴν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ τ ο ὑ λ ἄ χ ι σ τ ο ν : εἰ τοίνυν οὕτω γινώσκεις, ὦ παῖ, ἀλλὰ κρέα γε εὖωχού (=τοῦλάχιστον τρώγε ἄφθονα κρέατα) Ξ. ὦ θεοὶ πατρῶοι, συγγένεσθ' ἄλ- λά νῦν (= τοῦλάχιστον τώρα ἔνν. εἰ μ ἢ π ρ ὶ τ ε ρ ο ν) .

Σ η μ ε ἰ ὡ σ ι ς β'. Ἡ φράσις οὐ μὴν ἀλλὰ (= ἀλλ' ὅμως, ἐν τούτοις) εἶ- ναι βραχυλογικὴ καὶ προῆλθεν ἐκ παραλείψεως μετὰ τὸ οὐ μὴν κάποιου ῥήμα- τος, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τὰ προηγούμενα ἢ νοεῖται ἔξωθεν : ὁ ἵππος πίπτει εἰς τὰ γόνατα καὶ μικροῦ κἀκεῖνον ἐξετραχίλισεν οὐ μὴν ἀλλ' ἐπέμεινεν ὁ Κῦρος (= οὐ μὴν ἐξετραχίλισεν αὐτὸν ὁ ἵππος — ἢ — οὐ μὴν κατέπεσεν ὁ Κῦρος, ἀλλὰ κλπ.) Ξ. Καθ' ὁμοῖον τρόπον παρήχθησαν καὶ αἱ φράσεις οὐ μέντοι ἀλλὰ — καὶ — οὐ γάρ ἀλλὰ.

Σ η μ ε ἰ ὡ σ ι ς γ'. Ὁ σύνδεσμος ἀλλὰ ἀρχῆθεν εἶναι προκλιτικὸς τύπος τοῦ

οὐδετέρου πληθυντικοῦ ἄλλα τῆς ἀντωνυμίας ἄλλος. Ἡ ἀρχικὴ αὕτη σημασία τοῦ ἄλλὰ διαφαίνεται εἰς φράσεις, ὅλα π.χ. "Ομ. Α 280 : *Εἰ δὲ σὺ κρατερός ἐσσι, θεὰ δὲ σε γείνατο μήτηρ, ἄλλ' ὅδε φέρτερός ἐστι, ἐπεὶ πλεόνεσσι ἀνάσσει· α'*) = εἰς ἄλλα οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ., β') μὰ οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ. (Βλ. § 124, 2).

Ἐν δὲ σύνδεσμος ὅμως (συγγενῆς ἐτυμολογικῶς τοῦ ἐπιρρήματος ὁμοῦ) προ-ῆλθεν ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος ὁμῶς (= ὁμοίως, συγχρόνως, ἐξ ἴσου). Βλ. "Ομ. Α 196, Ξ 62 καὶ Μ 239 ἢ "Ομ. λ. 565.

Οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι μὲν, μὴν, μέντοι (= μέν τοι), καίτοι (= καί τοι) ἀρχῆθεν εἶναι μόρια βεβαιωτικὰ (= ἀλήθεια, βέβαια κλπ. Βλ. § 124, 2).

3. Διαζευκτικοὶ σύνδεσμοι

§ 133. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες διαζευκτικῶς εἶναι ὁ **ἦ** καὶ ὁ **εἶτε**, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, καὶ ὁ **ἦτοι**, **ἐάντε** **ἄντε**, **ἦντε**.

1) Ὁ διαζευκτικὸς **ἦ** εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται ὁμοίως, ὅπως εἰς τὴν νέαν, ἦτοι ὅταν μὲν ἡ διάζευξις γίνεται χωρὶς ἔμφασις, τίθεται ἄπαξ μεταξὺ τῶν διαζευγνυομένων μελῶν, ὅταν δὲ ἡ διάζευξις γίνεται μὲ ἔμφασις, τίθεται πρὸ ἑνὸς ἐκάστου τῶν διαζευγνυομένων μελῶν. Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην περίπτωσιν ἀντὶ τοῦ **ἦ** — **ἦ** τίθεται προσέτι **ἦτοι** — **ἦ ἢ ἦ** — **ἦ** καί: *χωρῶ τοῖς εἰρημένοις ἦ ζήτει βελτίω τούτων* Ἰσοκρ. ἢ *λέγε τι σιγῆς κρεῖττον ἢ σιγῆν ἔχε. ἦτοι κεινόν γε δεῖ ἀπόλλυσθαι ἦ σὲ* Ἡρόδ. ἢ *ξένος ἦ καὶ τις πολίτης* Δημ.

Τὰ διαζευγνύμενα δύνανται νὰ εἶναι καὶ περισσότερα τῶν δύο (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : *εἰς δὲ τις ἀρχὸς ἀνὴρ βουληφόρος ἔστω, ἦ Αἴας ἦ Ἰδομενεὺς ἦ δῖος Ὀδυσσεὺς ἠέ (= ἦ) σὺ, Πηλεΐδη* "Ομ.

Σημείωσις. Τὸ μόριον **ἦ** χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, προσέτι

α) εἰς ἐπανόρθωσιν προηγουμένης λεχθέντος (ἐπανορθωτικὸς **ἦ**) : *ἔροῦ δὲ τὴν κυναγὸν Ἄρτεμιν, τίνος ποινὰς τὰ πολλὰ πνεύματ' ἔσχεν ἐν Αὐλίδι* ἦ *ἦ γὰρ φράσω (= ἦ καλύτερα θὰ τὸ δηλῶναι ἐγὼ)* Σοφ.

β) εἰς διασάφησιν προηγουμένης ἐρωτήσεως, ἡ ὁποία παρίσταται γενικῆ πως καὶ ἀόριστος (διασαφητικὸς **ἦ**) : *Τί τμηκάδε ἀφίξει, ὦ Κρίτων; ἦ οὐ πρῶ ἐτι ἐστίν;* Πλ. (Πρβλ. *Τί κάθεσαι ἐδῶ; ἦ περιμένεις κανένα;*).

γ) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄλλως, εἰ δ' ἄλλως, ἐν ἐναντίῳ δὲ περιπτώσει : *οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ εἰς τὸ ἱερόν εἰσεῖναι, ἦ ἀποθανεῖται.* Ἡρόδ.

(Πρβλ. *Γιά δώσε μας τήν κόρη σου ἢ θενά πᾶμε σένα* — εἶδ' ἄλλως θά πᾶμε κλπ. Βλ. καί § 31, 2, συγκριτικόν ἦ).

2) Διὰ τοῦ **εἶτε** — **εἶτε**, (*ἐάντε* — *ἐάντε*, *ἄντε* — *ἄντε*, *ἦντε* — *ἦντε*) συνδέονται διαζευκτικῶς δύο τινά, ὅταν πρόκειται νά δηλωθῇ ἀδιαφορία τοῦ λέγοντος ὡς πρὸς τήν ἐκλογὴν τῶν διαζευγνυομένων : **εἶτε** Λύσανδρος **εἶτε** ἄλλος τις Ξ. **ἐάντε** νῦν **ἐάντε** αὐθις ζητήσητε ταῦτα, οὕτως εὐρήσετε Πλ. (Βλ. καί ὑποθετικὰς προτάσεις).

4. Αἰτιολογικοὶ (παρατακτικοὶ) σύνδεσμοι

§ 134. 1) Κανονικῶς λαμβάνεται ὡς παρατακτικὸς αἰτιολογικὸς σύνδεσμος ὁ **γάρ** (= διότι), σπανίως δὲ ὁ **ὡς** (= διότι) καὶ ὁ **ἐπεὶ** (= καθόσον). Συνδέουν δὲ οὗτοι πάντοτε κῶλα περιόδων ἢ περιόδους (§ 124, 2) : *μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσης· κοινὴ γὰρ ἢ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον* Ἰσοκρ. ἦν νικῶμεν, φυλάξασθαι δεῖ τὸ ἐφ' ἀρπαγῆν τραπέσθαι ὡς ὁ τοῦτο ποιῶν οὐκέτ' ἀνήρ ἐστίν, ἀλλ' ἀχθοφόρος Ξ. μέγα δὲ τὸ ὁμοῦ τραφῆναι **ἐπεὶ** καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντροφῶν (= καθόσον καὶ εἰς τὰ θηρία κλπ.) Ξ.

2) Ὁ **γάρ** συντάσσεται ὁμοίως καὶ ὡς διασαφητικὸς σύνδεσμος, ἦτοι ὡς σύνδεσμος εἰσάγων διασαφήσιν ἢ ἐπεξήγησιν τινὰ τῶν προηγουμένων (*δ* ι α σ α φ η τ ι κ ὸ ς **γάρ** = δηλαδή) : *Σωκράτης δ' ὥσπερ ἐγίννωσκεν, οὕτως ἔλεγε· τὸ δαιμόνιον γὰρ ἔφη σημαίνειν* (= ἔλεγε δηλαδή ὅτι κλπ.) Ξ. Οὕτω κανονικῶς χρησιμοποιεῖται ὁ **γάρ** κατόπιν δεικτικῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων *σημεῖον δέ, τεκμήριον δέ, τὸ μέγιστον* κτλ. (§ 23).

Σημείωσις α'. Τὸ **ἐπεὶ** ὅταν συνδέῃ παρατακτικῶς, λαμβάνει πολλάκις τὴν σημασίαν τοῦ *καί* τ ο ι : *ἐγὼ τὰ μικρὰ ταῦτα ἀδύνατός (εἰμι), ἐπεὶ ἐβουλόμην ἂν οἷός τ' εἶναι* (= καίτοι ἐβουλόμην ἂν = μολοντί θά ἤθελα κλπ.) Πλ.

Σημείωσις β'. Πρὸ τοῦ αἰτιολογικοῦ **γάρ** προτάσσεται πολλάκις ὁ ἐπιδοτικὸς **καὶ** (ἐπὶ ἀρνήσεως τὸ ἐπιδοτικὸν οὐδέ)· *ἀνήκει δὲ οὗτος ὁ καὶ ἢ εἰς τὴν μετὰ τὸ γάρ λέξιν* (καὶ τότε τὸ καὶ γάρ = διότι καὶ) ἢ εἰς ἄλλην τὴν πρότασιν, ἢ ὅποια εἰσάγεται διὰ τοῦ **γάρ** (καὶ τότε τὸ καὶ γάρ = καὶ μάλιστα). Ἐνίοτε λέγεται προσέτι *καὶ γάρ καὶ* : *ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο* (= διότι καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μένων τὸ ἤθελε) Ξ. *ὥστε (βασιλεὺς) οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων· καὶ γὰρ Κύρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ* (= διότι μάλιστα ὁ Κ. κλπ.). *Οὐδεὶς πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβές...*

λέγοντος ἤκουσεν· οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως διελέγετο (= διότι μάλιστα δὲν συνεζήτει περὶ κλπ.) Ξ.

§ 135. Πολλάκις ἢ πρότασις, ἢ ὁποία εἰσάγεται διὰ τοῦ γάρ, παρεμβάλλεται μεταξύ τῶν λέξεων τῆς αἰτιολογουμένης προτάσεως καὶ οὕτως ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ παρένθεσιν τοῦ λόγου, ὁ ὑποῖος διακόπτεται διὰ τῆς παρεμβالλομένης προτάσεως. Τότε ὁ γάρ φαίνεται ὡσάν νὰ συνδέη καθ' ὑπόταξιν καὶ νὰ ἰσοδυναμῇ πρὸς τὸν αἰτιολογικὸν σύνδεσμον ἐπεὶ ἢ ἐπειδὴ: Ξενοφῶν λαβὼν βοῦν ὑφ' ἀμάξης, οὐ γὰρ ἦν ἄλλα ἱερεῖα, σφαγιασάμενος ἐβροίθει (= ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχαν ἄλλα κτλ.) Ξ.

Ἡ τοιαύτη σύνταξις τοῦ γάρ εἶναι λίαν συνήθης εἰς τὸν Ὅμηρον (ἴδια κατόπιν κάποιας κλητικῆς) καὶ εἰς τὸν Ἡρόδοτον: Φήμει, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροτῶν θελκτήρια οἶδας, τῶν ἐν γέ σφιν ἄειδε (= ἐπειδὴ πολλὰ ἄλλα κτλ.) Ὅμ. ἐνταῦθα Κῦρος, ἦν γὰρ τις χῶρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης, τοῦτόν σφιν τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶσαι Ἡρόδ.

Ἄλλ' εἰς τὰς τοιαύτας συντάξεις δύναται πολλάκις ὁ γάρ νὰ ἀποδίδεται καὶ μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἦτοι μὲ τὸ βέβαια: ὑμεῖς δὲ πρὸς ἃ ἐγὼ τε φιλοτιμοῦμαι καὶ ἡ πόλις ἡμῶν αἰτιάσεται, ἵστε γὰρ αὐτὰ ὡσπερ καὶ ἐγὼ, συμβουλευέτε τὰ ἄριστα (= καὶ τὰ γνωρίζετε βέβαια αὐτὰ κτλ.) Ξ.

Σημείωσις α'. Ἐκ τοιούτων συντάξεων προῆλθεν, ὥστε ἡ βραχυλογικὴ φράσις ἄλλ' οὐ γάρ νὰ σημαίνῃ ἀλλ' ὅμως: ἐκαλλυνόμεν ἂν καὶ ἠβρονόμεν, εἰ ἠπιστάμην ταῦτα· ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπίσταμαι (= ἀλλ' ὅμως δὲν τὰ γνωρίζω. Ἡ φράσις δύναται νὰ συμπληρωθῇ οὕτως: ἀλλ' οὐ καλλύνομαι οὐδὲ ἀβρύνομαι· οὐ γάρ ἐπίσταμαι) .

Σημείωσις β'. Τὸ γάρ προῆλθε διὰ συνθέσεως ἐκ τοῦ ἐγκλιτικοῦ γέ καὶ τοῦ ἄρ (ἄρ α), τὰ ὅποια ἀμφοτέρωθεν δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ γάρ οὐδέποτε τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Ἀρχικὴ δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι ἡ βεβαιωτικὴ, τὴν ὁποίαν συνθέσασα ἔχει εἰς ἀπαντήσεις: τὸ φιλομαθὲς καὶ φιλόσοφον ταυτόν; ταυτόν γάρ (= τὸ ἴδιο βέβαια) Πλ. Ἐκ τῆς βεβαιωτικῆς δὲ σημασίας προῆλθε κατόπιν ἡ αἰτιολογικὴ καὶ ἡ διασαφητικὴ. (Πρβλ. § 124, 2)

5. Συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι

§ 136. 1) Οἱ συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι ἄρα, δὴ, οὖν, γοῦν, οὐ-

κοῦν, οὔκουν, τοίνυν, τοιγαροῦν, τοιγάρτοι καὶ ὥστε συνδέουν μὲ τὰ προηγούμενα κῶλα περιόδων ἢ περιόδους.

2) Ἐκ τῶν συμπερασματικῶν συνδέσμων ὁ **ἄρα, δῆ, οὖν, γοῦν** καὶ **τοίνυν** οὐδέποτε τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ μίαν ἢ περισσοτέρας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως. (Βλ. κατωτέρω παραδείγματα καὶ πρβλ. § 125, τε, § 129,2 καὶ § 135, Σημ. β').

§ 137. Οἱ σύνδεσμοι **ἄρα, δῆ, οὖν** καὶ **τοίνυν** ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸν σύνδεσμον τῆς νέας γλώσσης **λοιοπὸν** καὶ χρησιμοποιοῦνται, ὅπως ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ **λοιοπὸν**. Εἰδικῶς δὲ περὶ ἐκάστου αὐτῶν παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς :

1) Ὁ σύνδεσμος **ἄρα** κανονικῶς εἰσάγει συμπέρασμα λογικόν, ἤτοι συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ προηγούμενων κρίσεων ἢ ἐκ συλλογισμοῦ: *εἰ ἀναγκαῖον εἶη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι. Σὺ ἄρα τυραννεῖν οὐκ ἂν δέξαιο* (= σὺ λοιπὸν ἢ λοιπὸν σὺ) Πλ. *εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί· ἀλλὰ μὴν εἰσὶ βωμοί· εἰσὶν ἄρα καὶ θεοὶ Λουκ.*

Σημείωσις. Τὸ μόριον **ἄρα** (ποιητικῶς καὶ **ἄρ** ἢ **ῥά**) ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο, ἵνα δηλώσῃ τὴν ἄμεσον ἀκολουθίαν καὶ στενὴν σχέσιν δύο ἐννοιῶν, ἤτοι ἐσήμαινεν εὐθὺς κατόπιν, φυσικά, ἀκριβῶς: *ὡς εἰπὼν κατ' ἄρ ἔξετο* (= ἀμέσως κατόπιν ἐκάθισε) "Ομ. *μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγίσθιοιο τὸν ῥ'* (= ῥά) *Ἀγαμεμνονίδης ἔκταν' Ὀρέστης* (= τὸν ὁποῖον ἀκριβῶς ἐφόνευσε...) "Ομ.

Πολλάκις δὲ τὸ **ἄρα** λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **κατὰ τὰ φαινόμενα, καθὼς φαίνονται ἐκ τῶν ὑστέρων, καθὼς βλέπω τώρα κ.τ.τ.**, ἤτοι, ἵνα δηλωθῇ κρίσις τοῦ λέγοντος σύμφωνος πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια νῦν πράγματι συμβαίνουν, ἀντίθετος δὲ πρὸς τοὺς ἰσχυρισμοὺς ἐνὸς ἄλλου ἢ πρὸς προηγουμένην πεπλανημένην γνώμην αὐτοῦ τοῦ λέγοντος: *οὐ περὶ τῆς ἐλευθερίας ἄρα τῷ Μήδῳ ἀντέστησαν Θ. ὦ πῶποι, οὐκ ἄρα πάντα νοήμονες οὐδὲ δίκαιοι ἦσαν Φαιήκων ἡγήτορες* "Ομ.

Εἰς δὲ τὴν φράσιν **εἰ μὴ ἄρα**, ἢ ὅποια ἐκφράζει εἰρωνεῖαν, τὸ **ἄρα** λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἴσως: *πῶς ἂν ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ διαφθείρῃ τοὺς νέους; εἰ μὴ ἄρα ἢ τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλεια διαφθορὰ ἐστίν* (= ἐκτὸς ἐάν ἴσως ἢ ἐπιμέλεια κλπ.) Ε.

2) Τοῦ **δῆ** καὶ τοῦ **οὖν** ὡς συμπερασματικῶν συνδέσμων ἡ χρῆσις εἶναι ἐν γένει ἢ αὐτῇ, ἤτοι ταῦτα

α) εἰσάγουν κανονικῶς συμπέρασμα πραγματικόν, ἥτοι ἐπακολούθημα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων ἢ ἐκ τινος πραγματικοῦ γεγονότος (= φυσικά λοιπόν) : *Οἱ Θαφακηνοὶ ἔλεγον ὅτι οὐ πάποθ' οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο, εἰ μὴ τότε· ἐδόκει δὴ θεῖον εἶναι* Ξ. *ἐν Ἐφέσῳ ἤδη ὄντος αὐτοῦ (τοῦ Θίβρωνος) Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο ἐπὶ τὸ στρατεύμα· ὁ μὲν οὖν Θίβρων ἀπῆλθεν οἴκαδε* Ξ.

β) χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἀνακεφαλαίωσιν προλεχθέντων ἢ πρὸς ἀνάληψιν καὶ συνέχισιν λόγου, ὁ ὁποῖος διακόπτεται μὲ κάποιαν παρεμβαλλομένην παρένθεσιν (πρβλ. § 135) : *οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταίᾳ οὕτως ἐπεπράγεσαν* Θ. *ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κόμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι, (διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὄλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ ἡ κατάβασις), τότε δὴ συλλεγέστες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταίοις ἐπέθεντο* κ.λ.π. Ξ. *οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ ταῦτα ἦσαν* Ξ. *ὁ δὲ Προξένος, (ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσιῶν καὶ τάξις αὐτῷ ἐπομένη τῶν ὀπλιτῶν), εὐθὺς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὄπλα* Ξ.

Σημείωσις α'. Τὸ μόριον *δὴ* ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο, ὡς ἄκως ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἓν παρὸν καὶ πρόδηλον γεγονός, ἥτοι ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικόν, χρονικόν καὶ βεβαιωτικόν (= τώρα, νά! πιά, δά) : *Τεῦκερ πέπον, δὴ νῶν ἀπέκτατο πιστὸς ἑταῖρος* (= νά! καθὼς βλέπεις, μᾶς ἐσκοτώθηκε — νά! μᾶς ἐσκοτώθηκε — τώρα μᾶς ἐσκοτώθηκε) "Ομ. Οὕτω *νῦν δὴ* = τώρα δά' ἢ τότε πιά, *τότε δὴ* = τότε πιά, *πάλαι δὴ* = εἶναι πολὺς καιρὸς πιά, *καὶ δὴ* = λοιπόν νά! *Βλέπον κάτω· καὶ δὴ* βλέπω (= λοιπόν νά! κυττάζω) 'Αφρ.

Σημείωσις β'. Τὸ μόριον *οὖν* ἐχρησιμοποιεῖτο ἀρχῆθεν εἰς διαβεβαιώσεως, ἥτοι καὶ τοῦτο ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα βεβαιωτικὸν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *ἐν πάσῃ περιπτώσει*, *βέβαια*, *ἀληθινά*, *πράγματι* : *Νῦν δ' ἐπεὶ ἡμετέστην τε πόλιν καὶ γαῖαν ἰκάνεις, οὗτ' οὖν ἐσθῆτος δεησῆσαι, ὅτε τευ ἄλλου* (= οὔτε φορέματα, σὲ βεβαιῶ, θά σοῦ λείψουν — οὔτε φορέματα βέβαια θά σοῦ λείψουν κλπ.) "Ομ. *εἰ δ' ἐστίν, ὥσπερ οὖν ἐστι θεὸς ἢ θεῖόν τι ὁ ἔρωσ, οὐδὲν κακὸν ἂν εἴη* (= ὅπως πράγματι εἶναι) Πλ. *πάνυ μὲν οὖν* (= βεβαιότατα). Πρβλ. § 131, 1 Σημ.

Βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ *οὖν* καὶ εἰς τὸ *δ' οὖν*, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐπάγεται κάτι τι τὸ ἀδιαμφισβήτητον καὶ πραγματικὸν κατόπιν ἄλλων προλεχθέντων, τὰ ὁποῖα ἐνέχουν κάτι, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ : *ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἢ Συεννέσιος γυνὴ παρὰ Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κῦρῳ δοῦναι χρήματα πολλὰ· τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν* (= ὅπωςδῆποτε τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Κῦρος ἐπλήρωσε τότε εἰς τὸ στρατεύμα κλπ.) Ξ. *Εἰ μὲν δὴ*

δίκαία ποιήσω, οὐκ οἶδα· αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς (= ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅμως θὰ προτιμήσω σᾶς) Ξ.

Σημείωσις γ' Τὸ μὲν οὖν πολλάκις λαμβάνεται εἰς ἀποκρίσεις μὲ τὴν σημασίαν τοῦ (ὄλως) τοῦναντίον, (ὄλως) ἀπεναντίας: οἱ παρὰ σοὶ τούτων οὐδὲν ἐπίστανται; πάντα μὲν οὖν (= ἀπεναντίας ὅλα τὰ γνωρίζουν) Ξ.

Σημείωσις δ'. Τὸ γοῦν (τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἐξ ἐνώσεως τοῦ οὖν μετὰ τοῦ προηγουμένου γε = βεβαίως ἢ τοῦλάχιστον) σημαίνει ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμραζομένων: 1) βέβαια, 2) παραδείγματος χάριν καὶ 3) τοῦλάχιστον, ὅπως δὴ ποτε.

) Οὐκοῦν, οὐκουν. Ταῦτα προῆλθον ἐκ συνεκφορᾶς τοῦ οὐ (ο :) καὶ τοῦ οὖν. Καὶ τὸ μὲν οὐκοῦν εἰσάγει συμπέρασμα καταφατικὸν (= λοιπὸν), τὸ δὲ οὐκουν εἰσάγει συμπέρασμα ἀποφατικὸν (= λοιπὸν δὲν): οὐκοῦν, ἔφη ὁ Φαρνάβαζος, ἀπλῶς ἡμῖν ἀποκρίνωμαι; (= λοιπὸν εἶπεν ὁ Φ.) Ξ. οὐκουν μ' ἐάσεις; (= λοιπὸν δὲν θὰ μ' ἀφήσης;) Σοφ.

Σημείωσις. Τὸ οὐκουν εἰς διαλόγους, ὅταν εἰσάγῃ ἀποφατικὴν ἀπόκρισιν, ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ οὐδαμῶς, οὐδὲ ὄλως: ἀλλὰ μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι; Οὐκουν ἔγωγε Ξ.

4) Τὸ τοῖνυν (ἐκ τοῦ τοί = βεβαίως καὶ τοῦ νῦν—νῦν = τώρα, λοιπὸν) εἰσάγει συμπέρασμα ὅπως τὸ δὴ καὶ τὸ οὖν, ἀλλὰ μὲ ἀσθενέστερον τόνον: Λέγε δή, τί φῆς εἶναι τὸ ὄσιον καὶ τὸ ἀνόσιον· λέγω τοῖνυν ὅτι τὸ μὲν ὄσιόν ἐστιν, ὅπερ ἐγὼ νῦν ποιῶ (= λέγω λοιπὸν ὅτι κλπ.) Πλ.

§ 138. 1) Τὸ τοιγαροῦν καὶ τὸ τοιγάρτοι (ποιητικῶς δὲ καὶ παρ' Ἡροδότῳ τοιγάρ), εἰσάγουν συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον παρίσταται ὡς ἰσχυρὰ πεποίθησις τοῦ λέγοντος (= γι' αὐτὸ ἀκριβῶς λοιπὸν, γι' αὐτὸ ἴσα—ἴσα): Πρόξενος ᾤετο ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν· τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν κάλοί τε κάγαθοί τῶν συνόντων εἶνοι ἦσαν, οἱ δὲ ἀδικοὶ ἐπεβούλευον Ξ.

2) Τὸ ὥστε, ὅταν συνδέῃ κατὰ παράταξιν (περίοδον ἢ συνηθέστερον κῶλον περιόδου), ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ ἐπομένως, γι' αὐτὸ λοιπὸν, ὥστε: καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκε Τισσαφέρης. ὥσθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον Ξ.

Β' Σύνδεσις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν

1. Ειδικαὶ προτάσεις

§ 139. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις εἰσάγονται μὲ τοὺς εἰδικούς συνδέσμους **ὅτι** καὶ **ὥς**, (εἰς τὸν "Ὀμηρον καὶ μὲ τὸ **ὅ**, εἰς τοὺς ποιητὰς ἐν γένει καὶ μὲ τὸ **οὖνεκα**, εἰς τοὺς τραγικούς καὶ μὲ τὸ **δοθούνεκα**, εἰς δὲ τὸν Ἡρόδοτον καὶ μὲ τὸ **διότι** = ὅτι, πῶς, πού) καὶ χρησιμεύουσι

1) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦτοι ὡς ἀντικείμενον) ῥημάτων λεκτικῶν (λέγειν, ἀγγέλλειν, κτλ.) ἢ αἰσθητικῶν (αἰσθάνεσθαι, ὄραν, ἀκούειν, κτλ.) ἢ γνωστικῶν (γινώσκειν, εἰδέναι, κτλ.), ἢ ὡς ἐπεξήγησις ἀντωνυμίας οὐδετέρου γένους, συνήθως δεικτικῆς (τ ο ὕ τ ο , τ α ὕ τ α — ὅ , § 23).

2) ὡς ὑποκείμενον ἀπροσώπων ῥημάτων (ἀγγέλλεται, ἀρκεῖ κτλ.) ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων, ὡς **ἄλις** (ἔστιν), **δῆλον** (ἔστιν), κτλ.

§ 140. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις κατὰ τὸ περιεχόμενον τῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως, διὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1. ἄρνησις οὐ). "Ὅταν ὅμως τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου, τότε συνήθως ἀντὶ τῆς (κυρίως) ὀριστικῆς τίθεται εἰς τὴν εἰδικὴν πρότασιν εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου· (βλ. § 119, 2, Σημ. 3) : **λέγει ὁ κατήγορος ὡς ὑβριστῆς εἰμι** (= πῶς εἶμαι) Λυσ. **Κῦρος ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν** (= ὅτι ἡ ἐκστρατεία θὰ γίνῃ...) Ξ. **ἴσως εἴποιεν ἂν πολλοὶ ὅτι οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο** (= ὅτι δὲν ἔμπορεῖ ποτὲ νὰ γίνῃ) Ξ. (πρβλ. ὁ δίκαιος οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἄδικος). — **ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκε, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη** Ξ. **ἠγγέλθη αὐτῷ ὅτι Μέγαρα ἀφέστηκε** Θ. — **ἀρκεῖ ὅτι τῶν ἄλλων καταγελαῖς** Ξ. **ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοῦς** (= αὐτὰ ἰσχυρίζομαι, ὅτι δηλαδὴ κτλ.). Πλ.

Σημείωσις α'. Εἰς τὰς φράσεις **οἶδ' ὅτι** (= τὸ ξέρω ἢ βέβαια), **εὐ οἶδ' ὅτι** (= τὸ ξέρω καλὰ ἢ βεβαιότατα), **δῆλον ὅτι** (= προδήλως, προφανῶς), αἱ ὁποῖαι παρήχθησαν κατὰ παράλειψιν τοῦ ῥήματος εἰδικῆς προτάσεως καὶ λαμβάνονται οὕτω παρενεθικῶς ὡς βεβαιωτικὰ ἐπιρρήματα, τὸ **ὅτι** δὲν ἔχει κατόπιν αὐτοῦ ῥῆμα, εἰς τὸ ὅποιον νὰ ἀναφέρεται : *ἀκούετε, εὐ οἶδ' ὅτι, καὶ*

ὁμεις Ἰάσονος ὄνομα Ξ. οὕτω σοι διαφερόντως ἤρρασκεν ἡ πόλις καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι **δηλον ὅτι** Πλ. (Ἐντεῦθεν προῆλθε τῆς νέας γλώσσης τὸ ἐπίρρημα **δηλονότι** καὶ **δηλαδὴ**).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς β'. Ὁ εἰδικὸς σύνδεσμος ὡς διαφέρει τοῦ εἰδικοῦ **ὅτι** κατὰ τοῦτο, ὅτι διὰ τοῦ ὡς συνήθως εἰσάγεται κάτι, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπλή γνώμη ἢ ἰσχυρισμὸς τοῦ λέγοντος. Διὰ τοῦτο κανονικῶς τὸ ὡς τίθεται μετὰ τὸ ῥῆμα **διαβάλλειν, πειθεῖν**, κλπ. : *Τισσαφέρης διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ* (= ὅτι τάχα τὸν ἐπεβουλεύετο) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς γ'. Εἰς τὰς εἰδικὰς προτάσεις ἡ εὐκτική τοῦ πλαγίου λόγου τοῦ μὲν ἐνεστώτος δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικήν τοῦ ἐνεστώτος πάλιν ἢ τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ δὲ παρακειμένου δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικήν τοῦ παρακειμένου πάλιν ἢ τοῦ ὑπερσυντελικοῦ : *ἔλεγεν ὅτι ἀδικοῖεν* (= ὅτι ἀδικοῦσι—ἢ—ὅτι ἠδίκουν)· *ἔλεγον ὅτι πεφευγῶς εἶη* (= ὅτι πέφευγεν—ἢ—ὅτι ἐπεφεύγει)·

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς δ'. Τὰ λεκτικὰ ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφατον ὡς ἀντικείμενον. Οὕτω δὲ συντάσσεται κανονικῶς τὸ ῥῆμα **φημί** (καθὼς καὶ τὰ δοξαστικά ῥήματα **νομίζω, ἠγείσθαι, οἰεσθαι** κτλ.)

Τὰ δὲ αἰσθητικά καὶ τὰ γνωστικά ῥήματα συντάσσονται συνηθέστατα καὶ μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς). (Βλ. κατωτέρω τὰ περὶ ἀπαρεμφάτου καὶ μετοχῆς).

2. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις

§ 141. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς αἰτιολογικοὺς συνδέσμους **ὅτι, διότι, ὡς** (= διότι ἢ ἐπειδὴ) καὶ μὲ τοὺς (κυρίως χρονικοὺς) συνδέσμους **ἐπεὶ, ἐπειδὴ** (καὶ σπανιώτερον **ὅτε** καὶ **ὁπότε** = ἀφοῦ, εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς καὶ μὲ τὸ **οὐνεκα** ἢ **δοθούνεκα** = ἐπειδὴ, διότι).

2) κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως καὶ δι' αὐτὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121,1) ἢ σπανίως δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου, ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου (ἄρνησις οὐ. Πρβλ. εἰδικὰς προτάσεις) : *Ἀθηναῖοι ἐνόμισαν λελύσθαι τὰς σπονδὰς, διότι ἐς χεῖρας ἦλθον* Θ. *Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη* (= διότι ἐκεῖ ἦτο) Ξ. *Δέομαί σου παραμείναι, ὡς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἐνὸς ἡδίων ἀκούσαιμι ἢ σοῦ* (= διότι ἐγὼ) Πλ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς α'. Μὲ τὸ **ὅτι** κανονικῶς εἰσάγεται ἡ αἰτιολογικὴ πρότασις

μέ τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα (χαίρω, ἤδομαι, θαυμάζω, κλπ.) ἢ κατόπιν φράσεων, οἷαι **αἰσχροὺς** (ἔστι), **δεινόν** (ἔστι), **θαυμαστόν** (ἔστι) κ.τ.τ. : **χαίρω, ὅτι εὐδοκίμοις** Πλ. οἱ στρατηγοὶ θαύμαζον, **ὅτι Κῦρος οὐ φαίνεται** Ξ.

Ἄλλὰ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἀκολουθεῖ πολλάκις πρότασις, ἡ ὅποια εἰσάγεται μετὰ τὸ **εἰ** (ὡς αἰτιολογικόν), ὅταν τὸ αἴτιον παρίσταται ὡς δυνάμενον νὰ ἀμφισβητηθῆ (ἄρνησις **μὴ**) : **Σωκράτης θαύμαζεν, εἰ τις ἀρετὴν ἐπαγγελλόμενος ἀργύριον πρᾶττο** (= εὗρισκε παράδοξον, ἂν κανεῖς) Ξ. **οὐ θαυμαστόν, εἰ μὴ τούτων ἐνεθυμήθησαν** ; (= δὲν εἶναι παράδοξον, ποῦ δὲν) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς β'. Τὸ αἰτιολογικὸν ὡς πολλάκις ἰσοδυναμεῖ μετὰ τὸ **ὅτι οὕτω** (= διότι ἔτσι ἢ διότι τόσον) : **πολύ δὲ (εὐδαιμονίζω σε τοῦ τρόπου) ἐν τῇ νυνὶ παρεστῶσιν ξυμφορᾷ ὡς ῥαδίως αὐτὴν καὶ πρᾶως φέρεις** (= ὅτι οὕτω ῥαδίως κλπ. = διότι ἔτσι ἀγογγύστως κλπ. ἢ = διότι τόσον ἀγογγύστως κλπ.).

3. Τελικαὶ προτάσεις

§ 142. Αἱ τελικαὶ προτάσεις, ἦτοι αἱ προτάσεις, αἱ ὅποιαὶ δηλοῦν (τὸ τέλος, ἦτοι) τὸν σκοπὸν μιᾶς ἐνεργείας

1) εἰσάγονται μετὰ τοὺς τελικοὺς συνδέσμους **ἵνα, ὅπως καὶ ὡς** (καὶ **ὄφρα** εἰς τοὺς ποιητὰς = γιὰ νά, νά), μετ' ἀρνήσεως δέ, ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας, εἰσάγονται μετὰ τὸ **ἵνα μὴ, ὅπως μὴ καὶ ὡς μὴ**, ἢ μετὰ μόνον τὸ **μὴ** (= γιὰ νὰ μὴ, νὰ μὴ).

2) ἐκφέρονται κατόπιν μὲν ἀρκτικοῦ χρόνου δι' ὑποτακτικῆς, κατόπιν δὲ ἱστορικοῦ χρόνου συνήθως δι' εὐκτικῆς, ἀλλὰ καὶ δι' ὑποτακτικῆς : **κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσιν** (= γιὰ νὰ ἀπομακρύνουν) Ξ. **Ξενοφῶν ἠγεῖτο πρὸς τὴν φανεράν ἔκβασιν, ὅπως ταύτη τῇ ὁδῷ οἱ πολέμοι προσέχοιεν τὸν νοῦν** (= γιὰ νὰ ἔχουν τὴν προσοχὴν τους ἐστραμμένην) Ξ. — **Ἀβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κῦρος διαβῇ** Ξ. **Μὴ φθόνει τοῖς εὐτυχοῦσι, μὴ δοκῆς εἶναι κακός** (= γιὰ νὰ μὴ φαίνεσαι) Ἰσοκρ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς α'. Ἡ τελικὴ πρότασις ἐκφέρεται ἐνίοτε δι' εὐκτικῆς καὶ χωρὶς νὰ προηγήται ἱστορικὸς χρόνος, εἴτε ἕνεκα ἕλξεως πρὸς προηγουμένην εὐκτικὴν ἢ ἵνα παρασταθῇ ὁ σκοπὸς ὡς μία ἀπλὴ σκέψις μόνον τοῦ λέγοντος : **νῦν δ' ὦρῃ δόρυπον τάχιστα μοι ἐνδον ἑταῖροι εἰεν, ἵν' ἐν κλισίῃ λαρὸν τετυκοίμεθα δόρυπον** Ὀμ. **ἴσως δέ που ἢ ἀποσκάπτει τι ἢ ἀποτεριχίζει, ὡς ἀπορος εἶη ἢ ὁδός** (= γιὰ νὰ εἶναι ἀδιάβατος) Ξ.

Ἐκφέρεται δὲ προσέτι ἡ τελικὴ πρότασις καὶ δι' ὀριστικῆς ἱστορικῶν χρόνου, πρὸς δήλωσιν σκοποῦ, ὁ ὅποιος δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῆ, ὅταν προηγήται αὐτῆς εὐχὴ ἀνεκπλήρωτος ἢ ἐν γένει πρότασις, ἡ ὅποια δηλοῖ κάτι τι, τὸ ὅποιον δὲν ἐγένε : **εἰ γὰρ ὄφελον οἶοί τε εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργά-**

ζεσθαι, **ἵνα** οἶοι τε **ἦσαν** αὐ καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα (= γιὰ νὰ ἠμποροῦσαν) Πλ. **ἔδει** τὰ ἐνέχυρα τότε **λαβεῖν**, **ὡς μὴ** ἐδύνατο ἐξαπατᾶν (= διὰ νὰ μὴ μποροῦσε τώρα) Ξ. (πρβλ. *ἔπρεπε νὰ ἦσουν ἐκεῖ, γιὰ νὰ ἔβλεπες, τί ἔκανε.*)

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς β'. Μετὰ τὸν τελικὸν σύνδεσμον **ὅπως** καὶ **ὡς** τίθεται πολλὰκις τὸ δυνητικὸν μόριον **ἄν** (ποιητ. **κεν**, **κε**, § 119, 2), ὁπότε ὑπολανθάνει ὑπόθεσις τις: *ἴθι, μὴ μ' ἐρέθιζε, σωότερος ὡς κε νέραι (= ὡς ἄν ἀπέλθης = γιὰ νὰ ἐπιστρέψης)* "Ομ. τοῦτ' αὐτὸ νῦν *δίδασκε, ὅπως ἄν ἐκμάθω (= γιὰ νὰ τὸ μάθω καλά)* Σοφ. τοῖς νικῶσι πᾶσιν *ἐδίδου βοῦν, ὅπως ἄν θύσαντες ἐστῶντο (= γιὰ νὰ συμποσιάζουν)* Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς γ'. Οἱ τελικοὶ σύνδεσμοι πάντες ἀρχῆθεν ἦσαν ἐπιρρήματα.

1) Τὸ **ἵνα** ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικὸν μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ *ἐκεῖ*, ἡ συνηθέστερον ἀναφορικὸν μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ *ὅπου*. Πρβλ. 'Ομ. Κ. 128 : *κείνους δὲ κίχησόμεθα πρὸ πυλᾶν ἐν φυλάκῃσ'* **ἵνα** γὰρ σφιν ἐπέφραδον ἠγερέθεσθαι (= διότι ἐκεῖ κλπ.), 'Ομ. Ε 359 : *δὸς δέ μοι ἵππους, ὄφρ' ἐς Ὀλυμπον ἵκωμαι, ἵν' ἀθανάτων ἔδος ἐστίν* (= ὅπου εἶναι κλπ.) 'Ἄλλ' εἰς φράσεις, οἷα π.χ. 'Ομ., ν 363 *χρήματα μὲν μυχῶ ἄντρου θεσπεσίῳ θείομεν αὐτίκα νῦν, ἵνα περ τάδε τοι σόα μίμνη*, τὸ **ἵνα** ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκλαμβάνεται ὄχι μόνον ὡς ἀναφορικὸν τοπικὸν (= ὅπου νὰ μένουν), ἀλλὰ καὶ ὡς καθαρῶς τελικὸν (= γιὰ νὰ μένουν).

2) Τοῦ μορίου **ὡς**, ἀρχῆθεν δεικτικοῦ (= οὕτως, ἔτσι, § 124, 2), ἡ τελικὴ σημασία ἦτο δυνατὸν νὰ προέλθῃ ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. 'Ομ., Υ 429 *ἄσσον ἴθ'*, **ὡς** *κεν θᾶσσον ὀλέθρου πείραθ'* ἱκηαι (= ἔτσι νὰ φθάσης — γιὰ νὰ φθάσης). Ὁμοίως τοῦ **ὅπως**, τὸ ὁποῖον ἐσήμαινεν ἀρχῆθεν πῶς, μετὰ τὸν τρόπον, ἡ τελικὴ σημασία (= γιὰ νὰ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. 'Ομ. α 76, *περιφραζόμεθα πάντες νόστον, ὅπως* ἔλθῃσι (= πῶς νὰ ἔλθῃ — γιὰ νὰ ἔλθῃ).

3) Τοῦ δὲ **ὄφρα**, ἀρχῆθεν χρονικοῦ ἀναφορικοῦ μορίου (= ἕως ὅτου), ἡ τελικὴ σημασία προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. 'Ομ., Β 229 *τλήτε, φίλοι, καὶ μείνατ' ἐπὶ χρόνον, ὄφρα* δαῶμεν, ἢ ἐτεὸν *Κάλχας* μαντεύεται ἢ *καὶ οὐκί* (= ἕως ὅτου νὰ γνωρίσωμεν — γιὰ νὰ γνωρίσωμεν).

4) Τοῦ ἐνδοιαστικοῦ **μή** (= μήπως) ἡ τελικὴ σημασία (= γιὰ νὰ μὴ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. 'Ομ., Α 552 *ἀπόστιχε, μή τι νοήσῃ Ἥρη* (= μὴ πῶς καταλάβῃ τίποτε — γιὰ νὰ μὴ καταλάβῃ τίποτε).

4. Ὑποθετικαὶ προτάσεις

§ 143. Ὑποθετικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ὑπόθεσιν, ἢτοι κάποιον ὄρον, ὑπὸ τὸν ὁποῖον δύναται νὰ συμβαίῃ ἢ νὰ ἀληθεύῃ κάτι τι (ἄν θέλῃ, ἠμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ).

Αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μετὰ τὸ **εἰ** (= ἐάν, ἄν, σάν, ἅμα) καὶ μετὰ τὸ **ἐάν** (**ἄν**, **ἦν**, τὰ ὁποῖα προῆλ-

θον ἐξ ἐνώσεως τοῦ **εἰ** μὲ τὸ δυνητικὸν **ἄν**. βλ. § 142, 2 Σημ. β' καὶ πρβλ. τὰ Ὀμηρικὰ **εἶ κεν, εἶ κε, αἶ κεν, αἶ κε = ἔάν**).

Ἡ δὲ ἄρνησις εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι **μὴ** καὶ σπανιώτατα **οὐ**, (ἐνῶ αὐταὶ κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι προτάσεις κρίσεως). Αἰτία τούτου εἶναι ὅτι αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις προῆλθον ἀπὸ προτάσεις εὐχετικὰς, αἱ ὁποῖαι ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας εἶχον τὴν ἄρνησιν **μὴ**. (βλ. § 124, 3 καὶ πρβλ. τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς νέας γλώσσης, ἐκ τῶν ὁποίων, ὅσαι μὲν εἰσάγονται μὲ τὸ **ἐάν** ἢ **ἄν** ἢ **σάν** ἢ **ἄμα**, ἔχουν ἄρνησιν τὸ **δέν**, ἀντίστοιχον τοῦ ἀρχαίου **οὐ**, ὅσαι δὲ εἰσάγονται μὲ τὸ **νά**, ἔχουν ἄρνησιν τὸ **μὴ**: **ἄν δέν** τὸ ἔβλεπα, **δέν θά** τὸ πίστευα—**νά μὴν** τὸ ἔβλεπα, **δέν θά** τὸ πίστευα).

§ 144. Ἡ ὑποθετικὴ πρότασις λέγεται ἀπλῶς καὶ ὑ π ὅ θ ε σ ι ς (ἢ ἡ γ ο ὕ μ ε ν ο ν), ἢ δὲ πρότασις, τὴν ὁποῖαν αὕτη προσδιορίζει, λέγεται ἀ π ὅ δ ο σ ι ς ἢ ἐ π ὅ μ ε ν ο ν ἢ σ υ μ π ἔ ρ α σ μ α . Ὑπόθεσις δὲ καὶ ἀπόδοσις ὁμοῦ λαμβανόμενα λέγονται **ὑποθετικὸς λόγος**.

Ὑποθετικῶν λόγων ὑπάρχουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, τέσσαρα εἶδη.

1. Πρῶτον εἶδος. Τὸ ὑποτιθέμενον λαμβάνεται: ὡ ς π ρ α γ μ α τ ι κ ὄ ν, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἄν ὄντως τούτο εἶναι κάτι τὸ πραγματικόν. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ **εἰ** καὶ ὀριστικῆς οἰουδήποτε χρόνου, ἢ δὲ ἀπόδοσις καθ' οἰανδήποτε ἔγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων συνάγει ἐκ τῆς ὑποθέσεως. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως) : **εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοὶ** (= ἄν πράγματι ὑπάρχουν βωμοί, τότε κτλ.) Λουκ. **Κλέαρχος εἰ παρὰ τοὺς ὄρκους ἔλυε** τὰς σπονδὰς, **τὴν δίκην ἔχει** (= ἄν πράγματι, ὅπως ἰσχυρίζεσθε σεῖς, ἐπεχειρεῖ νὰ διαλύσῃ τὰς συνθήκας κτλ.) Ξ. **εἰ Ἐκτορα ἀποκτενεῖς, καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖ** Πλ. **εἰ ψεύδομαι, ἐξέλεγε** Πλ. **εἰ ἄλλως γινώσκεις, δίδασκε** Ξ.

2. Δεύτερον εἶδος. Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι ἀντίθετον πρὸς τὴν πραγματικὴν ἰσχύον, ἢτοι κάτι τι ἀνίθητον πρὸς ὅ,τι πράγματι συμβαίνει ἢ πράγματι ἔγινε. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ **εἰ** καὶ ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, ἢ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς δυνητικῆς. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν οὐδέποτε χρησιμοποιεῖται ἀόριστος εἰς τοιούτους ὑποθετικοὺς λόγους) : **φῶς εἰ μὴ εἶχομεν, ὁμοιοὶ τοῖς τυφλοῖς ἄν**

ἤμεν (= ἂν δὲν εἶχαμε, θὰ ἤμαστε) Ξ. οὐκ ἐποίησεν Ἀγασίας. εἶ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα (= δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε, ἂν δὲν τὸν διέτασσα ἐγὼ) Ξ.

3. **Τρίτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι μία ἀ π λ ῆ σ κ έ ψ ι ς τοῦ λ έ γ ο ν τ ο ς, ἥτοι κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀπλῶς θέτει κανεὶς εἰς τὸν νοῦν του, χωρὶς νὰ ἐξετάζεται, ἂν τοῦτο εἶναι καὶ κάτι προσδοκώμενον. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ **εἶ** καὶ εὐκτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις διὰ δυνητικῆς εὐκτικῆς (§ 119, 2) ἢ σπανίως δι' ὀριστικῆς. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς παρατακτικοῦ, ἡ δὲ ἀπόδοσις συνήθως δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου μὲ τὸ **θὰ** ἢ τὸ **ἤθελα, ἤθελες** κτλ.) : οὐκ ἂν τις ζῶη, εἶ μὴ τρέφοιτο (= δὲν θὰ ἐζοῦσε κανεὶς, ἂν δὲν ἐτρέφετο) Ξ. εἴ τις περιέλοιτο τῆς ποιήσεως πάσης τό τε μέλος καὶ τὸν ὄρθμὸν καὶ τὸ μέτρον, λόγοι γίνονται τὸ λειπόμενον (= ἂν κανεὶς ἤθελεν ἀφαιρέσει κτλ.) Πλ.

4. **Τέταρτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τι ἢ τὸ προσδοκώμενον ἢ τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον. Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ **ἐάν**, (ἂν, ἦν, ποιητικῶς δὲ καὶ διὰ τοῦ **εἶ κε, εἶ κεν**) καὶ ὑποτακτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις

α') ὅταν μὲν τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ προσδοκώμενον, ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποία ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλλον, συνήθως δὲ διὰ προστακτικῆς. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως) : **Ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε, βλάψετε ὑμᾶς αὐτοὺς** (= ἂν μὲ θανατώσετε κλπ.) Πλ. **ἦν κακοῖσι συμμίσηγης, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἔοντα νόον** (= ἂν συναναστρέφουσαι, θὰ χάσης) Ξ. **ἦν θάνης σύ, παῖς ὁδ' ἐκφεύγει μόρον** (= ἐκφεύζεται πρβλ. § 104,4). **ἦν πόλεμον αἰρήσθε, μηκέτι ἤκετε δεῦρο ἄνευ δπλων** Ξ.

β') ὅταν δὲ τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον, ἥτοι κάτι τὸ χρονικῶς ἀόριστον, ἡ ἀπόδοσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἐνεστώτος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποία ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἐνεστώτα. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως) : **Ἦν ἐγγὺς ἔλθη θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θηγήσκειν** (= ἄμα ἔλθη... ὁσάκις ἔλθη...) Εὐρ. **ἦν τις τούτων τι παραβαίνει, ζημίαν αὐτοῖς ἐπέθεσαν** (= ἐπιτιθέασιν = ἐπιβάλλουν συνήθως πρβλ. § 108, 1) Ξ.

Σημείωσις. "Όταν ἡ ἐπανάληψις ἀναφέρεται ὠρισμένως εἰς τὸ παρελθόν, ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ **εἰ** καὶ εὐκτικῆς ἐπαναληπτικῆς (§ 119, 2, Σημ. γ'), ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς παρατατικῆς ἢ δι' ὀριστικῆς ἀορίστου μετὰ τοῦ **ἄν**. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην συνήθως χρησιμοποιεῖται ἀντὶ ὑποθετικῆς χρονικῆς πρότασις, ἡ ὁποία ἐκφέρεται μὲ τὸ **ἄμα** ἢ **ὁσάκις** καὶ ὀριστικὴν παρατατικῆς). **Εἰ μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουν, εἰ δ' ἀναχωροῖεν, ἐπέκειντο** (= ὁσάκις μὲν ἐπετίθεντο οἱ Ἀθηναῖοι... ὁσάκις δὲ ἐπέστρεφον...) Θ. **Εἴ τις αὐτῶ δοκοίη βλακεῦν, ἔπαισεν ἄν** (= ἄμα κανεῖς τοῦ ἐφαίνετο πῶς ἐχάζευε, τὸν ἐκτυποῦσε, § 117, 2, Σημ.) .

Παρατηρήσεις τινές εἰς τοὺς ὑποθετικούς λόγους

§ 145. Πολλάκις ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις ἢ ἡ ὑπόθεσις καὶ ἀφήνεται νὰ νοῆται αὕτη ἐκ τῶν συμφραζομένων. Ἐκ τοιούτων δὲ ἐλλειπτικῶν ἐκφράσεων ἀποσπασθὲν κατόπιν τὸ μόριον **εἰ** καὶ ἄλλα μόρια μετ' αὐτοῦ ἔλαβον διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σημασίας. Οὕτω

1) πολλάκις ἐλλείπει ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου ἡ ἀπόδοσις : **Εἴπερ γάρ κ' ἐθέλησιν Ὀλύμπιος ἀστεροπητῆς ἐξ ἐδέων στυφελίζαι· ὁ γὰρ πολὺ φέρτατός ἐστιν.** (Μετὰ τὸ σ τ υ φ ε λ ί ζ α ι νοητέον : δύναται ποιῆσαι τοῦτο — ἢ — ἡμεῖς οὐ δυνησόμεθα ἀντιστῆναι) "Ομ.

Ἡ τοιαύτη ἔλλειψις τῆς ἀποδόσεως συμβαίνει συνήθως εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, οἱ ὁποῖοι ἐκφέρονται μετὰ τινος πάθους (ε ἰ μ ἔ ν — ε ἰ δ ἔ , ἐ ἄ ν μ ἔ ν — ἐ ἄ ν δ ἔ). Τότε παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις τοῦ πρώτου ὑποθετικοῦ λόγου καὶ ὡς τοιαύτη νοεῖται ἔξωθεν ἡ φράσις κ α λ ῶ ς ἔ χ ε ι ἢ κ α λ ῶ ς ἔ ξ ε ι ἢ κάτι ἄλλο τοιοῦτον : **Εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί..., εἰ δέ κε μὴ δώσωσι, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι ἢ τεὸν κλπ.** (= ἐὰν μὲν θὰ μοῦ δώσουν... οἱ Ἀχαιοί, πάει κ α λ ἄ ἄν ὅμως δὲν μοῦ δώσουν κλπ.) "Ομ.

2) ἀλλ' εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, ὁποῖαι εἶναι αἱ ἀνωτέρω, παραλείπεται συνθηθέστατα καὶ τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως τοῦ δευτέρου ὑποθετικοῦ λόγου, ὡς εὐκόλως νοούμενον ἐκ τῶν συμφραζομένων : **εἰ μὲν τοίνυν καὶ διαγιγνώσκειν σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς ἐδίδαξεν· εἰ δὲ μὴ, τί σοι ὄφελος ;** (= εἰ μὲν τοίνυν... ἐδίδαξε, καλῶς ἔχει· εἰ δὲ μὴ ἐ δ ἰ δ α ξ ε , τί σοι κλπ.) Ξ. **Καὶ ἐὰν μὲν ἐκῶν πείθηται· εἰ δὲ μὴ, ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ**

πληγαῖς (= καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται, καλῶς ἔχει — ἢ — οὐδὲν κολάζουσιν αὐτόν· εἰ δὲ μὴ πείθεται, ὡςπερ ζύλον κλπ.) Πλ.

Ἐκ τοιούτων δὲ συντακτικῶν πλοκῶν ἀποσπασθὲν τὸ **εἰ δὲ μὴ** κατήντησε κατόπιν ἐπιρρηματικῆ ἔκφρασις (**εἰδεμῆ**) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄλλως, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει κτλ. (μὲ τὴν ὁποίαν σημασίαν σφύζεται καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : **μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μὴ αἰτίαν ἔξεις** (= ἄλλως θὰ κατηγορηθῆς) Ξ. (Πρβλ. Σώπασε· **εἰδεμῆ** θὰ σὲ βγάλω ἔξω).

Σημείωσις α'. Τὸ **εἰ μὴ** καθ' ὅμοιον τρόπον ἀποσπασθὲν κατήντησεν ἐπιρρηματικῆ ἔκφρασις, ἢ ὅποια λαμβάνεται κατόπιν ἀρνήσεως μὲ τὴν σημασίαν τοῦ πλῆν, ἐκτὸς μόνον, παρὰ μόνον : **Οὐδέ τις ἄλλος αἰτιος ἀθιναίων εἰμῆ** νεφεληγερέτα Ζεὺς. "Ομ. Ὑμ. Οὐ χρήσιμος οὐδὲν ἢ ῥήτορικῆ, **εἰμῆ** εἰ τις ὑπολάβοι κλπ. (= ἐκτὸς μόνον ἂν κανεὶς ἤθελε νομίσει κλπ.) Πλ.
Εἰ μὴ ἄρα = ἐκτὸς ἐὰν ἴσως. Βλ. § 137, 1 Σημ.

Σημείωσις β'. Τὸ **ἐὰν μόνον** τῆς ἀρχαίας γλώσσης σημαίνει ἀρκεῖ μόνον νά : **Ἐπαίνου τεύξεται, ἐὰν μόνον** τὸ ταχθὲν εὖ τολμᾷ τελεῖν (= ἀρκεῖ μόνον νά τολμᾷ).

3) καὶ αἱ φράσεις **εἴ τις καὶ ἄλλος ἢ εἶπερ τις ἄλλος** (= περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον), **εἶπερ ποτὲ ἢ εἶποτε καὶ ἄλλοτε ἢ εἶπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε** (= περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά) κτλ. προῆλθον ἐξ ἀποσπάσεως ἐξ ὑποθετικῶν λόγων, εἰς τοὺς ὁποίους παραλείπεται τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως : **ἀνθρώπου ψυχῆ, εἶπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων, τοῦ θείου μετέχει** (= περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μετέχει τοῦ θείου. Τὸ πλῆρες θὰ ἦτο : **ἀνθρώπου ψυχῆ, εἶπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων μετέχει τοῦ θείου, τοῦ θείου μετέχει καὶ αὐτῆ**) Ξ. **Οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰ πολεμικά, εἶπερ ποτέ, μάλιστα δὴ ὀκνηρότεροι ἐγένοντο** (= τότε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά) Θ.

4) καὶ αἱ φράσεις **ὡςπερ εἰ, ὡςπερ ἂν εἰ, ὡς εἰ, ὡςπερ ἂν, ὡς ἂν** κατήντησαν νά λαμβάνωνται ὡς ἀπλᾶ (ἀναφορικά) ἐπιρρηματα, ἰσοδύναμα πρὸς τὸ ἀπλοῦν **ὡςπερ ἢ ὡς** (= καθὼς, σὰν), ἔνεκα παραλείψεως εἰς ἔκφρασις παρομοιώσεως τοῦ ῥήματος τῆς ἀποδόσεως ἢ συγχρόνως τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ὑποθέσεως καὶ τῆς ἀποδόσεως : **Κῦρος εὐθύς ἠσπάζετο τὸν πάππον, ὡςπερ ἂν εἴ τις πάλαι φιλῶν αὐτὸν ἀσπάζοιτο** (= ὡςπερ ἂν ἀσπάζοιτό τις, εἰ πάλαι φιλῶν

κτλ. **Ξ. Οἱ μύριοι ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρου παρὰ πᾶσαν ἐπιβουλεύουσι τὴν ὁδὸν ὁμοίως διεπορεύθησαν, ὡς περ ἂν εἰ προπεμπόμενοι** (= διεπορεύθησαν, ὡς περ ἂν διεπορεύθησαν, εἰ διεπορεύθησαν προπεμπόμενοι) Ἴσοκρ.

Οὕτω κατόπιν: **ταῦτα ὡς περ εἰ** (ἢ ὡς περ εἰ) **στοιχεῖά ἐστι** (= τρόπον τινὸ στοιχεῖα εἶναι) Πλ. **φοβεῖται ὡς περ ἂν εἰ** (ἢ ὡς περ **ρανεῖ**) **παῖς** (= ὡς περ παῖς, σὺν παιδὶ) **Ξ. νέες** (= νῆες) **ὠκεῖαι ὡς εἰ** (ἢ ὡς εἰ) **πτερόν ἢ νόημα** (= σὺν φτερωτὰ πουλιά κλπ.) "Ομ. **ταῦτα προσδέχοι' ἂν ὡς ἂν οἰκεῖα** (= ὡς περ οἰκεῖα, σὺν ἰδικά του) Πλ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνεκφορῶν ἐπεκράτησε κατόπιν ἡ τοῦ **ὡς ἂν** (**ὡσάν**) καὶ ἐκ τούτου προῆλθεν ἔπειτα τὸ (**σάν**) **σά** τῆς νέας γλώσσης μὲ τὰς ποικίλας σημασίας του (= ὅπως, καθὼς — ὅταν, ὁσάκις — ἐπειδὴ, ἀφοῦ — ἔαν κλπ.)

5. Παραχωρητικαὶ προτάσεις

§ 146. 1) Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν **παραχώρησιν**. Αὗται εἰσάγονται μὲ τὸ **εἰ καὶ, ἂν καὶ** (= ἂν καὶ, μ' ὅλον ὅτι), ὅταν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικὸν (**εἰ καὶ θνητὸς εἰμι**), μὲ τὸ **καὶ εἰ, καὶ ἂν**, ἢ συνηθέστερον **κἂν** (= κί' ἂν, καὶ νά, κί' ἂν ἀκόμα), ἢ ἔαν ἢ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητικῆ, μὲ τὸ **οὐδ' εἰ, οὐδ' ἔαν, μηδ' ἔαν** (= οὔτε κί' ἂν), ὅταν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὁποῖον διὰ τὸν λέγοντα εἶναι ἀδύνατον ἢ ἀπίθανον (**καὶ εἰ ἀθάνατος ἦν...**) Ἡ σχέσις τῆς κυρίας προτάσεως πρὸς τὴν παραχωρητικὴν εἶναι ἀντιθετικὴ καὶ διὰ τοῦτο εἰς ταύτην πολλάκις ὑπάρχει ὁ ἀντιθετικὸς σύνδεσμος **ὅμως**.

2) Αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις οὐδὲν ἄλλο κυρίως εἶναι παρὰ ὑποθετικαὶ προτάσεις μὲ τὸ ἐπιδοτικὸν **καὶ** (ἢ **οὐδέ, μηδὲ**) παρὰ τὸν ὑποθετικὸν σύνδεσμον (§ 126,2 καὶ 127,3 Σημ. α'). Διὰ τοῦτο καὶ αὗται ἄρνησιν μὲν ἔχουν τὸ **μή**, ἐκφέρονται δὲ καθ' ὃν τρόπον αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις: **πόλιν μὲν, εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὅμως, ὅλα νόσφ' ἔνεστιν** (= μ' ὅλον ὅτι δὲν βλέπεις) Σοφ. **κεῖ** (= καὶ εἰ) **μὴ πέποιθα, τοῦργόν ἐστ' ἐργαστέον** (= κί' ἂν δὲν εἶμαι πεπεισμένος) Αἰσχ. τῆς

γῆς κρατοῦντες, καὶ εἰ θαλάττης εἴργοιντο, δύναιντ' ἄν καλῶς διαζῆν
 Ξ. ἀνὴρ πονηρὸς δυστυχεῖ, κἄν εὐτυχῆ Μέν.

6. Χρονικαὶ προτάσεις

§ 147. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς χρονικοὺς συνδέσμους **ὅτε, ὁπότε** (καὶ σπανίως **ὀσάκις, ὀποσάκις**), **ὡς** (= ἅμα), **ἡνίκα, ὀπηνίκα** (= καθ' ἣν ὥραν, ὅτε), **ἐν ᾧ** (= καθ' ὃν χρόνον), **ἐπεὶ, ἐπειδὴ** (εἰς τὸν Ἡρόδοτον καὶ **ἐπεὶ τε** = ἀφοῦ), **ἕως, ἔστε, μέχρι, μέχρι οὖ** (= μέχρις ὅτου, ἐφόσον), **ἐξ οὖ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὖ, ἀφ' ὅτου** (= ἀφότου), **ἐπεὶ πρῶτον, ἐπειδὴ πρῶτον, ἐπεὶ τάχιστα, ἐπειδὴ τάχιστα, ὡς τάχιστα** (= εὐθύς ὡς), **πρίν, οὐ πρότερον... πρίν, οὐ πρόσθεν... πρίν.** (Εἰς τὸν Ὅμηρον χρονικοὶ σύνδεσμοι εἶναι προσέτι οἱ: **εὔτε** = ὅτε, **ὡσπερ, ὅπως** = ὡς, ὅτε, **ἤμος** = ὅτε, **ἦος ἢ εἶος** = ἕως, **ὄφρα** = ἕως ὅτου).

2) ἐκφέρονται

α') δι' ὀριστικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται ἓν ὠρισμένον καὶ πραγματικὸν γεγονός· (ἄρνησις οὐ): **ὅτε αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὢν Ξ. ταῦτα ἐποιοῦν μέχρι σκότος ἐγένετο Ξ. οἶδα κἀκεῖνω σωφρονοῦντε, ἔστε Σωκράτει συνήστην** (= μέχρις ὅτου ἢ ἐφόσον συνανεστρέφοντο) Ξ.

β') δι' ὑποτακτικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πρᾶξις προσδοκωμένη ἢ ἀορίστως ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. Κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην μετὰ τὸν χρονικὸν σύνδεσμον ἀκολουθεῖ κανονικῶς ὁ δυνητικὸς ἄν (ποιητικῶς **κεν ἢ κε**), μὲ τὸν ὁποῖον οἱ χρονικοὶ σύνδεσμοι **ὅτε, ὁπότε, ἐπεὶ** καὶ **ἐπειδὴ** ἐνώνονται εἰς μίαν λέξιν (**ὅταν, ὀπότεν, ἐπὴν ἢ ἐπὴν, ἐπειδάν**· ἄρνησις **μή**): **αὐτοῦ διατρίψωμεν, ἕως ἄν φῶς γένηται** (= ἕως ὅτου νά...) Πλ. **μαινόμεθα πάντες, ὀπότεν ὀργιζόμεθα** (= ὅταν ὀργιζόμεθα, ἦτοι **κ ἄ θ ε φ ο ρ ἄ** πὸς ὀργιζόμεθα) Ξ. **ἐπειδάν πυθώμεθά τι γιγνώμενον, τηρικαῦτα θορυβούμεθα** (= ἅμα πληροφορηθοῦμε) Δημ. (Πρβλ. § 144, 4, β,).

γ') δι' ἐκτικῆς (ἐπαναληπτικῆς), ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πρᾶξις ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρελθόν· (ἄρνησις **μή**): **ὁπότε θύοι Κρίτων, ἐκάλει Ἀρχέδημον** (= ὀσάκις προσέφερε θυσίαν) Ξ. **περιεμένομεν ἐκάστοτε, ἕως ἀνοιχθεῖ τὸ δεσμοτήριον** (= περιεμέ-

νομεν κάθε φορά, έως ότου να άνοιχθῆ, ώσπου άνοιγόταν) Πλ. (Πρβλ. § 119, 2, Σημ. γ' και § 144, 4, β' Σημ.).

§ 148. Ίδιαιτέρως περι τοῦ πρίν. Τό πρίν ώς χρονικός σύνδεσμος κανονικῶς συντάσσεται.

1) με ό ρ ι σ τ ι κ ῆ ν ἢ με ὑ π ο τ α κ τ ι κ ῆ ν, όταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι άρνητική. (Με όριστικήν τό πρίν = έως ότου ἢ παρὰ άφοῦ): οὐ πρότερόν γε ἐπαύσαντο ἐν ὄργῃ ἔχοντες αὐτόν, πρίν ἐζημίωσαν χρημασίην (= παρὰ άφοῦ) Θ. — μή απέλθῃτε, πρίν ἄν ἀκούσῃτε (= προτοῦ νά άκούσετε) Ξ. οὐ πρότερον (ὁ ποιητής) οἶός τέ (ἔστι) ποιεῖν, πρίν ἄν ἐνθεός τε γένηται καί ἔκφρων (= προτοῦ νά γίνῃ) Πλ. (§ 147, 2, β').

Σ η μ ε ἰ ὼ σ ι ς. Καί ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατική, τό πρίν συντάσσεται σπανιώτερον με όριστικήν, ἰδίᾳ ὑπό τοῦ Θουκυδίδου : καί ἐθαύμαζον τοὺς Κορινθίους πρῦμναν κρονομένους πρίν τινας ἰδόντες εἶπον ὅτι νῆες ἐκεῖναι ἐπιπλέουσι (= έως ότου τινές εἶδον καί εἶπον κλπ.) Θ. β,τι ἐποίουν (οἱ βάρβαροι) ἡμφεργόου (οἱ Ἕλληνες), πρίν Νίκαρχος Ἀρκάς ἤκεν (= έως ότου ἤλθεν) Ξ.

2) με ἄ π α ρ έ μ φ α τ ο ν, συνήθως όταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατική, σπανίως δέ και ὅταν αὕτη εἶναι άποφατική (πρίν = προτοῦ νά, προτοῦ) : καί ἐπὶ τό ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, πρίν τινας αἰσθέσθαι τῶν πολεμίῶν (= προτοῦ νά αντίληφθοῦν) Ξ. οὐδὲ πρὸς δικαστηρίῳ ὤφθην οὐδεπώποτε, πρίν ταύτην τὴν συμφορὰν γενέσθαι (= προτοῦ νά γίνῃ, προτοῦ ἔλθῃ αὕτη ἢ συμφορὰ) Δυσ.

Σ η μ ε ἰ ὼ σ ι ς α'. Με εὐκτικήν τό πρίν συντάσσεται, ὅταν γίνεται άφομοίωσις ἐγκλίσεως καθ' ἑλξιν ἢ ὅταν εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν ὑπάρχη βῆμα ἱστορικοῦ χρόνου ἢ εὐκτική μετὰ τοῦ ἄν, καί με τό πρίν εἰσάγεται χρονική πρότασις δηλοῦσα τὴν προϋπόθεσιν, ἥτις ἀπαιτεῖται, διὰ νά συμβῆ τό ὑπό τῆς κυρίας προτάσεως σημαίνόμενον : ὄλοιο μή πω, πρίν μάθοιμι (= ὄλοιο μήπω, πρίν ἄν μάθω) Σοφ. Ἀστυάγης ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, πρίν Κῦρος ἐμπλησθεῖη θηρῶν (= πρίν ἄν ἐμπλησθῆ) Ξ. (Εὐθὺς λόγος : μηδεὶς βαλλέτω, πρίν ἄν Κῦρος ἐμπλησθῆ θηρῶν). οὐκ ἄν πρότερον ὀρηγήσειε, πρίν βεβαίωσαιτο Πλ.

Σ η μ ε ἰ ὼ σ ι ς β'. Καί τό μόριον πρίν ἀρχῆθεν εἶναι ἐπίρρημα, βαθμοῦ συγκριτικοῦ, με τὴν σημασίαν τοῦ π ρ ό τ ε ρ ο ν (πρβλ. Ὁμ. Ἰλ. Α 25 : τὴν δ' ἐγὼ οὐ λύσω πρίν μιν καί γῆρας ἔπεισιν). Ἄλλ' εἰς φράσεις ὡς π.χ. Ὁμ. Ὀδυσσ. κ 174 ὦ φίλοι, οὐ γάρ πω καταδυσόμεθ' ἀχνύμενοί περ εἰς Αἴδαο δόμοις, πρίν μόριον ἡμᾶρ ἐπέλθῃ, ἡδύνατο τό πρίν νά ἐλαμβάνεται καί ὡς ἐπίρρημα με τὴν ἀρχικήν του σημασίαν (= π ρ ό τ ε ρ ο ν θά ἐπέλθῃ) καί ὡς σύνδεσμος χρονικός με τὴν σημασίαν τοῦ π ρ ο τ ο ῦ (= προτοῦ ἐπέλθῃ).

7. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ συμπερασματικαὶ προτάσεις

§ 149. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ συμπερασματικαὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὅποια δηλοῦν τὸ ἀποτέλεσμα ἢ ἐπακόλουθημα μιᾶς ἐνεργείας. Αὗται εἰσάγονται μὲ τὸν σύνδεσμον ὥστε ἢ μὲ τὸ ὡς (= ὥστε), ἐκφέρονται δὲ

1) διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1), ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς πραγματικὸν γεγονός ἢ ὡς δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῇ (κατὰ τὸ παρόν, § 119,2 ἢ κατὰ τὸ παρελθόν, § 117, 2· ἄρνησις οὐ). (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε ἢ ποῦ = ὥστε, μὲ ὁμοίαν ἐγκλισιν) : ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χιῶν ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους Ξ. πλοῖα ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε, ὅπη ἂν βούλησθε, ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε (= ὥστε μπορεῖτε νὰ ἐπιτεθῆτε) Ξ. κατεφαίνετο πάντα αὐτόθεν, ὥστε οὐκ ἂν ἔλαθεν ὁρμώμενος ὁ Κλέων τῷ στρατῷ (= ὥστε δὲν θὰ ἤμποροῦσε νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν των ὁ Κλέων) Θ

2) δι' ἀπαρεμφάτου, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς ἀπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος, ἦτοι ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατόν, ἂν καὶ πολ- λάκις τοῦτο εἶναι καὶ πραγματικὸν γεγονός· (ἄρνησις μὴ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε νὰ ἢ γιὰ νὰ ἢ ἀπλῶς νὰ μὲ ὑποτακτικὴν) : ἔχω τριῆρεις, ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον (= ὥστε ἤμπορῶ νὰ συλλάβω κτλ.) Ξ. ἐνετύγγανον τάφρους ὕδατος πλήρεις, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποίουντο (γεφυράς) ἐκ τῶν φοινίκων κλπ. (= ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ διαβαίνουν, ὥστε δὲν ἤμποροῦσαν νὰ διαβαίνουν κτλ.) Ξ.

Σημείωσις α'. Τὸ μετὰ τὸ ὥστε ἀπαρέμφατον δύναται νὰ συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τοῦ δυνητικοῦ ἂν, καὶ τότε ἰσοδυναμεῖ μὲ δυνητικὴν εὐκτικὴν (§ 119,2) ἢ μὲ δυνητικὴν ὀριστικὴν (§ 117,2) : ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθανεῖν τὸν λατρὸν (= ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθάνοι) Πλ. ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γυνῶναι (= ὥστε καὶ ἰδιώτης ἂν ἔργω) Ξ.

Σημείωσις β'. Τὸ ὥστε μὲ ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται προσέτι, ἵνα δηλωθῇ

1) ἐπιδικωόμενον ἀποτέλεσμα, ἦτοι σκοπός· (ὥστε — γιὰ νὰ) : οἱ τριάκοντα ἐβουλήθησαν Ἐλευσίνα ἐξειδιώσασθαι, ὥστε εἶναι σφίσι καταφυγὴν (= γιὰ νὰ ὑπάρχη εἰς αὐτοὺς) Ξ.

2) ὄρος ἢ συμφωνία ἢ προϋπόθεσις· (ὥστε = ὑπὸ τὸν ὄρον, μὲ τὴν συμφωνίαν — γιὰ νὰ, ἂν πρόκειται νὰ) : σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ἐποίησαντο καὶ πρὸς

Ἄθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν (= μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ θεωροῦν) Θ. πολλὰ χρήματα ἔδωκεν ἂν Φιλιστίδης, ὥστ' ἔχειν Ὀρεδὸν (= γιὰ νὰ ἔχη — ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἔχη) Δημ.

Ἐπὶ τῆς τοιαύτης ὁμῶς σημασίας ἀντὶ τοῦ ὥστε μετὰ τὸν Ὅμηρον χρησιμοποιεῖται συνηθέστερον τὸ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε, εἴτε μὲ ἀπαρέμφατον εἴτε μὲ ὀριστικὴν μέλλοντος χρόνου. Συνήθως δὲ τοῦ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε προηγεῖται εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν τὸ ἐπὶ τούτῳ ἢ ἐπὶ τοῖσδε (§ 97, IX, 3) : ἀφιέμέν σε, ὦ Σιώκρατες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (= μὲ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν ὅμως, δηλαδὴ μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ κλπ.). Πλ. οἱ ἐν Ἰθώμῃ ξυνέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐφ' ᾧτε ἐξίασιν ἐκ Πελοποννήσου (= μὲ τὴν συμφωνίαν ὅτι θά) Θ. (Βλ. καὶ § 30, 3, β', Σημ.).

8. Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις

§ 150. 1) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν (ἐ ν δ ο ι α σ μ ὸ ν ἦ τ ο ι) φόβον διὰ πιθανὸν τι κακὸν ἢ ἐν γένει διὰ κάτι τὸ ἀνεπιθύμητον· (φοβεῖται, μὴ ἀρρωστήσῃ τὸ παιδί της. φοβοῦμαι, μὴ τὸν δυσαρέστησα μὲ αὐτὰ τὰ λόγια). Αἱ προτάσεις αὗται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μὲ τὸ (ἐνδοιαστικὸν) μὴ ἢ μὲ τὸ μὴ οὐ. Καὶ διὰ μὲν τοῦ μὴ (= μή, μήν, μήπως, νὰ μὴ) εἰσάγονται, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μ ἢ π ω ς γ ἰ ν η κάτι τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον, διὰ δὲ τοῦ μὴ οὐ (= μὴ δέν, μήπως δέν), ὅταν ὁ φόβος εἶναι μ ἢ π ω ς δ ἔ ν γ ἰ ν η κάτι τι, καθόσον αὐτὸ ἀκριβῶς τότε εἶναι τὸ ἀνεπιθύμητον· (φοβεῖται, μὴ φύγῃς—φοβεῖται, μὴ δὲ γυρίσῃς πίσω).

2) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν : α) μετὰ ῥήματα φόβου σημαντικά, ὡς φοβοῦμαι, δέδοικα ἢ δέδια, ὀκνῶ (= μὲ κατέχει φόβος κτλ.), β) μετὰ ῥήματα ἢ λέξεις ἢ φράσεις, ποὺ ἐνέχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φόβου, ὡς ὑποπτεύω, φυλάττομαι, ὀρῶ. (= κοιτάζω, προσέχω), —τρόμος ἔχει με, κίνδυνός ἐστι κ.τ.τ.

3) Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται

α) μετὰ ἀρκτικὸν χρόνον κανονικῶς δι' ὑποτακτικῆς, σπανίως δὲ δι' ὀριστικῆς, ὅταν τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον τὸ φαντάζεται κανεῖς οὐχὶ ὡς ἐνδεχόμενον, ἀλλὰ ὡς κάτι πραγματικόν : Ἄθηναῖοι φοβοῦνται, μὴ Βοιωτοὶ δηλώσωσι τὴν Ἀττικὴν (= μήπως ἐρημώσουν) Ξ. ἐγὼ δὴ αὐτὸ τοῦτο φοβοῦμαι, μὴ διὰ τὴν ἀπειρίαν οὐ δυναθῶ δηλώσω περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῖν (= μήπως δέν δυναθῶ) Δημ. — νῦν δὲ φοβοῦμεθα, μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν (= μήπως ἔχομεν

ἀποτύχει). Θ. **δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ταύτην τὴν σοφίαν** (= μήπως δὲν ἔχω) Ξ.

Σημείωσις. "Ορα μὴ (ὄρᾳ τε μὴ) μεθ' ὑποτακτικῆς = πρόσθετε μὴ (προσέχετε μὴ): **δράτε μὴ πάθωμεν, ἅπερ πολλοὺς λέγουσι πεπονθέναι** Ξ. (πρβλ. **τήρα μὴ σᾶς μεθύσουν καὶ σᾶς πιάσουνε**) — "Ορα μὴ (ὄρᾳ τε μὴ) μεθ' ὀριστικῆς = κοίτα μὴ, σκέψου μὴ: **δρα μὴ παλῶν** ἔλεγε (= μήπως ἀστει-εὐόμενος ἔλεγε) Πλ.

β) μετὰ ἱστορικὸν χρόνον δι' ὑποτακτικῆς ἢ συνηθέστερον δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου (§ 119,2, Σημ. γ'): **οἱ μέχρι Θερμοπυλῶν Ἕλληνες ἐφοβήθησαν, μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χωρήσῃ** (= μήπως ἐπέλθῃ) Θ. — **Μενέλαον ἔχε** (= εἶχε) **τρόμος, μὴ τι πάθοιεν Ἀργεῖοι** (= μὴ πάθουν τίποτε) "Ομ. **οὐδεὶς κίνδυνος ἐδόκει εἶναι, μὴ τις ἐκ τοῦ ὀπισθεν ἐπίσποιτο** (= μὴ ἐπιτεθῆ κανεὶς) Ξ.

Σημείωσις. Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀρχῆθεν ἦσαν αὐτοτελεῖς, ἥτοι ἀνεξάρτητοι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐδήλουν κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀπέκρουεν ὁ λέγων μετὰ φόβου. (Πρβλ. τὰ σημερινά. **Μὴν πάθω τίποτε μ' αὐτὸ τὸ φάρμακο. Μὴ σὲ δαγκάσῃ αὐτὸ τὸ σκυλί κ.τ.τ.**). Ἐπειδὴ ὅμως πολλάκις ἐπροτάσσετο πρὸ αὐτῶν τὸ ῥῆμα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὴν συναισθηματικὴν κατάστασιν τοῦ λέγοντος (φοβοῦμαι, δέδοικα, ὑποπτέω κλπ.), εὐκολον ἦτο στενωτέρον συνεφερόμεναι αὐταὶ μετ' αὐτοῦ νὰ ἐκλαμβάνωνται ὡς συμπληρωμα τῆς ἐννοίας αὐτοῦ τοῦ προτασσομένου ῥήματος, ἥτοι ὡς ἐξαρτώμεναι ἐξ αὐτοῦ μετὰ τὸ μόριον **μὴ**, τὸ ὁποῖον οὕτω κατήντησε συνδετικὸν μόριον (πρβλ. § 124, 2 καὶ 3). Πρβλ. 1) **δεῖδια· μὴ θήρεσσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι** = φοβοῦμαι· μὴ γίνω ἄγρα καὶ λεία τῶν θηρίων. 2) **δεῖδια, μὴ θήρεσσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι** = φοβοῦμαι μὴ γίνω κλπ.

Αὐτοτελεῖς δὲ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται ὄχι μόνον μετὰ τὸ **μὴ ἢ μὴ** οὐ καὶ ὑποτακτικὴν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ **ὅπως μὴ** καὶ οὐ **μὴ** μετὰ ὑποτακτικὴν ἢ καὶ ὀριστικὴν τοῦ μέλλοντος: **μὴ ἀγροικότερον ἦ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν** (= μήπως εἶναι κάπως ἀγροῖκον κλπ.) Πλ. **μὴ οὐ τοῦτ' ἦ χαλεπὸν, ὧ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπότερον πονηρίαν** (= μήπως δὲν εἶναι τοῦτο δύσκολον κλπ.) Πλ. καὶ **ὅπως μὴ ὁ σοφιστὴς ἐξαπατήσῃ ἡμᾶς** (= καὶ ἄς προσέξωμε, μήπως ὁ σοφιστὴς κλπ.) Πλ. **ἔωσπερ ἂν ἐμπνέω καὶ οἶός τε ὧ, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν** (= κατ' οὐδένα τρόπον ἢ ποτὲ δὲν θὰ παύσω) Πλ. **τοὺς πονηροὺς οὐ μὴ ποτε βελτίους ποιήσετε** (= τοὺς καχοὺς πότε δὲν θὰ μπορέσετε νὰ τοὺς κάμετε καλοὺς) Αἰσχίν.

9. Πλάγια ἐρωτήσεις

§ 151. 1) Πλάγια ἐρωτήσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις,

αί ὁποῖαι περιέχουν ἐρώτησιν, ἡ ὁποία ἔγινεν ἢ πρόκειται νὰ γίνη καὶ ἀνακοινοῦται εἰς κάποιον. (Πρβλ. *Θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ*; = **Μέ ρωτάει, ἄν θὰ ταξιδέψω καὶ ἐγώ.** Ἦρθα **νὰ σὲ ρωτήσω, ἄν θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ**).

Αὗται εἰσάγονται

α) ἐὰν μὲν εἶναι ἐρωτήσεις ὀλιγκῆς ἀγνοίας (§ 122, 2, α') μὲ τὸ (ἐρωτηματικὸν) **εἶ** (= ἄν), αἱ δὲ διμελεῖς μὲ τὸ **εἶ—ἦ** (= ἄν—ἦ), **πότερον ἢ πότερα—ἦ, εἶτε—εἶτε** (= ἄν—ἦ). Εἰς δὲ τὸ δεῦτερον μέλος διμελοῦς πλαγίας ἐρωτήσεως ἡ ἄρνησις δύναται νὰ εἶναι **οὐ ἢ μὴ**.

Σημεῖωσις. Μετὰ τὸ ἀπορηματικὸν **εἶ** ἡ ἄρνησις εἶναι **οὐ** (εἶ οὐ), ὅταν ὁ ἐρωτῶν προσδοκᾷ ἀπάντησιν καταφατικὴν, **μὴ** δέ, ὅταν ὁ ἐρωτῶν ἀμφιβάλλῃ ἄν ἡ ἀπάντησις, ἡ ὁποία θὰ δοθῇ, θὰ εἶναι καταφατικὴ ἢ ἀποφατικὴ : ἐρωτᾷς, **εἶ οὐ καλὴ μοι δοκεῖ εἶναι ἡ ἔρητορική** (= ἄν δὲν μοῦ φαίνεται) Πλ. βούλεται ἐρέσθαι, **εἶ μαθὼν τίς τι μεμνημένος μὴ οἶδεν** (μὴ τυχὸν δὲν γνωρίζει) Πλ. (πρβλ. § 122, 2, α', Σημ.).

β) ἐὰν δὲ εἶναι ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, μὲ τὰς ἐρωτηματικὰς ἀντωνυμίας καὶ τὰ ἐπιρρήματα, μὲ τὰ ὁποῖα εἰσάγονται καὶ αἱ ἀντιστοιχοὶ εὐθεῖαι ἐρωτήσεις (§ 122, 2, β') ἢ συνηθέστερον μὲ τὰς ἀντιστοιχοὺς ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας καὶ ἐπιρρήματα, μάλιστα δὲ τὰ ἀοριστολογικὰ (**ὄστις, ὁποῖος, ὁπόσος** κτλ. = τίς, ποῖος, πόσος κτλ. — **ὄπου, ὄποι, ὄπόθεν** κτλ. = ποῦ, ποῖ, πόθεν κτλ., § 52, 3, β').

2) Πλάγια ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν

α) μετὰ τὰ ῥήματα ἐρωτᾶν, ἀπορεῖν, θαυμάζειν, σκοπεῖν ἢ σκοπεῖσθαι, λέγειν, δεικνύναι, αἰσθάνεσθαι, γινώσκειν καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

β) μετὰ τὰ ῥήματα ἐπιμελεῖσθαι, φυλάττεσθαι, πειρᾶσθαι καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

γ) μετὰ λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν παρομοίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα σημασίαν.

3) Αἱ πλάγια ἐρωτήσεις ἐκφέρονται διὰ τῶν ἐγκλίσεων, διὰ τῶν ὁποίων ἐκφέρονται καὶ αἱ ἀντιστοιχοὶ εὐθεῖαι ἐρωτήσεις. Ὅταν ὅμως αὗται ἀκολουθοῦν μετὰ ἱστορικὸν χρόνον, συνηθέστερον ἐκφέρονται δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου (§ 119, 2 Σημ. γ'), μάλιστα δὲ αἱ ἀπορηματικαὶ πλάγια ἐρωτήσεις : **Πρωταγόρας ἐρωτᾷ, εἶ οὐκ αἰσχύνομαι τὰ ἀγαθὰ δεινὰ καλῶν.** (Εὐθεῖα ἐρώτησις : οὐκ αἰσχύνει καλῶν ;)

Πλ. οὐκ οἶδα, ὅπως ἔχει παιδείας βασιλεύς. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Πῶς ἔχει παιδείας ;) Πλ. οὐ γινώσεται γ', ὅς εἰμ' ἐγώ. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Τίς εἰμι ἐγώ ;) Εὐρ. θαυμάζω, ὦ Σώκρατες, ἢ πόλις ὅπως ποτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐκλινεν (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Πῶς ποτε ἐκλινεν ;) Ε. ἡρώτα Μειδίας, ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γένοιτο. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γενοίμην ;) Ε. ἐπεχείρησας σαυτὸν ἐπισκοπεῖν, ὅστις εἴης ; (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Τίς εἰμι ;) Ε. ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. (Τὸ ἐ ρ ω τ ῶ σ ι ν ἱστορικὸς ἐνεστῶς = ἡρώτησαν. Εὐθεΐα ἐρώτησις : Τίς ἐθέλει κτλ.) Ε. Ἄριστιππος Σωκράτη ἤρετο, εἴ τι εἶδειν ἀγαθόν. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Οἶσθά τι ἀγαθόν ;) Ε. Ἡρακλῆς ἠπόρει, ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπηται. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπωμαι ;) Ε. Εὐθύδημος διεσάπησε σκοπῶν, ὅτι ἀποκρίναιτο. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Τὶ ἀποκρίνωμαι ;) Ε.

Σημείωσις α'. Μετὰ τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φ ρ ο ν τ ἱ ζ ε ι ν, ἀκολουθεῖ συνήθως πλαγία ἐρώτησις εἰσαγομένη μετὰ τὸ ὅπως καὶ ἐκφερομένη διὰ μέλλοντος ὀριστικῆς ἢ καὶ εὐκτικῆς μετὰ ἱστορικὸν χρόνον : τὸν ποιμένα δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως σώαι ἔσονται αἱ οἰες Ε. Κύρος ἐπεμέλετο, ὅπως οἱ δουλεύοντες μὴ ἄσιτοι ἔσονται Ε.

Ἐνίοτε δὲ τὸ ὅπως μετὰ ὀριστικὴν μέλλοντος λαμβάνεται εἰς ἀνεξάρτητον πρότασιν, ἵνα δηλωθῇ παραίνεσις ἢ ἔντονος προτροπῆ : Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἀξιοῦ τῆς ἐλευθερίας, ἧς κέκτησθε (= κοιτάξτε λοιπὸν νὰ φανῆτε ἀξιοὶ κλπ.) Ε.

Σημείωσις β'. Πλάγια ἐρωτήσεις καὶ ἐνδοιαστικαὶ ἢ τελικαὶ προτάσεις εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ ὅπως, ὅπως μὴ ἢ μὴ πολλάκις συμπιπτοῦν κατὰ τὴν σημασίαν. Πρβλ. οἱ νόμοι ἐπιμέλονται ὅπως ἀγαθοὶ ἔσονται οἱ πολῖται (= πῶς θὰ εἶναι — γιὰ νὰ εἶναι ἢ γιὰ νὰ γίνουν) Ε. φυλάττον, ὅπως μὴ καὶ σὺ ἐλάττους τὰς βούς ποιήσης (= μήπως κάμης — γιὰ νὰ μὴ κάμης) Ε.

10. Ἄναφορικαὶ προτάσεις

§ 152. 1) Ἄναφορικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὅποια εἰσάγονται μετὰ ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας (§ 52) ἢ ἀναφορικὰ ἐπιρρήματα (οὗ, ὅπου, ὅθεν, ὡς, ὅπως κλπ.) καὶ μετὰ ταῦτα ἀ ν α φ έ ρ ο ν τ α ι (ἤτοι ἀποδίδονται) εἰς κάποιον ὅρον ἄλλης προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἔξωθεν ἐννοούμενον : ἔστι Δί- κης ὀφθαλμός, ὅς τὰ πάνθ' ὄρα. σίτω τοσοῦτω ἐχρηῖτο Σωκράτης, ὅσον ἠδέως ἦσθιε Ε. ὅν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνήσκει νέος (= ἄ ν θ ρ ω π ο ς, ὅν κλπ.).

2) Μία αναφορική πρότασις δύναται νὰ ἀναπληροῖ κάποιον ὄρον ἄλλης προτάσεως κύριον ἢ δευτερεύοντα, ἤτοι μία αναφορική πρότασις δύναται νὰ λαμβάνεται

α) ὡς ὑποκείμενον : *νέος δ' ἀπόλλυθ' ὃν τινα φιλεῖ θεός.* (Πρβλ. *νέος ἀπόλλυται ὁ θεοφιλής*).

β) ὡς κατηγορούμενον : *οὗτός ἐστιν, ὃς ἀπέκτεινε τοὺς στρατηγούς Ξ.* (Πρβλ. *οὗτός ἐστιν ὁ φονεὺς τῶν στρατηγῶν*).

γ) ὡς ἀντικείμενον : *Κῦρος ἔχων οὓς εἶρηκα ὠρμάτω ἀπὸ Σάρδεων Ξ.* (πρβλ. *Κῦρος ἔχων τὸ στράτευμα ὠρμάτω κλπ.*).

δ) ὡς προσδιορισμὸς οἰοσδήποτε : *ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός, ὃς Φαρναβάζῳ ἐτύγχανε ξένος ὢν Ξ.* (παράθεσις· πρβλ. *Ἀπολλοφάνης, ξένος Φαρναβάζῳ*). *Ἦ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην ὃ,τι σοι δοκεῖ Ξ.* (ἐπεξήγησις = εἶπε γνώμην, δηλαδὴ τὴ νομίσεις). *θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν, οἷον εἰκὸς ἐστι φόβου ἐμπεσόντος γίνεσθαι Ξ.* (ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς· πρβλ. *θόρυβος καὶ δοῦπος μέγας ἦν*). *Τισσαφέρηνος σατράπης κατεπέμφθη ὢν αὐτὸς πρόσθεν ἤρχε καὶ ὢν Κύρος Ξ.* (προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν κτητικὴν· πρβλ. *σατράπης τῶν Ἰωνικῶν πόλεων*). *οἱ βάρβαροι ἐφευγον, ἢ ἕκαστος ἐδύνατο Ξ.* (ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς· πρβλ. *ἐφευγον πανταχόσε*).

§ 153. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν καὶ τῆς σχέσεως τοῦ νοήματος αὐτῶν πρὸς τὸ νόημα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, διακρίνονται

1) εἰς ἀναφορικὰς **προσδιοριστικὰς** ἢ **διασαφητικὰς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, οἱ ὁποῖαι χρησιμεύουν, ἵνα ἀκριβέστερον ὀρίσουν ἢ διασαφήσουν ἓνα ὄρον μιᾶς προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἐξωθεν ἐννοούμενον. Αὗται κατὰ τὸ περιεχόμενον των δύνανται νὰ εἶναι ἢ προτάσεις κρίσεως (ἄρνησις οὐ) ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας (ἄρνησις μή), καὶ ἐπομένως ἐκφέρονται διὰ πάσης ἐγκλίσεως : *λέγει πρᾶγμα, ὃ (οὐ) γίγνεται, ὃ (οὐκ) ἐγένετο, ὃ (οὐ) γενήσεται, ὃ (οὐκ) ἂν γένοιτο, ὃ (οὐκ) ἂν ἐγένετο, — ὃ (μή) γένοιτο, ὃ (μή) ποιῶμεν, ὃ (μή) ποιεῖτε, (ὃ ποιήσατε), ὃ μὴ ποιήσητε—Οἱ ἡγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὗ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδὸν Ξ. Σωκράτης ἐδόκει τοιοῦτος εἶναι, οἷος ἂν εἶη ἄριστός τε ἀνὴρ καὶ εὐδαιμονέστατος Ξ. οὐκ ἔστιν ἥτις τοῦτ' ἂν ἔτλη Εὐρ. εἰς καλὸν ἡμῖν Ἄνυτος ὃδε παρεκαθέ-*

ζετο, **ᾧ μεταδῶμεν τῆς συζητήσεως**. Πλ. **Οἶμαι ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν** Ξ.

2) εἰς ἀναφορικὰς **αἰτιολογικάς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν αἰτίαν· (ἄρνησις **οὐ**, ἐγκλίσεις δὲ αἱ τῶν κίτιολογικῶν προτάσεων, § 141) : **θαυμαστόν ποιεῖς, ὅς ἡμῖν οὐδὲν δίδως** (= ὅτι ἡμῖν οὐδὲν δίδως = διότι εἰς ἡμᾶς κλπ.) Ξ.

3) εἰς ἀναφορικὰς **τελικὰς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν σκοπὸν. Αὗται ἐκφέρονται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος· (ἄρνησις **μή**· πρβλ. § 142) : **ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἀνδρας ἐλέσθαι, οἷ τοὺς πατέριους νόμους συγγράψουσι** (= οἱ ὁποῖοι νὰ συντάξουν, γιὰ νὰ συντάξουν) Ξ. **ἡγεμόνα αἰτήσωμεν Κῦρον, ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἡμᾶς ἀπάξει** (= ὁ ὁποῖος νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ ὀπίσω — γιὰ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ κλπ.) Ξ.

4) εἰς ἀναφορικὰς **ἀποτελεσματικάς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἀποτέλεσμα. Αὗται ἐκφέρονται, ὅπως αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, ἢ διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων προτάσεων κρίσεως (§ 149, 1· ἄρνησις **οὐ**), ἢ δι' ἀπαρεμφάτου (§ 149, 2· ἄρνησις **μή**). **οὐδεὶς οὕτως ἀνόητός ἐστιν, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται** (= ὥστε αἰρεῖται) Ἡρόδ. **ὁ Τίγρης ποταμὸς ἐστι ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ πλοίων διαβῆναι** (= ὥστε οὐκ ἂν δυναίμεθα αὐτὸν κλπ. Ξ. **οὐκ ἦν ὥρα, οἷα τὸ πεδῖον ἄρδεν** = ὥστε ἄρδεν) Ξ. **ἐλείπετο τῆς νυκτός ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδῖον** (= τοσοῦτον, ὥστε διελθεῖν) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἀποτελεσματικάς ἐκφερομένας διὰ τοῦ **ὥστε** μετ' ἀπαρεμφάτου, ἐκφέρονται καὶ δι' ὀριστικῆς μέλλοντος· (ἄρνησις πάλιν **μή**) : **Παῖδές μοι οὐπω εἰσίν, οἷ με θεραπεύουσιν** (= ὥστε θεραπεύειν με) Λυσ.

5) εἰς ἀναφορικὰς **ὑποθετικάς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν πρὸς ὑπόθεσιν· (ἐγκλίσεις αἱ τῶν ὑποθετικῶν προτάσεων, ἄρνησις δὲ **μή**).

α) **ἄ μή οἶδα, οὐδὲ οἶμαι εἰδέναι** (= εἶ τινα μή οἶδα) Πλ. **ἄ μή προσήκει, μήτ' ἄκουε, μήθ' ὄρα** (= εἶ μή τινα προσήκει). (Βλ. § 144,1).

β) **οὐκ ἂν ἐπεχειροῦμεν πράττειν, ἄ μή ἠπιστάμεθα** (= εἶ τινα

μη ἠπιστάμεθα) Πλ. οἱ παῖδες ἡμῶν, ὅσοι ἐνθάδε ἦσαν, ὑπὸ τούτων ἂν ὑβρίζοντο (εἰ τινες ἐνθάδε ἦσαν) Λυσ. (Βλ. § 144, 2).

γ) ἐγὼ ὀκνοῖην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν Κῦρος δοίη (= εἰ τινα ἡμῖν δοίη) Ξ. (Βλ. § 144, 3) τὰ μέντοι ἐπιτήδεια ὅπου τις ἐντυγχάνοι, ἐλάμβανον (= εἰ που τις ἐντυγχάνοι) (Βλ. § 144, 4, β', Σημ.).

δ) τῷ ἀνδρὶ, ὃν ἂν ἔλησθε, πείσομαι (= ἐάν τινα ἔλησθε) Ξ. τούτων γράψω, ὅποσα ἂν διαμνημονεύσω (= ἐάν τινα διαμνημονεύσω) Ξ. (Βλ. § 144, 4, α'). ὁ κεραννός, οἷς ἂν ἐντύχη, πάντων κρατεῖ (= ἐάν τισιν ἐντύχη) Ξ. (Βλ. § 144, 4, β').

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. "Οταν ὁ λόγος εἶναι πλάγιος, τίθεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ὑποθετικὴν πρότασιν ἀπλή εὐκτική καὶ ἀντὶ ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) ἂν: Σωκράτης ἐτεκμαίρετο τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχὺ μανθάνειν οἷς προσέχιοιεν καὶ μνημονεύειν ἃ μάθοιεν Ξ. (Πρβλ. Αἱ ἀγαθαὶ φύσεις ταχὺ μανθάνουσιν, οἷς ἂν προσέχωσι καὶ μνημονεύουσιν, ἃ ἂν μάθωσι).

§ 154. Οὐχὶ σπανίως προτάσεις (συνθηθέστερον κῶλα περιόδου ἢ περίοδοι) εἰσαγόμεναι μετὰ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν ὅς, ἦ, ὃ συνδέονται λίαν χαλαρῶς μετὰ τὰ προηγούμενα καὶ εἶναι κατὰ τύπον μόνον ἀναφορικαὶ προτάσεις, κατ' ἐννοίαν δὲ ἀνεξάρτητοι προτάσεις συνδεδεμένοι παρατακτικῶς μετὰ τὰ προηγούμενα. Εἰς τὰς τοιαύτας ἀναφορικὰς προτάσεις ἢ ἀντωνυμία ὅς (ἦ, ὃ) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν δεικτικὴν οὗτος (§ 45, 2) μετὰ κάποιον παρατακτικὸν σύνδεσμον (καί, δέ, ἀλλά κλπ.): ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαινον καὶ ἦκον ταχύ· ᾧ καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγύς που ἦν βασιλεὺς (= τ ο ὕ τ ω δὲ καὶ δῆλον ἦν) Ξ. οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινεν ἡ βασιληΐη καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα· ὅς τότε ἦι ἐς Θερμοπύλας (= οὗ τ ο ς δὴ τότε ὁ Λεωνίδης) Ἡρόδ. πῶς οὖν ἂν ἔνοχος εἶη (Σωκράτης) τῇ γραφῇ; ὅς ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ νομίζειν θεοῦς, ὡς ἐν τῇ γραφῇ ἐγγράπτο, φανερός ἦν θεραπεύων τοὺς θεοὺς κλπ. (= οὗ τ ο ς γ ά ρ , ἀ λ λ ' οὗ τ ο ς ἀντὶ μὲν κλπ.) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Βλ. καὶ § 52 καὶ ἐξῆς.

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

§ 155. 1) Τῶν λόγων τινὸς λαμβάνει εἰς ἄλλος γινῶσιν ἢ ἀμέσως, ἥτοι ἀπ' εὐθείας ἀκούων αὐτοὺς ἐκ τοῦ στόματος ἐκείνου, ἢ ἐμμέσως,

ἦτοι πληροφορούμενος αὐτοὺς παρὰ τρίτου, ὁ ὁποῖος τοὺς ἤκουσε πρό-
τερον. (*Βρέχει. Λέει πὼς βρέχει—Θὰ φύγω αὔριον. Ὁ Πέτρος εἶπε*
ὅτι θὰ φύγη αὔριον—Στείλε μου τὰ βιβλία. Ὁ Πέτρος εἶπε νὰ τοῦ
στείλω τὰ βιβλία).

2) Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν, οἱ λόγοι
τινὸς μεταδίδονται εἰς ἄλλον ὑπὸ τινος (π.χ. ὑπὸ τοῦ συγγραφέως)

α) αὐτολεξεί, ὅπως ἐλέχθησαν, εἰς ἀνεξάρτητον λόγον,
μὲ πρόταξιν ἀπλῶς τῆς λέξεως: **λέγει, εἶπε, ἔφη** κ.τ.τ. ἢ **ἔρωτᾷ,**
ἠρώτησε ἢ ἤρετο κ.τ.τ.: *Οἱ παρόντες τῶν Σκηψίων εἶπον· ψεύ-*
δεταιί σε οὗτος, ὦ Δερκυλίδα. — ἤρετο ὁ Μειδίας· ἐμὲ δὲ ποῦ χρῆ οἰ-
κεῖν, ὦ Δερκυλίδα; Ξ.

β) μεταβλημένοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, ἀναλόγως τῆς
μορφῆς τῆς διηγήσεως, καὶ εἰς ἐξηρημένον λόγον (μὲ μετα-
βλημένον τὸ πρόσωπον, τὸν χρόνον τοῦ ῥήματος, τὴν ἔγκλισιν κλπ.
βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

3) Ὁ λόγος τινός, ὅταν μεταδίδεται εἰς ἄλλον ἐξηρημένους
ἀπὸ ἐν λεκτικὸν ἢ αἰσθητικὸν ἢ γνωστικὸν ἢ ἐρωτηματικὸν ῥῆμα, λέ-
γεται **πλάγιος λόγος.**

4) Εἰς πλάγιος λόγος δύναται νὰ προέρχεται ἀπὸ μίαν κυρίαν πρό-
τασιν κρίσεως ἢ ἐπιθυμίας ἢ ἐρωτηματικὴν, δύναται ὅμως νὰ προέρχε-
ται ἐν μέρει μὲν ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν, ἐν μέρει δὲ ἀπὸ πρότα-
σιν δευτερεύουσας: **λέγει ὡς ὑβριστής εἰμι** (Εὐθ. λόγος. Ὑβριστής
εἶ) *Λυσ. ἐκέλευον αὐτοὺς πορεύεσθαι.* (Εὐθ. λόγος. Πορεύεσθε) *Ξ.*
Κλέαρχος ἀνηρώτα τοὺς ἀγγέλους, τί βούλοιντο. (Εὐθ. λόγος. Τί βού-
λεσθε;) — *Ὁ Κλέαρχος εἶπεν, ὅτι Δέξιππον οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα*
πεποικῶς εἶη. (Εὐθ. λόγος. Δέξιππον οὐκ ἐπαινῶ, εἰ ταῦτα πεποίη-
κε). *Ἀστυάγης ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθεῖν*
θηρῶν. (Εὐθ. λόγος. Μηδεὶς βαλλέτω, πρὶν ἂν Κῦρος ἐμπλησθῇ θη-
ρῶν) *Ξ.*

§ 156. Εἰς τὸν πλάγιον λόγον

Α') αἱ κύριαι ἢ ἀνεξάρτητοι προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου

1) ἐάν εἶναι προτάσεις κρίσεως, μετατρέπονται εἰς **εἰδι-
κὰς προτάσεις** (μετὰ ῥήματα λεκτικὰ ἢ γνωστικά, § 139 κ.έ.) ἢ εἰς
ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις (μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον, μετὰ ῥήματα λε-
κτικὰ) ἢ εἰς **μετοχικὰς προτάσεις** (μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, μετὰ

ρήματα αίσθητικά ἢ γνωστικά) : ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν εἰς τὰ φρέατα Θ. (Εὐθύς λόγος : Οἱ Π. φάρμακα ἐσβεβλήκασιν εἰς τὰ φρέατα). πάντες ἂν ὁμολογήσαιτε ὁμόνοιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι Λυσ. (Εὐθύς λόγος : Ὅμοноια μέγιστον ἀγαθὸν ἐστὶ). Ἀβροκόμας ἤκουε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα (= ὅτι Κῦρος ἦν ἢ εἶη) Ξ. (Εὐθύς λόγος : Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἐστὶ.).

2) ἐὰν εἶναι προτάσεις ἐπιθυμίας (διαταγαί, ἀξιώσεις, εὐχαί, κ.τ.τ), μετατρέπονται εἰς ἀπαρεμφατικές προτάσεις (με ἀπαρέμφατον τελικόν, μετὰ ῥήματα λεκτικά ἢ κελευστικά ἢ εὐχετικά κ.τ.τ.) : Μειδίας ἐκέλευσεν ἀνοῖξαι τὰς πύλας Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ἀνοῖξατε τὰς πύλας) Ξ. οἱ στρατιῶται ἠῶοντο Κῦρον εὐτυχήσαι. (Εὐθύς λόγος : Εὐτυχήσει Κῦρος).

3) ἐὰν εἶναι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἦτοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις), μετατρέπονται εἰς πλαγίας ἐρωτήσεις : Ἀριστιππος Σωκράτη ἤρετο, εἰ τι εἶδειν ἀγαθόν Ξ. (Εὐθύς λόγος : Οἴσθα τι, ὦ Σώκρατες, ἀγαθόν ;) Βλ. § 151 κ.έ.

Β') αἱ δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρητημένα προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου

1) μετὰ ῥήμα ἀρκτικοῦ χρόνου διατηροῦν καὶ εἰς τὸν πλάγιον λόγον τὸν χρόνον καὶ τὴν ἔγκλισιν τοῦ εὐθέος λόγου : λέγουσιν ὡς, ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὦν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει Πλ. (Εὐθύς λόγος : Ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὦν τελευτήσῃ, μεγάλην κτλ.). Ὅρω σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀποροῦντα, ποῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπη Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ποῖαν ὁδὸν τράπωμαι ; ἀπορῶ.).

2) μετὰ ῥήμα ἱστορικοῦ χρόνου διατηροῦν πάντοτε μόνον τὴν δυνητικὴν ὀριστικὴν ἢ τὴν δυνητικὴν εὐκτικὴν, τὴν δὲ ἀπλῆν ὀριστικὴν ἢ τὴν ὑποτακτικὴν (μετὰ τοῦ ἂν ἢ ἄνευ τοῦ ἂν) συνήθως μὲν τὴν μετατρέπουσιν εἰς εὐκτικὴν τοῦ πλαγίου λόγου, τὴν διατηροῦσιν δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ διηγούμενος ἐκφέρει τὸ εἰς τὴν δευτερεύουσαν ταύτην πρότασιν περιεχόμενον νόημα οὐχὶ ὡς ἰδικὴν του σκέψιν, ἀλλ' ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ προσώπου, περὶ οὗ ὁ λόγος : Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι (= διότι) ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ἄγε, ὦ Κλέαρχε, τὸ στράτευμα... ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς ἐστὶ). Ἀπεκρίνατο ὅτι μανθάνοιεν ἃ οὐκ ἐπίσταντο Πλ. (Εὐθύς λόγος : Μανθάνομεν, ἃ οὐκ ἐπιστάμεθα) — ἠῶσαντο σωτήρια θύσειν, ἔνθα πρῶτον εἰς φιλίαν

γῆν ἀφίκονται Ξ. (Εὐθύς λόγος : Σωτήρια θύσομεν, ἔνθα ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφικώμεθα). Προεῖπον αὐτοῖς μὴ ναυμαχεῖν Κορινθίοις, ἣν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι καὶ μέλλωσιν ἀποβαίνειν Θ. (Ἐδύνατο νὰ λεχθῆ καί : Προεῖπον αὐτοῖς μή... εἰ μὴ πλέοιεν καὶ μέλλοιεν... Εὐθύς λόγος : Μὴ ναυμαχεῖτε Κορινθίοις, ἣν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι κτλ.). Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξη, εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν. (Ἐδύνατο νὰ λεχθῆ καί : Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ στρατεία λήξει, εὐθύς ἀποπέμψοι αὐτόν. Εὐθύς λόγος : Ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξη, εὐθύς ἀποπέμψω σε).

Σημείωσις. Πολλάκις εἰς τὸν πλάγιον λόγον πρότασις αἰτιολογικῆ εἰσαγομένη μὲ τὸ γὰρ ἢ ἄλλη τις δευτερεύουσα πρότασις ἐκφέρεται δι' ἀπαρεμφάτου ἀντὶ νὰ ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἢ εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου : ὁ δὲ αὐτοῦς εἰς Λακεδαίμονα ἐκέλευεν ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος αὐτός (= οὐ γὰρ ἦν—ἦ—εἶη κύριος αὐτός = διότι, καθὼς ἔλεγε, δὲν ἦτο κλπ.) Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ἴτε εἰς Λακεδαίμονα· οὐ γὰρ εἶμι κύριος ἐγώ). λέγεται δὴ καὶ Ἀλκμῶνι τῷ Ἀμφιάρῳ, ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι αὐτὸν μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρὸς, τὸν Ἀπόλλω ταύτην τὴν γῆν χρῆσαι οἰκεῖν (= ὅτε δὴ ἤλᾶτο) Θ. μετὰ δὲ τοῦτον (λέγεται) βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλόν, τῷ (= ᾧ) ὄνομα Ἄνυσιν εἶναι (= ᾧ ὄνομα Ἄνυσις ἦν) Ἡρόδ. (§ 53, 2, β.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

1. Τὸ ἀπαρέμφατον

• § 157. 1.) Τὸ ἀπαρέμφατον ἀρχῆθεν εἶναι ἀφρηρημένον ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν ἄκλιτον, πτώσεως δοτικῆς (καθαρᾶς, ἦτοι τοῦ σκοποῦ, ἢ τοπικῆς. Πρβλ. § 28,6 καὶ 7.).

Μὲ τὴν ἀρχικὴν του δὲ σημασίαν τοῦ σκοποῦ ἢ τοῦ ἀποτελέσματος κανονικῶς λαμβάνεται τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τὰ ῥήματα βαίνειν, φέρειν, διδόναι, καταλείπειν, αἰρεῖσθαι (= ἐκλέγειν), πέμπειν καὶ ἄλλα συνώνυμα : βῆ δ' ἰέναι κατὰ λαὸν Ἀχαιῶν (= ἔβη ἰέναι = ἐβάδισε ἢ ἐκίνησε, γιὰ νὰ πάη). Ὅμ. τὴν πόλιν φυλάττειν αὐτοῖς παρέδωκαν (= νὰ τὴν φυλάγουν). Ἡρόδ. τις σφῶε ξυνέηκε μάχεσθαι ; (= ὧσ τε μάχεσθαι = ὥστε νὰ φιλονικήσουν) Ὅμ.

Σημείωσις. Με τὴν σημασίαν τοῦ σκοποῦ λαμβάνεται ἐνίοτε εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς τὸ ἀπαρέμφατον μὲ τὸ ἄρθρον τοῦ: *Μίνως τὸ ληστικὸν καθήρει ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῷ* (= ἵνα ἴοιεν αἱ πρόσοδοι κλπ.).

2) Ἡ ὄνομαστικὴ φύσις τοῦ ἀπαρεμφάτου καταφαίνεται κυρίως ἐκ τοῦ ὅτι τοῦτο δύναται νὰ συνεχφέρεται μετὰ τοῦ (οὐδετέρου) ἄρθρου κατὰ πᾶσαν πτώσιν: *νέοις τὸ σιγᾶν κρεῖττόν ἐστι τοῦ λαλεῖν. Νίκησον ὀργὴν τῷ λογίζεσθαι καλῶς.*

Ἡ δὲ ῥηματικὴ φύσις αὐτοῦ καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ προσδιορίζεται δι' ἐπιρρήματος, ὅπως καὶ τὸ ῥῆμα, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει τὸ ἀντικείμενόν του εἰς τὴν αὐτὴν πτώσιν μὲ τοὺς ἄλλους τύπους τοῦ οἰκείου ῥήματος, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει χρόνους καὶ διάθεσιν, καὶ τέλος ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτοῦ τὸ δυνητικὸν μόριον *ἂν* (§ 117, 2 καὶ 119, 2 κ.έ.): *τὸ ἀκριβῶς πείθεσθαι τοῖς νόμοις. Οἶμαι οὐδενὸς γ' ἂν ἤττον φανῆναι δίκαιος* (= ὅτι φανείην ἂν) Ξ. *Κῦρος εἰ ἐβίω, ἄριστος ἂν δοκεῖ ἄρχων γενέσθαι* (= ὅτι ἐγένετο ἂν) Ξ.

§ 158. Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς εἰδικὴν πρότασιν (πρβλ. § 156, 1) καὶ τότε λέγεται *εἰδικὸν ἀπαρέμφατον* ἢ πρὸς οἰανδήποτε πρότασιν ἐπιθυμίας (πρβλ. § 156, 2) καὶ τότε λέγεται *τελικὸν ἀπαρέμφατον*.

Εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν, (ἡ ὁποία κυρίως εἰπεῖν στερεῖται ἀπαρεμφάτου), τὸ μὲν εἰδικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται δι' εἰδικῆς προτάσεως (ὅ τ ι... π ὠ ς...), τὸ δὲ τελικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται διὰ προτάσεως βουλευτικῆς, ἥτοι διὰ τοῦ νὰ καὶ ὑποτακτικῆς: *Σωκράτης ἠγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναι* (= ὅτι ἴσασι = ὅτι γνωρίζουν) Ξ. *Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρπεν* (= νὰ ἐπιμελῶνται) Ξ.

§ 159. *Σύναρθρον* τὸ ἀπαρέμφατον λαμβάνεται κανονικῶς μὲν, ὅταν χρησιμοποιῆται ὡς ἀντικείμενον ἢ ὡς προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν πτώσιν, ἢ ὅταν συνάπτεται μὲ προθέσεις, πολλάκις δὲ καὶ ὅταν χρησιμοποιῆται ὡς ὑποκείμενον ἢ ὡς ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν ἢ ὡς ἐπεξηγήσις: *τοῦ ζῆν αὐτὸν ἀπεστέρησεν Αἰσχίν. νέοις τὸ σιγᾶν κρεῖττόν ἐστι τοῦ λαλεῖν. τῷ ζῆν ἐστι τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐγρηγορέναι τὸ καθεῦδεν Πλ. Ἀγησίλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν ἰέναι ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο* (= ἀντὶ νὰ πάη) Ξ. *Σωκράτης ἐθανυμά-*

το ἐπὶ τῷ εὐθύμως τε καὶ ἐνδόλως ζῆν (=διὰ τὸ ὅτι ἔζη) Ξ. ὠρμησαν εἰς τὸ διώκειν (=εἰς καταδίωξιν) Ξ. Κῦρος ἐγέρετο ὁσῶν μόνον τὸ παίειν Ξ τοῦτό ἐστι τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλεον τῶν ἄλλων ζητεῖν ἔχειν Πλ.

§ 160. Τὸ ἀναρθρον ἀπαρέμφατον χρησιμοποιοεῖται

1) ὡς ὑποκείμενον : πόλεός ἐστι θάνατος ἀνάστατον γενέσθαι (= τὸ νὰ γίνῃ ἀνάστατος) Λυκ. οὕτω χρῆ ποιεῖν Ξ. (§ 164).

2) ὡς κατηγορούμενον : τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν.

3) ὡς ἀντικείμενον : φοβοῦμαι διελέγχειν σε Πλ. (§ 163).

4) ὡς ἐπεξηγήσις : εἰς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης (= δηλαδὴ τὸ νὰ ἀμύνεται τις) Ὅμ. (§ 23).

5) ὡς προσδιορισμὸς τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς. (Οὕτω δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα τὸ ἀπαρέμφατον μὲ τὰ ἐπίθετα : ἀγαθός, ἐπιτήδειος, ἱκανός, δεινός, ἄξιος, ῥᾶδιος, χαλεπός, ἡδύς κ.ἄ.τ. δεινὸς λέγειν. ῥάδια πάντα θεῶν τελέσαι. (Πρβλ. υἱὸς ἀμείνων παντοίας ἀρετάς, ἡμὲν πόδας ἡδὲ μάχεσθαι = καὶ ὡς πρὸς τὸ μάχεσθαι) Ὅμ. ἄξιος θαυμάσαι (=ἄξιος θαυμάζεσθαι. Λέγεται ἐπίσης καὶ οὕτω, ἀλλὰ σπανιώτερον) Θ. Οὕτω καὶ : οἷός τέ εἰμι ποιεῖν τι (=εἶμαι ἱκανός, δύναμαι νὰ πράττω τι).

6) ἀπολύτως, εἰς μικρὰς στερεοτύπους ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὸ ὅλον περιεχόμενον μιᾶς προτάσεως καὶ περιορίζουν κάπως τὴν ἔκτασιν τοῦ νοήματος αὐτοῦ. Τοιαῦται ἐκφράσεις εἶναι : ἐκὼν εἶναι (=ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησιν), τὸ κατὰ τοῦτόν εἶναι (=ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοῦτον), τὸ ἐπὶ τούτῳ εἶναι (=ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦτον), τὸ νῦν εἶναι (=ὅσο γιὰ τῶρα), ἐμοὶ δοκεῖν ἢ ὡς ἐμοὶ δοκεῖν (=ὅπως νομίζω ἐγώ, κατὰ τὴν γνώμην μου), ὀλίγου δεῖν ἢ μικροῦ δεῖν (=λίγο λείπει ἢ ἔλειψε, σχεδὸν), ὡς εἰπεῖν ἢ ὡς ἔπος εἰπεῖν (=γιὰ νὰ πῶ ἔτσι), ὡς συντόμως εἰπεῖν ἢ συνελόντι εἰπεῖν (=γιὰ νὰ μιλήσω συντόμως) κ.ἄ.τ. : ἐκὼν εἶναι οὐδὲν ψεύσομαι Πλ. λέγουσιν ἐμοὶ δοκέειν οὐκ ὀρθῶς Ἡρόδ. τὸ τὰς ἰδίας εὐθεργεσίας ὑπομιμνήσκειν καὶ λέγειν μικροῦ δεῖν ὁμοίον ἐστὶ τῷ ὄνειδίξειν Δημ.

Σημείωσις. Καὶ τὸ ἀπολύτως λαμβανόμενον ἀπαρέμφατον δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἀπαρέμφατον τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς, τὸ ὅποιον ὅμως προσδιρίζει οὐχὶ μίαν λέξιν, ἀλλ' ὀλόκληρον πρότασιν. Ἀμφότερα δὲ πάλιν τὰ ἀπαρέμφατα ταῦτα κυρίως εἶναι ἀπαρέμφατα τοῦ σκοποῦ (§ 157, 1).

7) **ἀντί προστακτικῆς**, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀντί **εὐκτικῆς** (εὐχετικῆς): *θαρσῶν νῦν, Διόμηδες, μάχεσθαι* (= *θαρσῶν μάχου*) "Ομ. Πρβλ. *τεύχεα συλήσας φερέτω κοίλας ἐπὶ νῆας, σῶμα δὲ οἶκαδ' ἐμὸν δόμεναι πάλιν* (= *δότης*) "Ομ.— *Ζεῦ πάτερ, ἦ Αἴαντα λαχεῖν ἢ Τυδῆος υἷον* (= *λάχοι* = εἶθε νὰ λάβῃ τὸν κλῆρον) "Ομ. *θεοὶ πολῖται, μὴ με δουλείας τυχεῖν* (= *μὴ τύχοιμι ἐγὼ*) Αἰσχ.

8) **ἐπιφωνηματικῶς**, εἰς ἀναφωνήσεις: *ἐμὲ τάδε παθεῖν, φεῦ!* (= *ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά!*).

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 157, 1.

§ 161. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου. (Ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις). Ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου δύναται νὰ εἶναι

1) αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον. (Ταυτοπροσωπία): *φοβοῦμαι διελέγχειν σε* (ἐγὼ φοβοῦμαι, ἐγὼ διελέγχειν) Πλ. *καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε* (σὺ θέλε, σὺ ἀκούειν, σὺ πλουτεῖν) Μέν. *ἀδικεῖσθαι ὑφ' ἡμῶν νομίζει Κῦρος* (Κῦρος νομίζει, Κῦρος ἀδικεῖσθαι) Ξ.

2) τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον, ἢ ἄλλο ὄνομα. (Ἐτεροπροσωπία): *Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρπε* (= νὰ ἐπιμελῶνται, οἱ συνόντες) Ξ. *τοῖς Αἰγινήταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδσαν Θυρέαν οἰκεῖν* (= ἵνα οἰκῶσιν, οἱ Αἰγινήται) Θ. *Ἀναξαγόρας τὸν ἥλιον λίθον φησὶν εἶναι* (= λέγει ὅτι ὁ ἥλιός ἐστι κλπ.). Πλ.

Σημείωσις. Ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τινὰ ὡς γενικὸν καὶ ἀόριστον ὑποκείμενον ἀπαρεμφάτου συνήθως παραλείπεται, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑπάρχουν προσδιορισμοὶ αὐτῆς: *ἀδύνατον ἐστὶν πονηρὸν ἔντα* καλοῦς *κάγαθός φίλους κτήσασθαι* (= κτήσασθαι τινα ἔντα πονηρὸν = νὰ ἀποκτήσῃ τις ὦν πονηρὸς) Ξ. Ὁμοίως παραλείπεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τινὰς ἢ τοὺς ἀνθρώπους: βλ. π.χ. Ξεν. Ἄπομν. 1, 1, 9.

§ 162. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου, καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου, ἂν ὑπάρχη, καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐν γένει ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας κανονικῶς ἐκφέρονται κατὰ πτώσιν αἰτιατικὴν. Ὁταν δὲ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος κατὰ πτώσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, τότε τὸ κατηγορούμενον ἢ προσδιορισμός τις τοῦ ἀντικειμένου τούτου δύναται μὲν νὰ ἐκφέρεται καὶ αὐτὸς κατὰ πτώσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, δύναται ὅμως νὰ ἐκφέρεται καὶ κατ'

αἰτιατικὴν : Σωκράτης ἠγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναι Ξ. νομίζω ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ φίλους καὶ συμμάχους Ξ. οἱ πρέσβεις Κύρου ἐδέοντο ὡς προθυμοτάτου πρὸς πόλεμον γενέσθαι (πρβλ. γενοῦ ὡς π ρ ο θ υ μ ὶ τ χ τ ο ς) Ξ. — Ἐρετριεὲς Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι (πρβλ. β ο η θ ο ἰ γένεσθε) Ἡρόδ. Κύρος παραγγέλλει τῷ Κλεάρχῳ λαβόντι ἦκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στρατεύμα· καὶ Ξενία ἦκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Ἀρχῆθεν τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου καθὼς καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐξεφέροντο κατ' ὀνομαστικὴν πτῶσιν, ὅπως τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ προσδιορισμοὶ παντὸς ἐν γένει ῥηματικοῦ τύπου : **θαρσῶν νῦν, Διόμηδες, μάχεσθαι, πάντα τάδ' ἀγγεῖλαι μὴδὲ ψευδάγγελος (σὺ) εἶναι** "Ομ. **Σὺ δέ, Κλεαρίδα, αἰφνιδίως τὰς πύλας ἀνοίξας ἐπεκθεῖν** Θ.

Ἡ δὲ λεγομένη ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις, ἥτοι ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου μὲ ὑποκείμενον κατ' αἰτιατικὴν (ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας), προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἀπὸ προτάσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὑπῆρχον ῥήματα συντασσόμενα μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν καὶ ἀπαρέμφατον. Εἰς προτάσεις δηλαδὴ, ὁποία π.χ. **μένειν αὐτοὺς ἐκέλευσε, ἡ αἰτιατικὴ αὐτοὺς**, ἡ ὁποία κυρίως εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως **ἐκέλευσε** (= τοὺς διέταξε νὰ μένουν), ἦτο δυνατόν νὰ συνδεθῆ σενότερον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον **μένειν** καὶ νὰ νομισθῆ ὅτι εἰς αὐτὸ κυρίως ἀνήκει ὡς ὑποκείμενον (= διέταξε αὐτοὺς νὰ μένουν). Ἀπὸ τῆς αὐτῆς προτάσεως σὺν τῷ χρόνῳ παρήχθη ἡ λεγομένη ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις· ἦτοι, ἐπειδὴ εἰς αὐτὰς ἐνομίσθη ὅτι τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου πρέπει νὰ ἐκφέρεται κατ' αἰτιατικὴν, ἤρχισε νὰ τίθεται αἰτιατικὴ μετ' ἀπαρεμφάτου καὶ κατόπιν ῥημάτων, τὰ ὁποία δὲν συντάσσονται μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, ἀλλὰ μὲ γενικὴν ἢ δοτικὴν, ἢ κατόπιν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων : οὐ **σε εἶοικε κακὸν ὡς δευδίσσεσθαι** "Ομ. (πρβλ. εἰοικᾶ τινι). **δέομαι ὑμᾶς συγγνώμην ἔχειν** (πρβλ. δέομαί τινος) Λυσ. **παρήγειεν ὁ Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ ὄπλα τίθεσθαι τοὺς Ἕλληνας** (πρβλ. τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγειεν ἐξοπλιζέσθαι) Ξ. **ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι** Ἰσοκρ. (πρβλ. ὁμολογεῖται Κῦρος κράτιστος γενέσθαι) Ξ. **κίνδυνός ἐστι**) **πολλοὺς ἀπόλλυσθαι** Ξ.

Τέλος δὲ ἤρχισε νὰ χρησιμοποιηθῆται ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας, ἰδίᾳ ἐπὶ ἐμφάσεως ἢ ἀντιθέσεως : **ἐμὲ παθεῖν ταῦτα, φεῦ! Αἴσχ. βουλοίμην δ' ἂν ἐμὲ τε τυχεῖν ὧν βούλομαι, τοῦτόν τε παθεῖν ὧν ἀξίός ἐστι** (ἐ γ ὦ βουλοίμην—ἐ μ ἐ τυχεῖν).

§ 163. Ἄναρθρον ἀπαρέμφατον (ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἦτοι) ὡς ἀντικείμενον δέχονται πλεῖστα ῥήματα.

1) **Εἰδικὸν ἀπαρέμφατον** (κατὰ πάντα χρόνον) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ λεκτικὰ καὶ τὰ δοξαστικά, ὡς: **λέγω, φημί, ὁμολογῶ** κτλ. **δοκῶ, νομίζω, οἶμαι** κτλ. (ἄρνησις κανονικῶς οὐ, σπα-

νιώτερον μῆ) : τὸν μὲν καλὸν κάγαθὸν ἄνδρα εὐδαίμονα εἶναι φημι, τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρὸν ἄθλιον (= ἰσχυρίζομαι ὅτι εἶναι) Πλ. ὅτι ἂν ποιῆς, νόμιζ' ὄραῖν θεοὺς τινας (= νόμιζε ὅτι ὄρωσι θεοὶ τινες). ἔλπιζε τιμῶν τὸν θεὸν πράξειν καλῶς (ὅτι πράξεις καλῶς = ὅτι θὰ εὐτυχήσῃς). ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι (= ὅτι δὲν ἤσαν) Θ. ἔλεγον μηδένα ἐθέλειν ἐκόντα ἄρχειν (ὅτι κανεῖς δὲν ἤθελε) Πλ. (Βλ. καὶ § 140, Σημ. δ').

2) **Τελικὸν ἀπαρέμφατον** (κατὰ πάντα χρόνον, π λ ῆ ν μ ε λ λ ο ν τ ο ς) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ ἐφετικά, τὰ κελευστικά ἢ προτρεπτικά, τὰ κωλυτικά ἢ ἀπαγορευτικά, τὰ δυνητικά καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν. ὡς ἐφίεμαι, ἐπιθυμῶ, ποθῶ, ἐθέλω, βούλομαι, φοβοῦμαι, δέδοικα (= ἐκ φόβου δὲν θέλω τι) κλπ., κελεύω, λέγω (= διατάσσω), προτρέπω, συμβουλεύω, πείθω (= προσπαθῶ νὰ πείσω), ἀπαγορεύω, κωλύω, δύναμαι, ἔχω (= δύναμαι), πέφυκα (= εἶμαι πλασμένος, εἶμαι φύσει ἐπιτήδειος), ἐπίσταμαι, οἶδα (= γνωρίζω ἢ εἶμαι ἱκανός), μανθάνω κτλ. (ἄρνησις μῆ) : Καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε. φοβοῦμαι διελέγχειν σε Πλ. ἐκέλευον σοὶ διδόναι τὰριστεῖα τοὺς στρατηγούς (= εἰς σὲ νὰ δώσουν) Πλ. οἱ Ἀθηναῖοι προεῖπον τοῖς στρατηγοῖς μὴ ναυμαχεῖν (= διέταξαν νὰ μὴ) Θ. οἱ στρατιῶται οὐκ ἐδύναντο καθεύδειν (= νὰ κοιμηθοῦν) Ξ. τὴν τῶν κρατούντων μάθε φέρειν ἐξουσίαν (= μάθε νὰ ὑποφέρῃς).

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα ὑπισχυνοῦμαι, ἐπαγγέλλομαι, ὀμνυμι, ἐλπίζω, προσδοκῶ κανονικῶς συντάσσονται μὲ ἀπαρέμφατον μέλλοντος χρόνου, διότι ταῦτα ἀναφέρονται εἰς κάποια μέλλουσαν πράξιν, ἢ δὲ ἄρνησις ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τούτου κανονικῶς εἶναι μῆ, διότι διὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων ἐκφράζεται κυρίως κάποια ἐπιθυμία τοῦ ὑποκειμένου : ἐπαγγελλόμεθα Ἀρσίου εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλεῖον καθιεῖν αὐτὸν (= ὅτι θὰ τὸν καθίσωμεν ἢ νὰ τὸν καθίσωμεν) Ξ. ὤμοσαν μὴ προδώσειν ἀλλήλους (= ὅτι δὲν θὰ προδώσουν ἢ νὰ μὴ προδώσουν) Ξ. (Βλ. καὶ § 115, Σημ.).

Τὸ ἀναρθρον ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον

Ἄπρόσωπα ῥήματα

§ 164. 1) Ἄπρόσωπα (ἢ τριτοπρόσωπα) ῥήματα λέγονται τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα (ἀποκλειστικῶς ἢ) συνήθως λαμβάνονται εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον ἄνευ προσωπικοῦ ὑποκειμένου, ὡς : χροῖ, δεῖ, μέλει, μεταμέλει, μέτεστι, παρεσκεύασται, παρεσκεύαστο κτλ. δεῖ χρημάτων

(= ὑπάρχει ἀνάγκη χρημάτων) Δημ. οὕτω **χρῆ ποιεῖν** (ἔτσι πρέπει νά) Ξ.

Μετὰ τοῦ ἀπροσώπου ῥήματος συνάπτεται συνήθως προσδιορισμός κατὰ δοτικὴν δηλῶν τὸ πρόσωπον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ἡ ἔννοια αὐτοῦ. (Δοτικὴ π ρ ο σ ω π ι κ ῆ , § 71, 5) : **τοῖς καλοῖς κάγαθοῖς οὐδὲν δεήσει πολλῶν γραμμάτων** (=διὰ τοὺς χρηστοὺς διόλου δὲν θὰ χρειασθοῦν πολλοὶ γραπτοὶ νόμοι) Ἴσοκρ. **μέλει μοί τινος** (=μέ μέλει γιὰ κάτι τι) . οὐ **μεταμέλοι μοι** (=δὲν μετανοῶ) Πλ. **τοῖς ἄκουσιν ἁμαρτοῦσι μέτεστι συγγνώμης** Δημ. **ἐπειδὴ παρεσκευάστο τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο** (=ἀφοῦ εἶχον παρασκευασθῆ οἱ Κορινθιοὶ) Θ. (Πρβλ. **μὲ μέλει, μὲ γνοιάζει—τοῦ κατέβηκε νά, τοῦ βουλήθηκε νά**) .

2) Μὲ τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα καὶ μὲ ἀπρόσωπους ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἓν οὐσιαστικὸν ἢ ἀπὸ τὸ οὐδέτερον κάποιου ἐπιθέτου καὶ τὸ ῥῆμα **ἐστί**, ἢ ἀπὸ κάποιου ἐπίρρημα καὶ τὸ ῥῆμα **ἔχει**, συντάσσεται συνήθως **ἀναρθρον ἀπαρέμφατον** ὡς ὑποκειμενον αὐτῶν. Οὕτω συντάσσονται

α΄) μὲ **τελικὸν ἀπαρέμφατον** (§ 158) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα **χρῆ**, **δεῖ**, **πρέπει**, **προσῆκει**, **δοκεῖ** (=φαίνεται καλόν) , **μέλλει** (=πρόκειται) , **εἴμαρται**, **εἴμαρτο**, **ἔστι**, **ἔνεστι**, **πάρεστι**, **οἶόν τέ ἐστι** (=εἶναι δυνατόν) , **ἔξεστι** (=ἐπιτρέπεται) , **ἐγχωρεῖ**, **ἐνδέχεται**, **συμβαίνει** κλπ. καὶ αἱ ἀπρόσωποι φράσεις **καλῶς ἔχει**, **ἀναγκαίως ἔχει**, κλπ. **ἀνάγκη** (ἐστί) , **ώρα** (ἐστί) , **καιρός** (ἐστί) , **ἄξιόν** (ἐστί) , **δυνατόν** (ἐστί) , **ἀδύνατόν** (ἐστί) , **ῥαδιόν** (ἐστί) , **χαλεπόν** (ἐστί) , **εἰκός** (ἐστί=φυσικὸν ἢ ἐπόμενον εἶναι) κλπ. (ἄρνησις **μή**) : **δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους** (=πρέπει νὰ φοβῆται ὁ στρατιώτης) Ξ. **ἔδοξεν αὐτοῖς προῖέναι** (=τοὺς ἐφάνη καλὸν νὰ προχωρήσουν) Ξ. **ἔστιν ἰδεῖν** (=εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃ τις) Ξ. **ὕμιν εὐδαίμοσιν ἔξεστι γενέσθαι** (=σεῖς μπορεῖτε νὰ καταστῆτε εὐδαίμονες) Δημ. **νῦν ἔξεστιν ὑμῖν εὐεργέτας φανῆναι τῶν Λακεδαιμονίων** Ξ. **τῷ ἐσθλῷ ἐγχωρεῖ κακῷ γενέσθαι** Πλ. (§ 162) — **ώρα ἀπιέναι** Πλ. **δίκαιον εἶ πράττοντα μεμνησθαι θεοῦ** (=δίκαιον εἶναι... νὰ ἐνθυμῆται τις) Μεν.

β΄) μὲ **εἰδικὸν ἀπαρέμφατον** (§ 153) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα **λέγεται**, **ὁμολογεῖται**, **ἀγγέλλεται**, **ᾄδεται**, **θρυ-**

λεῖται, νομίζεται, δοκεῖ (= φαίνεται, νομίζεται) κ.ά. : **ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι** (= ὅτι ἡ πόλις ἡμῶν ἐστὶ) Ἴσοκρ. **Ἐπειτά μοι λίαν πόρρω ἔδοξε τῶν νυκτῶν εἶναι** (= μού ἐφάνη ὅτι ἦτο) Πλ.

Σημείωσις. Πολλάκις ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου προσωπικῆς σύνταξης καὶ οὕτως ἐξαιρεται μᾶλλον τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἐνεργεῖ ἢ πάσχει, ὅ,τι σημαίνει τὸ ἀπαρέμφατον : πολλοῦ **δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι** (= πολὺ ἀπέχω ἐγὼ ἀπὸ τὸ νὰ κτλ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο : πολλοῦ **με δεῖ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι**) Πλ. **ὦ Πρόδικε, δίκαιος εἴ βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ** (= ἔχεις ἠθικὴν ὑποχρέωσιν νὰ κλπ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο : **ὦ Πρόδικε, δίκαιόν ἐστὶ σε βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ**) Πλ. **δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι πρὸς ταῦτα.** (Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο : **δίκαιόν ἐστὶ ἀπολογήσασθαι με πρὸς ταῦτα**) Πλ.

Ἡ προσωπικὴ σύνταξις εἶναι συνήθης ἐπὶ τοῦ **δοκεῖν**, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ φαίνεσθαι ἢ νομίζεσθαι : **ἔδοξεν αὐτῷ σκηπτὸς πεσεῖν** (= τοῦ ἐφάνη πὼς ἔπεσε κεραυνός) Ξ.

2. Ἡ μετοχή

§ 165. 1) Ἡ μετοχὴ εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον ὅμως δηλοῦ καὶ χρόνον καὶ διάθεσιν, ὅπως τὸ ρῆμά. (πρβλ. λύων, λύουσα, λῦον, λυόμενος, λυομένη, λυόμενον—λύσας, λύσασα, λῦσαν· λυθεῖς, λυθεῖσα, λυθὲν κλπ.).

Ἡ ῥηματικὴ φύσις τῆς μετοχῆς καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τούτου, ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτῆς τὸ δυνητικὸν μόριον **ἂν** : **ἐνθένδε ἄνδρες οὔτε ὄντα οὔτε ἂν γενόμενα λογοποιοῦσιν** (= ἂ οὔτε ἔστιν οὔτε ἂν γένοιτο) Θ. **Φίλιππος ἐλὼν Ποτιδαίαν καὶ δυνηθεὶς ἂν αὐτὸς ἔχειν, εἶπερ ἐβουλήθη, παρέδωκε** (= εἰ καὶ ἠδυνήθη ἂν αὐτὸς ἔχειν) Δημ. (Πρβλ. § 157, 1 καὶ 2).

2) Ἡ μετοχὴ χρησιμοποιεῖται

α') ὅπως πᾶν ἐπίθετον, ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἢ ὡς κατηγορούμενον ἢ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς. (Ἐπιθετικὴ μετοχὴ—κατηγορηματικὴ μετοχὴ).

β') ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς. (Ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ).

§ 166. Ἐπιθετικὴ μετοχὴ. 1) Ἡ ἐπιθετικὴ μετοχὴ ἐκφέρεται συνήθως μὲ τὸ ἄρθρον, δύναται δὲ νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν εἰσαγομένην μὲ τὸ **ὅς** ἢ **ὅστις**, (διὸ λέγεται καὶ ἀναφορικὴ

μετοχή) : **οἱ νῦν ὄντες ἄνθρωποι** (=οἱ ἄνθρωποι, οἱ νῦν εἰσιν). **Κλέαρχος ἐπολέμοι τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησποντον οἴκουσι** (=οἱ ὄκουν) Ξ.

2) Ἡ σύναρθρος ἐπιθετικὴ μετοχή, ὅπως καὶ πᾶν σύναρθρον ἐπιθετον, δύναται νὰ λαμβάνεται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικοῦ : **ὁ ἥδιστα ἐσθίων ἥμιστα ὄφου δεῖται** (=πᾶς ὅστις ἥδιστα) Ξ. (Πρβλ. § 26).

§ 167. **Κατηγορηματικὴ μετοχή.** Ἡ μετοχή ὡς κατηγορούμενον ἢ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27) δύναται νὰ ἀναφέρεται ἢ εἰς τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος ἢ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ : **ἐγὼ διατελῶ ταῦτα νομίζων** Ξ. **ὄρω σε φυλαττόμενον** Ξ.

Α') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῶν συντάσσονται

1) τὸ ρῆμα **εἶναι** καὶ ρήματα ἢ φράσεις ποὺ σημαίνουν ἰδιαίτερον τινα ὄρισμένον τρόπον τοῦ **εἶναι**, ὡς **τυχαίνω** (=τυχαίνω, κατὰ τύχην εἶμαι, καὶ ἔπειτα=εἶμαι, ἀπλῶς), **λαμβάνω** (=μένω ἀπαρατήρητος, εἶμαι κρυμμένος), **φανερὸς εἶμι**, **δῆλός εἶμι** (=εἶμαι φανερός, εἶναι φανερὸν ὅτι ἐγώ...), **ὄχομαι** (=ἔχω ἀπέλθει, εἶμαι φευγάτος), **φθάνω** (=ἔρχομαι πρωτύτερα, προφτάνω), **διαγίγνομαι**, **διατελῶ** (=περνῶ τὸν καιρὸν, εὐρίσκομαι διαρκῶς εἰς...). Ἐπὶ τούτων συνήθως ἡ μετοχὴ ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα, τὸ δὲ ῥῆμα τὸ δευτερεῦον, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν μετάφρασιν τὸ μὲν ῥῆμα δύναται νὰ ἀποδίδεται μὲ ἐπίρρημα ἢ κάποιαν ἐπιρρηματικὴν φράσιν, ἢ δὲ μετοχὴ δύναται νὰ μετατρέπεται εἰς ῥῆμα : **πατρικὸς ἡμῖν φίλος τυγχάνεις ὦν** (=τυχαίνει νὰ εἶσαι, κατὰ τύχην εἶσαι) Πλ. **ἐγὼ ὠχόμεν ἄπιών οἴκαδε** (=ἀνεχώρησα κι ἐπῆγα, ἀνεχώρησα κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ σπίτι μου) Πλ. **οὕτω τὸ ἐν Θετταλία ἐλάνθανε τρεφόμενον στρατεύμα** (=ἐτρέφετο λάθρα) Ξ. **δῆλος εἶ οὐκ ἐντετυχηκῶς τῷ ἀνδρὶ** (=προφανῶς δὲν ἔχεις...) Πλ. **πλείστον δοκεῖ ἀνὴρ ἐπαίνου ἄξιος εἶναι, ὅς ἂν φθάνῃ τοὺς μὲν πολεμίους κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ φίλους εὐεργετῶν** (=ὅστις πρῶτος εὐεργετεῖ...) Ξ. **ἐπτά ἡμέρας πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν** (=διαρκῶς ἐμάχοντο) Ξ.

2) τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα, ὡς : **χαίρω**, **ἠδομαι**, **βαρῆς ἢ χαλεπῶς φέρω**, **ἀγανακτῶ**, **ἄχθομαι** (=δυσαρεστοῦμαι), **αἰσχύνομαι**, **μεταμέλομαι** κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ **ποῦ** ἢ τὸ **νὰ** καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα)· **ὁ Εὐθύδημος ἔχαι-**

ρεν ἀκούων ταῦτα (= π ο ὄ ἴκουε, νά ἀκούῃ) Ξ. ἔλυποῦντο οἱ δυνατοὶ καλὰ κτήματα ἀπολωλεκότες Θ. τοῦτο οὐκ αἰσχύνομαι λέγων (= π ο ὄ τὸ λέγω, νά τὸ λέγω) Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι μετεμέλοντο τὰς σπονδάς οὐ δεξάμενοι Θ.

3) τὰ ἐ ν ἄ ρ ξ ε ω ς, λ ῆ ξ ε ω ς, ἀ ν ο χ ῆ ς, κ α ρ τ ε ρ ῖ α ς καὶ κ α μ ἄ τ ο υ σημαντικὰ ῥήματα, ὡς: ἄρχομαι, ἄρχω, ὑπάρχω (= ἀρχίζω πρῶτος), παύομαι, λήγω, ἀνέχομαι, καρτερῶ, ὑπομένω, ἀπαγορεύω (ἀόρ. ἀπέιπον, πρκμ. ἀπείρηκα), κάμνω (= κουράζομαι) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ νά καὶ τὸ οἰκεῖον ῥήμα): ἄρξομαι ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς λέγων (= θά ἀρχίσω νά λέγω, ἦτοι θά ἀρχίσω τὴν ἐξέτασίν μου ἀπὸ) Πλ. Σωκράτης οὐδέποτ' ἔλληγε σκοπῶν, τί ἕκαστον εἶη τῶν ὄντων (= ποτὲ δὲν ἔπαυε νά ἐξετάζῃ) Ξ. οὐκ ἠνέσχετο σιγῶν Ἡρόδ. οὗτος ἀνὴρ οὐχ ὑπομένει ὠφελούμενος Πλ. ἀπείρηκα ἤδη συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων (= ἔχω ἀποκάμει πλέον νά...) Ξ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Τὸ ἐνεργητικὸν παύω συντάσσεται μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ: οἱ περὶ Σαλαμίνα καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίω τοὺς Ἑλλήνας ἔπαυσαν φοβουμένους πλήθος νεῶν τε καὶ ἀνδρῶν (= τοὺς ἔπαυσαν νά φοβοῦνται, τοὺς ἔκαμαν νά μὴ φοβοῦνται πλέον) Πλ.

4) τὰ ῥήματα εὖ ἢ καλῶς ποιεῖν, κακῶς ποιεῖν, ἀδικεῖν, χαρίζεσθαι ἢ χάριν φέρειν, νικᾶν, κρατεῖν, ἠττᾶσθαι, λείπεσθαι (= ὑπολείπεσθαι, ὑστερεῖν) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ καὶ ἢ π ο ὄ ἢ ν ἄ ἢ μ ἔ τ ὄ ν ἄ ἢ εἰ ς τ ὄ ν ἄ κ.ἄ.τ. καὶ μὲ τὸ οἰκεῖον ῥήμα): εὖ γ' ἐποίησας ἀναμνήσας με (= καλὰ ἔκαμες καὶ μοῦ τὸ θύμισες, καλὰ ἔκαμες π σ ὄ μοῦ κτλ.) Πλ. ἀδικεῖτε πολέμου ἄρχοντες καὶ σπονδάς λύοντες Θ. ἐμοὶ χαρίζου ἀποκρινόμενος (= κάνε μου τὴ χάρη νά) Πλ. τοὺς φίλους πειρῶ νικᾶν εὖ ποιῶν (= νά τοὺς νικᾶς εἰ ς τ ὄ ν ἄ τοὺς εὐεργετῆς) Ξ. τούτου οὐχ ἠττησόμεθα εὖ ποιοῦντες (αὐτῶν) (= δὲν θά φανῶμεν κατώτεροι εἰ ς τ ὄ ν ἄ τὸν εὐεργετούμεν) Ξ

Β') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην ἄλλοτε μὲν εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἄλλοτε δὲ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτῶν συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ αἰ σ θ ῆ σ ε ω ς, γ ν ὄ σ ε ω ς, μ α θ ῆ σ ε ω ς καὶ μ ν ῆ μ η ς σημαντικὰ, ὡς: αἰσθάνομαι, ὄρῶ, περιορῶ (= ἀνέχομαι, ἐπιτρέπω), ἀκούω, πυνθάνομαι, εὐρίσκω, καταλαμβάνω (= εὐρίσκω), οἶδα, ἐπίσταμαι γι-

γνώσκω, ἀγνοῶ, μανθάνω, μέμνημαι κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ τὸ πὼς ἢ νὰ ἢ πού νὰ καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα) : ἡμεῖς ἀδύνατοι ὀρώμεν ὄντες περιγενέσθαι (= ὅτι εἴμεθα, πὼς εἴμεθα) Θ. ὀρώμεν πάντα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγετε (= ὅτι εἶναι) Ξ. οὐδένα ἡμεῖς ἴσμεν ἀνδρα ἀγαθὸν γεγονότα τὰ πολιτικὰ (= δὲν γνωρίζομεν κανένα πού νὰ ἔχη ὑπάρξει ἀγαθὸς) Πλ. καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πύρ καθημένους (= τοὺς βρίσκουν νὰ κάθωνται) Ξ. μέμνημαι τοιαῦτα ἀκούσας σου (= ὅτι ἄκουσα). μέμνημαι καὶ τοῦτό σου λέγοντος (= πὼς ἐσὺ ἔλεγες) Ξ.

2) τὰ δειξέως, ἀγγελλίαις καὶ ἐλέγχου σημαντικά, ὡς δείκνυμι, δηλῶ, (ἀπο) φαίνω, ἀγγέλλω, (ἐξ) ἐλέγχω κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ πὼς καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα) : ἐν τῷδε δείξω σοφὸς γεγώς (= ὦν = ὅτι εἶμαι) Εὐρ. ἀποδείξω τοῦτον μάρτυρας ψευδεῖς παρεχόμενον (= ὅτι παρουσιάζει) Δημ. ἀπηγγέθη Φίλιππος Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν (= ὅτι ὁ Φ. ἐπολιόρκει) Δημ. βασιλεῖ Κῦρον ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἡγγεῖλα (= ὅτι ἐπεστράτεψε) Ξ. ῥαδίως ἐλεγχθήσεται ψευδόμενος (= ὅτι ψεύδεται) Δημ.

Σημείωσις α΄ Μετὰ τὸ ῥῆμα συνειδέναι, ὅταν μὲν τοῦτο συνεκφέρεται μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν (σὺνοῖδα ἐμαυτῶ, σὺνίσμεν ἡμῖν αὐτοῖς κλπ. = γνωρίζω καλῶς καὶ εἶμαι πεπεισμένος κλπ.), ἀκολουθεῖ κατηγορηματικὴ μετοχὴ ἢ κατὰ πτώσιν ὀνομαστικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος) ἢ κατὰ δοτικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν) : ἐγὼ γὰρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν ξύνοῖδα ἐμαυτῶ σοφὸς ὦν (= γνωρίζω καλὰ καὶ εἶμαι πεπεισμένος πὼς δὲν εἶμαι) Πλ. ἐμαυτῶ ξυνηΐδεν οὐδὲν ἐπισταμένῳ Πλ.

"Ὅταν δὲ τὸ ῥῆμα συνειδέναι ἔχη ἀντικείμενον ἄλλο ὄνομα καὶ ὄχι τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν (ὅποτε σὺνοῖδά τινα = γνωρίζω καλῶς μετὰ τίνος καὶ δύναμαι μὲ μαρτυρήσω), τότε κανονικῶς ἀκολουθεῖ μετ' αὐτὸ κατηγορηματικὴ μετοχὴ κατὰ δοτικὴν : ὅσσοι ξυνοῖσασι Μελήτω μεν ψευδομένῳ, ἐμοὶ δὲ ἀληθεύοντι (= ὅτι ὁ μὲν Μέλῃτος ψεύδεται κλπ.) Πλ.

Σημείωσις β΄. Τὰ ῥήματα ἀκούω καὶ αἰσθάνομαι συντάσσονται κατὰ τρεῖς τρόπους, ἦτοι : 1) μὲ γενικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, ὅταν δηλοῦται ἄμεσος ἀντίληψις, 2) μὲ αἰτιατικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, ὅταν δηλοῦται ἔμμεσος ἀντίληψις καὶ 3) μὲ αἰτιατικὴν καὶ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφατον, ὅταν δηλοῦται ἐν ἀβέβαιοι ὑποθέσει, κάποια φήμη : ἤκουσα δὲ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγόμενον (= τὸν ἤκουσα μὲ τὰ αὐτιά μου νὰ συζητῆ ἢ πού συζητῆται κλπ.) Ξ. ἤκουσε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα (= ἄκουσε ἀπὸ ἀλλοῦς ὅτι ὁ Κ. ἦτο) Ξ. ἀκούω κώμας εἶναι καλὰς οὐ πλέον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας (= ἀκούω νὰ λένε πὼς ὑπάρχουν) Ξ. ἦσθησι πώποτε μου ἢ ψευδομαρτυροῦντος ἢ συκοφαντοῦντος ; Ξ. Ἀρμαῖος ὡς ἦσθετο

Κῦρον πεπτωκότα, ἐφυγεν Ξ. ἠσθάνετο αὐτοὺς μέγα παρὰ βασιλεῖ Δαρείῳ δύνασθαι (= εἶχε τὴν γνώμην ὅτι) Θ.

Ὅμοιως μὲ διαφορὰν σημασίας συντάσσονται ἄλλοτε μὲ μετοχὴν καὶ ἄλλοτε μὲ ἀπαρέμφατον καὶ ἄλλα ῥήματα, ὡς :

	μετὰ μετοχῆς	μετ' ἀπαρεμφάτου
ἄρχομαι	= ἀρχίζω νά, εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἀρχὴν μιᾶς ἐνεργείας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν συνέχισιν αὐτῆς καὶ τὸ τέλος : ἄρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων (= κατὰ πρῶτον θὰ διδάξω).	= ἀρχίζω νά, πρώτῃν φοράν καταπιάνομαι ἀπὸ κάτι τι : πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν ; (= νά σέ διδάσκη) Ξ.
φαίνομαι	= ἀποδεικνύομαι, εἶναι φανερόν ὅτι, προφανῶς : φανήσεται ταῦθ' ὠμολογηκῶς (= θὰ ἀποδειγθῆ ὅτι κλπ.).	= φαίνομαι πῶς. παρέχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι : ὁ γελωτοποιὸς κλαίειν ἐφαίνετο Ξ.
αἰδοῦμαι	= ἐντρέπομαι πού, μὲ ἐντροπήν μου κάμνω τι : αἰσχύνομαι λέγων τοῦτο (= πού τὸ λέγω).	= ἐντρέπομαι νά, ἀπὸ ἐντροπήν μου δὲν κάμνω τι : αἰσχύνομαι εἰπεῖν τάληθῆ (= νά εἶπω) Πλ.
γινώσκω	= γνωρίζω ὅτι, ἐνοῶ ὅτι.	= ἀποφασίζω νά, κρίνω ὅτι.
ἐπίσταμαι	= γνωρίζω, ἠξεύρω ὅτι : Περικλῆς ἔγνω τὴν εἰσβολὴν ἔσομένην Θ. τοῦτον ὑμεῖς ἐπίστασθε ὑμᾶς προδόντα Ξ.	= ἠξεύρω νά : ὁ Ἀγησίλαος ἔγνω διώκειν τοὺς προσκειμένους Ξ. ὁ Φαρνάβαζος ἔγνω δεῖν τὴν γυναῖκα σατραπεύειν Ξ. ἐπίσταμαι θεοὺς σέβειν Εὐρ.
οἶδα	= γνωρίζω ὅτι : οἱ Ἕλληνες οὐκ ἤδεσαν Κῦρον τεθνηκότα (= ὅτι εἶχε φονευθῆ) Ξ.	= γνωρίζω νά, ἠξεύρω νά : οἶδα μάχεσθαι (= νά μάχωμαι).
μανθάνω	= μαθαίνω ὅτι, καταλαβαίνω πῶς : ὁ βασιλεὺς διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ μανθάνεις ; Ἡρόδ.	= μαθαίνω νά : τοὺς προδότας μισεῖν ἔμαθον Αἰσχ.
μέμνημαι	= ἐνθυμοῦμαι ὅτι : μέμνημαι ταῦτα ἀκούσας σου . Ξ.	= ἐνθυμοῦμαι νά, προσπαθῶ νά : μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθός εἶναι Ξ.
ἐπιλανθάνομαι	= λησμονῶ ὅτι, πῶς : ἐπιλελήσμεθα γέροντες ὄντες .	= λησμονῶ νά : ἐπιλελήσμεθα εἰπεῖν.

§ 168. 1) Ἡ ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἄλλοτε μὲν ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα ποῦ ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **συνημμένη** ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ, ἄλλοτε δὲ ἔχει ὅλως ἰδιαιτέρον ὑποκείμενον, ἥτοι ὄνομα ποῦ δὲν ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **ἀπόλυτος**.

Ἡ ἀπόλυτος μετοχὴ κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν γενικήν. (Γενική ἀπόλυτος): **Θεοῦ διδόντος** οὐδὲν ἰσχύει φθόνος, καὶ **μὴ διδόντος** οὐδὲν ἰσχύει πόνος Μεν.

2) Καὶ ἡ συνημμένη καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἀναλόγως τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας αὐτῆς εἶναι

α) **αἰτιολογική**. (ἄρνησις οὐ· πρβλ. § 141). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μετὰ τὴν προσθήκην τοῦ ἄτε (δὴ), οἷα (δὴ), οἶρον (δὴ) ἐπὶ πραγματικῆς αἰτίας, ἢ τοῦ ὡς ἐπὶ αἰτίας κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως: **ὀλεῖσθε ἡδίκηκότες τὸν ἄνδρα τόνδε Σοφ. ἄτε ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες** πολλὰ ἀνδράποδα ἔλαβον Ξ. **ἐνταῦθα ἔμενον ὡς τὸ ἄκρον κατέχοντες· οἱ δ' οὐ κατεῖχον** (= διότι ἐνόμιζον ὅτι κατεῖχον) Ξ. **ἐνταῦθα δὴ, ὡς εἶπόντος τοῦ Ἀγασιῦ ἀνεθορύβησαν** (= ἐπειδὴ, κατὰ τὴν γνώμην των, καλῶς ὠμίλησεν ὁ Ἀ.) Ξ.

β) **τελική**. (ἄρνησις μὴ· πρβλ. § 142 καὶ § 157, 1). Ὡς τοιαύτη λαμβάνεται μόνον ἡ μετοχὴ τοῦ μέλλοντος, συνήθως μετὰ ῥήματα τὰ κινήσεως σημαντικὰ ἢ καὶ μετὰ ἄλλα ῥήματα, ἀλλὰ τότε μὲν τὸ μόριον ὡς πρὸ αὐτῆς: ἐς Δελφούς **χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται** (= ἵνα χρῆσται) Ἡρόδ. **ἐπεμψέ τινα ἐροῦντα** (= ἵνα εἴπη) Ξ. **οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες** (= μετὰ σκοπὸν νὰ πολεμήσουν) Θ.

γ) **χρονική**. (ἄρνησις οὐ ἢ μὴ· πρβλ. § 147). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μετὰ τὴν προσθήκην κάποιου χρονικοῦ ἐπιρρηματος, ὡς: ἄμα, αὐτίκα, εὐθύς, μετὰ ξύ, ἔτι κ.ἄ.τ.: **ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκοι** (= ὅτε ἤριστα ὁ Ξ.). Ξ. **ἠναγκάζοντο φεύγοντες ἄμα μάχεσθαι** (= ἐνῶ συγχρόνως ἔφευγον) Ξ. **πολλαχοῦ με ἐπέσχε λέγοντα μεταξὺ** (= στὸ μεταξὺ ἐκεῖ ποῦ ἔλεγα) Πλ. **δρυὸς πεσοῦσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται. ταῦτα ἦν ἔτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως** (= ὅτε ἔτι ἐδημοκρατεῖτο ἡ πόλις) Πλ.

δ) **ὑποθετική**. (ἄρνησις μὴ· πρβλ. § 144 κ.ἑ.): **δίκαῖα δράσας** συμμάχους ἐξις-θειὸς (= ἐὰν δράσης)· **οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμῶν**

εὐδαιμονεῖν (= εἰ μὴ κάμοις). θεοῦ **θέλοντος** κὰν ἐπὶ ῥιπὸς πλείους (= εἰ θεὸς ἐθέλοι).

ε) **παραχωρητική** ἢ **ἐνδοτική**. (ἄρνησις οὐ. πρβλ. § 146). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην τοῦ ἐπιδοτικοῦ καὶ ἢ τοῦ καίπερ, (σπανίως τοῦ καίτοι), εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς τοῦ πέρ, (τοῦ ὁποίου ἀρχικὴ σημασία εἶναι πολὺ): πολλοὶ **ὄντες** εὐγενεῖς, εἰσὶ **κακοὶ** (= ἄν καὶ εἶναι) Εὐρ. οἷπερ πρόσθεν προσεκύνον Ὀρόνταν, καὶ τότε προσεκύνησαν, **καίπερ εἰδότες** ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο Ξ. εἰσῆλθετε ὑμεῖς **καίπερ οὐ διδόντος** τοῦ νόμου Δημ. οὐ τί δυνήσεται, **ἀχνύμενός περ**, χραισμεῖν (= ἄν καὶ θάλυπῆσαι πολὺ) "Ομ.

στ) **τροπική**. (ἄρνησις οὐ). Συνήθως κατ' ἐνεστῶτα: εἰσὶ δέ τινες τῶν Χαλδαιῶν, οἱ **ληζόμενοι** ζῶσι (= διὰ τῆς ληστείας) Ξ. τοῖς ἱππεῦσιν εἴρητο **θαρροῦσι** διώκειν (= θαρροῦντες, μὲ θάρρος) Ξ. (πρβλ. παίζοντα ἢ παίζοντας, γελῶντα ἢ γελώντας, περπατῶντα ἢ περπατώντας κ.τ.τ.). Συνηθέστατα λαμβάνεται ὡς τροπικὴ ἢ μετοχὴ ἔχων, (ἔχουσα, ἔχον = μέ) ἤλθεν ἐξ Ἀθηνῶν **Θυμοχάρης ἔχων** ναῦς ὀλίγας (= μὲ ὀλίγα πλοῖα) Ξ. *Α*

Σημείωσις. Ἡ τροπικὴ μετοχὴ δύναται πολλάκις νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μὲ τὸ οἰκτεῖον ῥῆμα καὶ τὸν σύνδεσμον καὶ: **ληζόμενοι** ζῶσι (= ληστεύουν καὶ ζοῦν) Κότυν **εὐ ποιῶν** ἀποκτίνουσι ὁ Πύθων (= καλὰ ἔκαμε καὶ τὸν ἐφόνευσεν) Δημ.

§ 169. Αἰτιατικὴ ἀπόλυτος. 1) Τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων καὶ τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων (§ 164 κ.έ.) ἢ μετοχῆ, ὅταν λαμβάνεται ἀπολύτως, ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν αἰτιατικὴν ἐνικῆ (καὶ σπανιώτερον πληθυντικῆ): **δέον**, **ὄν**, **παρόν**, **ἔξόν**, **χρεῶν**, **δοκοῦν**, **δόξαν**, **δόξαντα**, **μέλον**, **τυχόν**, **προσταχθέν**, **δεδογμένον**, **προστεταγμένον**, **εἶρημένον**, **γεγραμμένον** κλπ. — **δυνατὸν ὄν**, **οἶόν τε ὄν**, **ἀδύνατον ὄν**, **ῥάδιον ὄν**, **ἄδηλον ὄν** κλπ.: **πολλάκις πλεονεκτῆσαι ὑμῖν ἔξόν οὐκ ἠθέλησατε** (= ἐνῶ ἦτο εἰς σᾶς δυνατὸν) Δημ. **δῆλον ὅτι οἶσα** (τίς τοὺς νεωτέρους βελτίους ποιεῖ), **μέλον γέ σοι** (= ἀφοῦ βέβαια σὲ μέλει γιὰ αὐτὸ) Πλ. **δόξαν δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν** (= ἐπεὶ ταῦτα ἔδοξε = ἀφοῦ ἀπεφασίσθησαν ταῦτα) Ξ. **προσταχθὲν αὐτῷ ἀναγράψαι τοὺς νόμους τοὺς Σόλωνος, ἀντὶ Σόλωνος αὐτὸν νομοθέτην κατέστησε** (= ἐνῶ ἐδόθη εἰς αὐτὸν διαταγὴ) Λυσ. **παρεκελεύοντο κραυγῇ οὐκ ὀλίγη χρώ-**

μενοι **ἀδύνατον ὄν ἐν νυκτί ἄλλω τῷ σημήναι** (= ἐπειδὴ ἦτο ἀδύνατον) Θ.

2) Κατ' αἰτιατικὴν ἀπόλυτον λαμβάνεται ἐνίοτε καὶ προσωπικῶν ῥημάτων ἢ μετοχῆ, ἀλλὰ τότε προτάσσεται αὐτῆς πάντοτε τὸ μόριον ὡς : τοὺς νιεῖς οἱ πατέρες ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἰργουσιν ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὀμίλιαν ἀσκησιν οὔσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν (= διότι κατὰ τὴν γνώμην των εἶναι κλπ.) Ξ.

Σ ἡ μ ε ἰ ὡ σ ι ς α'. Ἡ γενικὴ ἀπόλυτος, ἥτοι ἡ ἐκφορὰ τῆς μετοχῆς κατὰ γενικὴν ἀπολύτως, δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν εἰς τὴν γλῶσσαν μας, ἀλλ' ἀνεπτύχθη κατόπιν ἐξ ἀποσπάσεως, ὅπως καὶ ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις (§ 162, Σημ.). Ποικιλία δὲ συντάξεις κατὰ γενικὴν ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γενικῆς ἀπολύτου. Οὕτω π.χ. εἰς τὴν πρότασιν λέγοντος ἐμοῦ ἀκροῶνται οἱ νέοι (πρβλ. Πλάτ. Ἀπολ. 37), ἡ γενικὴ ἐμοῦ μὲ τὸν μετοχικόν τῆς προσδιορισμὸν λέγοντος εἶναι ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν εἰς τὸ ἀκροῶνται (§ 67,4 = ὀμιλοῦντα ἐμὲ μὲ ἀκούειν οἱ νέοι). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν Σαρπηδόνι δ' ἄχος γένητο Γλαύκου ἀπίοντος (Ὁμ. Μ 392) ἡ γενικὴ Γλαύκου μὲ τὸν μετοχικόν τῆς προσδιορισμὸν ἀπίοντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν (τῆς αἰτίας) εἰς τὸ ἄχος γένητο (= εἰς τὸν Σαρπηδόνα λύπη ἐγενήθη ἀπὸ τὸν Γλαῦκον ἢ γιὰ τὸν Γλαῦκον, πού ἀπήρχετο· § 91, 3). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν, τέλος : ἐτειχίσθη δὲ καὶ Ἀταλάντη τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος (Θουκ. 2, 32) ἡ γενικὴ τοῦ θέρους τούτου μὲ τὸν μετοχικόν τῆς προσδιορισμὸν τελευτῶντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν τοῦ χρόνου (§ 91,2 = ἐτειχίσθη δὲ καὶ ἡ Ἀταλάντη κατὰ τοῦτο τὸ θέρος, ὅτε ἐτελεύτα).

Ἄλλ' εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις εὐκόλον ἦτο ἡ μετοχῆ, ἡ ὁποία ἐκφράζει τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ νοήματος, τὸ ὁποῖον ἐκφράζεται δι' ὀλοκλήρου τοῦ κατὰ γενικὴν προσδιορισμοῦ (λέγοντος ἐμοῦ — Γλαύκου ἀπίοντος — τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος), νὰ νοῆται ὡς ἀποτελοῦσα αὐτὴ τὸ κύριον μέρος αὐτοῦ μὲ τὴν γενικὴν τοῦ ὀνόματος (ἐμοῦ — Γλαύκου — τοῦ θέρους τούτου) ὡς ὑποκείμενον αὐτῆς, ὃ δὲ ὄλος κατὰ γενικὴν προσδιορισμὸς νὰ νοῆται ὡς αὐτοτελής καὶ ἀνεξάρτητος (ἐν ᾧ ἐγὼ λέγω, ἀκούουν οἱ νέοι — ὃ δὲ Σαρπηδὼν ἐλυπήθη, ὅτε ὁ Γλαῦκος ἀπήρχετο — ὅτε δὲ τὸ θέρος τοῦτο ἐτελείωνε, ἐτειχίσθη ἡ Α.). Κατὰ τὰ τοιαῦτα δὲ παραδείγματα ἤρχισεν νὰ χρησιμοποιῆται κατόπιν ἡ γενικὴ τῆς μετοχῆς ἀπολύτως, ἥτοι χωρὶς νὰ εἶναι (ὅπως εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα) ὑποκείμενον αὐτῆς τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως ἢ κάποιος προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν εἰς ἕνα ἄλλον ὄρον αὐτῆς· πρβλ. π.χ. τοῦτο λέγοντος Ξενοφῶντος πύργου τας Ξ.

Ὁμοίως παρήχθη καὶ ἡ αἰτιατικὴ ἀπόλυτος μετοχῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων δι' ἀποσπάσεως ἀπὸ φράσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἡ μετοχῆ κατ' οὐδέτερον γένος ἦτο παράθεσις, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει ὀλόκληρον πρότασιν (§ 23), ὡς π.χ. ὄηλον ὅτι οἴσθα τοῦτο μέλον γέ σοι (= πρᾶγμα ὃ μέλει γέ σοι) Πλ.

οὐκ ἐσώσαμεν σε, οἶόν τε ὄν καὶ δυνατὸν (= οὐκ ἐσώσαμεν σε, καὶ οὐκ ἐπράξαμεν ἔργον οἶόν τε ὄν κλπ. = ἔργον, ὃ οἶόν τε ἦν κλπ.) Πλ. (πρβλ. ἦ τις Ἀχαιῶν ἔρειπε χεῖρὸς ἐλὼν ἀπὸ πύργου, λυγρὸν ὄλεθρον = παρέχων οὕτω λυγρὸν ὄλεθρον Ἰλ. Ω 735).

Σημείωσις β'. Περὶ ὀνομαστικῆς ἀπολύτου βλ. Σχῆμα ἀνακόλουθον.

Σύνδεσις μετοχῶν πρὸς ἀλλήλας.

§ 170. Δύο ἢ περισσότεραι μετοχαὶ ὁμοιόπτωτοι ἀνήκουσαι εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν

1) συνδέονται μετὰ ξύτων διὰ παρατακτικῶν συνδέσμων, ὅταν εἶναι ὁμοειδεῖς, ἥτοι ὅταν προσδιορίζουν καθ' ὅμοιον τρόπον τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὄρον τῆς προτάσεως : οὗτοι προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν Ξ. Κλέαρχος ἦδει καὶ ἀπειρηκότητας τοὺς στρατιώτας καὶ ἀσίτους ὄντας Ξ.

2) ἐκφέρονται ἀσυνδέτως

α) ὅταν εἶναι ἑτεροειδεῖς, ἥτοι ὅταν προσδιορίζουν κατὰ διάφορον τρόπον τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὄρον τῆς προτάσεως : προϊόντες λεληθάμεν ἀμφοτέρων εἰς τὸ μέσον πεπτωκότες Πλ. (Ἡ πρώτη μετοχὴ χρονικὴ, ἡ δευτέρα κατηγορηματικὴ).

β) ὅταν ἡ μία προσδιορίζῃ τὴν ἄλλην : Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στρατεύμα ἐπολιόρκει Μίλητον Ξ. (= ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας σὺν ἑλεξε στρατεύμα, καὶ συλλέξας στρατεύμα ἐπολιόρκει).

Ἡ ἑτέρα ἐκ τῶν μετοχῶν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην δυνατὸν νὰ ἀποτελῇ μετὰ τοῦ ῥήματος μίαν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει ἡ ἑτέρα : ἡ πόλις ἀγωνιζομένη περὶ πρωτεῶν κινδυνεύουσα διατετέλεκεν Δημ. (Πρβλ. ἡ πόλις ἀγωνιζομένη περὶ πρωτεῶν αἰεὶ ἐκινδύνευεν).

γ) κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, χάριν ἐμφάσεως : τὰ δέκα τάλαντα δρώντων, φρονούντων, βλεπόντων ἔλαθον ὑμῶν ὑφελόμενοι Αἰσχίν.

3. Ρηματικά ἐπίθετα εἰς - τος καὶ - τέος.

§ 171. 1) Τὰ εἰς - τος, (- τη, - τον) ῥηματικά ἐπίθετα (τὰ ὁποῖα ἀρχῆθεν ἐλαμβάνοντο ἀδιαφόρως καὶ μὲ ἐνεργητικὴν καὶ μὲ παθητικὴν διάθεσιν), σημαίνουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν

α') ὅ,τι καὶ ἡ μετοχή τοῦ παρακειμένου ἢ τοῦ ἐνεστῶτος ἢ ἀορίστου, ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου : λυτὸς (= λευμένος), γραπτός (= γεγραμμένος), δυνατός (= δυνάμενος, ἰσχυρός), ῥυτὸς (= ὁ ῥέων), θνητός (= ὁ θνήσκων, ὁ ὑποκείμενος εἰς θάνατον), ἀπρακτός (= ὁ μὴ πράξας), ἀστράτευτος (= ὁ μὴ στρατευσάμενος)· (πρβλ. τὰ σημερινά : κλειστός, στρωτός—νερό καυτὸ = ποὺ καίει, ἀνύπρακτός = ὁ μὴ ὑπάρχων — ἀπρογεῦμάτιστος = ὁ μὴ προγευματίσας).

β') τὸν δυνάμενον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : ὀρατός (= ὁ δυνάμενος ὀρᾶσθαι), βατός (= ὁ δυνάμενος βαίνεισθαι), τρωτός (= ὁ δυνάμενος τιτρώσκεισθαι).

Ἡ τοιαύτη σημασία τῶν εἰς - τος, προῆλθε κυρίως ἐκ τῶν ἀντιθέτων : ἄορατος, ἄβατος, ἄτρωτος κλπ. (ἄτρωτος, κυρίως = ὅστις δὲν ἐτρώθη ἀκόμη· ἔπειτα = ὁ μὴ δυνάμενος νὰ τρωθῇ).

γ') τὸν ἄξιον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : θαυμαστός (= ἀξιοθαύμαστος), ἐπαινετός (= ἄξιος ἐπαινεῖσθαι), μεμπτός (= ἄξιος νὰ τύχῃ μομφῆς) : ὁ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτός ἀνθρώπῳ Πλ.

2) Τὰ εἰς - τέος, (- τέα, - τέον) ῥηματικά ἐπίθετα (εὐχρηστα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἰδίᾳ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν) σημαίνουν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : ὁ ποταμὸς ἐστὶν ἡμῖν διαβατέος (= ὀφείλομεν νὰ διαβῶμεν τὸν ποταμὸν) Ξ. οἰστέον τὴν τύχην (= δεῖ φέρειν τὴν τύχην) Εὐρ. (Πρβλ. μαθητῆς ἐπανεξεταστέος, ἐνοίμιον προπληρωτέον, ἀφαιρετέος, διαιρετέος κλπ.).

§ 172. Μὲ τὰ εἰς - τέος, (- τέα, - τέον,) ῥηματικά ἐπίθετα εἶναι συνήθεις δύο συντάξεις, ἧτοι :

1) ἀπρόσωπος σύνταξις, ὅταν ἐξαιρεται ἡ πρᾶξις, ἢ ὁποῖα ὀφείλει νὰ γίνῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον τίθεται κατ' οὐδέτερον γένος ἐνικοῦ (ἢ σπανιώτερον πληθυντικοῦ) ἀριθμοῦ, τὸ δὲ ὄνομα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἢ πρᾶξις, τίθεται ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ : τοὺς φίλους εὐεργετητέον (ἐστίν) (= δεῖ εὐεργετεῖν τοὺς φίλους) Ξ. μεθεκτέον (ἐστὶ) τῶν πραγμάτων πλείοσιν (= δεῖ πλείονας μετέχειν τῶν πραγμάτων) Θ. πειστέον (ἐστὶ) τῷ νόμῳ (= δεῖ πείθεσθαι τῷ νόμῳ) Πλ.

2) προσωπικὴ σύνταξις, ὅταν ἐξαιρεται τὸ πρόσωπον ἢ

τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ πάθῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἢ πρᾶξις, τίθεται κατὰ πτῶσιν ὀνομαστικὴν, τὸ δὲ ῥηματικὸν ἐπίθετον συμφωνεῖ μὲ αὐτὸ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν : οἱ **συμμαχεῖν ἐθέλοντες εὖ ποιητέοι**· (πρβλ. *δεῖ εὖ ποιεῖν τοὺς ἐθέλοντας συμμαχεῖν*) Ξ. *εἶπερ βούλει τιμᾶσθαι ὑπὸ τῆς πόλεως, ὠφελητέα σοι ἢ πόλις ἐστί*· (πρβλ. *δεῖ σε ὠφελεῖν τὴν πόλιν*) Ξ. Βλ. καὶ § 71,5).

Σημεῖωσις α'. Κατ' ἀπρόσωπον σύνταξιν λαμβάνονται ἐνίοτε καὶ τὰ οὐδέτερα τῶν εἰς **-τος** ῥηματικῶν ἐπιθέτων, ἀντιστοιχοῦν δὲ ταῦτα τότε πρὸς τὸ *δυνατόν* ἢ *ἄξιον* μὲ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ οικείου ῥήματος : οὐδὲ τοῖς *πολεμίοις ἱππεύσι προσβατόν ἦν* κατὰ τοῦτο (= οὐδὲ τοῖς πολεμίοις *δυνατόν ἦν* *προσβαίνειν*) Ξ. *ἄρα βιωτόν ἐστιν ἡμῖν μετὰ διεφθαρμένου σώματος ;* (= *ἄρα ἄξιόν ἐστιν ἡμῖν ζῆν* κλπ.) Πλ. (Πρβλ. *τοῦτο ποιοῦντι ἄρα ἄξιόν σοι ζῆν* ἐσται ; Πλ.).

Σημεῖωσις β'. Κατὰ σύμφυρσιν πρὸς τὴν ταυτόσημον σύνταξιν τοῦ *δεῖ* μὲ αἰτιατικὴν καὶ ἀπαρέμφατον (§ 164, 2 α') τίθεται πολλάκις μετὰ τὴν ἀπρόσωπον σύνταξιν μὲ τὸ εἰς **-τέον** ῥηματικὸν ἐπίθετον αἰτιατικῆ ἀντι δοτικῆς (§ 71, 5), ἢ γίνεται μετὰβασις ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον εἰς **-τέον** εἰς ἀπλοῦν ἀπαρέμφατον : *τὸν βουλούμενον εὐδαιμόνα εἶναι σωφροσύνην διωκτέον* (ἀντί : *τῷ βουλούμενῳ εὐδαιμόνῳ εἶναι* κλπ.) Πλ. (πρβλ. *δεῖ διώκειν σωφροσύνην τὸν βουλούμενον* κλπ.) — *πανταχοῦ ποιητέον, ἃ ἄν κελεύῃ ἡ πόλις καὶ ἡ πατρίς, ἢ πείθειν αὐτὴν* (= *δεῖ ποιεῖν ἢ πείθειν*) Πλ.

Παρατηρήσεις τινές περὶ τῶν ἀρνητικῶν μορίων

§ 173. Ἡ ἀρχαία γλῶσσα, ὅπως καὶ ἡ νέα, ἔχει δύο ἀρνητικὰ μόρια, τὸ **οὐ** (= δὲν) καὶ τὸ **μῆ**· καὶ

1) τὸ μὲν **οὐ** (ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ **δὲν**) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων *αἴρει*, ἤτοι ἀρνεῖται τὴν πραγματικότητα ἐνὸς ἰσχυρισμοῦ : (*ἔστι Ζεὺς* = *ὑπάρχει Ζεὺς*) — *οὐκ ἔστι Ζεὺς* (= δὲν ὑπάρχει Ζεὺς) Ἄρφ.

2) τὸ δὲ **μῆ** (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων *ἀποκροῦει* τὴν πραγματοποίησιν μιᾶς σκέψεως, ἤτοι μιᾶς ἐπιθυμίας : (*ἔρωτῶ ταῦτα ;* = *νὰ ἐρωτῶ ταῦτα ;*) — *ταῦτα μῆ ἐρώτα* Ξ.

Σημεῖωσις. "Ὅτι διαφέρει τὸ **οὐ** ἀπὸ τὸ **μῆ** διαφέρουν καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν γινόμεναι ἀρνητικαὶ λέξεις οὐτε, οὐδέ, οὐδεῖς, οὐπω, οὐκέτι, οὐποτε, κλπ. — *μήτε, μηδέ, μηδεῖς, μήπω, μηκέτι, μήποτε*, κλπ. : *Ἐγὼ θρασὺς καὶ ἀναιδῆς οὐτ' εἰμί, μήτε γενόμην* (§ 121).

§ 174. Γενικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν **οὐ** χρησιμοποιεῖται εἰς ἅς περιπτώσεις εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται τὸ **δέν**, τὸ δὲ **μὴ** εἰς ἅς περιπτώσεις καὶ εἰς τὴν νέαν χρησιμοποιεῖται τὸ **μὴ**, ἦτοι

1) τοῦ **οὐ** χρῆσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας προτάσεις κρίσεως, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 1 καὶ 2, § 119, 2, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξερτημένας, (ὡς τὰς εἰδικὰς § 140, τὰς αἰτιολογικὰς § 141, τὰς χρονικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἓν ὠρισμένον γεγονός, § 147, 2, α', τὰς κυρίως ἀναφορικὰς § 153,1 κλπ.)

2) τοῦ **μὴ** χρῆσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας ἑπιθυμίας, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 3, § 118, § 119, 1, § 120, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξερτημένας (ὡς τὰς τελικὰς § 142, τὰς χρονικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐπανάληψιν, § 147, 2 β' καὶ γ', τὰς ἀποτελεσματικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα, § 149, 2, τὰς ἐνδοιαστικὰς § 150, τὰς ἀναφορικὰς τελικὰς § 153, 3 κλπ.).

§ 175. Τοῦ **μὴ** εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν) χρῆσις γίνεται προσέτι εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις (§ 143), καθὼς καὶ εἰς τὰς δευτερευούσας ἐν γένει προτάσεις καὶ τὰς μετοχὰς, αἱ ὁποῖαι ἐνέχουν σημασίαν ὑποθετικὴν (§ 146, § 147, 2, β', § 153, 5, § 168, 2, β' — δ') : **εἰ μὴ καθέξεις γλῶσσαν, ἔσται σοι κακά. — ἃ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶμαι εἰδέναι** (= εἶ τινα μὴ οἶδα). — **ὁ μὴ δαρεῖς ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται** (= ἐάν τις μὴ δαρῆ).

§ 176. Μὲ τὸ ἀπαρέμφατον κανονικῶς

1) μὲ τὸ εἰδικὸν χρησιμοποιεῖται ἢ ἄρνησις **οὐ** (§ 163, 1) : **οἱ Αἰγινῆται ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι** Θ. **οἶμαι γ' οὐδενὸς ἂν ἦτον φανῆναι δίκαιος** (= ὅτι οὐδενὸς ἂν φανεῖν) Ξ. (Βλ. καὶ § 162, 2, Σημ.).

2) μὲ τὸ τελικὸν χρησιμοποιεῖται ἢ ἄρνησις **μὴ**· (§ 163, 1, § 164, 2, α') : **τὴν Κέρκυραν ἐβούλοντο μὴ προσῆθαι Κορινθίους** Θ.

Σημείωσις α'. Μὲ ἀπαρέμφατον τελικόν, τὸ ὁποῖον ἔχει πρὸ αὐτοῦ τὸ **μὴ**, συντάσσονται κανονικῶς τὰ ῥήματα εἰργεῖν, κωλύειν, ἐναντιοῦσθαι, ἐμποδῶν εἶναι κ.τ.τ., φεύγειν (= ἀποφεύγειν), εὐλαβεῖσθαι κ.τ.τ., ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν κ.τ.τ., ἀπαγορεύειν, ἀπειλεῖν κ.τ.τ. Ἀλλὰ τὸ **μὴ** τὸ συνημμένον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον κατόπιν τῶν εἰρημένων ῥημάτων δι' ἡμᾶς φαίνεται πλεονάζον καὶ περιττόν : **ὁ φόβος τὸν νοῦν ἀπέρι-**

γει μὴ λέγειν ἃ βούλεται (= ἀπειργεῖ λέγειν = τὸν ἐμποδίζει νὰ λέγῃ) Πλ. — **Κριτίας καὶ Χαρικλῆς ἀπειπέτην Σωκράτει τοῖς νέοις μὴ διαλέγεσθαι** (= ἀπειπέτην διαλέγεσθαι = τοῦ ἀπηγόρευσαν νὰ συζητῇ) Ξ.

Ἡ τοιαύτη μετὰ τὰ ἀνωτέρω ῥήματα πλεοναστικὴ χρῆσις τοῦ **μὴ** προέρχεται ἐξ ἐπιδράσεως τοῦ ἀντιστοίχου εὐθέως λόγου : (ὦ Σώκρατες, **μὴ διαλέγῃς τοῖς νέοις**—ἀπαγορευόμεν σοι, ὦ Σώκρατες, **μὴ διαλέγεσθαι τοῖς νέοις**).

Πολλάκις δὲ τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων μετὰ τὸ **μὴ**, ἐκφέρεται μετὰ τὸ ἄρθρον **τό** : τοὺς ψιλοὺς εἶργον **τὸ μὴ κακοῦργεῖν τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως** (= εἶργον κακοῦργεῖν) Θ.

Ὅταν δὲ κανὲν ἐκ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων εὐρίσκεται εἰς ἀρνητικὴν πρότασιν ἢ εἰς πρότασιν ἐρωτηματικὴν, ἢ ὁποῖα ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀρνητικὴν (§ 122,3, γ'), τότε τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ κατόπιν αὐτοῦ, ἐκφέρεται μετὰ τὸ **μὴ** οὐ πρὸ αὐτοῦ, καὶ δι' ἡμᾶς ἄλλοτε μὲν φαίνονται π λ ε ο ν ἄ ζ ο ν τ α ἀμώφτερα τὰ ἀρνητικὰ ταῦτα μόρια, ἄλλοτε δὲ τὸ ἔτερον ἐξ αὐτῶν : **τίνα οἶε ἀπαρνήσεσθαι μὴ οὐχὶ καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια**; (= μηδένα οἴου ἀπαρνήσεσθαι καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια = πὼς θὰ ἀρνηθῇ ὅτι γνωρίζει καὶ αὐτὸς κλπ.) Πλ. Ἀστυγίης οὐδὲν ἐδύνατο ἀντέχειν **μὴ οὐ** χαρίζεσθαι ταῦτα Κύρω (= ἀντέχειν μὴ χαρίζεσθαι) Ξ. οὐκ ἀνατίθεμαι **μὴ οὐχὶ** πάνυ ἱκανῶς τοῦτο ἀποδεδεῖχθαι (= μὴ ἀποδεδεῖχθαι — ἦ — οὐκ ἀποδεδεῖχθαι = ὅτι δὲν ἔχει ἀποδειχθῆ) Πλ.

Τέλος ἀπαρέμφατον μετὰ τὸ **μὴ οὐ** πρὸ αὐτοῦ ἀκολουθεῖ κανονικῶς καὶ κατόπιν ἀρνητικῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων, οἷαι: οὐκ ἐγχωρεῖ, ἀδύνατόν ἐστιν, αἰσχροὺν ἐστίν (= οὐ καλὸν ἐστίν) κ.τ.τ. οὐχ ὀσιόν σοί ἐστι **μὴ οὐ** βοηθεῖν δικαιοσύνη (= μὴ βοηθεῖν) Πλ. πᾶσιν αἰσχύνῃ ἦν **μὴ οὐ** συσπουδάζειν (= μὴ συσπουδάζειν) Ξ.

Σημεῖωσις β'. Περὶ συνεκφορᾶς τῶν δύο ἀρνητικῶν μορίων (οὐ μὴ—μὴ οὐ) βλ. καὶ § 114, 2 καὶ § 150.

Σημεῖωσις γ'. Κατόπιν ῥημάτων, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀρνητικὴν ἔννοιαν, οἷα τὰ ῥήματα ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν, ἀμφισβητεῖν, ἀπιστεῖν κ.τ.τ. δύναται νὰ ἀκολουθῇ ὄχι μόνον ἀπαρέμφατον μετὰ τὸ (πλεονάζον) **μὴ** πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰδικὴ πρότασις ἐκφερομένη ἀρνητικῶς μετὰ ἄρνησιν **οὐ**, ἢ ὁποῖα πλεονάζει δι' ἡμᾶς : οὐκ ἂν ἀρνηθεῖεν ἔνιοι, ὡς οὐκ εἰσι τοιοῦτοι (= ὡς εἰσι = ὅτι εἶναι) Πλ.

§ 177. Τὸ ἀρνητικὸν μόριον **οὐ** πολλάκις νοεῖται τόσον στενῶς συνδεδεμένον μετὰ κάποιαν ἐπομένῃν εὐθὺς κατόπιν αὐτοῦ λέξιν (ῥῆμα, οὐσιαστικόν, ἐπίθετον, ἐπίρρημα), ὥστε λαμβάνεται ὡς ἰσοδύναμον μετὰ τὸ στερητικὸν **ἄ** : οὐ φημι (= ἀρνοῦμαι), οὐ βιωτός (= ἀβίωτος), οὐχ ὀσίως (= ἀνοσίως) κλπ. : οἱ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν **λέναι** τοῦ πρόσω (= ἤρνούντο νὰ προχωρήσουν, δὲν ἔλεγαν νὰ πᾶνε μπρὸς) Ξ. ὑπάπτειον

ἀλλήλους Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι **κατὰ τὴν τῶν χωρίων ἀλλήλοις οὐκ ἀπόδοσιν** (= διὰ τὴν μὴ ἀπόδοσιν) Θ.

Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ὅτι ἐνίοτε (ὅπως π.χ. εἰς ὑποθετικὰς προτάσεις) φαίνεται ὅτι χρησιμοποιεῖται τὸ **οὐ** ἀντὶ τοῦ **μὴ** : **εἰ δ' ἂν ἐμοὶ τιμὴν Πριάμος Πριάμοιό τε παῖδες τίνειν οὐκ ἐθέλουσιν** (= ἄρνούνται) "Ομ.

Μὲ τὰ ἐπίθετα ὅμως καὶ τὰς μετοχὰς καὶ μὲ οὐσιαστικά, ὅταν ταῦτα εὐρίσκωνται εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας ἢ εἰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ὑποσημαίνουν κάτι τὸ ὑποθετικόν, συνάπτεται ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὸ στερητικὸν **ἄ** τὸ **μὴ** ἀντὶ τοῦ **οὐ** : **μὴ χαῖρε κέρδεσι τοῖς μὴ καλοῖς** (= τοῖς αἰσχροῖς) Σοφ. οἱ σοφισταὶ **τοῖς μὴ ἔχουσι χρήματα διδόναι οὐκ ἠθελον διαλέγεσθαι** (= εἰ τινες μὴ ἔχοιεν) Ξ. **οὐκ οἶδα δεινὸν δ' ἐστὶν ἢ μὴ ἐμπειρία** (= ἡ ἄγνοια = εἰ τις μὴ οἶδε) Ἀρφ.

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τοῦ **μὴ** ἀντὶ τοῦ **οὐ**, ὡς ἰσοδύναμου πρὸς τὸ στερητικὸν **ἄ**, μὲ ἐπίθετα, μετοχὰς καὶ οὐσιαστικά ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ εἶναι νῦν ἢ κανονικῆ· (πρβλ. ὁ μὴ πλούσιος, ὁ μὴ συνηθισμένος, μὴ θέλοντας, ἢ μὴ ἀνανέωσις τῆς ἐγγραφῆς, κλπ.).

§ 178. Ὅταν τὸ **οὐ** προτάσσειται ζεύγους προτάσεων, αἱ ὁποῖαι συνδέονται πρὸς ἀλλήλας ἀντιθετικῶς διὰ τοῦ **μὲν**—**δέ**, ἢ δὲ δευτέρα ἐκ τῶν δύο τούτων προτάσεων εἶναι ἀρνητικῆ, τότε ἀναφέρεται εἰς τὸ νόημα οὐχὶ μόνον τῆς πρώτης ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' εἰς τὸ νόημα καὶ τῶν δύο, εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν δύναται νὰ ἀποδίδεται τότε τὸ **οὐ** διὰ τῆς φράσεως « δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι » ἢ « ἅς μὴν πῆ κανεὶς πῶς » κτ.τ. : **Λέριοι πάντες κακοὶ οὐχ ὁ μὲν, ὅς δ' οὐ** (= ἅς μὴ πῆ κανεὶς πῶς ὁ ἓνας εἶναι καὶ ὁ ἄλλος δὲν εἶναι) Φωκυλ.

Σημείωσις α'. Περὶ τῶν φράσεων οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ ἢ οὐδεὶς ὅστις οὐ (= πᾶς τις) βλ. § 52, 1, Σημ. γ' καὶ 5 Σημ.

Ἐν γένει δέ, ὅταν εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν ὑπάρχουν δύο ἀλλεπάλληλοι ἀπλαῖ ἀρνήσεις (**οὐ** — **οὐ**, **μὴ** — **μὴ**), ἢ δύο ἀρνήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἢ μὲν πρώτη εἶναι σύνθετος (οὐ δέ, οὐδεὶς, κλπ. — μὴ δέ, μὴδεὶς κλπ.), ἢ δὲ δευτέρα ἀπλῆ (οὐ ἢ μὴ), αἱ ἀρνήσεις αὗται ἀναιροῦν ἀλλήλας, οὕτως ὥστε ἐκφράζουν τὸ ἀντίστοιχον καταφατικὸν νόημα ἐντονώτερον : **ἐγὼ οὐκ οἶμαι οὐδεὶν ὑμᾶς ἀμύνεσθαι** (= ἐγὼ οἶμαι πάντως δεῖν) Λυσ. **οὐδεὶς οὐκ ἀποθανεῖται** (= πᾶς τις ἀνεξαιρέτως).

Ἀντιθέτως, ὅταν εἰς μίαν πρότασιν κατόπιν ἀπλῆς ἀρνήσεως (οὐ ἢ μὴ) ἀκολουθῆ μία ἢ περισσότεραι ἀρνήσεις σύνθετοι (οὐ δέ, οὐδεὶς, κλπ. μὴ δέ μὴδεὶς, κλπ.), αἱ ἀρνήσεις αὗται δὲν ἀναιροῦν, ἀλλ' ἐνισχύουν ἀλλήλας, καίτοι εἰς

ἡμᾶς φαίνεται ὅτι ὑπάρχει πλεονασμὸς ἀρνήσεων: ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρείσσον οἰκείου φίλου (= δὲν ὑπάρχει τίποτε καλύτερον) Εὐρ. μὴ θῆσθε νόμον μηδένα (= μὴ θέσετε κανένα νόμον) Δημ. σμικρὰ φύσις οὐδὲν μέγα οὐδέποτε οὐδένα οὔτε ἰδιώτην οὔτε πόλιν δορᾶ Πλ. τὸ καλόν, ὃ μηδέποτε αἰσχρόν μηδαμοῦ μηδενὶ φανεῖται Πλ.

Γενικῶς δὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅταν μία ἀρνητικὴ πρότασις παρεκτείνεται, συνεχίζεται μὲ λέξεις ἀρνητικὰς. (Οὕτω δὲν δύναται νὰ λεχθῆ εἰς τὴν ἀρχαίαν π.χ. ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν τι κρείσσον κλπ. - ἢ - μὴ θῆσθε νόμον τινὰ κ.τ.τ.)

Σημεῖωσις β'. Ἡ φράσις μόνον οὐ ἢ μόνον οὐχὶ σημαίνει ὅ,τι εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ μόνον ποὺ δὲν ἢ σχεδόν: ὁ παρὼν καιρὸς, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μόνον οὐχὶ λέγει φωνὴν ἀφιεῖς, ὅτι τῶν πραγμάτων ἡμῶν ἀντιληπτέον ἔστιν. Δημ.

Ἔως ἰσοδύναμον δὲ πρὸς τὸ σχεδὸν λαμβάνεται καὶ τὸ ὅσον οὐ: ὁ μέλλων καὶ ὅσον οὐ παρὼν πόλεμος Θ.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

§ 179. Σχήμα λόγου λέγεται ιδιορρυθμία τοῦ λόγου εἴτε ὡς πρὸς τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν τῶν ὄρων τῆς προτάσεως, εἴτε ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἢ ἐντὸς τῆς περιόδου, εἴτε ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν λεκτικῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἔκφρασιν ἑνὸς διανοήματος, εἴτε ὡς πρὸς τὴν ἐκάστοτε σημασίαν μιᾶς λέξεως ἢ μιᾶς φράσεως.

Ἐκ τῶν σχημάτων λόγου τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ πλεῖστα εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ σχήματα λόγου τῆς νέας γλώσσης, μάλιστα δὲ ὅσα παρατηροῦνται εἰς τὰ λαϊκὰ τραγούδια.

α) Σχήματα γραμματικά

§ 180. Σχήματα γραμματικά, ἦτοι σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν, συνήθη εἶναι τὰ ἑξῆς :

1) Τὸ σ χ ῆ μ α κ α τὰ τὸ ν ο ο ὄ μ ε ν ο ν . Κατὰ τοῦτο ἡ συμφωνία ἑνὸς ὄρου μιᾶς προτάσεως πρὸς ἕνα ἄλλον προηγούμενον σχετικὸν ὄρον τῆς αὐτῆς προτάσεως ἢ περιόδου γίνεται οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γραμματικοῦ τύπου τοῦ προηγούμενου ὄρου, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νοουμένου ὑπ' αὐτοῦ : τὰ μειράκια τάδε πρὸς ἀλλήλους οἴκοι διαλεγόμενοι θαμὰ ἐπιμέμνηται Σωκράτους (= οἱ νεανίσκοι οἶδε κλπ.) Πλ. τὸ στρατόπεδον οὕτως ἐν αἰτία ἔχοντες τὸν ἄγιν ἀνεχώρουν (= οἱ ἄνδρες τοῦ στρατεύματος κλπ.) Θ. Πρβλ. Ὁ κόσμος φκειάνουν ἐκκλήσιες (= οἱ ἄνθρωποι). Τρία κοράσια τὸν κεροῦν κι οἱ τρεῖς ξανθομαλλοῦσες (= τρεῖς κόρες).

2) Τὸ σ χ ῆ μ α σ υ μ φ ὄ ρ σ ε ω ς . Οὕτω καλεῖται ἡ ἀνάμειξις δύο διαφόρων συντάξεων· εἰς τὸν νοῦν δηλαδὴ τοῦ λέγοντος ἔρχονται ταυτοχρόνως δύο ταυτόσημοι μὲν, ἀλλὰ διάφοροί πως ἑκφράσεις τοῦ αὐτοῦ διανοήματος, ἀντὶ δὲ νὰ λεχθῇ ἢ μία ἐξ αὐτῶν, λέγεται κάτι τὸ (σ υ μ π ε φ υ ρ μ ἔ ν ο ν , ἦ τ ο ι) μεικτὸν ἐξ ἀμφοτέρων : Ἄλκιβιάδης μετὰ

Μαντιθέου ἀπέδρασαν Ξ. (πρβλ. 'Αλκιβιάδης καὶ Μαντίθεος ἀπέδρασαν — 'Αλκιβιάδης μετὰ Μαντιθέου ἀπέδρα). τῆς γῆς ἢ ἀρίστη Θ. (πρβλ. γῆ ἢ ἀρίστη—τῆς γῆς τὸ ἀριστον μέρος). **Εἶθ' ὠφελεις** τότε λιπεῖν βίον Εὐρ. (πρβλ. εἶθ' ἔλιπες τότε βίον—ὠφελεις τότε λιπεῖν βίον, § 117, 3 καὶ Σημ.) Πρβλ. ὁ 'Απρίλης μετὸν Ἔρωτα χορεύουν καὶ γελοῦνε Δ. Σολωμός. Σκλάβος ραγιαδῶν ἔπεσες (= σκλάβος ραγιαδῶν ἔγινες — στὰ χέρια ραγιαδῶν ἔπεσες).

Τὸ σχῆμα συμφύρσεως εἶναι συνηθέστατον, εἰς αὐτὸ δὲ ὀφείλονται καὶ πολλὰ ἄλλα σχήματα τοῦ λόγου.

3) Τὸ σχῆμα ἀνακολουθίας ἢ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα. Κατὰ τοῦτο ἐντὸς μιᾶς προτάσεως ἢ κάπως μακρᾶς περιόδου τὰ ἐπόμενα δὲν εὐρίσκονται ὑπὸ συντακτικῆν ἔποψιν ἀκόλουθα, ἤτοι εἰς κανονικὴν συνέχειαν μετὰ τὰ προηγούμενα. Ὑπάρχει δὲ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα συνήθως εἰς μετοχικὰς συντάξεις. Οὕτω :

α) μετοχὴ ἀπόλυτος τίθεται κατ' ὀνομαστικὴν, ἐνῶ κατὰ τὰ κεκαυονισμένα (§ 168, 1) ἔπρεπε νὰ τεθῆ αὕτη κατὰ γενικὴν πτώσιν. (Ὀνομαστικὴ ἀπόλυτος. Αὕτη συνήθως ὀφείλεται εἰς σύμφυρσιν) : **ἐπιπεσῶν τῇ Φαρναβάζου στρατοπεδείᾳ τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ Μυσῶν ὄντων πολλοὶ ἔπεσον** Ξ. (πρβλ. ἐπιπεσῶν... πολλοὺς ἀπέκτεινε — ἐπιπεσόντος αὐτοῦ... πολλοὶ ἔπεσον).

β) συνημμένη ἢ σχετικὴ μετοχὴ (§ 168, 1) ἀναφερομένη εἰς ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται κατὰ μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, τίθεται εἰς πτώσιν ὀνομαστικὴν. Τοῦτο συνήθως συμβαίνει εἰς μακρὰς κάπως περιόδους, ὅταν μεταξὺ τῆς μετοχῆς καὶ τοῦ ὀνόματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται αὕτη, παρεμβάλλονται πολλά, οὗ ἕνεκα λησιμονεῖται κάπως ἢ συντακτικὴ συνέχεια τοῦ λόγου καὶ ἡ συμφωνία τῆς μετοχῆς πρὸς τὰ προηγούμενα γίνεται κατὰ τὸ νοούμενον: αἰδῶς **μ(ε) ἔχει ἐν πότμῳ τυγχάνουσα**· (ἀντί : τυγχάνουσαν· ἀλλά : αἰδῶς μ' ἔχει = αἰδοῦμαι) Εὐρ. **ἔξῃν αὐτῷ μισθῶσαι τὸν οἶκον ἀπηλλαγμένος** πολλῶν πραγμάτων (ἀντί : ἀπηλλαγμένῳ· ἀλλά : ἐξῆν αὐτῷ = ἡδύνατο οὗτος) Δυσ. καὶ ἦν **αὐτῶν ἡ διάνοια** τὰς τε ἄλλας πόλεις..., ἃς πρότερον εἶχον, ἐλευθεροῦν καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἄντανδρον καὶ κρατυνάμενοι αὐτήν... τὴν Λέσβον κακώσειν (ἀντί : καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια... κρατυναμένων κλπ. ἀλλά : ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια = διανοοῦντο οὗτοι) Θ.

Σημείωσις. Παραδείγματα ἀνακολούθου σχήματος εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν (οὐχὶ βεβαίως ἐπὶ μετοχῶν), εἶναι π.χ. Ὁ Διάκος σὺν τ' ἀγροίησεν πολὺ τοῦ κακοφάνη. Ἐγὼ δὲ μὲ νοιάζει διόλου κ.τ.τ. (Πρβλ. καὶ § 28, 1 Σημ.)

4) Τὸ Βοιωτικὸν ἢ Πινδαρικὸν σχῆμα (σύνηθες ἰδίᾳ εἰς τὸν Πίνδαρον). Κατὰ τοῦτο ὑποκείμενον πληθυντικῶς ἀριθμοῦ γ' προσώπου, ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, συντάσσεται μὲ ῥῆμα ἐνικοῦ ἀριθμοῦ: **Μελιγάρυες ὕμνοι ὑστέρων ἀρχαῖ λόγων τέλλεται** (ἀντί: τέλλονται· πρβλ. Ἀττικὴν σύνταξιν, § 12, Σημ.).

5) Τὸ σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος. Κατὰ τοῦτο εἰς ὅρος μᾶς προτάσεως, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ἐν ὅλον, ἀντί νὰ τεθῆ κατὰ γενικὴν διαιρετικὴν (§ 29, 1), ἐκφέρεται ὁμοιοπτῶτως πρὸς ἄλλον ἢ ἄλλους ὅρους τῆς προτάσεως, οἱ ὁποῖοι δηλοῦν μέρος τοῦ ὅλου: **οἱ στρατηγοὶ βραχέα ἕκαστος ἀπελογήσατο** (ἀντί: τῶν στρατηγῶν ἕκαστος) Ξ. **τὰς ἀπορίας τῶν φίλων τὰς μὲν δι' ἄγνοιαν ἐπειράτο Σωκράτης γνώμη ἀκείσθαι, τὰς δὲ δι' ἔνδειαν διδάσκων κατὰ δύναμιν ἀλλήλοις ἐπαρκεῖν** (ἀντί: τῶν ἀποριῶν... τὰς μὲν... τὰς δέ....) Ξ. (πρβλ. Παίρνει τὸν κατήφορον, τὴν ἄκρη τὸ ποτάμι = τὴν ἄκρη τοῦ ποταμοῦ).

6) Τὸ σχῆμα ἑλλξεως ἢ ἡ ἑλλξις. Κατὰ τὸ σχῆμα τοῦτο εἰς ὅρος τῆς προτάσεως ἑλκεται, ἤτοι ὑφίσταται συντακτικὴν ἐπίδρασιν ἀπὸ ἄλλον ὅρον τῆς αὐτῆς ἢ ἄλλης σχετικῆς προτάσεως, καὶ ἐκφέρεται ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τοῦτον, καὶ οὐχὶ ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ νόημα ἢ ἡ σειρὰ τοῦ λόγου. Οὕτω:

α) τὸ συνδετικὸν ῥῆμα (§ 7 καὶ § 10) συμφωνεῖ κατ' ἀριθμὸν οὐχὶ πρὸς τὸ ὑποκείμενόν του, ἀλλὰ πρὸς τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου: **αἱ Θῆβαι Αἴγυπτος ἐκαλέετο** (ἀντί: ἐκαλέοντο) Ἡρόδ.

β) τὸ ῥῆμα δευτερευούσης προτάσεως τίθεται κατὰ τὴν ἔγκλισιν τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας: **ἔρδοι τις, ἦν ἕκαστος εἰδείη τέχνην** (ἀντί: ἦν οἶδε.— ἢ — ἦν ἀνείδῃ) Ἄρφ. (Πρβλ. Ἦθελα νὰ ἦμουν ὁμορφος, νὰ ἦμουν καὶ παλληκάρι = νὰ εἶμαι).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἑλλξεως τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν βλ. § 52, 5.

7) Τὸ σχῆμα ὑπαλλαγῆς. Κατὰ τοῦτο εἰς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς, ὁ ὁποῖος συμφώνως πρὸς τὸ νόημα τοῦ λόγου ἀνήκει εἰς γενικὴν (κτητικὴν), ἢ ὁποῖα προσδιορίζει ἐν οὐσιαστικόν, ἀντί νὰ συμφωνῇ συντακτικῶς πρὸς τὴν γενικὴν ταύτην, συμφωνεῖ (κατὰ πτώσιν) μὲ

ἄλλο οὐσιαστικόν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ γενικὴ (κτητικὴ) ἐξαρτᾶται : **Θάσιον οἴνου σταμνίον** (= Θ α σ ί ο υ οἴνου) Ἄρφ. **τοῦμὸν αἷμα πατρὸς ἐπίετε** (= τ ο ὕ ἔ μ ο ὕ πατρὸς τὸ αἷμα κλπ.) Σοφ. (Πρβλ. **τ' ἀντρειωμένα κόκκαλα** *ξεθάψτε τοῦ γονιοῦ σας*).

8) Τὸ σ χ ῆ μ α π ρ ο λ ῆ ψ ε ω ς ἡ ἢ π ρ ὸ λ η ψ ι ς. Κατὰ τοῦτο τὸ ὑποκειμένον ἐξηρητημένης προτάσεως ἐλκόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως (π ρ ο λ α μ β ά ν ε τ α ι καὶ προληπτικῶς) τίθεται ὡς ἀντικείμενον τῆς κυρίας προτάσεως : **δημοκρατίαν γε οἴσθα τί ἐστι** (= οἴσθά γε, τί ἐστι δημοκρατία) Ξ. (πρβλ. *Σὲ ξέρω τί ἄνθρωπος εἶσαι. Ποιὸς εἶδε τὸν ἀμάραντο, σὲ τί γκρεμὸ φυτρώνει ;*).

β) Σχήματα λόγου σχετικὰ μὲ τὴν θέσιν τῶν λέξεων

§ 181. Προεισαγωγή. Ἡ θέσις τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἀρχῆθεν εἰς τὴν γλῶσσάν μας ἦτο γενικῶς εἰπεῖν ἀδιάφορος, ὅπως δύναται νὰ συμπεράνη κανεὶς πρὸς τοὺς ἄλλοις ἐκ τῆς μεγάλης περὶ τὴν τοποθέτησιν τῶν λέξεων ἐλευθερίας, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὰ Ὅμηρικὰ ποιήματα, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἀρχαιότερον γραπτὸν μνημεῖον τῆς γλώσσης μας. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐκανονίσθη κάπως αὕτη κατὰ τὴν συνήθειαν, ἡ ὁποία προέκυψεν ἐκ παραδόσεως.

1) Εἰς προτάσεις κρίσεως, ὅταν ὁ λόγος εἶναι ὅλως ἀπαθῆς, ἡ θέσις τ ο ὕ ῥ ῆ μ α τ ο ς συνήθως εἶναι ἐντὸς τῆς προτάσεως, ἡ δὲ συνήθης σειρά τῶν ὄρων αὐτῆς εἶναι α' τὸ ὑποκειμένον, β' τὸ ῥῆμα, γ' τὸ κατηγορούμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ ἢ μετοχικοὶ προσδιορισμοί : **Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Εὐαρχὺς ἀνέθηκε δεκάτην Ἀθηναία. Τισσαφέρηνς διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ξ.**

Τὰ ῥήματα ὅμως, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀποφασίζεῖν, καὶ τὸ ῥῆμα εἶναι ὡς ὑπαρκτικὸν συνήθως τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως : **Ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ. Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός** Ξ.

2) Ἡ συνήθης σειρά τῶν ὄρων τῆς προτάσεως μεταβάλλεται πρῶτον μὲν, ὅταν ὁ λόγος ἐκφέρεται μετὰ τινος πάθους καὶ εἰς ὅρος αὐτῆς ἐξαίρεται καὶ τονίζεται ἰδιαίτερος (ἔ μ φ α σ ι ς ἡ δ ι α σ τ ο λ ῆ), δευτέρον δέ, ὅταν ὑπάρχη σειρά προτάσεων εἰς συνεχῆ λόγον καὶ εἰς ὅρος μιᾶς προτάσεως σχετίζεται μᾶλλον μὲ τὰ προηγούμενα, (ὅποτε οὗτος τίθεται πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως), ἢ μᾶλλον μὲ τὰ ἐπόμενα, (ὅπο-

τε τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς) : **Τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι εἶπον· οἱ δὲ Κορίνθιοι μετ' αὐτοὺς τοιάδε** Ξ.

Κατὰ τὰς εἰρημένας περιπτώσεις δύναται νὰ τίθεται : α' τὸ ἀντικείμενον, β' τὸ ῥῆμα καὶ γ' τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί : **Ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦντες μετὰ Συεννέσιος εἰς χωρίον ἐχυρόν** Ξ. Ἡ α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς (καθὼς καὶ γενικὴ ἀπόλυτος), β' τὸ ῥῆμα, γ' τὸ ὑποκείμενον : **Ἐντεῦθεν προϊόντων ἐφαίνετο ἵχνη ἵππων** Ξ. Ἡ τέλος, α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς, β' τὸ ὑποκείμενον καὶ γ' τὸ ῥῆμα καὶ τὸ ἀντικείμενον ἢ ἄλλοι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος : **Μετὰ ταῦτα Κύρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας** κλπ. Ξ.

3) Οἱ ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοί, ὁμοιόπτωτοι ἢ ἑτερόπτωτοι (§ 21 καὶ § 29), κανονικῶς τίθενται μετὰ τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον προσδιορίζουν : **Χειρίσοφος Λακεδαιμόνιος. Γλοῦς ὁ Ταμῷ. ἵχνη ἵππων.**

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς εἰς τὸν ἀπαθῆ λόγον κανονικῶς τίθεται πρὸ τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ : **σοφὸς ἀνὴρ, ὁ σοφὸς ἀνὴρ.** (Βλ. καὶ § 57, 1 καὶ 2).

4) Ἐγκλιτικοὶ τύποι ἀντωνυμιῶν καὶ μόρια, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς τὸ νόημα ὀλοκλήρου τῆς προτάσεως, συνήθως τίθενται ὅσον τὸ δυνατόν πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς : **εἰ θεοί τι δρῶσιν αἰσχρόν, οὐκ εἰσὶ θεοὶ** Εὐρ. τότε **μοι λέγει ὁ ἀδελφός** Πλ. **οὐκ ἄν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο** Ξ.

Ἐνεκα τούτου τὸ δυνητικὸν **ἄν**, ἐπειδὴ συνήθως ἐτίθετο πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως μετὰ τοὺς συνδέσμους εἰ, ὅτε, ἐπεὶ κλπ., ἠνώθη κατόπι μετ' αὐτῶν καὶ οὕτω προέκυψαν τὰ μόρια **ἐάν**, (**ἄν, ἦν**), **ὅταν**, **ἐπὶ ἄν** ἢ **ἐπὶ ἦν** κλπ.

5) Εἰς τὰς δευτερευούσας προτάσεις (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν γλῶσσαν) εἰς τὴν ἀρχαίαν τὸ ῥῆμα δύναται ν' ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὴν λέξιν, ἢ ὅποια εἰσάγει τὴν δευτερεύουσαν πρότασιν, καὶ νὰ τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς : **κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσι** (= διὰ νὰ ἀπομακρύνουν τοὺς λύκους κλπ.) Ξ. **ὅτε δ' αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφρόνης ἐν Σάοδεσιν ἔτυχεν ὄν** (= ὅταν ἐγένεν αὕτη ἡ μάχη κλπ.) Ξ.

6) Μιᾶς δευτερευούσης προτάσεως ἢ θέσις ἐντὸς τῆς περιόδου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ εἴδους αὐτῆς. Οὕτως αἱ μὲν εἰδικαὶ προτάσεις καὶ αἱ

πλάγια ἐρωτηματικά, ἐπειδὴ ἔχουν θέσιν ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, τίθενται κατόπιν αὐτοῦ : λέγει ὡς ὑβριστῆς εἰμι Λυσ. *Κῦρος ἤρετο ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα*. Ξ. Ὁμοίως μετὰ τὴν κυρίαν πρότασιν τίθενται αἱ αἰτιολογικαί, αἱ τελικαί καὶ αἱ ἀποτελεσματικαί προτάσεις, διότι αὗται ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἐπιρρηματικὸν προσδιορισμόν, τοῦ ὁποῦ ἢ θέσις κανονικῶς εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα : *τίθημί σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνει Πλ. κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπο τῶν προβάτων ἀπερύκωσι* Ξ. *πολλὴν κραυγὴν ἐποίηον, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν* Ξ.

Ἀντιθέτως δὲ αἱ ὑποθετικαὶ καὶ αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις κανονικῶς προηγοῦνται τῆς κυρίας προτάσεως, ἐπειδὴ δηλοῦν κάτι τι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς βᾶσις τοῦ νόηματος αὐτῆς : *εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί. εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὁμοῦ*.

Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις κανονικῶς ἀκολουθοῦν μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται : *Ἔστι Δίκης ὄφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὄρα* (Βλ. § 152 κ.έ.).

Αἱ δὲ χρονικαὶ προτάσεις κανονικῶς προηγοῦνται μὲν, ὅταν δηλοῦν τὸ προτερόχρονον, ἔπονται δέ, ὅταν δηλοῦν τὸ ὑστερόχρονον, προηγοῦνται δὲ ἢ ἔπονται, ὅταν δηλοῦν τὸ σύγχρονον. (Βλ. παραδείγματα § 147 κ.έ.).

Μεταβάλλεται δὲ ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω κανονικὴ καὶ συνήθης θέσις τῆς δευτερευούσης προτάσεως, ὅταν πρόκειται νὰ ἐξαρθῇ τὸ νόημά της : *ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, καὶ σὺ γνώσει* Ξ. *ὅ,τι ἂν ποιῆς, νόμιζ' ὄρα*ν θεοῦς τινος Ξ.

§ 182. Ἐκ τῆς παρὰ τὰ κεκανονισμένα καὶ ἰδιορρυθμοῦ ἐν γένει θέσεως τῶν λέξεων προκύπτουν τὰ ἐξῆς σχήματα λόγου :

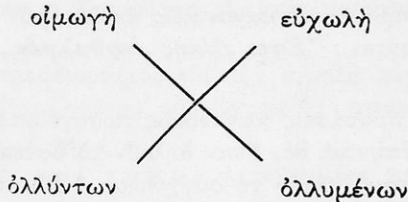
1) Τὸ ὑ π ε ρ β α τ ὶ ν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία λέξις ἀποχωρίζεται ἀπὸ ἄλλην, μὲ τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται εἰς στενὴν λογικὴν καὶ συντακτικὴν σχέσιν, διὰ τῆς παρεμβολῆς ἄλλης ἢ ἄλλων λέξεων. Οὕτως ἢ ἔννοια τῶν ἀποχωριζομένων λέξεων ἐξαίρεται : *εὖ πρᾶγμα συντεθὲν ἄφεςθε Δημ. μὴ λέγετε, ὅς ὑφ' ἐνὸς τοιαῦτα πέπονθ'* ἢ *Ἑλλάς ἀνθρώπου Δημ.* (Πρβλ. *Πίνω τὸ ὠραιοστάλαχτο τῆς πλάκας τὸ φαρμάκι. Μὲ τῆ δικῆ σου ἤρθα στὸν κόσμον τῆ λατρεία Κ. Παλαμᾶς*).

2) Τὸ π ρ ω θ ὶ σ τ ε ρ ο ν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν

σειράν τοῦ λόγου ἀπὸ δύο τινὰ (πράξεις ἢ ἐννοίας ἐν γένει) λέγεται πρῶτον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον χρονικῶς καὶ λογικῶς εἶναι δεύτερον : εἴματα ἀμφιέσσασα καὶ λούσσασα "Ομ. λέγω τὴν Ἐρεχθέως τροφήν καὶ γένεσιν Ξ. (Πρβλ. **Ξεντύθη ὁ νιός, ξεζώθηκε καὶ στὸ πηγάδι μπήκε**).

3) Τὸ χιαστὸν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν σειράν τοῦ λόγου δύο λέξεις ἢ φράσεις, ἀναφερόμεναι εἰς δύο ἄλλας προηγουμένης λέξεις ἢ φράσεις, ἔχουν θέσιν ἀντίστροφον ἐκείνων (α—β : β'—α') : οἰμωγὴ τε καὶ εὐχωλὴ πέλεν ἀνδρῶν ὀλλύντων καὶ ὀλλυμένων "Ομ. περὶ πλείονος ποιοῦ **δόξαν καλὴν ἢ πλοῦτον μέγαν· ὁ μὲν γὰρ θνητός, ἡ δὲ ἀθάνατος Ἴσοκρ.**

Καλεῖται δὲ χιαστὸν τὸ σχῆμα τοῦτο, διότι ἡ ἀντιστοιχία τῶν μελῶν τῶν δύο ζευγῶν τῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων, ἂν ταῦτα γραφοῦν εἰς δύο σειράς, τὸ ἓν ὑπὸ τὸ ἄλλο, παρίσταται χιαστί :

(πρβλ. **Ἡ Γκιώνα λέει τῆς Λιάκουρας καὶ ἡ Λιάκουρα τῆς Γκιώνας**).

4) Ὁ κύκλος. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία πρότασις ἢ περίοδος τελειώνη μὲ τὴν ἰδίαν λέξιν, μὲ τὴν ὁποῖαν ἀρχίζει : σοὶ ἦν κλέπτης ὁ πατήρ, εἶπερ ἦν ὁμοῖος σοὶ Δημ. (πρβλ. **Σταθῆτε ἀντρεῖά σάν Ἕλληνες καὶ σάν Γραικοὶ σταθῆτε**).

5) Ἡ παρονομασία ἢ παρήχησις ἢ τὸ ἐτυμολογικὸν σχῆμα. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν παρατίθενται πλησίον ἀλλήλων ὁμόηχοι λέξεις, συνήθως συγγενεῖς ἐτυμολογικῶς : κενὰς χαρίζει **χάριτας** Δημ. Πανσανίου δὲ **πανσαμένου** Πλ. τυφλὸς τὰ τ' ὄτα τὸν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματ' εἰ Σοφ. (πρβλ. **Χάρε, χαρὰ ποῦ μοῦ φερες καὶ λύπη ποῦ μοῦ πῆρες**).

6) Τὸ ὁμοιοτέλετον ἢ ὁμοιοκατάληκτον. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὸ τέλος ἐπαλλήλων προτάσεων τίθενται λέξεις καταλήγουσαι ὁμοίως : τοὺς πλείοντας ὡς ὑμᾶς **ἐπωλεῖτε, τοῖς ἐναντίοις ἐβοηθεῖτε, τὴν χώραν μου κακῶς ἐποιεῖτε** Δημ. (Τὸ σχῆμα τοῦτο εἶναι νῦν συνηθέστατον ἢ μᾶλλον κανονικὸν εἰς τὰ νέα ποιήματα).

γ) Σχήματα σχετικά με τὸν βαθμὸν τῆς πληρότητος τοῦ λόγου

§ 183. Προεισαγωγή. Τὰ λεκτικά στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται ἐκάστοτε πρὸς ἔκφρασιν ὠρισμένων νοημάτων, δὲν εἶναι πάντοτε ἀκριβῶς τόσα, ὅσα καὶ τὰ ἐκφραζόμενα ἀντίστοιχα νοήματα. Πλειστάκις παραλείπονται ὅτε μὲν ὀλιγώτερα, ὅτε δὲ περισσότερα λεκτικά στοιχεῖα καὶ νοοῦνται ἔξωθεν, εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως ἢ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας, εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (Σ χ ῆ μ α ἐ λ λ ε ἰ ψ ε ω ς ἐ ν γέ νει ἢ β ρ α χ υ λ ο γ ί α. Βλ. § 16 κ.έ.). Οὐχὶ σπανίως δὲ πάλιν προστίθενται εἰς τὸν λόγον λεκτικά στοιχεῖα χωρὶς διὰ τούτων νὰ ἐκφράζεται ἓν νέον νόημα ἐπὶ πλέον ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐκφράζονται διὰ τῶν ὑπολοίπων λεκτικῶν στοιχείων. Ἐκφράζεται ὁμοίως οὕτω τὸ ὄλον νόημα ζωηρότερον καὶ ἐναργέστερον: τὰς αἰτίας προύγραφα πρῶτον Θ. ἔσαγαγόντες με ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐδείκνυσαν κολοσσούς ξυλίνους Ἡρόδ. (Σ χ ῆ μ α π λ ε ο ν α σ μ ο ὕ ἐ ν γέ νει. — Πρβλ. Τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου. Πάλι τὸ ξανάπλυνε)

§ 184. I. Βραχυλογία. Κατὰ τὸ σχῆμα τῆς βραχυλογίας

1) μία λέξις ἢ μία φράσις, ἢ ὁποῖα παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν προηγουμένων ἀμετάβλητος. (Σ χ ῆ μ α ἀ π ὸ κ ο ι ν ο ὕ): οὗτος τροφῆς οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ δέομαι Πλ. φράζει ἅ τε δεῖ ποιεῖν καὶ ἄ μ ῆ (ἐ ν ν. δεῖ ποιεῖν) Ξ. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλέπτεσθαι; οὐ δῆτα (ἐ ν ν. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλέπτεσθαι) Πλ.

2) μία λέξις ἢ μία φράσις, ἢ ὁποῖα παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν προηγουμένων ἢ τῶν ἐπομένων οὐχὶ ὅπως ἐκεῖ ἐκφέρεται, ἀλλὰ μεταβλημένη (κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἢ τὴν πτώσιν, ἄν εἶναι ὄνομα· κατὰ τὸ πρόσωπον, τὸν ἀριθμὸν, τὴν διάθεσιν κλπ., ἄν εἶναι ῥῆμα κ.ο.κ. Σ χ ῆ μ α ἐ ξ ἀ ν α λ ὄ γ ο υ) : ἐξεφόβησαν τοὺς πολλοὺς οὐκ εἰδότες τὰ πρᾶσσόμενα, καὶ ἔφευγον (ἐ ν ν. οἱ πολλοὶ) Θ. οὗτος μὲν ὕδωρ, ἐγὼ δὲ οἶνον πίνω (= οὗτος μὲν π ί ν ε ι κλπ.) Δημ. ξυμμαχίαν ἐποίησασθε τοῖς Ἀθηναίοις βοθηεῖν, ὅταν ὑπ' ἄλλων καὶ μὴ αὐτοί, ὥσπερ νῦν, τοὺς πέλας ἀδικῶσι (= ὅταν ὑπ' ἄλλων ἀ δ ι κ ῶ ν τ α ι κλπ.) Θ.

Ὅμοίως ἐξ ἑνὸς ῥήματος παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως νοεῖται ἀπαρέμφατον τοῦ ἰδίου ῥήματος ἢ μετοχὴ (κατηγορηματικὴ): Οὕτω καὶ αὐτὸς ἐποίει καὶ τοῖς ἄλλοις παρήγει (ἐ ν ν. ποιεῖν) Ξ. Ἀντίοχος ἀφείς τὸ ἐς Χίον ἔπλει ἐς τὴν Καῦνον (= τὸ ἐς Χίον π λ ε ἶ ν) Θ. Ἀθη-

ναίοι ἄρχειν τε τῶν ἄλλων ἀξιοῦσι καὶ ἐπιόντες τὴν τῶν πέλας ἠροῦν μᾶλλον ἢ τὴν αὐτῶν ὄραῖν (ἔνν. δηομένην) Θ.

Ὅμοίως ἐκ προηγουμένης λέξεως ἢ φράσεως, ἢ ὅποια ἔχει ἔννοϊαν ἀρνητικὴν, νοεῖται ἀντίστοιχος λέξις ἢ φράσις καταφατικὴ: **μηδεις** θαυμάση μου τὴν ὑπερβολὴν, **ἀλλὰ μετ' εὐνοίας** ὁ λέγω **θεωρησάτω** (= ἀλλὰ πᾶς τις θεωρησάτω) Δημ. **Λύσανδρος καταδύειν οὐδὲν εἶα στοργγύλον πλοῖον· εἰ δέ που τριήρη ἴδοιεν ὀρμουσαν, ταύτην πειρᾶσθαι ἄπλον ποιεῖν** (= πειρᾶσθαι ἐκ ἐ λ ε υ ε) Ξ.

Ὅμοίως ἐκ μιᾶς συνθέτου λέξεως νοεῖται ἢ ἀπλῆ λέξις, ἢ ὅποια ἐνυπάρχει ἐντὸς αὐτῆς: τοὺς παρὰ **Κλέαρχον ἀπελθόντας ὡς ἀπιόντας** εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν **καὶ οὐ** πρὸς βασιλέα εἶα **Κῦρος τὸν Κλέαρχον** ἔχειν (= καὶ οὐ πρὸς βασιλέα ἰ ό ν τ α ς) Ξ. **Κορινθίοισι ἦν ὀλιγαρχία καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν** (= καὶ οὗτοι οἱ ὀλίγοι) Ἡρόδ.

3) Ἐν ῥῆμα ἔχει δύο τοῦ αὐτοῦ εἴδους προσδιορισμοὺς (ἀντικείμενα ἢ ἐμπρόθετα), ἐνῶ λογικῶς τὸ ῥῆμα τοῦτο ἀρμόζει εἰς τὸν ἕνα μόνον ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὸν ἕτερον ἀρμόζει ἄλλο ῥῆμα, τὸ ὅποῖον σημαίνει σχετικὴν μὲν ἀλλὰ διάφορον ἐνέργειαν, ἢ τὸ αὐτὸ ῥῆμα μὲ διάφορον σημασίαν (σ χ ῆ μ α ζ ε ὕ γ μ α): **ἔδουσί τε πίονα μῆλα οἶνόν τ' ἔξαιτον** (= πίνουσί τε οἶνον) Ὅμ. **Θέτις μὲν εἰς ἄλα ἄλτο, Ζεὺς δὲ ἐὸν πρὸς δῶμα** (ἔνν. ἔβη) Ὅμ. **ἔνθ' ἐλέτην δίφρον τε καὶ ἀνέρε·** (ἐλέτην δίφρον = ἔγιναν κύριοι τοῦ δίφρου· ἐλέτην ἀνέρε = ἐφόνευσαν τοὺς δύο ἀνδρας) Ὅμ. (πρβλ. **Νὰ τὸν ποτίσω κρῦο νερό καὶ δροσερό χορτάρι** = καὶ νὰ τὸν ταῖσω δροσερὸ χορτάρι).

Σημείωσις. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τῆς ἐλλείψεως ὑπάγονται προσέτι τὰ κυρίως ῥητορικὰ σχήματα τῆς ἀποσιωπήσεως καὶ τῆς ὑποσιωπήσεως ἢ παρασιωπήσεως.

§ 185. II. Πλεονασμός. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ πλεονασμοῦ ἐν γένει ὑπάγονται

1) τὸ σ χ ῆ μ α ἐ κ π α ρ α λ λ ῆ λ ο υ. Κατὰ τοῦτο ἐν νόημα ἐκφράζεται συγχρόνως καὶ καταφατικῶς καὶ ἀρνητικῶς: **ψεύδεται καὶ οὐκ ἀληθῆ λέγει.** Λυσ. (πρβλ. **Σὺ νὰ σωπαίνης καὶ νὰ μὴ μιλήης**).

2) ἡ περίφρασις. Κατὰ τοῦτο τὸ σχῆμα μία ἔννοια, ἐνῶ δύναται νὰ ἐκφρασθῆ μὲ μίαν λέξιν, ἐκφράζεται μὲ περισσοτέρας παραστατικώτερον καὶ χαρακτηριστικώτερον.: **Ἴτε παῖδες Ἑλλήνων** (=

Ἑλληνες) Αἰσχ. Διήμητρος καρπὸς (= σῖτος) Ξ. (Πρβλ. Παιδιά Μοραϊτόπουλα = Μοραῖτες).

3) Τὸ σχ ἤ μα ἐν διὰ δυ ο ῖ ν. Κατὰ τοῦτο μία ἔννοια ἐκφράζεται μὲ δύο λέξεις συνδεομέναι παρατακτικῶς διὰ τοῦ **καί** ἢ τοῦ **τε** — **καί**, ἐνῶ συμφώνως πρὸς τὸ νόημα ἔπρεπε ἢ μία ἐξ αὐτῶν ν' ἀποτελῆ προσδιορισμὸν τῆς ἐτέρας. Οὕτω τὸ ἐν παρίσταται ὡς δύο **καί** ἢ σχετικῆ ἔννοια παρίσταται ἐναργέστερον ὡς παρουσιαζομένη ὑπὸ δύο μορφάς : *τὴν παῖδα ὃ Ἄμασις ἐκόσμησε ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῶ* (= ἐσθῆτι χρυσῆ) Ἡρόδ. *δακνόμενος ὑπὸ τῆς δαπάνης καὶ τῆς φάτνης* (= ὑπὸ τῆς περὶ τὴν φάτνην δαπάνης) Ἄρφ. (πρβλ. Ἄστροπελέκι καὶ φωτιά νὰ πέση στὴν αὐλή σου = ἄστροπελέκι πύρινο).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Τοῦ σχήματος τοῦ πλεονασμοῦ εἶδη εἶναι καὶ μερικὰ ἄλλα σχήματα κυρίως ῥητορικά, ὡς ἡ ἀ ν α δ ἰ π λ ω σ ι ς, ἡ ἀ ν α σ τ ρ ο φ ῆ κ λ π., τῶν ὁποίων ἡ πραγματεία κυρίως ἀνήκει εἰς τὴν ῥητορικὴν.

δ) Σχήματα σχετικά μὲ τὴν σημασίαν λέξεων ἢ ὁλοκλήρων φράσεων

§ 186. Προεισαγωγή. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως εἰς τὴν νεάν, αἱ πλεῖστοι λέξεις λαμβάνονται οὐχὶ πάντοτε μὲ τὴν ἰδίαν, ἀλλὰ μὲ διάφορον ἐκάστοτε σημασίαν (ἡ γ ο ὕ μ α ἰ τ ι ν ι = προπορεύομαι τινος, ἡ γ ο ὕ μ α ἰ τ ι ν ο ς = ἄρχω τινός, ἡ γ ο ὕ μ α ι ν ι κ ἄ ν = νομίζω ὅτι νικῶ).

Ἐκ τῶν διαφόρων σημασιῶν μιᾶς λέξεως μία λέγεται π ρ ὶ τ ῆ ἢ ἀ ρ χ ι κ ῆ ἢ κ υ ρ ῖ α σημασία (π.χ. φύλλον δ ἔ ν δ ρ ο υ), αἱ δὲ ἄλλαι λέγονται δ ε υ τ ε ρ ε ὕ ο υ σ α ἰ ἢ μ ε τ α φ ο ρ ι κ α ἰ σημασίαι (φύλλον τ ε τ ρ α δ ἰ ο υ, φύλλον θ ὕ ρ α ς, κ λ π.)

Ἡ μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων γίνεται κατὰ τρεῖς κυρίως τρόπους :

1) Ἡ σημασία τῆς λέξεως **εὐρύνεται**, ἥτοι ἐπεκτείνεται μεταδιδομένη ἀπὸ μίαν ἔννοιαν εἰς ἄλλην ἢ ἄλλας λόγῳ κάποιας ὁμοιότητος, ἢ ὁποῖα ὑπάρχει μεταξύ τῶν ἐννοιῶν αὐτῶν. (Τὸ φύλλον χάρτου ἔχει ἕκτασιν καὶ σχετικὴν λεπτότητα, ὅπως καὶ τὸ φύλλον δένδρου. Συνήθως ὅστις ἡ γ ε ἴ τ α ι, ἥτοι προπορεύεται ἄλλων, οὗτος ἄ ρ χ ε ι αὐτῶν).

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας τῶν λέξεων λέγεται **σ χ ἤ μ α μ ε τ α φ ο ρ ᾶ ς ἢ μ ε τ α φ ο ρ ᾶ**, διότι ἡ λέξις, ἢ

ὅποια μεταβάλλει τὴν σημασίαν, τρόπον τινὰ μεταφέρεται ἀπὸ τὴν μίαν ἔννοιαν εἰς τὴν ἄλλην.

Πολλάκις δὲ ἡ μεταφορὰ τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως ἀπὸ μιᾶς ἐννοίας εἰς ἄλλην ἐντελεῶς διαφόρου φύσεως γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει ἀσημάντου ὁμοιότητος αὐτῶν καὶ τότε λέγομεν ὅτι ὑπάρχει **σχημακαταχρήσεως** ἢ **κατὰχρησις**: **στόμα ποταμοῦ. ὀφθαλμὸς κλήματος ἀμπέλου. γέροντες πρίνιοι** (= πουρναρίσιοι, ἦτοι λίαν εὐρωστοὶ) Ἄρφ. (πρβλ. **Δόντια χτενιοῦ. Χέρια σιδερένια** = πολὺ δυνατὰ).

2) Ἡ σημασία τῆς λέξεως **στενοῦται**, ἦτοι περιορίζεται. Ἐνῶ δηλαδὴ ἀρχῆθεν ἡ λέξις αὕτη ἐκφράζει τὰς ἐννοίας πολλῶν ὁμοειδῶν ὄντων, καταντᾶ κατόπιν νὰ λαμβάνεται, ἵνα δηλοῖ εἰδικῶς, ἓν μόνον ὠρισμένον ἐκ τῶν ὁμοειδῶν τούτων ὄντων: τὸ ἄστν = αἱ Ἀθηναί, ἐνῶ ἀρχῆθεν ἄστν = πόλις ἐν γένει. ὁ ἰσθμὸς = ὁ ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου, ἐνῶ ἀρχῆθεν διὰ τῆς λέξεως ταύτης δηλοῦται πᾶς ἰσθμὸς. (Πρβλ. Ἡ Πόλις = ἡ Κωνσταντινούπολις. Ὁ Ἅγιος = ὁ ἅγιος Σπυρίδων ἐν Κερκύρα, ὁ ἅγιος Γεράσιμος ἐν Κεφαλληνίᾳ, ὁ ἅγιος Διονύσιος ἐν Ζακύνθῳ κ.τ.τ.)

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως καλεῖται **σχημακατ'** ἐξ ὀχῆν, ἐπειδὴ κατ' αὐτὴν ἡ λέξις, ἐνῶ ἀρχῆθεν λαμβάνεται περὶ πολλῶν ὁμοειδῶν, καταντᾶ κατόπιν νὰ λαμβάνεται περὶ ἐνὸς μόνου ἐξ αὐτῶν (κατ' ἐξοχῆν, ἦτοι) ἐξαίρετικῶς.

3) Ἐνίοτε ἡ σημασία μιᾶς λέξεως φαίνεται ὅτι **φθεῖρεται**, ἐκπίπτει, ἦτοι, ἐνῶ ἐξ ἀρχῆς ἡ λέξις αὕτη σημαίνει κάτι τι καλόν, καταλήγει νὰ σημαίη κατόπιν κάτι τι κακόν: **εὐήθης** = μωρός, ἐνῶ ἀρχῆθεν **εὐήθης** = ὁ ἔχων καλὸν ἦθος, ἀγαθός, ἄδολος ἄνθρωπος (πρβλ. ἀγαθός ἢ ἀγαθούλης = κουτός).

Σημείωσις. Ἡ κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων ἔχει λόγον ψυχολογικόν, ἦτοι τὴν μικρὰν ἢ μεγάλην ὁμοιότητα μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐννοιῶν, καὶ γίνεται εὐθὺς ὡς παρασχεθῆ ἀφορμὴ νὰ ὀνομασθῆ ἐν νέον πρᾶγμα ἢ νὰ χαρακτηρισθῆ ἐν πρόσωπον ἢ ἐν πρᾶγμα, τὸ ὅποιον παρουσιάζει κάποιαν ὁμοιότητα πρὸς κάτι ἄλλο γνωστὸν καὶ ὀνομασμένον ἥδη.

Ἡ δὲ κατὰ τοὺς δύο τελευταίους τρόπους μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων δὲν εἶναι ἔργον τῆς στιγμῆς, ἦτοι δὲν γίνεται ἀμέσως, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ, καὶ ἡ μὲν διὰ τῆς στενώσεως διὰ λόγους ἱστορικούς, γεωγραφικούς, κοινωνικούς κλπ., ἡ δὲ διὰ τῆς φθορᾶς διὰ ψυχικὴν ἀδυναμίαν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι συνήθως μίαν ἀρετὴν τῶν ἄλλων θέλουσιν νὰ τὴν ἀποδίδουσιν εἰς ψυχικὸν ἐλάττωμα καὶ εἰς ἔλλειψιν αὐτῶν πνευματικῆν. Οὕτως α') ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων

τῆς Ἀττικῆς προκειμένου περὶ τῶν Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, συχνὰ μετεχειρίζοντο τὰς φράσεις ἔρχομαι εἰς τὸ ἄστυ — ἔρχομαι ἐκ τοῦ ἄστεως, ἕνεκα δὲ τῆς ἀντιθέσεως τῶν κ ω μ ῶ ν αὐτῶν πρὸς τὰς Ἀθήνας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἄστυ, ἦτοι πόλις, εὐκόλως ἠγνόουν περὶ τίνος ἄστεως ἐπρόκειτο, κατήντησε κατόπιν, ὥστε παρ' αὐτῶν καὶ παρὰ τῶν γειτόνων των καὶ τέλος καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐν γένει νὰ λαμβάνεται ἡ λέξις τὸ ἄ σ τ υ ὡς ἰσοδύναμος μετὴν λέξιν Ἀ θ ῆ ν α ι. Ὁμοίως β') ἐπειδὴ παρατηρήθη ὅτι οἱ εὐήθεις (= οἱ ἀγαθοὶ κατὰ τὸ ἦθος ἀνθρώποι) εἶναι συνήθως ἀ π ο ν ἡ ρ ε υ τ ο ι καὶ εὐ κ ὀ λ ω ς ὑ π ο κ ε ἴ μ ε ν ο ι εἰ ς ἀ π ἄ - τ ῆ ν, κατέληξεν, ὥστε νὰ ὀνομάζωνται οὕτω κατόπιν οἱ ἀπλοὶ τὸν νοῦν καὶ μαροί.

§ 187. Ἐκ τῆς ποικίλης σημασιολογικῆς χρήσεως τῶν λέξεων ἢ φράσεων προκύπτουν τὰ σχετικὰ μετὴν σημασίαν αὐτῶν σχήματα, ἦτοι οἱ διάφοροι λεκτικοὶ τρόποι.

1) Τὸ σχῆμα κατὰ συνεκδοχὴν ἢ ἡ συνεκδοχῆ. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') τὸ ἐν ἀντὶ τῶν πολλῶν ὁμοειδῶν: Ὁ Συρακόσιος πολέμιος τῷ Ἀθηναίῳ (= οἱ Συρακόσιοι — τοῖς Ἀθηναίοις) Θ. (πρβλ. Καίρεται ὁ Τοῦρκος στ' ἄλογο κι ὁ Φράγκος στὸ καράβι).

β') τὸ μέρος ἐνὸς ὅλου ἀντὶ τοῦ ὅλου ἢ τἀνάπαλιν: ἴθι στέγης εἴσω (= οἰκίας) Σοφ. (πρβλ. Κάθε κλαδί καὶ κλέφτης = κάθε δένδρο κλπ.).

γ') ἡ ὑλὴ ἀντὶ τοῦ κατασκευαζομένου ἐκ τῆς ὕλης ταύτης: καθεθεῖτο τὸν σίδηρον (= τὰ ὄπλα) Θ. (πρβλ. Νὰ τρώῃ ἡ σκουριὰ τὸ σίδηρο καὶ ἡ γῆ τὸν ἀντρειωμένο).

δ') τὸ παράγον κά τι τι ἀντὶ τοῦ παραγομένου ὑπ' αὐτοῦ: πληῆσον κρατῆρα μελίσης (= μέλιτος) Σοφ.

2) Ἡ μετωνυμία ἢ ὑπαλλαγῆ. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') ὁ ποιήσας κά τι τι ἐν γένει ἀντὶ τοῦ ποιηθέντος ὑπ' αὐτοῦ: Ὁμηρος, Ἡσιόδος (= τὰ ἔπη τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Ἡσιόδου). Δημοσθένης (= οἱ λόγοι τοῦ Δημοσθένους). (Πρβλ. ὁ Σολωμός, ὁ Βαλαωρίτης = τὰ ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ κλπ.).

β') ὁ ἐφευρὼν κά τι τι ἢ κύριος ἐνὸς πράγματος ἀντὶ τοῦ πράγματος τούτου: σπλάγχνα ὑπείρεχον Ἡφαιστοῖο (= τοῦ πυρός, τοῦ ὁποίου θεοῦ ἐνομιζετο ὁ Ἡφαιστος) Ὀμ. (πρβλ. Σινεινοοῦνται μετὸν Μαρκόνη = μετὸν ἀσύρματον τηλέγραφον, τοῦ ὁποίου ἐφευρέτης εἶναι ὁ Μαρκόνης).

γ') τὸ περιέχον ἀντὶ τοῦ περιεχομένου ἢ τἀνάπαλιν: ἐς δά-

κρυα ἐπεσε τὸ θέητρον (= οἱ θεαταί) Ἑρόδ. ἐπυνθανόμεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐλθὼν εἰς τὸν χλωρὸν τυρὸν (= εἰς τὸ μέρος τῆς ἀγορᾶς, ὅπου παλοῦν τὸ χλωρὸ τυρὶ) Λυσ. (Πρβλ. *Νὰ γευτοῦν πολλῶν λογιῶν τραπέζι* = φαγητά).

δ') τὸ ἀφῆρη μένον ἀντὶ τοῦ ἀντιστοίχου συγκεκριμένου ὀνόματος ἢ ἀντὶ ἐπιθέτου, καὶ τάνάπαλιν : **νεότης πολλή** ἦν ἐν Πελοποννήσῳ (= νέοι ἄνδρες) Θ. **ὀμηλική** ἐστὶν ἐμοὶ (= ὀμηλιξ) Ὀμ. **λήρος** (= ληρώδης, φλύαρος) Πλ. (πρβλ. *Τὸ σπαθὶ τῶχει καμάρι ἢ λεβεντιά* = οἱ λεβέντες. *Εἴμαστε μιὰ ἡλικία μὲ τὸν Πέτρο*).

3) Ἡ ἀντονομασία. Κατὰ τοῦτο ἀντὶ ἐνὸς κυρίου ἢ προσγορικοῦ ὀνόματος λαμβάνεται κάποια συνώνυμος ἢ ἰσοδύναμος λέξις ἢ περίφρασις, ἥτοι λαμβάνεται

α') τὸ πατρωνυμικόν : *Πηλεΐδης* = ὁ Ἀχιλλεύς, *Ἀτρεΐδαι* = ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Μενέλαος.

β') ἡ περίφρασις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὴν καταγωγὴν ἢ μίαν σπουδαιότητα καὶ γνωστοτάτην πρᾶξιν ἢ ιδιότητα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος προσώπου : **ὦ παῖ Ἰππονίκου** (= ὦ Καλλία) Πλ. **ὁ τῆς Τροίας πορθητής** (= ὁ Ὀδυσσεύς). **βίη Ἡρακληεῖη** (= ὁ ἰσχυρὸς Ἡρακλῆς) Ὀμ. (πρβλ. **Ὁ γυῖός τῆς καλόγριας** = Ὁ Καραϊσκάκης. **Ἡ ἐξοχότης σου** = σὺ ἐξοχώτατε).

4) Ἡ ἀντίφρασις. Κατὰ τοῦτο μία ἔννοια ἢ ἐν νόημα ἐκφράζεται οὐχὶ μὲ τὴν κυρίαν λέξιν ἢ φράσιν, ἀλλὰ μὲ κάποιαν ἄλλην, ἡ ὁποία ἔχει παρομοίαν σημασίαν ἢ καὶ ἐναντίαν. Εἶδη τοῦ σχήματος τῆς ἀντιφράσεως εἶναι

α') ἡ λιτότης. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἐκφράζεται κάτι τὸ ἔλασσον, ὑποδηλοῦται ὅμως τὸ μεῖζον : **οὐχ ἤκιστα** (= μάλιστα), **οὐκ ἀγνωῶ** (= γιγνώσκω καλῶς). (Πρβλ. *ξόδεφα ὄχι λίγα γι αὐτήν τὴν ὑπόθεσιν*).

β') ἡ εἰρωνεία. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μετὰ προσποιήσεως χρησιμοποιεῖ κανεὶς λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἔννοιαν ὅλως διάφορον ἢ ἐναντίαν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸν νοῦν του, ἵνα ἀστευθεῖ ἢ σκώψῃ ἢ χλευάσῃ κάποιον ἄλλον : **ὡς ἡδὺς εἶ!** (ἀντὶ : **ὡς ἀηδῆς εἶ**) Πλ.

γ') ὁ εὐφημισμός. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἐνεκα φόβου, ὁ ὁποῖος προέρχεται συνήθως ἀπὸ κάποιαν πρόληψιν ἢ δεισι-

δαιμονίαν, χρησιμοποιεῖ κανεὶς ἄνευ προσποιήσεως λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν καλὴν καὶ εὐοίωνον ἢ ἄχρουν σημασίαν, ἀντὶ τῶν ἐναντίων : *Εὐμενίδες* (= αἱ Ἐρινύες). *Εὐξείνος πόντος*. (Πρβλ. τὸ γλυκάδι = τὸ ξίδι, τὸ καλὸ σπυρὶ = ὁ ἄνθραξ).

Συνήθης εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ ῥ. πάσχειν ἀπλῶς ἀντὶ τῶν ῥημάτων τελευτᾶν, ναυαγῆεν, ἡττᾶσθαι κ.τ.τ : *μή τι ναῦς πάθη* (= μὴ ναυαγήσῃ) Εὐρ. (Ὅμοίως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν).

5) Ἡ ὑπερβολή. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μὲ χάριν λέγει κανεὶς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει τὸ ἀληθές καὶ τὸ σύνηθες, ἵνα οὕτω παραστήσῃ ἓν σχετικὸν νόημα ζωηρότατα καὶ ἐναργέστατα : *πᾶσιν ἀνθρώποις ὁ πᾶς χρόνος οὐχ ἰκανὸς λόγον ἴσον παρασκευάσαι τοῖς τούτων ἔργοις* Λυσ. (πρβλ. *σὰ δυὸ βουνα εἶναι οἱ πλάτες του, σὰν κάστρο ἢ κεφαλή του*).

6) Ἡ ἀλληγορία. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μὲ χάριν χρησιμοποιεῖ κανεὶς μεγάλας καὶ τολμηρὰς μεταφορὰς (§ 185, 1) οὕτως, ὥστε νὰ φαίνεται ὅτι λέγει πράγματα ἐντελῶς διάφορα ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸν νοῦν του : *κυάμων ἀπέχεσθαι* (= μὴ πράττειν τὰ πολιτικά· οἱ κύμοι ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὴν κλήρωσιν τῶν ἀρχόντων). *μὴ γεύεσθαι μελανούρων* (= μὴ ὀμιλεῖν κακοῖς ἀνθρώποις) Πυθαγόρου λόγοι. (Πρβλ. *ἀναψε ὀγιαλὸς καὶ κήνηκαν τὰ ψάρια*· φράσις λεγομένη περὶ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κατελήφθη ἀπὸ μεγάλην ὀργήν. *Τ' ἄσπρισε τὰ γένεα του ὁ Ἅγιος Νικόλας* = ἐχινόρισε τοῦ Ἁγίου Νικολάου).

Π Ι Ν Α Ξ
Π Ρ Α Γ Μ Α Τ Ω Ν Κ Α Ι Λ Ε Ξ Ε Ω Ν

- Αίτιατική**, σελ. 22 § 28,3 — μετά ουσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 30, § 36 — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 31 § 39 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 68 § 90 — αἰτιατικῆ ἀπόλυτος, σελ. 161, § 169.
- Ἀντικείμενον**, σελ. 49, § 60 κ.έ. — ἑξωτερικόν, ἐσωτερικόν ἢ σύστοιχον, σελ. 51, § 65 κ.έ.
- Ἀντωνυμιαί**, σελ. 32, § 40 κ.έ.
- Ἀπαρεμφατική σύνταξις**, σελ. 147, § 161 κ.έ.
- Ἀπαρέμφατον**, σελ. 144, § 157 κ.έ.
- Ἀπρόσωπα ῥήματα**, σελ. 153, § 164.
- Ἄρθρον** σελ. 44, § 53 κ.έ.
- Ἄρνητικά μόρια**, σελ. 103, § 121 — σελ. 161, § 173 κ.έ.
- Ἄττική σύνταξις**, σελ. 12, § 12, Σημ.
- Γενική**, καθαρὰ ἢ ἀφαιρετική, σελ. 22, § 28, 4 καὶ 5 — κατηγορηματική, σελ. 14, § 14, β' — μετά ουσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 24, § 29 κ.έ. — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 30 § 37 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 69, § 91 — **γ ε ν ι κ ῆ ἀ π ό λ υ τ ο ς**, σελ. 156, § 168 καὶ σελ. 158, § 169, Σημ. α'.
- Δίπτωτα**, ῥήματα βλ. Ρήματα
- Δοτική**, καθαρὰ ἢ ὀργανικὴ ἢ τοπικὴ, σελ. 23, § 28, 6, 7, 8 — μετά ουσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 29, § 35 — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 31, § 38 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 70, § 92 — δοτικὴ **προσωπικῆ**, σελ. 56, § 71.
- Δυνητική**, εὐκτική, σελ. 100 § 119, 2 — ὀριστική, σελ. 99, § 117, 2.
- Δυνητικὸν ἄν**, σελ. 101, § 119, 2, Σημ. β'
- Ἐγκλίσεις**, σελ. 98, § 116 κ.έ. — εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις, σελ. 98, § 117 κ.έ. — εἰς τὰς ἐξηρηγμένους προτάσεις σελ. 123, § 139 κ.έ.
- Ἐλλειψις**, σελ. 14, § 17 κ.έ. καὶ σελ. 173, § 184 κ.έ.
- Ἐλξις**, σελ. 42, § 52, 5 καὶ Σημ. καὶ σελ. 168 § 180, 6.
- Ἐπεξήγησις**, σελ. 17, § 21,2 κ.έ.
- Ἐπίθετα ῥηματικά** εἰς **-τος** ἢ **-τέος**, σελ. 159, § 171 κ.έ.
- Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί**, σελ. 18 § 24, κ.έ.

Ἐπιρρήματα, συντασσόμενα μετά τινος τῶν πλαγίων πτώσεων, σελ. 30, § 37 κ.έ. — με διαφόρους σημασίας, σελ. 71, § 93, 2.

Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί, σελ. 69, § 89 κ.έ.

Ἐπιφωνήματα, σελ. 88, § 100 κ.έ. — συντασσόμενα μετά γενικῆς σελ. 31, § 37,2.

Ἐρωτήσεις, εὐθεῖαι, σελ. 101, § 122 — πλάγιοι, σελ. 136, § 151 — ἑρωτηματικαὶ ἐρωτήσεις, σελ. 104, § 122, 3.

Εὐκτική, σελ. 100, § 119 — ἐπαναληπτική ἢ τοῦ πλαγίου λόγου, σελ. 102, § 119, 2, Σημ. γ'.

Θέσις λέξεων σελ. 169, § 181 κ.έ.

Κατηγορημα, σελ. 9, § 6, 2 καὶ § 7.

Κατηγορούμενον, σελ. 9, § 7, 2 ἐπιρρηματικόν, προληπτικόν σελ. 11, § 10α, Σημ.

Κῶλον (περιόδου), σελ. 8, § 5, β'. Σημ.

Λεκτικοὶ τρόποι, σελ. 177, § 187.

Μέσα ῥήματα βλ. ῤήματα.

Μετοχή, σελ. 151, § 165 κ.έ. — ἐπιθετική, σελ. 151, § 166 — ἐπιρρηματική, σελ. 156, § 168 — κατηγορηματική, σελ. 152, § 167 κ.έ. — ἐπιρρηματική ἀπόλυτος ἢ συνημμένη, σελ. 156, § 168.

Ὀνομαστική, σελ. 22, § 28, 1 — ἀπόλυτος, σελ. 167, § 180, 3, α'.

Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοί, σελ. 17, § 21 κ.έ.

Παθητικὰ ῥήματα, βλ. ῤήματα.

Παράθεσις ἢ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμός, σελ. 17, § 21,1.

Παραθετικά ἐπίθετα, σελ. 30, § 31 κ.έ.

Περίοδος (λόγου), σελ.,8, § 5,β'. Σημ.

Πλάγιος λόγος, σελ. 141, § 155 κ.έ.

Πλεονασμός (λόγου), σελ. 174, § 185 — ἀρνήσεων, σελ. 162, § 176, 2. Σημ. α' καὶ γ'.

Προθέσεις, σελ. 73, § 94 κ.έ.

Προσδιορισμοί, σελ. 16, § 20 — ὀνοματικοὶ ὁμοιώπται, σελ. 17, § 21 κ.έ. — ὀνοματικοὶ ἑτερόπται, σελ. 24, § 29 κ.έ. — ἐπιρρηματικοί, σελ. 68, § 89 κ.έ.

Πρότασις (τί λέγεται), σελ. 7, § 2 — εἶδη προτάσεων σελ. 7, § 3 κ.έ.

Προτάσεις κύριοι ἢ ἀνεξάρτητοι σελ. 8, § 5,α καὶ σελ. 110, § 125 κ.έ. — δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρημέναι, σελ. 8, § 5, β καὶ σελ. 123, § 139 κ.έ. — αἰτιολογικαί, σελ. 124, § 141 — ἀναφορικαί, σελ. 138 § 152 κ.έ. — ἀποτελεσματικαί, σελ. 134, § 149 — εἰδικαί, σελ. 123, § 139 — ἐνδοιαστικαί, σελ. 135, § 150 — παραχωρητικαί, σελ. 131, § 146 — τελικαί, σελ. 125, § 142 — ὑποθετικαί, σελ. 126, § 143 — χρονικαί, σελ. 132, § 147.

